

UBEZPIECZENIA 2009

Wydanie I

Wydawca:

Wydawnictwo „GARMOND”

ul. Dolna 12, Kazuń Nowy

05-152 Czosnów

tel. (22) 435 78 58

e-mail: wydawnictwo@garmond.pl

www.garmond.pl

ISBN 978-83-86746-46-0

SPIS TREŚCI

1. Informacja wstępna.....	5
1.1 Zmiany w prawie ubezpieczeniowym w 2009 r.	7
1.2 Informacje o zakładach prowadzących działalność ubezpieczeniową w 2009 r., definicje niektórych użytych pojęć i wskaźników	9
2. Analiza rynku ubezpieczeń w 2009 r.	11
2.1. Przegląd sytuacji na europejskich rynkach ubezpieczeniowych w ostatnich pięciu latach	13
2.2. Analiza strukturalna sektora ubezpieczeń w Polsce na tle sytuacji w Europie.....	17
2.2.1 Sytuacja na polskim rynku ubezpieczeń w 2009 r.....	17
2.2.2 Zmiany podstawowych wielkości charakteryzujących sektor ubezpieczeń w 2009 r.	18
2.3 Ocena kondycji finansowej sektora ubezpieczeń.....	26
2.3.1 Analiza podstawowych wielkości finansowych.....	26
2.3.2 Analiza wskaźnikowa	45
2.3.3 Zestawienie wniosków z analizy	53
2.4. Ocena dotychczasowych prognoz rozwoju rynku ubezpieczeń.	59
2.4.1. Analiza poprawności przyjętych założeń	59
2.4.2. Weryfikacja otrzymanych wyników	60
2.4.3. Podsumowanie	64
2.5. Prognoza rozwoju rynku ubezpieczeń na lata 2010 – 2012.....	66
2.5.1. Rozwój gospodarki światowej i prognozy.....	66
2.5.2. Rozwój gospodarki polskiej – prognozy MFW i MF	67
2.5.3. Rozwój rynku ubezpieczeń w poprzednich latach	67
2.5.4. Założenia modelowania i prognozowania	68
2.5.5. Prognoza składki przypisanej brutto	70
2.5.6. Prognoza odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto.....	72
2.5.7. Prognoza wyniku technicznego.....	73
2.5.8. Podsumowanie	75
3. Zestawienia tabelaryczne – rynek ubezpieczeń w liczbach.....	77
3.1. Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń.....	79
3.1.1. Kanały dystrybucji i zatrudnienie	79
3.1.2. Składka przypisana	80
3.1.3. Wypłacone odszkodowania i świadczenia	85
3.1.4. Techniczny wynik ubezpieczeń.....	90
3.1.5. Koszty działalności ubezpieczeniowej	92
3.1.6. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	96
3.1.7. Lokaty	98
3.1.8. Wynik finansowy	100
3.1.9. Reasekuracja.....	102
3.1.9.1. Reasekuracja bierna składka na udział reasekuratorów	102
3.1.9.2. Reasekuracja bierna odszkodowania i świadczenia na udział reasekuratorów	104
3.1.9.3. Składka przypisana brutto w reasekuracji czynnej	105
3.1.9.4. Odszkodowania i świadczenia brutto wypłacone z reasekuracji czynnej	105
3.2. Wskaźniki charakteryzujące działalność ubezpieczycieli	106
3.2.1. Współczynnik retencji i współczynnik zatrzymania odszkodowań.....	106
3.2.2. Współczynnik szkodowości	110

3.2.3. Poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	112
3.2.4. Stopień przychodowości kapitałów własnych	114
3.2.5. Stopień zyskowności aktywów	116
3.2.6. Wskaźnik zespolony	118
3.3. Struktura rynku	120
2.3.1. Struktura rynku 2008-2009	120
2.3.2. Rynek 2000-2009	121
2.3.3. Struktura rynku 2000-2009	122
3.4. Skonsolidowane sprawozdania finansowe	123
3.4.1. Ubezpieczenia na życie	123
3.4.1.1. Bilans Aktywa	123
3.4.1.2. Bilans Pasywa	124
3.4.1.3. Techniczny rachunek Ubezpieczeń	125
3.4.1.4. Ogólny rachunek zysków i strat	126
3.4.1.5. Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych	127
3.4.2. Ubezpieczenia pozostałe majątkowe i osobowe	129
3.4.2.1. Bilans Aktywa	129
3.4.2.2. Bilans Pasywa	130
3.4.2.3. Techniczny rachunek ubezpieczeń	131
3.4.2.4. Ogólny rachunek zysków i strat	132
3.4.2.5. Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych	133
4. Podział ryzyka według działów, grup i rodzajów ubezpieczeń (wg Ustawy o działalności Ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r.)	135
5. Wykaz zakładów ubezpieczeń i oddziałów w Polsce zagranicznych ubezpieczycieli, którzy są członkami Polskiej Izby Ubezpieczeń (stan na 01.05.2010)	136
6. Wykaz zlikwidowanych, likwidowanych i będących w stanie upadłości zakładów ubezpieczeń	143
7. Wykaz instytucji, organizacji i stowarzyszeń ubezpieczeniowych	145

Informacja wstępna

1.1. Zmiany w prawie ubezpieczeniowym w 2009 r.

1. Ustawa o zmianie ustawy o działalności ubezpieczeniowej oraz niektórych innych ustaw z dnia 13 lutego 2009 r. (Dz.U. Nr 42, poz. 341)

W dniu 18 czerwca 2009 r. weszły w życie przepisy ustawy o zmianie ustawy o działalności ubezpieczeniowej oraz niektórych innych ustaw z dnia 13 lutego 2009 r. (Dz.U. Nr 42, poz. 341). Celem ustawy jest implementacja dyrektywy 2005/68/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 listopada 2005 r. w sprawie reasekuracji oraz zmieniającej dyrektywy Rady 73/239/EWG, 92/49/EWG, a także dyrektywy 98/78/WE i 2002/83/WE.

- Ustawa zmienia również art. 829 § 2 Kodeksu cywilnego. Po wejściu w życie wskazanego przepisu zgoda ubezpieczonego stanowić będzie warunek odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, kodeks cywilny znacznie jednoznacznie określa skutki braku zgody ubezpieczonego.

Artykuł otrzymał następujące brzmienie: „W umowie ubezpieczenia na życie zawartej na cudzy rachunek, odpowiedzialność ubezpieczyciela rozpoczyna się nie wcześniej niż następnego dnia po tym, gdy ubezpieczony oświadczył stronie wskazanej w umowie, że chce skorzystać z zastrzeżenia na jego rzecz ochrony ubezpieczeniowej. Oświadczenie powinno obejmować także wysokość sumy ubezpieczenia. Zmiana umowy na niekorzyść ubezpieczonego lub osoby uprawnionej do otrzymania sumy ubezpieczenia w razie śmierci ubezpieczonego wymaga zgody tego ubezpieczonego”.

Art. 829 § 2 k.c. stanie się podstawą do oddalenia roszczeń o wypłatę świadczenia na wypadek śmierci tylko na tej podstawie, że oświadczenie ubezpieczonego, iż chce skorzystać z zastrzeżenia na jego rzecz ochrony ubezpieczeniowej, skieruje do niewłaściwej osoby, np. do zakładu ubezpieczeń, a nie ubezpieczającego. Nowy przepis spowoduje, że nie będzie obojętne, której stronie umowy ubezpieczenia ubezpieczony złoży swe oświadczenie. W razie jego błędu zakład ubezpieczeń nie będzie uprawniony do wypłaty świadczenia na wypadek śmierci, skoro z mocy ustawy nie rozpoczęła się jego odpowiedzialność. Nie będzie również uprawniony do wypłaty świadczenia, jeżeli ubezpieczony umrze, zanim wysłane przez niego oświadczenie dotrze do właściwej strony umowy. Bardziej liberalne stają się zasady przystępowania pracowników do ubezpieczeń grupowych. Nowy pracownik może przystąpić do grupowego ubezpieczenia na życie, wystarczy tylko jego zgoda. Liberalizuje się też zasady wyrażania zgody na zmiany w warunkach takiego

ubezpieczenia (wymagana była ona w razie jakichkolwiek zmian), teraz będzie ona niezbędna tylko w razie zmiany na niekorzyść ubezpieczonego.

W ustawie zapisano (co jest skutkiem implementacji dyrektywy unijnej o równym traktowaniu mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług), że zakład ubezpieczeń może różnicować składki ubezpieczeniowe i świadczenia poszczególnych osób, ze względu na płeć (gdy jest ona czynnikiem decydującym w ocenie ryzyka ubezpieczeniowego), ale różnicowanie takie jest uzależnione od gromadzenia, podawania do publicznej wiadomości oraz uaktualniania przez zakład ubezpieczeń dokładnych danych uzasadniających zastosowanie kryterium płci.

- Nowelizacja wprowadza liczne zmiany w ustawie o rachunkowości. Zmiany wiążą się z wyodrębnieniem nowego rodzaju podmiotów działających na rynkach finansowych – zakładów reasekuracyjnych, dotychczas klasyfikowanych w ustawie o rachunkowości jako zakłady ubezpieczeń. W definicjach ustawowych wprowadzono nowe pojęcie tj. zakład reasekuracji. Według nowowprowadzonej definicji poprzez zakład reasekuracji rozumie się „jednostkę prowadzącą działalność reasekuracyjną na podstawie przepisów o działalności reasekuracyjnej”. Nowelizacja wprowadza obowiązywanie tzw. jednolitej licencji oraz zasady nadzoru państwa macierzystego, a także określenie warunków udzielania i cofania ww. licencji. W przepisach określających podmioty zobowiązane do stosowania ustawy o rachunkowości dodano jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o działalności reasekuracyjnej.

Nowa ustawa określa: wymogi tworzenia przez zakład reasekuracji rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w wysokości umożliwiającej wywiązanie się przez ten zakład z zobowiązań z tytułu zawartych umów reasekuracji; wymogi posiadania przez zakład reasekuracji aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz określenie zasad lokowania aktywów; wymogi posiadania przez zakład reasekuracji środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności i kapitału gwarancyjnego oraz określenie środków zakładu reasekuracji, zaliczanych do środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności i kapitału gwarancyjnego; warunki udzielenia przez organ nadzoru zgody na wykonanie przez zakłady reasekuracji lub zakład reasekuracji i zakład ubezpieczeń umowy o przeniesieniu portfela ryzyka; warunki udzielenia przez organ nadzoru zgody

na wykonanie przez zakłady reasekuracji umowy o połączeniu zakładów; wymogi w zakresie sprawozdawczości zakładów reasekuracji; zasady sprawowania nadzoru nad działalnością reasekuracyjną.

2. Ustawa o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz o zmianie niektórych innych ustaw z dnia 19 grudnia 2008 r. (Dz.U. 2009 Nr 18, poz. 97)

- W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz.U. Nr 124, poz. 1151, z późn. zm.) wprowadza się zapis, iż organ nadzoru może, na wniosek organu nadzoru państwa członkowskiego Unii Europejskiej, przeprowadzić kontrolę krajowego zakładu ubezpieczeń wchodzącego w skład ubezpieczeniowej grupy kapitałowej bądź zapewnić możliwość przeprowadzenia takiej kontroli przez przedstawicieli organu nadzoru państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Organ nadzoru jest uprawniony do przeprowadzania kontroli w zakresie działalności i stanu majątkowego zakładu ubezpieczeń. Nowe przepisy regulują szczegółowo przebieg kontroli.
- W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz.U. Nr 124, poz. 1154, z późn. zm.) wprowadza się zapis, iż organ nadzoru może przeprowadzić kontrolę działalności zakładu ubezpieczeń w zakresie korzystania z usług agentów ubezpieczeniowych. W toku kontroli zakładu ubezpieczeń badana jest zgodność działalności zakładu ubezpieczeń z prawem w zakresie korzystania z usług agentów ubezpieczeniowych. Nowe przepisy regulują szczegółowo przebieg kontroli.

3. Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych z dnia 5 marca 2009 r. (Dz.U. Nr 91, poz. 739)

W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152, z późn. zm.) do przepisu stanowiącego, iż jeżeli osoba kontrolowana nie okaże dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy ubez-

pieczenia obowiązkowego lub dowodu opłacenia składki za to ubezpieczenie, organ przeprowadzający kontrolę zawiadamia o tym na piśmie Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny w terminie 14 dni od dnia przeprowadzenia lub zakończenia kontroli dodano wyłącznie stanowiące, iż przepisu tego nie stosuje się w odniesieniu do umowy ubezpieczenia obowiązkowego, jeżeli organ przeprowadzający kontrolę uzyskał informację z centralnej ewidencji pojazdów potwierdzającą zawarcie tej umowy.

4. Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw z dnia 22 maja 2009 r. (Dz.U. Nr 97, poz. 802)

W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz.U. Nr 124, poz. 1151, z późn. zm.) zmieniono art. 17 nadając mu brzmienie: Posiadacz pojazdu mechanicznego jest obowiązany poinformować zakład ubezpieczeń o przeprowadzeniu dodatkowego badania technicznego, o którym mowa w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908, z późn. zm.). Badanie techniczne uznane jest jako normalne następstwo szkody i jego koszty pokrywa zakład ubezpieczeń w ramach polisy AC, jak i OC sprawcy.

5. Ustawa o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz o zmianie niektórych innych ustaw z dnia 19 grudnia 2008 r. (Dz.U. 2009 Nr 18, poz. 97)

W ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz.U. Nr 150, poz. 1249, z późn. zm.) zmieniono przepisy dotyczące trybu przeprowadzanej kontroli określając, iż czynności kontrolne są wykonywane przez kontrolującego po okazaniu legitymacji służbowej oraz doręczeniu upoważnienia do przeprowadzenia kontroli wydanego przez ministra właściwego do spraw rolnictwa. W zmienionych przepisach sprecyzowano, jakie elementy powinno zawierać upoważnienie.

Ponadto dodano postanowienie, iż do kontroli działalności gospodarczej zakładu ubezpieczeń w zakresie zawierania i wykonywania umów ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich stosuje się przepisy rozdziału 5 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

1.2. Informacje o zakładach prowadzących działalność ubezpieczeniową w 2009 r., definicje niektórych użytych pojęć i wskaźników

W 2009 r. Polska Izba Ubezpieczeń zrzeszała 80 członków. Wśród nich było 58 spółek akcyjnych, 13 oddziałów zagranicznych oraz 9 towarzystw ubezpieczeń wzajemnych. W porównaniu z 2008 r. liczba członków PIU zwiększyła się o 3. Według danych Komisji Nadzoru Finansowego na koniec 2009 r. w Polsce notyfikowanych było 568 zagranicznych zakładów ubezpieczeń.

Oddziały zakładów zagranicznych nie podlegają polskim wymogom sprawozdawczości i nie przekazują sprawozdań finansowych ani do Komisji Nadzoru Finansowego, ani do PIU. Z tego powodu w niniejszym raporcie nie ma części poświęconej działalności oddziałów towarzystw zagranicznych. Jeżeli przy jakiegokolwiek wielkości pojawia się znak X oznacza to, że danej wielkości nie udało się wyznaczyć.

Definicje wskaźników:

Współczynnik retencji (zatrzymania) jest to procentowy udział składki na udziale własnym w składce przypisanej brutto.

Współczynnik zatrzymania odszkodowań jest to procentowy udział odszkodowań i świadczeń na udziale własnym w odszkodowaniach i świadczeniach brutto.

Współczynnik szkodowości brutto liczony jest jako stosunek sumy odszkodowań i świadczeń brutto oraz zmiany stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto do składki zarobionej brutto.

Współczynnik szkodowości netto liczony jest jako stosunek odszkodowań i świadczeń netto do składki zarobionej na udziale własnym.

Poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ujęciu brutto mierzony jest stosunkiem rezerw technicznych brutto do składki przypisanej brutto.

Stopień przychodowości kapitałów własnych liczony jest jako procentowy wskaźnik przedstawiający stosunek wyniku finansowego brutto przed opodatkowaniem do kapitałów własnych.

Stopień zyskowności aktywów mierzony jest stosunkiem wyniku finansowego netto po opodatkowaniu do aktywów bilansowych pomniejszonych o wartości niematerialne i prawne oraz o czynne rozliczenia międzyokresowe.

Wskaźnik zespolony (*combined ratio*) jest to stosunek odszkodowań brutto powiększonych o zmianę stanu rezerw szkodowych brutto oraz kosztów działalności ubezpieczeniowej powiększonych o pozostałe koszty na udziale własnym do składki zarobionej brutto.

Analiza rynku ubezpieczeń w 2009 r.

Autorzy rozdziału 2:

mgr Kornelia Gierczyńska,
dr hab. Anna Karmańska,
dr Renata Pajewska,
dr Krzysztof Piech,
dr inż. Adam Śliwiński.

2.1. Przegląd sytuacji na europejskich rynkach ubezpieczeniowych w ostatnich pięciu latach

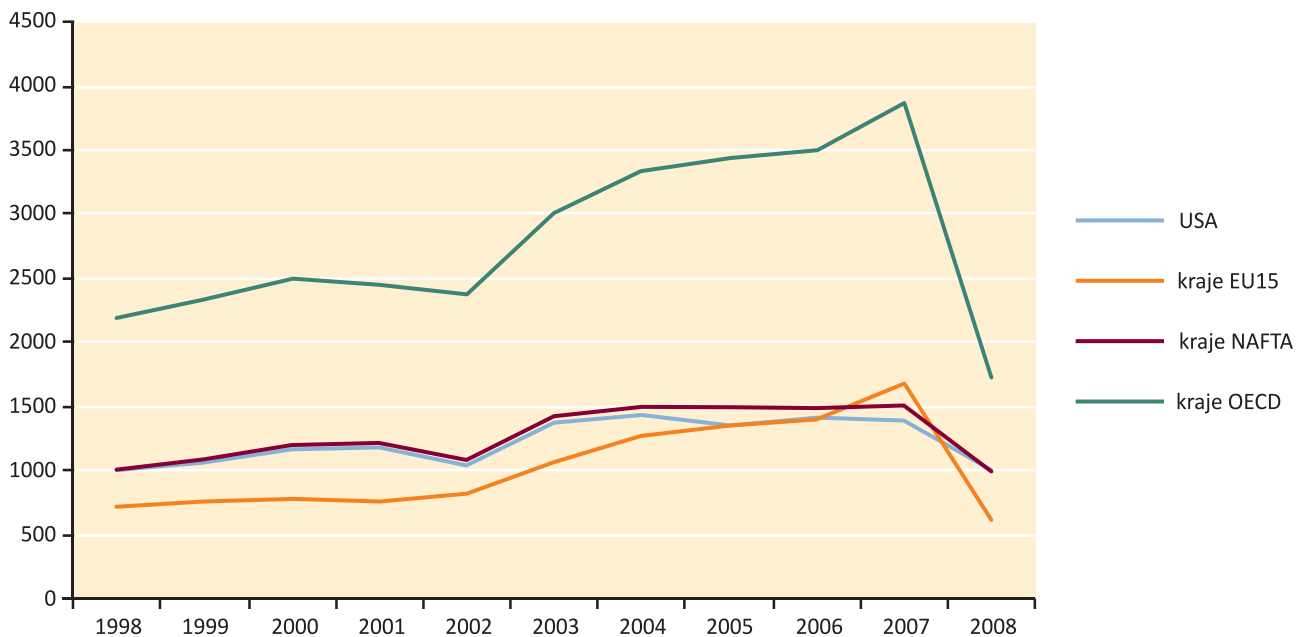
Ostatnie lata w gospodarce światowej to czas olbrzymich przemian i okres zmiany trendów makroekonomicznych. Lata 2000-2009 można analizować w dwóch przedziałach czasowych, do 2007 roku i po nim. Momentem przełomowym jest niewątpliwie wybuch kryzysu ekonomicznego w Stanach Zjednoczonych, który rozlał się po całym świecie w ciągu kolejnych dwóch lat. Kryzys początkowo dotyczył głównie rynków finansowych, ale w wielu krajach znacznie wykroczył poza te ramy. Również w działalności ubezpieczeniowej mocno dało się odczuć skutki światowego załamania gospodarczego. W zależności od regionu świata oraz dotychczasowego tempa rozwoju, spadki indeksów gospodarczych miały zróżnicowane tempo. W bardzo istotny sposób spadek aktywności ubezpieczeniowej dał się odczuć na rynku amerykańskim, gdzie z roku na rok odnotowano spadek wartości składki przypisanej brutto o ok. 30%, przy stabilnym stanie tego rynku przez kilka poprzednich lat. Bardzo gwałtowne załamanie odczuły również kraje członkowskie OECD, w tym zwłaszcza, oprócz USA, kraje Starej Unii i pozostałe rynki krajów wysoko rozwiniętych. Szczególnie załamanie dotknęło ubezpieczenia na życie, które do 2007 r. pod względem zbieranej składki przypisanej brutto charakteryzowały się wysoką stopą wzrostu.

W Europie rynki ubezpieczeniowe w poszczególnych krajach w różnym czasie zareagowały na sygnały z Ame-

ryki. Generalnie po 2007 r. można zauważyć w Europie dwa trendy. Gospodarki krajów tzw. Starej Unii szybko odczuły symptomy kryzysu i w przypadku ubezpieczeń znacznie wyhamowane zostało tempo wzrostu składki. Natomiast w krajach niedawno przyjętych do Wspólnoty, w dalszym ciągu utrzymywała się tendencja wzrostowa podyktowana zupełnie innymi nastrojami, aniżeli panujące ogólnie na świecie. W krajach tych, zwłaszcza w Rumunii, dało się odczuć gwałtowne przyspieszenie rozwoju gospodarczego na tyle silne, że nie wpłynęły na niego w początkowej fazie kryzysogenne procesy z Zachodu. W kraju tym dynamika wzrostu składki sięgnęła na przełomie lat 2006-2007 nawet 58%, co oczywiście nie pociąga za sobą wysokiej wartości, ale jest istotnym sygnałem świadczącym o przyspieszeniu tempa rozwoju gospodarczego. Równie rekordowe dynamiki zanotowano w Estonii (84%) oraz w Irlandii, na Węgrzech i w Polsce, choć w tych krajach oscylowały one na poziomie ok. 20%.

Ostatnie lata analizowanej dekady to znaczne osłabienie tempa wzrostu rynku ubezpieczeniowego we wszystkich krajach europejskich, niezależnie od ich dotychczasowego stopnia rozwoju. Największe ujemne dynamiki spadku wartości składki przypisanej brutto w ostatnich latach zanotowano w Polsce, w Grecji i na Węgrzech. Szczególnie duże wahania w wartościach tego wskaźnika odnotowano na rynku polskim. W pierwszym analizowa-

Rysunek 1. Przegląd sytuacji na świecie pod względem składki przypisanej brutto w latach 1998-2008 (dane w mld USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>.

nym okresie 2007/2008 nastąpił wzrost wartości składki przypisanej brutto o ok. 45%, a rok później spadek o 29%. Na te olbrzymie wahania wpływ miały przede wszystkim zmiany w składce w dziale I oraz wahania w kursie złotego względem Euro. W roku 2008 bardzo dużą popularnością cieszyły się w Polsce produkty strukturyzowane, zwłaszcza polisolokaty, dzięki którym inwestorzy nie musieli płacić podatku od zysków kapitałowych. W roku 2009 oferta zakładów ubezpieczeniowych w tym zakresie znacznie się zawężyła, co pociągnęło za sobą istotny spadek wartości zbieranej składki z tytułu ubezpieczeń na życie. Ponadto na przełomie ostatnich dwóch lat mieliśmy do czynienia ze spadkiem wartości złotego, co jeszcze bardziej pogłębiło te dysproporcje, zwłaszcza jeśli analizę prowadzi się w przeliczeniu na Euro.

Tablica 1. Składka przypisana brutto ogółem w wybranych krajach Europy w latach 2005-2009

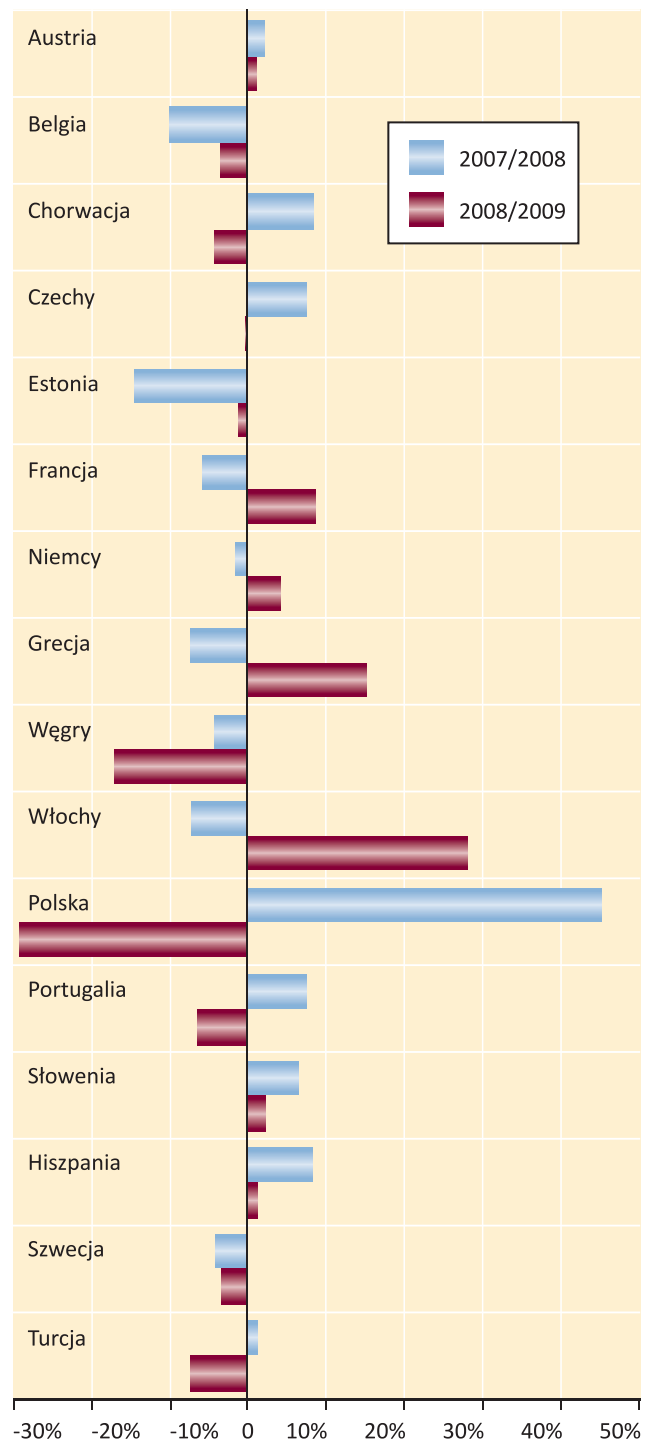
Kraj	Składka przypisana brutto razem (w mln Euro)				
	2005	2006	2007	2008	2009*
Austria	15 295	15 582	15 878	16 214	16 404
Belgia	33 830	29 633	31 440	28 276	27 312
Chorwacja	993	1 118	1 235	1 339	1 281
Czechy	3 901	4 229	4 799	5 160	5 158
Estonia	254	236	434	371	367
Finlandia	14 297	14 953	15 046	16 008	bd
Francja	175 884	198 160	194 310	183 246	199 284
Grecja	3 923	4 334	4 686	4 342	5 001
Hiszpania	48 779	52 584	54 539	59 011	59 840
Holandia	47 294	64 691	75 950	76 175	bd
Irlandia	13 580	14 904	17 672	13 431	bd
Niemcy	157 974	161 600	163 200	160 700	167 500
Norwegia	11 968	11 945	12 965	12 764	bd
Polska	7 717	9 629	11 580	16 818	11 917
Portugalia	13 444	13 122	13 749	14 784	13 843
Rumunia	890	1 276	2 018	2 403	bd
Słowenia	1 547	1 727	1 893	2 018	2 064
Szwajcaria	32 658	32 059	30 437	33 171	bd
Szwecja	22 541	23 148	25 083	24 078	23 290
Turcja	4 739	5 760	6 110	6 196	5 748
Węgry	2 767	3 142	3 701	3 542	2 944
Wielka Brytania	236 794	255 428	295 045	249 233	bd
Włochy	109 780	106 561	99 116	92 014	117 809

* dane za 2009 r. pochodzą z niezweryfikowanych sprawozdań.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CEA.

Na sytuację ogólnoeuropejską nałożyły się w tych krajach specyficzne uwarunkowania będące efektem wewnętrznej polityki poszczególnych instytucji państwowych, jak również finansowych.

Rysunek 2. Dynamika zmian wartości składki przypisanej brutto ogółem w wybranych krajach Europy w latach 2007/2008 i 2008/2009

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CEA.

O znacznych różnicach w poziomie rozwoju rynków ubezpieczeniowych w poszczególnych krajach Europy mogą świadczyć takie czynniki jak: poziom nasycenia rynku, udział składki w PKB, jak również wartość składki przypisanej brutto na jednego mieszkańca. Zwłaszcza ostat-

ni wskaźnik wyraźnie pokazuje dysproporcje w rozwoju rynku ubezpieczeniowego w analizowanych krajach. Generalnie pod tym względem można podzielić rynki narodowe Europy na trzy grupy. W pierwszej grupie, o składce do 1 tys. Euro na mieszkańca, znajdują się takie kraje jak: Turcja, Polska, Czechy, Węgry, Rumunia, Estonia i Chorwacja. Kraje o średniej wartości tego wskaźnika, od 1 tys. do 2 tys. Euro, to Hiszpania, Portugalia, Austria oraz Włochy. Do trzeciej grupy należą kraje o najsilniej rozwiniętej działalności ubezpieczeniowej, wśród których dominuje Francja, Belgia, Niemcy, Irlandia oraz Szwajcaria i Holandia. Wysoka wartość składki w przeliczeniu na mieszkańca jest efektem wysokiej świadomości ubezpieczeniowej obywateli, jak również specyficznych uwarunkowań ekonomiczno-prawnych, zwłaszcza rozwiniętych ubezpieczeń dodatkowych w zakresie ochrony zdrowia, czy zabezpieczenia na starość.

Historia rozwoju rynków ubezpieczeniowych w poszczególnych krajach wykazuje, iż można zauważyć w niej przynajmniej trzy zasadnicze etapy. Pierwszy etap rozwoju charakteryzuje się wyraźną dominacją ubezpieczeń majątkowych w składce ogółem, etap drugi to zrównanie wartości składek z ubezpieczeń na życie i majątkowych, natomiast w etapie trzecim dominują ubezpieczenia na życie. W Europie dostrzega się, iż podczas ostatniego dziesięciolecia nastąpiło znaczące przetasowanie przynależności poszczególnych rynków krajowych do wspomnianych grup. I tak np. rynek polski od 2006 r. charakteryzuje się niewielką przewagą składki z tytułu ubezpieczeń na życie nad pozostałymi. Do grupy krajów z wyraźnie i niezmiennie dominującymi ubezpieczeniami na życie zalicza się Francję, Wielką Brytanię, Włochy i Holandię. W grupie krajów o wyraźnie zaznaczonej dominacji ubezpieczeń majątkowych znajduje się Turcja, Rumunia i Słowenia.

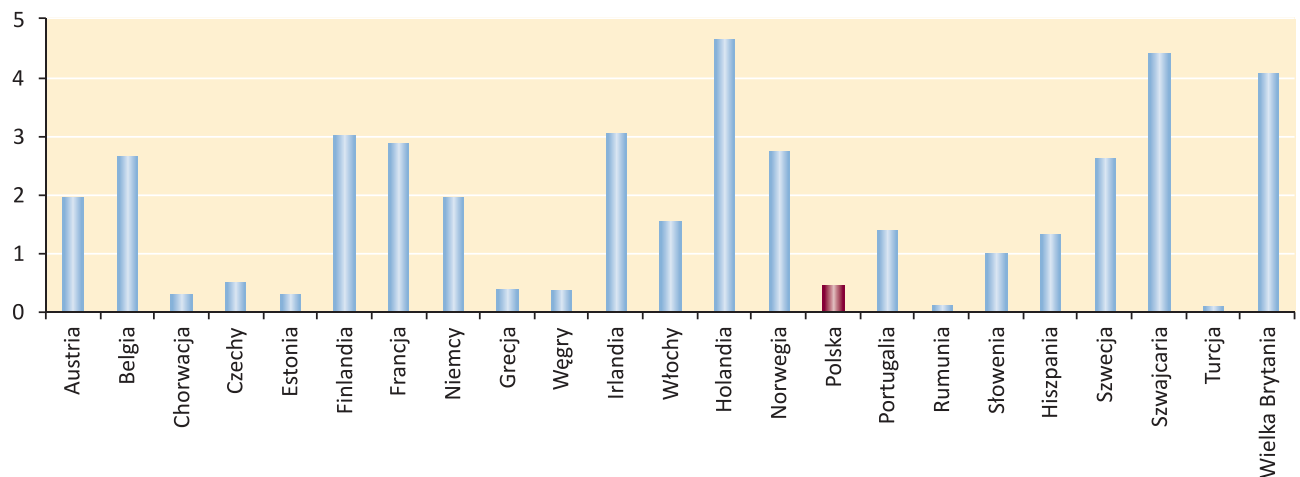
Tablica 2. Składka przypisana brutto w Dziale I w wybranych krajach Europy w latach 2005-2009

Kraj	Składka przypisana brutto Dział I (w mln Euro)				
	2005	2006	2007	2008	2009
Austria	7 124	7 181	7 208	7 364	7 415
Belgia	24 964	20 634	21 951	18 366	17 263
Chorwacja	265	297	338	353	339
Czechy	1 507	1 661	1 950	1 962	2 034
Estonia	50	36	180	127	133
Finlandia	11 256	11 803	11 918	12 738	3 074
Francja	120 090	141 180	136 000	122 420	137 094
Grecja	1 935	2 274	2 501	2 175	2 202
Hiszpania	20 522	22 472	23 454	26 582	28 119
Holandia	25 000	25 000	26 550	25 998	bd
Irlandia	9 000	11 000	14 000	10 097	bd
Niemcy	72 597	74 700	75 375	76 100	81 400
Norwegia	6 937	7 442	8 371	8002	7 119
Polska	3 812	5 416	6 743	11 158	7 017
Portugalia	9 136	8 762	9 369	10 818	10 054
Rumunia	235	252	448	452	bd
Słowenia	543	542	609	642	624
Szwajcaria	18 343	18 582	17 517	17 899	21 576
Szwecja	15 059	15 452	17 508	17 890	17 874
Turcja	740	826	744	832	843
Węgry	1 218	1 592	2 023	1 835	1 471
Wielka Brytania	150 629	183 357	222 842	188 422	bd
Włochy	73 592	69 377	61 440	54 565	81 078

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CEA.

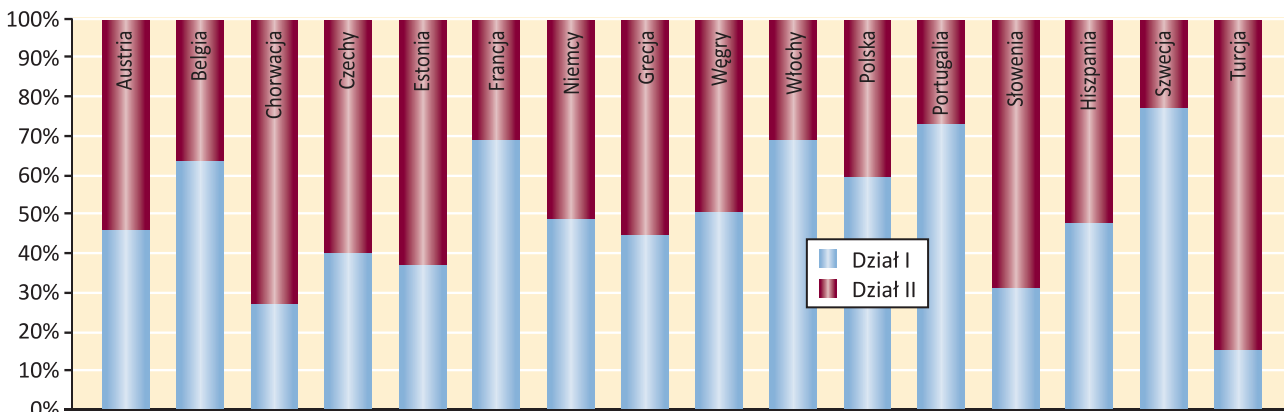
Rynkiem, który wyraźnie nie podporządkował się tym ogólnorozwojowym tendencjom są Niemcy, gdzie składka rozkłada się w podobnych proporcjach na oba działy ubezpieczeń. W podobnej sytuacji, aczkolwiek na skutek

Rysunek 3. Składka przypisana brutto ogółem na jednego mieszkańca w wybranych krajach Europy w 2008 r. (w tys. €)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CEA.

Rysunek 4. Relacja pomiędzy składką przypisaną brutto w Dziale I do Działu II w wybranych krajach Europy w 2009 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CEA.

innych okoliczności, znajdują się ubezpieczenia na Węgrzech. Śledząc w tym kraju ewolucję tego wskaźnika, można zauważyć wyraźne zahamowanie tempa rozwoju ubezpieczeń na życie, które dominowały na rynku węgierskim w latach 2006-2008. Kłopoty węgierskiej gospodarki stały się również udziałem rynku ubezpieczeń, czego dowodem jest coraz większy spadek dynamiki wartości składki przypisanej brutto ogółem.

Tablica 3. Składka przypisana brutto w Dziale II w wybranych krajach Europy w latach 2005-2009

Kraj	Składka przypisana brutto Dział II (w mln Euro)				
	2005	2006	2007	2008	2009
Austria	8 171	8 401	8 668	8 836	8 989
Belgia	8 865	8 999	9 489	9 910	10 049
Chorwacja	758	821	897	987	942
Czechy	2 380	2 568	2 850	3 197	3 124
Estonia	139	200	254	245	233
Finlandia	3 046	3 150	3 129	3 011	3 075
Francja	54 830	56 980	58 310	60 826	62 190
Grecja	1 988	2 060	2 185	2 167	2 799
Hiszpania	28 165	30 112	31 084	32 429	31 721
Holandia	24 690	39 691	49 400	50 177	bd
Irlandia	3 970	3 904	3 672	3 334	3 098
Niemcy	85 203	86 900	87 825	84 600	86 100
Norwegia	4 407	4 502	4 594	4 742	bd
Polska	3 952	4 213	4 837	5 660	4 900
Portugalia	4 295	4 360	4 380	3 966	3 789
Rumunia	655	1 024	1 570	1 951	bd
Słowenia	1 097	1 185	1 284	1 376	1 440
Szwajcaria	13 247	13 476	12 920	13 264	bd.
Szwecja	7 202	7 696	7 575	6 997	5 415
Turcja	3 957	4 934	5 366	5 364	4 905
Węgry	1 550	1 550	1 678	1 707	1 473
Wielka Brytania	70 247	72 071	72 202	60 810	42 370
Włochy	36 309	37 184	37 676	37 450	36 731

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CEA.

Zmiany na rynkach ubezpieczeniowych w poszczególnych krajach silnie odzwierciedlają sytuację w innych sektorach gospodarki. Wyższa aktywność banków w zakresie udzielania kredytów konsumpcyjnych i hipotecznych przekłada się na rozwój ubezpieczeń finansowych oraz ubezpieczeń na życie. Ponadto przedsiębiorstwa w czasach gdy są mocniej narażone na problemy związane z zatorami płatniczymi, chętniej sięgają po ochronę w postaci ubezpieczenia należności kupieckich. Również często wykorzystują mechanizm działania gwarancji ubezpieczeniowych.

Duży wpływ na rozwój ubezpieczeń związanych z finansowaniem kosztów leczenia ma stan opieki medycznej oraz kierunki reformowania publicznej służby zdrowia. Dlatego też w krajach takich jak Francja czy Holandia wysokim udziałem w rynku charakteryzują się ubezpieczenia kosztów leczenia, które są podstawowym składnikiem pakietu ubezpieczeniowego większości społeczeństwa. W przypadku jasno określonych koszyków świadczeń gwarantowanych, obywatele dokupują dodatkową ochronę w postaci polis ubezpieczeniowych, by w przypadku zachorowania nie narazić budżetów domowych na zbyt wysokie obciążenia finansowe.

Przewiduje się, że w najbliższych latach rynki ubezpieczeniowe w Europie będą stopniowo odzyskiwać swoją kondycję sprzed kryzysu, jednakże będzie to następowało powoli i w zróżnicowanym tempie w poszczególnych krajach. Najprawdopodobniej w krajach o stosunkowo niższym poziomie rozwoju kryzys potrwa o wiele dłużej, aniżeli w krajach dawnej Piętnastki.

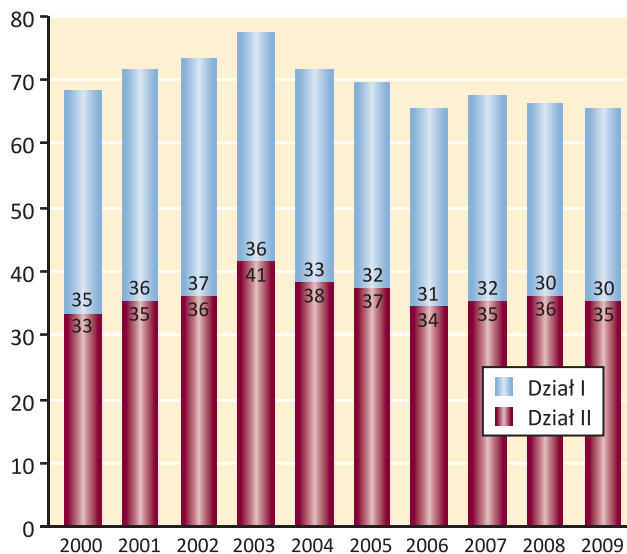
2.2. Analiza strukturalna sektora ubezpieczeń w Polsce na tle sytuacji w Europie

2.2.1. Sytuacja na polskim rynku ubezpieczeń w 2009 r.

Podstawowe dane charakteryzujące rozwój rynku ubezpieczeń w Polsce w latach 2000-2009 zaprezentowano w tablicy 3.3.2.

W całym analizowanym okresie całkowita liczba zakładów działających w sektorze spadła z 68 w roku 2000 do 65 w roku 2009. Zmiana liczby zakładów ubezpieczeń jest nierównomierna. Największa liczba zakładów wystąpiła w roku 2003 (77 towarzystw). Po roku 2003 liczba ta zaczęła spadać, osiągając poziom 65. Tendencja taka wystąpiła zarówno w sektorze ubezpieczeń na życie, jak i ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. W roku 2009 w stosunku do roku 2000 liczba zakładów ogółem spadła o 4,4%. Średnie tempo zmian liczby działających zakładów ubezpieczeń w całym okresie było znikome. Wyniosło zaledwie 0,5%¹. Zmianę liczby towarzystw w latach 2000-2009 zaprezentowano na rysunku 5.

Rysunek 5. Liczba zakładów ubezpieczeń w latach 2000-2009

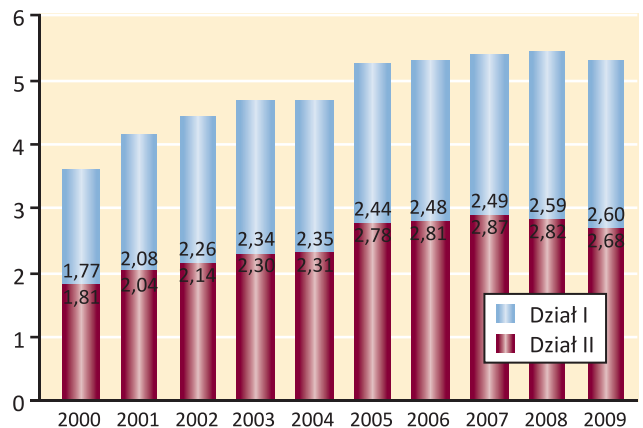
Źródło: opracowanie własne.

Wartość kapitału podstawowego w roku 2009 w stosunku do roku 2000 wzrosła o 47%. W dziale ubezpieczeń na życie dynamika zmian ukształtowała się na poziomie 147%, a majątkowych i pozostałych osobowych 148%. W roku 2009 wartość kapitału podstawowego osiągnęła poziom 5 278 mln zł. W stosunku do 2008 r. poziom kapitałów podstawowych nieznacznie się obniżył. Spadek ten dotyczył sektora ubezpieczeń majątkowych, gdzie poziom kapitałów spadł o 5,1%. W dziale ubezpieczeń na życie w 2009 roku wystąpił nieznaczny przyrost wartości ka-

¹ Do wyliczeń średniego tempa wzrostu liczby zakładów ubezpieczeń w całym analizowanym okresie wykorzystano średnią geometryczną.

pitału podstawowego, zaledwie o 6,7 mln zł w stosunku do roku 2008, osiągając poziom 2 598 mln zł. Średnie tempo zmian wartości kapitału podstawowego w całym rozważanym okresie, w przypadku sektora ogółem, wyniosło 4,4%. W przypadku ubezpieczeń na życie tempo to z roku na rok kształtowało się na poziomie 4,35%. W ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych osiągnęło poziom 4,45%. Poziom kapitału podstawowego w kolejnych latach zaprezentowano na rysunku 6.

Rysunek 6. Poziom kapitału podstawowego w latach 2000-2009 w wartościach z roku 2009 (w mld PLN)

Źródło: opracowanie własne.

Wraz ze zmianami wartości kapitału podstawowego, dynamicznie rósł udział inwestycji zagranicznych. W roku 2009 udział kapitału zagranicznego w kapitałach podstawowych ukształtował się na poziomie 82,2%, podczas gdy w roku 2000 udział ten wynosił 59,1%.

W roku 2009 poziom składki przypisanej brutto w obu działach ubezpieczeń osiągnął poziom 51 168 mln zł. Wartość składki przypisanej brutto w ujęciu realnym w stosunku do roku 2000 wzrosła ponad dwukrotnie². W ubezpieczeniach na życie wartość składki przypisanej brutto w roku 2009 w stosunku do roku 2000 wzrosła ponad trzykrotnie, natomiast w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych składka wzrosła o 46,5%. W całym rozpatrywanym okresie, w obu działach ubezpieczeń, łącznie składka przypisana brutto rosła w średniorocznym tempie równym 8,9%. W ubezpieczeniach na życie tempo to osiągnęło poziom 13,7%, natomiast w przypadku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych 4,3%.

² Analizę składki przypisanej, jak i wypłaconych świadczeń i odszkodowań oraz zmian poziomu lokat, wykonano wykorzystując wartości realne w przeliczeniu według cen z 2009 r., po przeliczeniu o wskaźniki inflacji podawane przez GUS.

Wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto na koniec roku 2009 w stosunku do roku 2000 wzrosła ponad trzykrotnie osiągając poziom ponad 40 081 mln zł. W całym analizowanym okresie odszkodowania i świadczenia wypłacone rosły średnio w tempie 14,7% (średnia geometryczna). Tempo to było szybsze w przypadku ubezpieczeń na życie, gdzie osiągnęło poziom 28,3% średniorocznie. W przypadku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych średnioroczne tempo wzrostu wypłaconych odszkodowań i świadczeń wyniosło 4,0%. W roku 2009 w stosunku do roku 2000 odszkodowania i świadczenia wypłacone w dziale ubezpieczeń na życie wzrosły ponad dziewięciokrotnie, z poziomu 2 944 mln zł do 27 716 mln zł. Udział odszkodowań i świadczeń wypłaconych w sektorze ubezpieczeń na życie w kwocie odszkodowań i świadczeń wypłaconych ogółem wzrósł z poziomu 25,3% w roku 2000 do poziomu 69,2% w roku 2009.

Podobna tendencja wystąpiła w przypadku składki przypisanej brutto per capita. W roku 2000 składka przypisana ogółem per capita wynosiła 625 zł. W roku 2008 wartość składki przypisanej ogółem per capita wzrosła do poziomu 1 557 zł, by rok później osiągnąć wartość 1 341 zł. Dział ubezpieczeń na życie charakteryzował się wyższą dynamiką zmian składki przypisanej per capita. W rozpatrywanym okresie poziom składki per capita w tym dziale wzrósł ponad trzykrotnie, gdzie jednocześnie w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych o 46%. W całym rozpatrywanym okresie składka per capita w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych rosła średnio w tempie 4,3% podczas, gdy w dziale ubezpieczeń

na życie średnioroczne tempo wzrostu osiągnęło poziom 13,7%. W 2009 roku składka przypisana brutto per capita wzrosła do poziomu 1 341 zł. W dziale I wskaźnik ten wyniósł 794 zł na mieszkańca, a w dziale II 548 zł na mieszkańca, co potwierdza dużą rozbieżność pomiędzy tempem wzrostu rynku w dziale I i II.

Generalnie, w roku 2009 w stosunku do roku 2008 zanotowano spadek poziomu lokat, poza lokatami na rachunek i ryzyko ubezpieczającego w dziale I ubezpieczeń. Wartość tych lokat w stosunku do roku 2008 wzrosła o 16%. W roku 2009 w stosunku do roku 2000 wartość lokat ogółem dla obu działów ubezpieczeń wzrosła ponad trzykrotnie osiągając poziom 126 436,9 mln zł. W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wartość lokat w roku 2009 w stosunku do roku 2000 wzrosła prawie trzykrotnie, natomiast w dziale ubezpieczeń na życie prawie czterokrotnie. Przyrost lokat w dziale ubezpieczeń na życie powodowany był dynamiką lokat na rachunek i ryzyko ubezpieczającego. Wartość lokat na rachunek i ryzyko ubezpieczającego w roku 2009 w stosunku do roku 2000 wzrosła ponad czterystokrotnie osiągając poziom 31 659,5 mln zł, co stanowi 25% całkowitej wartości lokat zakładów ubezpieczeń. W całym analizowanym okresie wartość lokat zakładów ubezpieczeń ogółem rosła średnio w tempie 14,5% rocznie, podczas gdy w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych 11,8%, a w ubezpieczeniach na życie około 16,2%. W dziale ubezpieczeń na życie wartość lokat na rachunek i ryzyko ubezpieczającego rosła średniorocznie w tempie 34,3%.

2.2.2. Zmiany podstawowych wielkości charakteryzujących sektor ubezpieczeń w 2009 r.

Struktura rynku

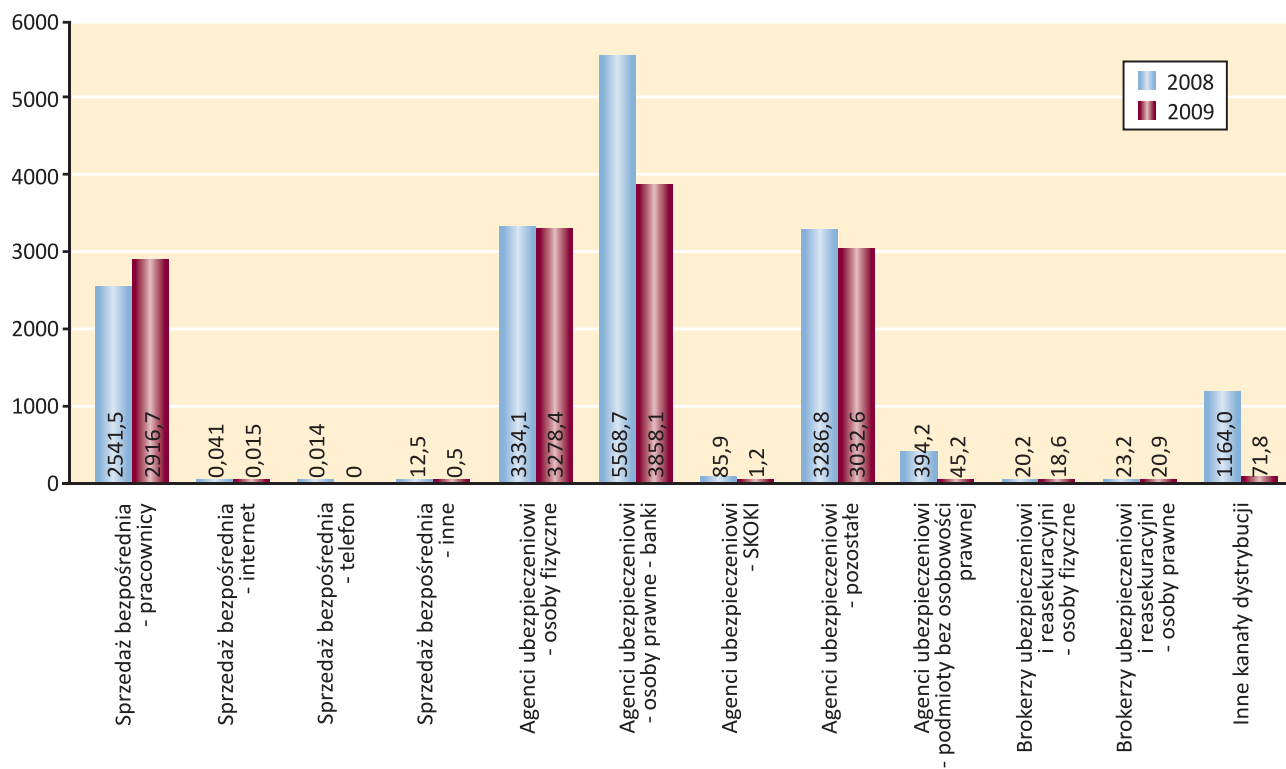
W dziale ubezpieczeń na życie w roku 2009 wartość składki przypisanej brutto w cenach stałych osiągnęła poziom ponad 30 278 mln zł. W stosunku do 2008 r. poziom składki spadł o 25%. Najwyższy udział w składce przypisanej brutto działu stanowiła składka przypisana z ubezpieczeń grupy 1 (na życie). Udział ten ukształtował się na poziomie ponad 63,5%. W stosunku do 2008 r. poziom składki w tej grupie działu ubezpieczeń na życie spadł o 34,5%. W ramach działu ubezpieczeń na życie kolejne miejsce ze względu na udział składki przypisanej zajmowały ubezpieczenia należące do grupy 3. Udział ten ukształtował się na poziomie 21,3%. W zakresie tych ubezpieczeń zanotowano nieznaczny regres. W stosunku do 2008 r. poziom składki z ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym spadł o niecały 1%.

W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w 2009 r. wartość składki przypisanej brutto

osiągnęła poziom nieco ponad 20 890 mln zł. Indeks dynamiki składki w 2009 r. w stosunku do roku 2008 osiągnął poziom 99,15%. Poziom, w stosunku do 2008 r. spadł o 180 102 tys. zł. Najszybciej rozwijały się ubezpieczenia finansowe. Dynamika składki przypisanej brutto z tych ubezpieczeń osiągnęła poziom 121,7%. Na kolejnym miejscu znajdują się ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej z dynamiką składki na poziomie 109,5%. Dalej ubezpieczenia majątkowe z dynamiką składki równą 108,3%. Największy udział w strukturze składki przypisanej brutto w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych stanowi składka z ubezpieczeń komunikacyjnych. Udział ten ukształtował się na poziomie 59,9% (grupa 3 i grupa 10).

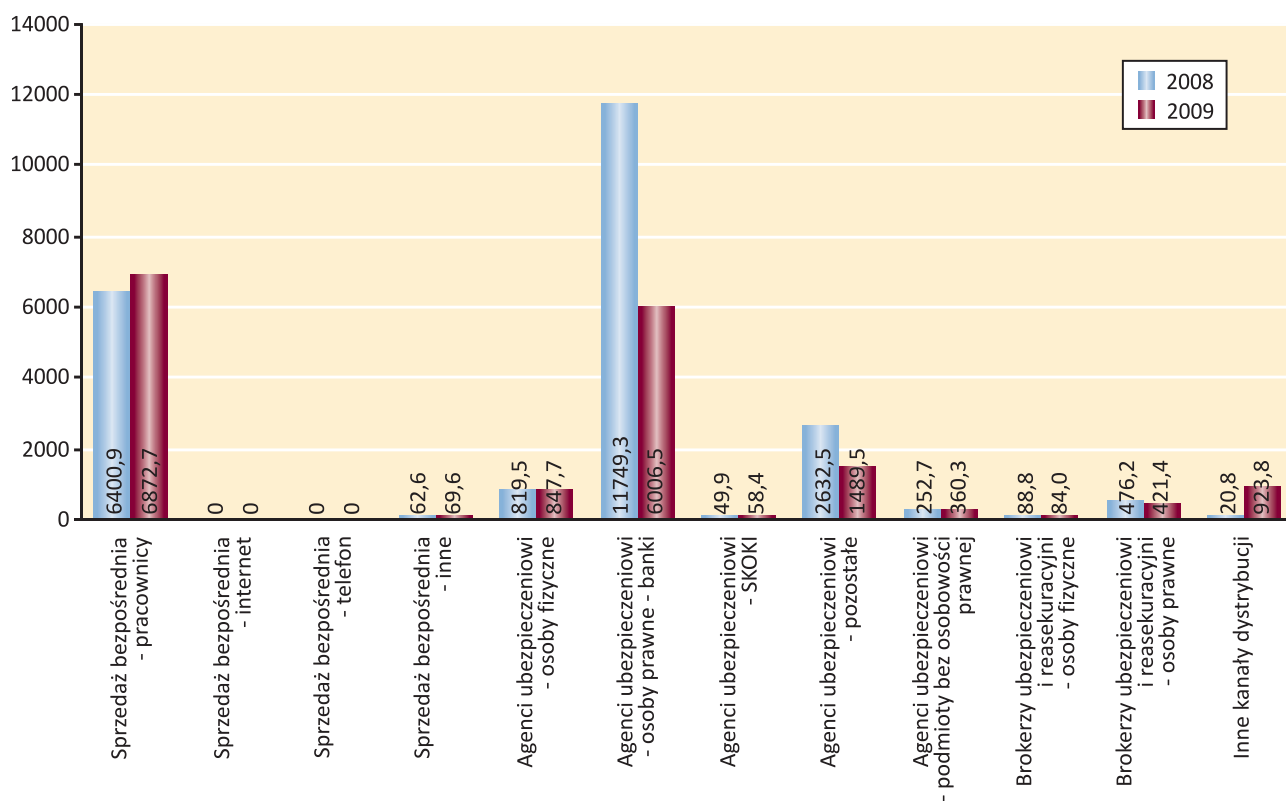
Sektor ubezpieczeń nadal jest silnie skoncentrowany. W obu działach udział pięciu największych towarzystw przekracza poziom 60%. Koncentracja mierzona udziałem pięciu największych zakładów ubezpieczeń w rynku

Rysunek 7A. Sprzedaż ubezpieczeń indywidualnych w Dziale I w latach 2008-2009 według kanałów dystrybucji w mln zł

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 7B. Sprzedaż ubezpieczeń grupowych w Dziale I w latach 2008-2009 według kanałów dystrybucji w mln zł

Źródło: opracowanie własne.

jest wyższa w przypadku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych, gdzie udział ten osiągnął poziom 70,0%. W ubezpieczeniach na życie udział pięciu największych zakładów ubezpieczeń ukształtował się na poziomie 64,8%. Systematycznie spada udział największego ubezpieczyciela. W dziale ubezpieczeń majątkowych w roku 2009 osiągnął on poziom 38,3% w porównaniu do 45,5% w roku 2008. W dziale ubezpieczeń na życie udział ten na koniec 2009 r. wyniósł 32,8%. Udział drugiego zakładu w dziale ubezpieczeń na życie stanowi 8,9% całkowitej składki przypisanej brutto. Zakładu trzeciego – 8,6%. Udział kolejnych nie przekracza 8%. Podobna sytuacja występuje w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. Udział drugiego zakładu ubezpieczeń w roku 2009 ukształtował się na poziomie 10,7%. Natomiast udział kolejnych zakładów nie przekracza 10%.

Dystrybucja i zatrudnienie

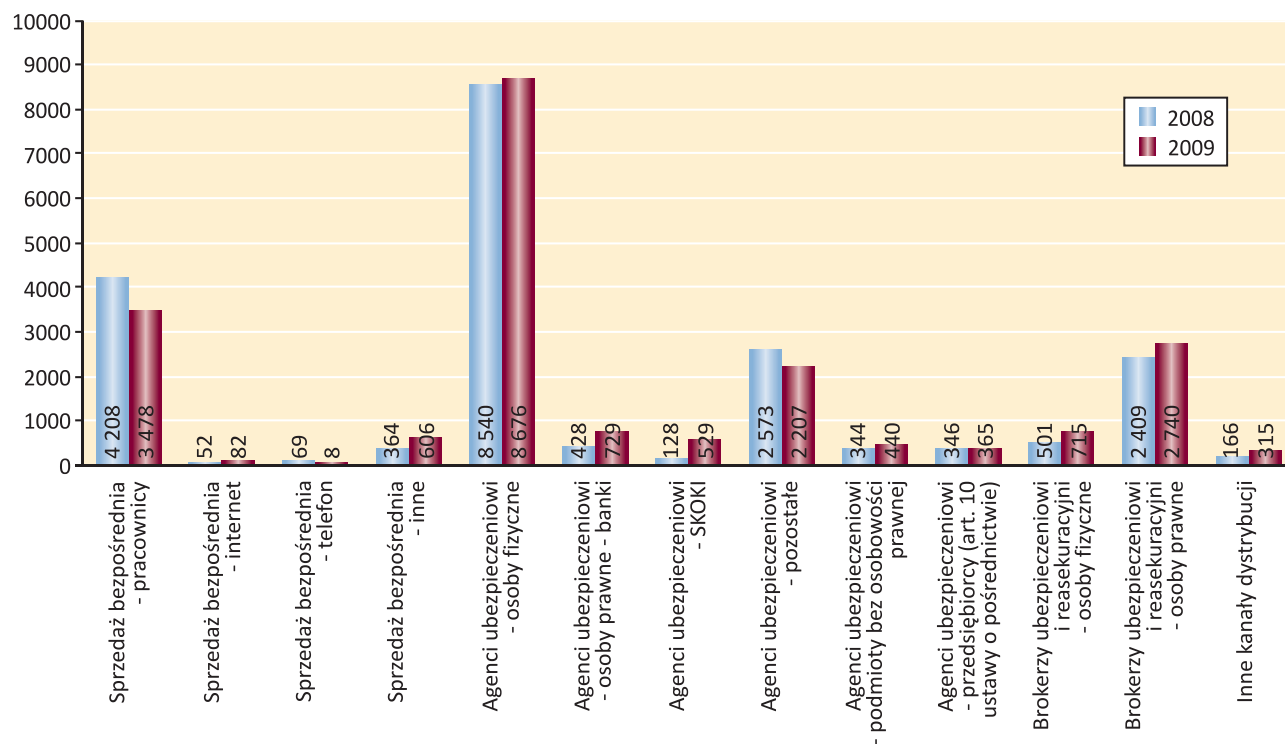
W dziale ubezpieczeń na życie w zakresie dystrybucji ubezpieczeń indywidualnych nadal najwyższy udział posiadają polisy dystrybuowane przez agentów ubezpieczeniowych będących osobami prawnymi (banki). W 2009 r. rola tego kanału dystrybucji nieznacznie zmalała. Udział sprzedaży polis indywidualnych tym kanałem spadł z poziomu 33,9% w 2008 r. do 29,1% w 2009 r. W zakresie ubezpieczeń indywidualnych wzrósł udział polis dystrybuowanych

bezpośrednio przez pracowników w ramach sprzedaży bezpośredniej. Udział tego kanału dystrybucji w całkowitej sprzedaży ubezpieczeń indywidualnych ukształtował się na poziomie 22,0%. Dla porównania w 2008 roku udział ten stanowił 15,5%. Dalej znaczny jest również udział agentów będących osobami fizycznymi. Udział ten osiągnął poziom 24,8%. Strukturę kanałów dystrybucji w roku 2008 oraz 2009 po rozbiciu na poszczególne działy przedstawiają rysunki na poprzedniej stronie.

Podobnie jest w przypadku ubezpieczeń grupowych, chociaż w 2009 r. znacznie wzrosło znaczenie sprzedaży realizowanej bezpośrednio przez pracowników zakładów ubezpieczeń kosztem spadku udziału sprzedaży realizowanej przez banki. Udział sprzedaży realizowanej przez banki ukształtował się na poziomie 35,3%. W porównaniu do roku 2008 udział ten spadł o 16,8%. Natomiast udział sprzedaży bezpośredniej w całkowitej sprzedaży ubezpieczeń grupowych w roku 2009 ukształtował się na poziomie 40,3%, w porównaniu do roku 2008 wzrósł o 12,0%.

Ubezpieczenia grupowe charakteryzowały się wyższą dynamiką spadku składki. W roku 2009 indeks dynamiki sprzedaży ubezpieczeń grupowych osiągnął poziom 75,5%, podczas gdy w przypadku ubezpieczeń indywidualnych 80,6%. W ramach istniejących kanałów dystrybucji w zakresie ubezpieczeń indywidualnych najdynamiczniej rozwijała się sprzedaż bezpośrednia realizowana przez

Rysunek 8. Sprzedaż ubezpieczeń w Dziale II w latach 2008-2009 według kanałów dystrybucji w mln zł

Źródło: opracowanie własne.

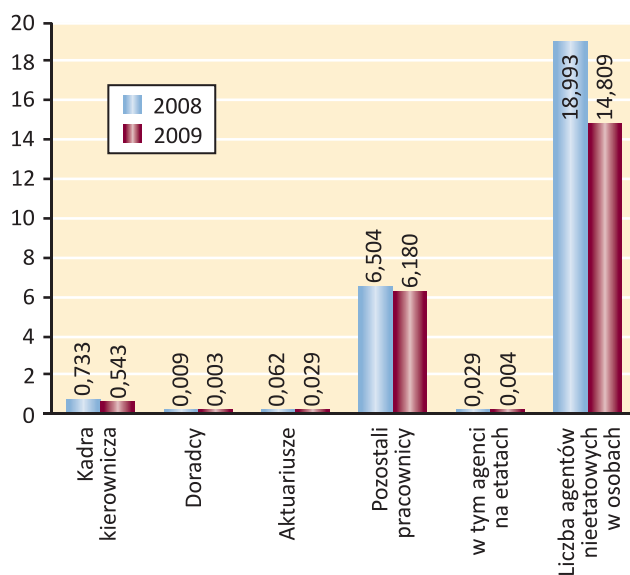
pracowników zakładów ubezpieczeń. Indeks dynamiki sprzedaży tym kanałem osiągnął poziom 114%. Największy regres zanotowano w kanale dystrybucji agenci - SKOKI. W 2009 r. w stosunku do 2008 r. sprzedaż tym kanałem spadła o 98,6%, osiągając poziom 1 214 tys. zł.

W przypadku ubezpieczeń grupowych najdynamiczniej rozwijającym się kanałem dystrybucji były tzw. inne kanały dystrybucji.

W odniesieniu do ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych najistotniejszym kanałem dystrybucji są agenci ubezpieczeniowi będący osobami fizycznymi. Udział sprzedaży w ramach tego kanału do całkowitej sprzedaży ubezpieczeń w roku 2009 ukształtował się na poziomie 41,5%, spadł zaledwie o 0,9% w stosunku do roku 2008. W roku 2009 wzrosła również rola brokerów ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych będących osobami prawnymi. Udział sprzedaży tym kanałem w 2009 r. ukształtował się na poziomie 13,1%. Strukturę sprzedaży ubezpieczeń w latach 2008-2009 według kanałów dystrybucji zaprezentowano na rysunku 8.

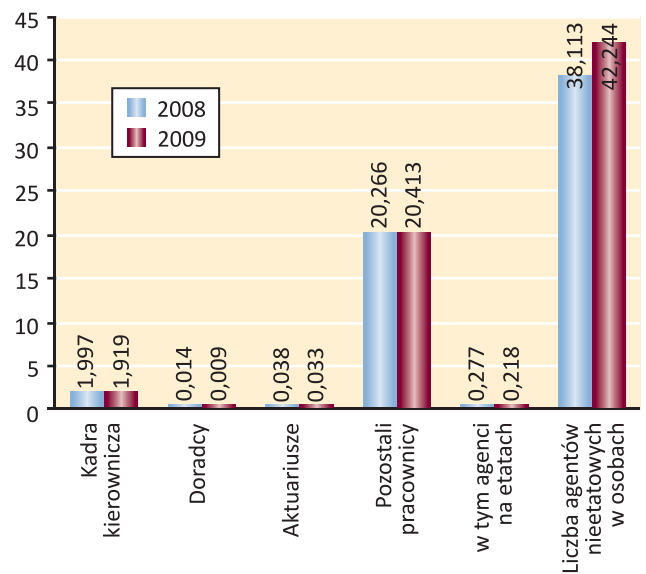
W rozpatrywanym okresie spadła popularność kanałów takich jak internet. Składka przypisana poprzez kanał internet nadal stanowi udział poniżej 1% i jednocześnie zmniejszyła się dynamiką zmian. Indeks dynamiki składki przypisanej poprzez internet w roku 2009 wyniósł 155%, w analogicznym okresie roku 2008 składka przypisana poprzez internet w stosunku do roku 2007 wzrosła o 230%. Używając telefonu w 2009 r. przypisano zaledwie 8 126 tys. zł składki. Najbardziej dynamicznym kanałem dystrybucji był kanał: agenci ubezpieczeniowi SKOKI. Dynamika składki przypisanej poprzez ten kanał wyniosła 413,7%.

Rysunek 9A. Zatrudnienie w sektorze ubezpieczeń w latach 2008-2009. Dział I w tys. osób

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 9B. Zatrudnienie w sektorze ubezpieczeń w latach 2008-2009. Dział II w tys. osób

Źródło: opracowanie własne.

Rok 2009 charakteryzował się zmianami w strukturze zatrudnienia. Liczba pracowników ogółem zatrudnionych w dziale ubezpieczeń na życie spadła o 18%. Najwyższy spadek procentowy zanotowano na poziomie doradców oraz agentów ubezpieczeniowych zatrudnionych na etatach. W ujęciu liczbowym najbardziej zmniejszyła się liczba agentów nieetatowych. Liczba ta spadła o 4184 osoby. Liczba osób zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych w 2009 r. spadła o 190.

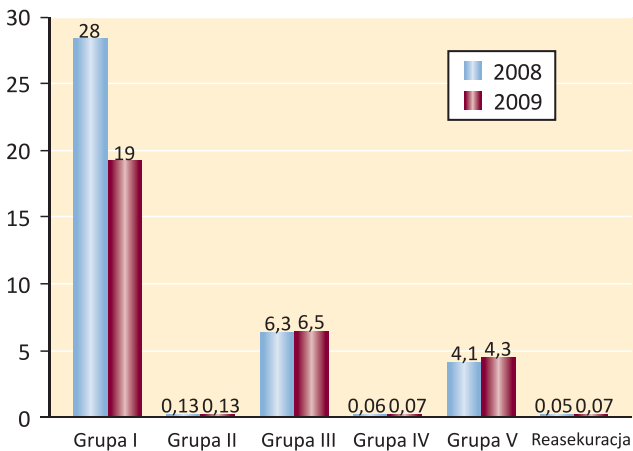
W przypadku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych liczba pracowników ogółem w roku 2009 wzrosła o 6,9% w stosunku do roku 2008. Wzrost ten w dużym stopniu wynikał ze wzrostu liczby agentów na stanowiskach nieetatowych. Strukturę zatrudnienia w poszczególnych działach w latach 2008-2009 przedstawiono na rysunkach 9A i 9B.

Składka przypisana brutto

W dziale ubezpieczeń na życie dynamika składki przypisanej brutto w ujęciu nominalnym osiągnęła poziom 77,7%, podczas gdy w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych 103,8%.

W zakresie grup ryzyka działu I najwyższą dynamiką wzrostu charakteryzowały się ubezpieczenia rentowe (grupa IV). Dynamika dla tego rodzaju ubezpieczeń osiągnęła poziom ponad 115,5%. Składka przypisana z tytułu tych ubezpieczeń stanowiła zaledwie 14,3% składki przypisanej ogółem w dziale I. Strukturę składki przypisanej w latach 2008 i 2009 w dziale ubezpieczeń na życie zaprezentowano na poniższych rysunkach.

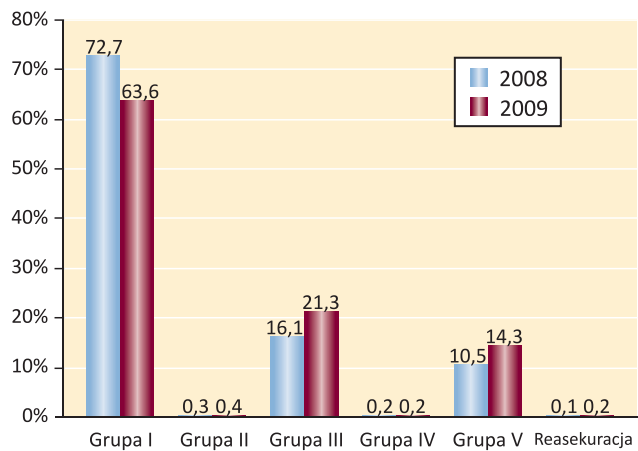
Rysunek 10A. Składka przypisana brutto wg grup ryzyka w Dziale I w latach 2008-2009 w mld zł

Źródło: opracowanie własne.

W zakresie grup ryzyka w dziale II w roku 2009 najwyższą dynamiką wzrostu charakteryzowały się ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w żegludze śródlądowej i morskiej (grupa 12). Indeks dynamiki składki przypisanej brutto w ramach tej grupy ubezpieczeń osiągnął poziom 167,0%. Składka przypisana brutto w tej grupie ubezpieczeń stanowi jednak niewielki udział w całkowitej składce przypisanej brutto w dziale II. Udział ten w roku 2009

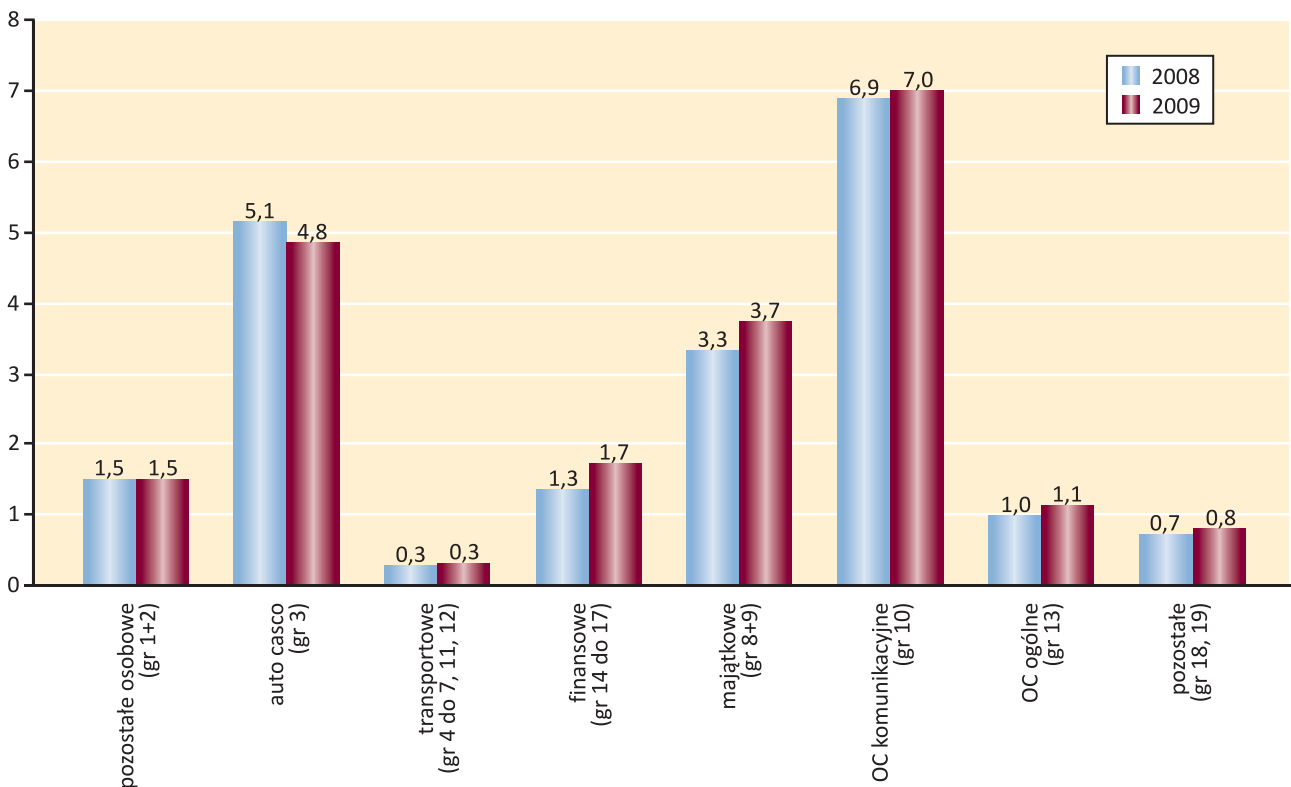
Rysunek 10B. Struktura składki przypisanej brutto wg grup ryzyka w Dziale I w latach 2008-2009

Źródło: opracowanie własne.

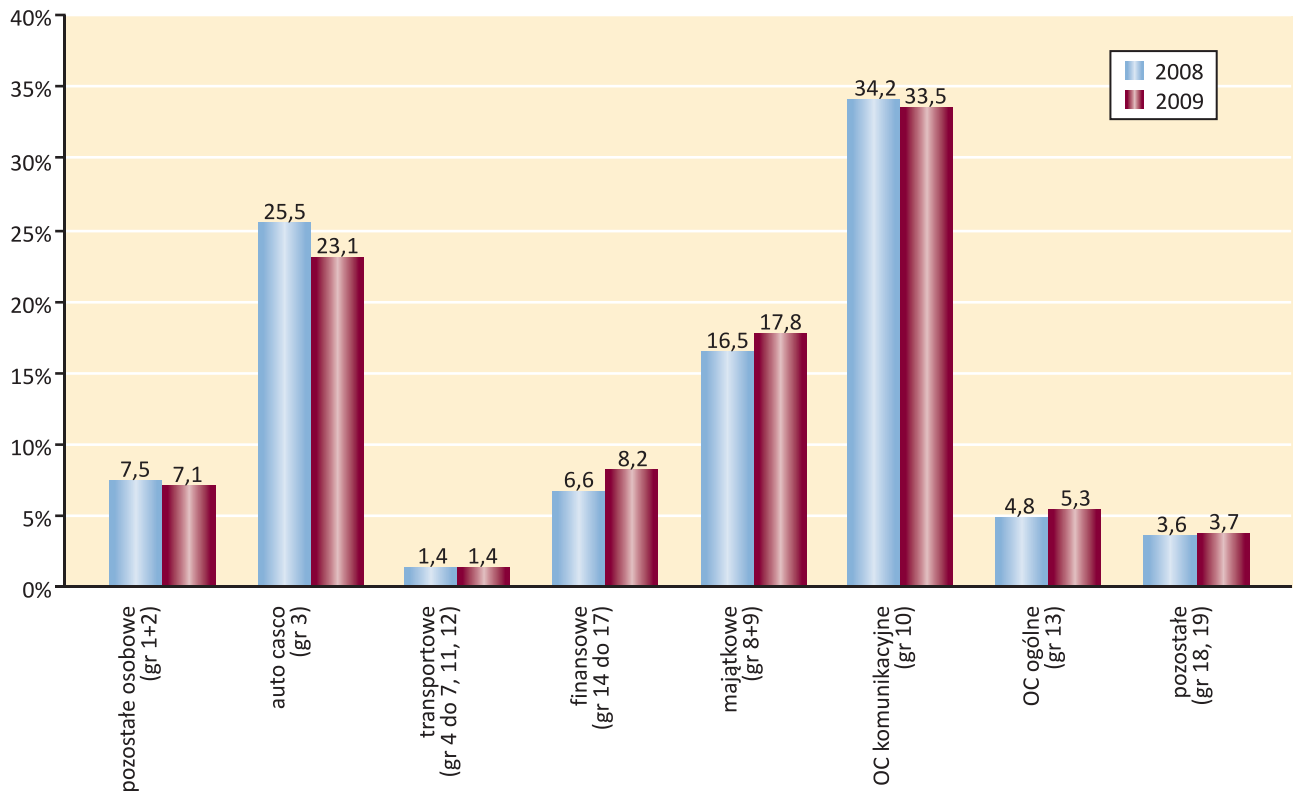
uksztaltował się na poziomie zaledwie 0,1% i nie zmienił się w stosunku do roku 2008. W roku 2009 dużą dynamiką składki przypisanej brutto charakteryzowały się również ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych, casco pojazdów szynowych oraz gwarancje ubezpieczeniowe. Zagregowaną strukturę składki przypisanej w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych zaprezentowano na poniższych rysunkach.

Rysunek 11A. Składka przypisana brutto wg grup ryzyka w Dziale II w latach 2008-2009 w mld zł

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 11B. Struktura składki przypisanej brutto wg grup ryzyka w Dziale II w latach 2008-2009

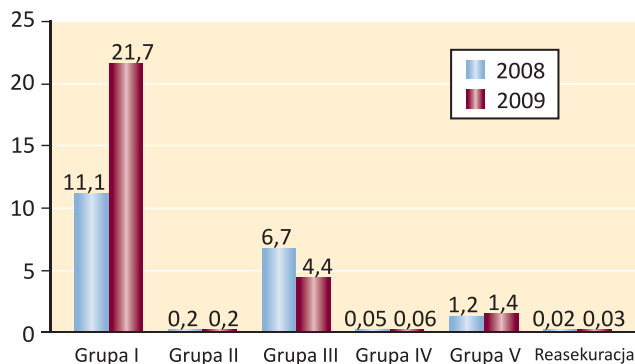

Źródło: opracowanie własne.

Odszkodowania i świadczenia wypłacone

W roku 2009 kwota wypłaconych odszkodowań i świadczeń brutto w ujęciu nominalnym wzrosła o 36,0% dla obu działów ubezpieczeń łącznie. W przypadku ubezpieczeń na życie kwota odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto wzrosła o 43,2%, natomiast w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych o 22,0%. W roku 2009 odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w dziale ubezpieczeń życiowych stanowiły 69,1% w całkowitej kwocie wypłaconych odszkodowań i świadczeń brutto.

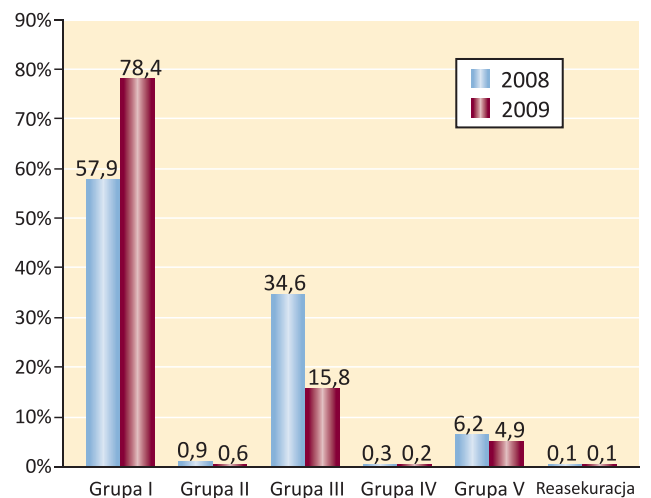
Rysunek 12A. Odszkodowania i świadczenia wypłacone wg grup Działu I w latach 2008-2009 w mld zł

Źródło: opracowanie własne.

W zakresie grup ryzyka działu I najwyższą dynamiką wzrostu świadczeń charakteryzowała się grupa I (ubezpieczenia na życie). Indeks dynamiki świadczeń w tej grupie w roku 2009 w stosunku do roku 2008 ukształtował się na poziomie 194%. Strukturę odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto wg grup działu I w latach 2008-2009 prezentują rysunki 12A i 12B.

Rysunek 12B. Struktura odszkodowań i świadczeń wypłaconych wg grup Działu I w latach 2008-2009

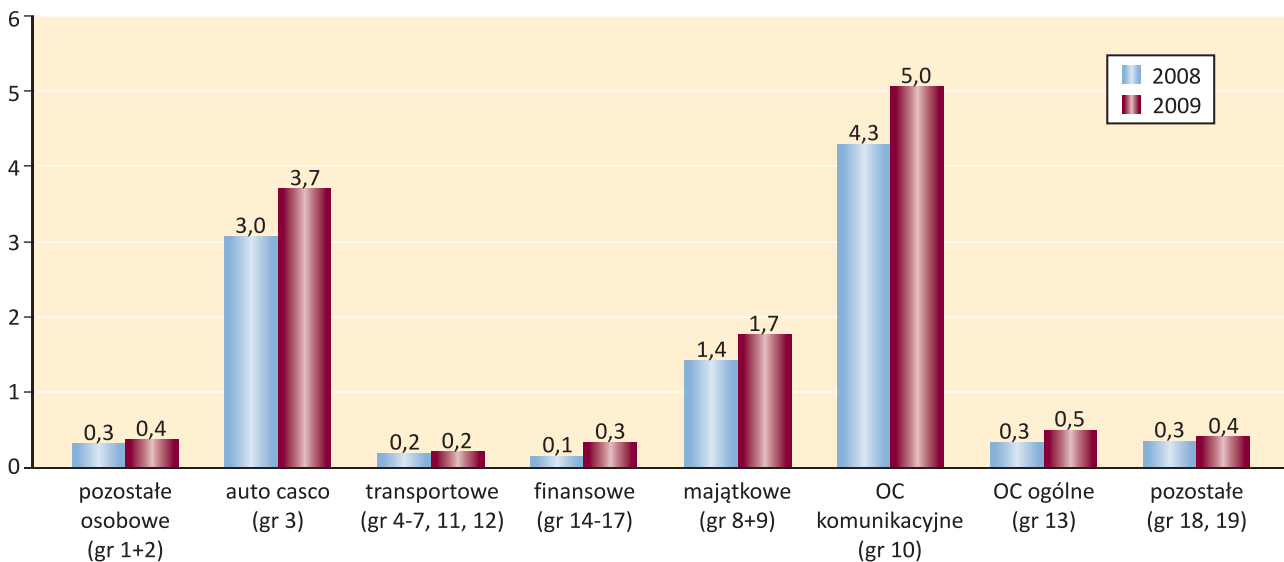
Źródło: opracowanie własne.

ANALIZA SYTUACJI NA RYNKU UBEZPIECZEŃ W 2009 R.

W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych przeważają odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w ramach ubezpieczeń prowadzonych w grupie 10 (OC komunikacyjne) z udziałem na poziomie 40,9%. Wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych w ramach tej grupy wzrosła o 18% w stosunku do roku

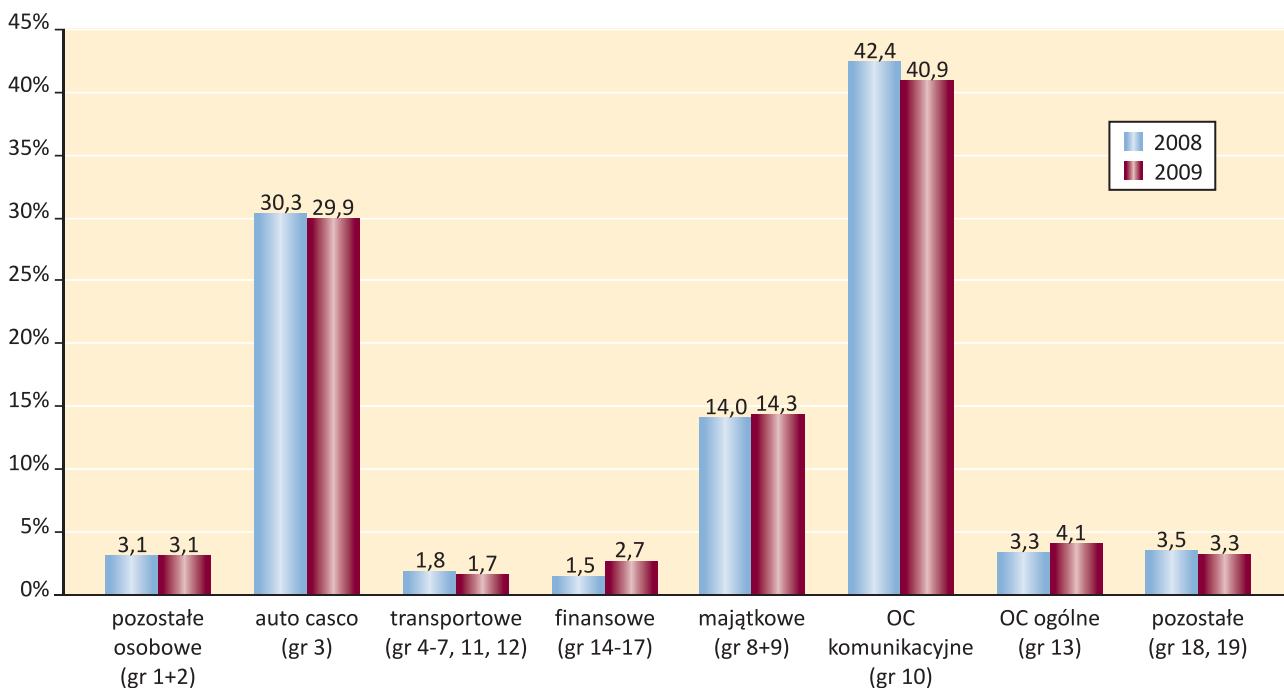
2008. Najwyższą dynamiką wzrostu charakteryzowały się odszkodowania wypłacone w ramach gwarancji ubezpieczeniowych, indeks ukształtował się na poziomie 281,2%. Syntetyczną strukturę odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto wg grup działu II w latach 2008-2009 za prezentowano na poniższych rysunkach.

Rysunek 13A. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w Dziale II w latach 2008-2009 w mld zł

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 13B. Struktura odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w Dziale II w latach 2008-2009

Źródło: opracowanie własne.

Wynik finansowy netto

W roku 2009 zakłady ubezpieczeń wygenerowały wynik finansowy netto równy 6 686 mln zł. W ujęciu nominalnym wynik ten jest wyższy od wyniku finansowego netto osiągniętego w roku 2008 o 14,3%, co w ujęciu wartościowym daje kwotę równą 838 mln zł. Wynik finansowy netto w 60% jest wygenerowany przez zakłady ubezpieczeń prowadzące działalność w dziale I, a w 40% przez towarzystwa prowadzące działalność w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych.

W dziale ubezpieczeń na życie zakłady ubezpieczeń wygenerowały wynik finansowy netto równy 4 009 mln zł. Wynik ten jest o 59,3% wyższy od wyniku osiągniętego w roku 2008. W dziale tym 7 zakładów ubezpieczeń osiągnęło stratę.

W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wynik finansowy netto osiągnął poziom 2 676 mln zł i jest o 19,6% niższy niż w 2008 roku. W dziale tym 9 zakładów ubezpieczeń wygenerowało stratę.

2.3. Ocena kondycji finansowej sektora ubezpieczeń

Analiza przedstawiona w tej części opracowania oparta jest na danych otrzymanych z PIU w maju 2009 r. W zestawie tych danych wartości podane za rok 2008 mogą (zwykle nieznacznie) odbiegać od wartości analizowanych analogicznie w ubiegłym roku. Powodem jest fakt, że dane przedstawiane do analizy za dany rok mają charakter wstępny, ale dane porównawcze za rok ubiegły są podawane w wartościach już zweryfikowanych. Z te-

go powodu, gdyby Czytelnik porównał dane za rok 2008 w raporcie analitycznym za ten rok z danymi za rok 2008 przedstawianymi np. w bilansie, czy też w rachunkach wyników za rok 2008, ale w aktualnym raporcie analitycznym, dostrzec może pewne różnice. W długoterminowej analizie nie mają one jednak istotnego znaczenia. Ze względu na nieznaczące wartości różnic nie powinny one wpływać na wnioskowanie analityczne

2.3.1. Analiza podstawowych wielkości finansowych

Aktywa sektora ubezpieczeń w roku 2009

Podstawą analizy stanu i zmian w aktywach sektora ubezpieczeń w roku 2009 są zbiorcze wartości dla całego sektora ubezpieczeń przedstawione w tabelicy 4.

Na 31 grudnia 2009 roku wartość sumy bilansowej, a więc jednocześnie wartość aktywów sektora ubez-

pieczeniowego, wynosiła 138 510 mln zł. W porównaniu ze stanem aktywów na początek 2009 roku (137 558 mln zł) odnotować należy zaledwie 1% wzrost, podczas gdy w roku 2008 wzrost ten wynosił 9%, w roku 2007 -17%, w roku 2006 i 2005 odpowiednio 21% i 15% (patrz zestawienie w tabelicy 5.)

Tabela 4. Wybrane pozycje aktywów zakładów ubezpieczeń w latach 2008-2009 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Dział I		Dział II		RAZEM	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
A. Wartości niematerialne i prawne	114 877	108 738	300 084	333 602	414 961	442 340
B. Lokaty	54 621 564	51 993 200	44 914 722	42 784 246	99 536 286	94 777 446
I. Nieruchomości	388 581	398 945	908 682	941 790	1 297 263	1 340 735
II. Lokaty w jednostkach podporządkowanych	1 419 023	1 525 534	7 588 213	9 023 494	9 007 236	10 549 027
III. Inne lokaty finansowe	52 813 960	50 068 721	36 399 114	32 799 972	89 213 073	82 868 694
IV. Należności depozytowe od cedentów	0	0	18 714	18 990	18 714	18 990
C. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	26 345 876	31 659 516	0	0	26 345 876	31 659 516
D. Należności	952 891	1 048 223	3 682 693	4 131 961	4 635 584	5 180 184
I. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	592 799	475 790	2 858 546	3 218 583	3 451 345	3 694 373
II. Należności z tytułu reasekuracji	68 510	78 495	502 427	566 684	570 937	645 178
III. Inne należności	291 582	493 938	321 720	346 695	613 302	840 633
E. Inne składniki aktywów	500 007	489 237	839 813	479 514	1 339 820	968 751
I. Rzeczowe składniki aktywów	115 073	100 426	260 805	259 836	375 878	360 263
II. Środki pieniężne	380 102	386 279	576 524	216 823	956 626	603 102
III. Pozostałe składniki aktywów	4 832	2 532	2 484	2 854	7 316	5 386
F. Rozliczenia międzyokresowe	2 526 754	2 449 726	2 758 951	3 031 895	5 285 705	5 481 621
I. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	360 493	196 207	113 542	124 416	474 035	320 624
II. Aktywowane koszty akwizycji	1 835 198	1 925 277	1 996 230	2 516 134	3 831 428	4 441 411
III. Zarachowane odsetki i czynsze	197 220	156 509	33 407	35 822	230 627	192 332
IV. Inne rozliczenia międzyokresowe	133 844	171 733	615 771	355 522	749 615	527 255
AKTYWA RAZEM	85 061 970	87 748 641	52 496 263	50 761 217	137 558 233	138 509 858

Źródło: dane analityczne, PIU, maj 2010.

Tablica 5. Nominalny i realny przyrost aktywów sektora ubezpieczeń w latach 2004-2009 (dane w tys. zł)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Wartość aktywów sektora ubezpieczeń (dział I i dział II łącznie) w tys. zł	77 851 357	89 575 163	108 604 786	126 537 903	137 558 233	138 509 858
Przyrost nominalny aktywów sektora ubezpieczeń w Polsce	100,0%	115,0%	121,0%	117,0%	109,0%	101,0%
Stopa inflacji	3,5%	2,1%	1,0%	2,5%	4,2%	3,5%
Przyrost realny aktywów sektora ubezpieczeń w Polsce	100,0%	113,0%	120,0%	114,0%	105,0%	98,0%

Źródło: opracowanie własne.

Ten 1% nominalny wzrost aktywów sektora ubezpieczeń i 2% realny spadek ich wartości nastąpił w warunkach 3,5% inflacji, niewiele wyższej niż w roku poprzednim. Fakt ten może zapowiadać spadkowy trend w rzeczywistym stanie majątkowego potencjału tego sektora. Warto zauważyć, że spadkowi wartości aktywów sektora ubezpieczeń towarzyszyło zwiększenie liczby zakładów ubezpieczeń w dziale I (z 30 do 31) i stabilna w tym roku liczba zakładów w dziale II (36). Ocena dynamiki wartości aktywów odrębnie w dziale I i II pozwala zauważyć, że spadek wartości aktywów nastąpił de facto w dziale II (gdzie jak zauważono) liczba zakładów w tym dziale operujących nie zmieniła się w porównaniu z rokiem 2008.

W analizie za rok 2008 zauważono, wykonując rachunkowe analizy, że w roku 2008, podobnie jak to miało miejsce w roku poprzednim (w 2007), a w przeciwieństwie do sytuacji obserwowanej w 2006 roku, dynamiczniej gromadzone były zasoby w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. W roku 2009 powtarza się sytuacja z roku 2006, kiedy to zauważalne było bardziej dynamiczne gromadzenie zasobów w dziale I. Ten fragment analizy zaczyna uzmysławiać swoistą cykliczność i dlatego warto obserwować problem wzrostu aktywów w przyszłości. Póki co: rok 2006 – bardziej dynamiczny przyrost zasobów majątkowych w dziale I, dwa kolejne lata (2007, 2008) – bardziej dynamiczny przyrost zasobów majątkowych w dziale II i 2009 rok – ponownie wskazuje na bardziej dynamiczny wzrost zasobów w dziale I.

Jeżeli zauważy się, że w roku 2009 przyrost zasobów sektora w każdym dziale z powodu jego właścicielskiego dokapitalizowania był identyczny (5%-owy), to można

uznać, że w dziale II wydarzyły się jakieś sytuacje, które spowodowały „skonsumowanie” przyrostu majątkowego w tym dziale wywołane dokapitalizowaniem właścicielskim. Nie jest to sygnał optymistyczny, wskazywać bowiem może na uszczerbek majątkowy spowodowany działaniami zarządczymi w tym dziale. Dane zawarte w tablicy 7 wskazują jednak na wzrost przypisu składki w dziale II (a nie na jego spadek, co można było podejrzewać). Wobec tego stanu faktów, można domniemywać, iż w dziale II wystąpić mogły w roku 2009 albo zwiększone koszty, albo zmiany w polityce reasekuracyjnej.

W roku 2009, podobnie jak to miało miejsce w roku 2008, sytuacja jest bardzo interesująca. Powód tego jest jednak zgoła odmienny. W roku 2008 duża dynamika składek przypisanych brutto nie przekładała się ani na dużą dynamikę aktywów lokacyjnych (tablica 8), ani innych grup aktywów ważnych w zakładzie ubezpieczeniowym. Oznaczać to mogło praktycznie jedno: zasoby w drodze akwirowania składek szybko były wydawane i sugerowano, iż w roku 2008 oferowano jakieś specjalne krótkoterminowe (może inwestycyjne) produkty ubezpieczeniowe, wymagające szybkich wypłat aktywów. W roku 2009 z kolei, w dziale I nastąpił bardzo poważny spadek (22% w porównaniu z rokiem 2008) składki przypisanej brutto. W tym dziale, spadkowi temu towarzyszył jednocześnie wzrost wartości aktywów. Może to świadczyć o uaktywnieniu się innych (prawdopodobnie lokacyjnych) obszarów działalności zakładów ubezpieczeń na życie. Działo się to przy jednoczesnym niewielkim wzroście składki przypisanej i zastanawiającym spadku lokat w dziale II.

Tablica 6. Kapitał podstawowy w sektorze ubezpieczeń w latach 2005-2009 (dane w tys. zł)

	2005	2006	2006/2005	2007	2007/2006	2008	2008/2007	2009	2009/2008
Dział I	2 068 665	2 243 085	109%	2 243 085	100%	2 466 435	110%	2 598 773	105%
Dział II	2 415 053	2 542 324	105%	2 228 177	88%	2 542 301	114%	2 679 995	105%
OGÓŁEM	4 483 305	4 785 409	107%	4 471 262	93%	5 008 736	112%	5 278 769	105%

Źródło: opracowanie własne.

Tablica 7. Składka przypisana brutto w sektorze ubezpieczeń w latach 2005-2009 (dane w tys. zł)

	2005	2006	2006/2005	2007	2007/2006	2008	2008/2007	2009	2009/2008
Dział I	15 323 517	21 108 555	138%	25 509 418	121%	38 985 788	153%	30 278 171	78%
Dział II	15 697 384	16 472 479	105%	18 064 669	110%	20 125 060	111%	20 890 513	104%
OGÓŁEM	31 020 901	37 581 034	121%	43 574 087	116%	59 109 677	136%	51 168 684	87%

Źródło: opracowanie własne.

Tablica 8. Lokaty sektora ubezpieczeń w latach 2005-2009 (dane w tys. zł)

	2005	2006	2006/2005	2007	2007/2006	2008	2008/2007	2009	2009/2008
Dział I	51 691 749	65 089 093	126%	76 381 534	117%	80 852 661	106%	83 652 699	103%
Dział II	30 619 402	35 187 851	115%	40 173 726	114%	44 914 714	112%	42 784 235	95%
OGÓŁEM	82 311 151	100 276 944	122%	116 555 260	116%	125 882 140	108%	126 436 934	100%

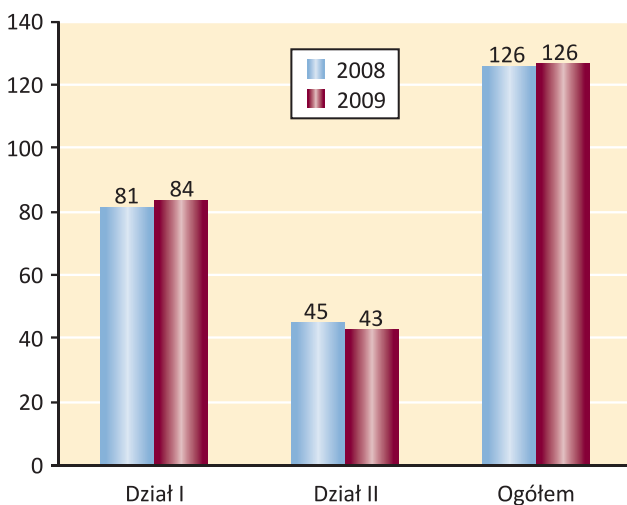
Źródło: opracowanie własne.

Analizując – w zakładach ubezpieczeń ogółem – dynamikę poszczególnych grup aktywów występującą w roku 2009, można poczynić poniższe obserwacje.

Poziom i struktura lokat

Ogólna wartość lokat w roku 2009 w stosunku do roku 2008 wzrosła zaledwie o 0,4%, osiągając poziom 126,436,9 mln zł. Lokaty zakładów ubezpieczeń prowadzących działalność w zakresie ubezpieczeń działu I stanowiły 66,2% wartości lokat ogółem. Wartość lokat w dziale I w roku 2009 w stosunku do roku 2008 wzrosła o 3,3%. W dziale I przychodowość lokat ukształtowała się na poziomie 10,9%. Oznacza to, że każdy złoty finansujący lokaty wygenerował przychody z lokat w wysokości prawie 11 groszy.

Rysunek 14. Wartość lokat zakładów ubezpieczeń wg Działów ubezpieczeń w latach 2008-2009 w mld zł

Źródło: opracowanie własne.

Poziom lokat zakładów ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w roku 2009 stanowił 33,8% lokat ogółem dla obu działów. Wartość lokat zakładów ubezpieczeń prowadzących działalność w tym dziale w stosunku do roku 2008 spadła o 4,7%. Wskaźnik przychodowości w tym przypadku ukształtował się na poziomie 10,4%. Oznacza to, że każdy złoty finansujący lokaty zakładów ubezpieczeń wygenerował przychody z lokat na poziomie ponad 10 groszy. Na rysunku obok zaprezentowano strukturę lokat według działów ubezpieczeń w latach 2008 i 2009.

Tablica 9. Udział lokat sektora ubezpieczeń w jego aktywach ogółem w latach 2005-2009

Grupa lokat	2005	2006	2007	2008	2009
lokaty na ryzyko zakładów ubezpieczeń	71%	66%	64%	72%	68%
lokaty utrzymywane na ryzyko ubezpieczających	21%	26%	28%	19%	23%
RAZEM	92%	92%	92%	92%	91%

Źródło: opracowanie własne.

Lokaty stanowią najbardziej znaczącą grupę aktywów sektora ubezpieczeń, tj. w lokatach, które stanowią tu z roku na rok podobny udział 91-92%, obserwuje się niewielką, w porównaniu z rokiem 2008, 2007 i 2006, zmianę w strukturze lokat. W roku 2009 nastąpił wyraźny spadek udziału lokat na ryzyko zakładów ubezpieczeń, podczas gdy rok wcześniej – w roku 2008 – ten udział zdecydowanie wzrósł. Równoległe jednak, w roku 2009, zwiększył się udział lokat na ryzyko ubezpieczających (patrz tablica 9), podczas gdy w roku 2008 zmniejszył się udział lokat utrzymywanych na ryzyko ubezpieczających, co mo-

gła wówczas tłumaczyć ogólnokrajowa trudna sytuacja gospodarcza. Wobec odwrócenia sytuacji w zakresie struktury lokat w kierunku ponownego wzrostu (w roku 2009) udziału lokat na ryzyko ubezpieczającego, można dopatrywać się w tym fakcie reakcji sektora ubezpieczeń na stabilizującą się sytuację rynkową.

Analizując strukturę i dynamikę lokat sektora ubezpieczeń w roku 2009 można bez trudu zauważyć, że działalność lokacyjna skoncentrowana była na lokatach w jednostkach podporządkowanych. To spostrzeżenie odnosi się do obu działów, chociaż silniej uwidacznia się ten kierunek lokowania w dziale II. Może on oznaczać wzmocnienie grup kapitałowych funkcjonujących w sferze ubezpieczeń. Podobnie jak rok wcześniej, i w tym roku, nieruchomości stanowiły ważny instrument lokacyjny w obydwu działach (tablica 10), w przeciwieństwie do „innych lokat finansowych”, które w roku 2009 zdecydowanie straciły na znaczeniu (dynamika wyraźnie ujemna) w porównaniu z rokiem 2008, kiedy to odnotowano prawie 40% przyrost lokat w tej grupie instrumentów lokacyjnych.

Ponadto – w odniesieniu do lokat dokonywanych na ryzyko zakładów ubezpieczeń, odnotować należy ciekawe zmiany w porównaniu z rokiem 2008 i 2007. W tych latach zauważalny był fakt wzmożonego lokowania w inwestycje budowlane (budynki, budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu – dynamika 150%, a inwestycje budowlane i zaliczki na poczet tych inwestycji – dynamika 137%) oraz w lokaty terminowe w instytucjach kredytowych, których wzrost jest 322%. Tymczasem w roku 2009 odnotować można bardzo stabilny poziom inwestycji w budynki, budowle oraz spółdzielcze prawo do lokalu (99% ubiegłorocznej wartości tych lokat), 40% wzrost wartości inwestycji budowlanych i zaliczek na poczet inwestycji oraz zaledwie 70% ubiegłoroczną wartość lokat terminowych w instytucjach kredytowych. Ta obserwacja dobitnie pokazuje spadek atrakcyjności lokat w instytucjach kredytowych.

Analizując bardziej wnikliwie lokaty w nieruchomościach, nietrudno zauważyć, że sektor ubezpieczeń w ro-

ku 2009 utrzymuje na stabilnym poziomie dynamikę lokat w grunty (16% w porównaniu z rokiem 2008). Rok 2008 był znamieny w tym obszarze z tego powodu, że sektor ubezpieczeń wyraźnie zwiększył w porównaniu z rokiem 2007 lokaty w grunty (o ponad 16%), co oznaczało ewidentną dynamikę wartości tych lokat w roku 2008. Ta obserwacja nabrała walorów informacyjnych w szczególności wobec faktu, że w roku 2007 obserwowano zmniejszenie lokat w gruntach (o 8%), przy jednoczesnym zachowaniu poziomu lokat w budynki, budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu (z roku 2006). W przeciwieństwie do roku 2006, kiedy to znacząco (bo o prawie 40% w porównaniu z rokiem 2005) ograniczono inwestycje o charakterze budowlany, rok 2007 w sektorze ubezpieczeń przyniósł sporą zmianę w tym zakresie. Zakłady ubezpieczeń podejmowały inwestycje budowlane w szerszym zakresie. Miało to miejsce szczególnie zauważalnie w zakładach ubezpieczeń w dziale I.

Inna ciekawa obserwacja wynika z faktu, że w roku 2009 wyraźny jest spadek lokat w jednostkach podporządkowanych, podczas gdy rok wcześniej lokaty te znacząco wzrastały. Spadek wykazują także udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie doходу oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych. Są to ewidentne konsekwencje trudnej sytuacji finansowej na rynku wynikającej z przesłanek kryzysowych.

Tak więc za szczególną cechę polityki lokacyjnej w 2009 roku stosowanej w sektorze ubezpieczeniowym można uznać jej skierowanie na grunty, budynki i budowle oraz lokaty terminowe w instytucjach kredytowych. Analizując wcześniejsze lata (2006-2007), zauważono, że do roku 2006 obserwowano stabilność polityki lokacyjnej i utrzymującą się skłonność zakładów do lokowania środków w różnych pożyczkach innych niż zabezpieczane hipotecznie oraz w lokatach terminowych w instytucjach kredytowych. Ale już w roku 2007 zakłady wykorzystywały instrumenty lokacyjne związane z nieruchomościami w zakresie szerszym niż to miało miejsce

Tablica 10. Struktura i dynamika lokat sektora ubezpieczeniowego w roku 2009

	Dział I		Dział II		Łącznie I i II	
	struktura	dynamika	struktura	dynamika	struktura	dynamika
Lokaty ogółem	100,00%	95,20%	100,00%	95,30%	100,00%	95,20%
Nieruchomości	0,77%	103,00%	2,20%	104,00%	1,40%	103,40%
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	2,93%	108,00%	21,09%	119,00%	11,00%	117,10%
Inne lokaty finansowe	96,30%	94,80%	76,66%	90,00%	87,00%	92,90%
Należności depozytowe	0,00%	110,00%	0,00%	101,00%	0,00%	101,50%

Źródło: opracowanie własne.

rok wcześniej. Analizując teraz rok 2009 można uznać, że zakłady ubezpieczeniowe kontynuują tę politykę lokacyjną (inwestowanie w nieruchomości), ale w nieco innej konfiguracji: rok wcześniej inwestowaniu w nieruchomości towarzyszyło wzmożone inwestowanie w podmiotach z ubezpieczeniowych grup kapitałowych, podczas gdy w analizowanym 2009 roku, inwestowanie w jednostki podporządkowane było ograniczane.

Inwestowanie w podmiotach z ubezpieczeniowych grup kapitałowych obserwowane było na polskim rynku ubezpieczeniowym już od 2005 roku. Jak podano to w raporcie z analizy sektora ubezpieczeń w 2005 r. zauważalny był, choć ciągle nie dynamiczny, rozwój ubezpieczeniowych grup kapitałowych. W roku 2006 obserwowano dalszy (9%) przyrost wartości lokat w akcjach i udziałach jednostek podporządkowanych, co potwierdzało także dalszy (na podobną skalę jak to miało miejsce rok wcześniej) rozwój ubezpieczeniowych grup kapitałowych. W roku 2007 przyrost lokat w akcje i udziały jednostek podporządkowanych był już 35%. Wskazywało to na wyraźny trend rozwojowy ubezpieczeniowych grup kapitałowych. Tymczasem w roku 2008 widać 5% spadek w tej grupie lokat.

Ponadto zauważa się, że podobnie jak w latach wcześniejszych, w roku 2008 zakłady ubezpieczeniowe zdecydowanie mniej udzielały pożyczek jednostkom podporządkowanym oraz mniej kupowały dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez te jednostki (w roku 2006 o 25% mniej w porównaniu z rokiem 2005, a w roku 2007 aż o 50% mniej w porównaniu z rokiem 2006, w roku 2008 aż o 60% mniej w porównaniu z rokiem 2007).

W analizie ubiegłorocznej (za rok 2008) stwierdzono, że w roku 2008 (podobnie jak to miało miejsce przed rokiem i w latach wcześniejszych) portfel lokacyjny skoncentrowano na podmiotach spoza grup kapitałowych stworzonych wokół zakładów ubezpieczeń. W tym roku sytuacja zmienia się istotnie: na plan pierwszy wysuwa się bowiem rozwijanie portfela lokacyjnego skoncentrowanego na podmiotach z ubezpieczeniowych grup kapitałowych.

Powyższe obserwacje (poczynione na tle roku poprzedniego) skłaniają do kilku konkluzji. Po pierwsze następuje zmiana (odwrócenie trendu) w działalności lokacyjnej w sektorze ubezpieczeń. Rok temu, rosnąca wartość lokat potwierdzała pośrednio systematyczny i nieco zdynamizowany (23% w roku 2008, 13% w roku 2007, 13% w roku 2006 i około 10% w roku 2005) rozwój skali działania sektora ubezpieczeń w naszym kraju, przy czym polityka lokacyjna stosowana w tym sektorze, w odniesieniu do struktury lokat dokonywanych na ryzyko zakładów ubezpieczeń w roku 2008, nie była już tak stabilna jak

to było w latach wcześniejszych. W roku 2008 widoczne były wzrosty w niektórych grupach lokat (lokaty terminowe, nieruchomości), przy jednoczesnym spadku w innych (lokaty w jednostkach podporządkowanych). Natomiast w roku 2007 struktura lokat była prawie identyczna jak w roku 2006, 2005 i w roku 2004, chociaż następowały wzrosty wartości w prawie wszystkich grupach lokat. Wyjątkiem są tu tylko (podobnie jak to miało miejsce przed rokiem) pożyczki udzielane jednostkom z ubezpieczeniowych grup kapitałowych i instrumenty dłużne emitowane w ramach tych grup. Sektor ubezpieczeniowy w roku 2007 rozwijał dość dynamicznie (w porównaniu z latami poprzednimi) wielopodmiotowe struktury organizacyjne (grupy kapitałowe), podczas gdy w roku 2008 obserwuje się spadkowe praktyki w tym zakresie. W roku 2009 następuje 5% ujemna dynamika lokat. Odnosi się to w identycznym stopniu do działu I, jak i do działu II, i dzieje się to pierwszy raz od 2005 roku.

Po drugie, bardzo interesująca może być obserwacja, że w roku 2009 działalność lokacyjna w aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający, ponownie przeżywa renesans (20% dynamika wartości tych lokat). Obserwacja ta może być ciekawa na tle konstatacji, że w roku 2008 odnotowano widoczne załamanie trendu w tym obszarze działalności lokacyjnej (27% spadek wartości), który to trend silnie wzrostowy obserwowany był nieprzerwanie w okresie 2005-2007. Jeszcze w roku 2007 odnotować można było przyrost wartości tych lokat, pomimo że wynosił on jednak mniej (25%) niż w roku 2006, kiedy to odnotowano wzrost prawie 50% (w 2005 roku ponad 30%). Jednocześnie zauważyć można było, że w latach 2004-2007 udział tej grupy aktywów w całym majątku sektora ubezpieczeń powoli wzrastał (z około 18% w roku 2004 do 21% w roku 2005, do 26% w roku 2006, do 28% w roku 2007, w roku 2008 widoczny jest spadek do 19% i w roku 2009 ponowny wzrost do 22%). Może to świadczyć o początkowym zdynamizowaniu działań sektora ubezpieczeń w obszarze sprzedaży produktów ubezpieczeniowych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, wobec jego spowolnienia w roku 2007 i ograniczania w 2008 roku.

Po trzecie, w roku 2009 obserwuje się spadek (o prawie 30%) wartości grupy składników aktywów obejmującej środki pieniężne. Spadek ten jest najsilniej widoczny (prawie 40%) w grupie samych środków pieniężnych. Jest to obserwacja o tyle interesująca, że w roku 2008 odnotowano dalszy (w porównaniu z latami wcześniejszymi) wzrost wartości grupy składników aktywów obejmującej środki pieniężne. Ten wzrostowy do 2009 roku trend ma swój początek w roku 2007, kiedy to, w przeciwieństwie do obserwacji roku 2006, odnotować można było

zauważalny wzrost wartości grupy składników aktywów obejmującej środki pieniężne, rzeczowe aktywa trwałe i inne składniki rzeczowe. Trudno domniemywać jaki mógł być powód zmian w polityce zarządzania środkami pieniężnymi w sektorze ubezpieczeń w roku 2009. Szczególnie jeśli zauważy się, że radykalne ograniczenie wartości pozycji „środków pieniężnych” wystąpiło w zakładach operujących w dziale II (prawie o 50%).

Może wartości prezentowane w tej grupie, na tle na przykład dużych wartości lokat, nie są istotnie znaczące, ale znamienne może być albo wysoki spadek, albo wysoki wzrost w grupie środków pieniężnych. Wzrost może być interpretowany potrzebą zabezpieczenia zdolności płatniczej, natomiast spadek – zmianami w polityce kształtowania struktury czasowej zobowiązań (tam, gdzie ta polityka może być realizowana, np. wobec reasekuratorów).

Warto podkreślić, że w grupie rzeczowych składników majątkowych obejmującej głównie środki trwałe, obserwuje się (podobnie jak przed rokiem) kilkuprocentowy spadek wartości (5% w roku 2009 i 10% w roku 2008). Świadczy to może o szybkim starzeniu się tej grupy aktywów, co jest znamienne wobec faktu, że następuje odtworzenie tego majątku w obu działach, o czym świadczą wydatki w rachunku przepływów pieniężnych.

Po czwarte, w roku 2009 wzrosły rozliczenia międzyokresowe. Nie stało się to tak wyraźnie jak to miało miejsce rok wcześniej (kiedy odnotowano wzrost tej pozycji o prawie 50% z rokiem 2007). W roku 2009 wzrost był zaledwie 3% i najsilniej odnosił się do aktywowanych kosztów akwizycji (16%), co może świadczyć o wzroście sprzedaży produktów długoterminowych. Ta obserwacja może być zastanawiająca wobec faktu, że dynamikę tej pozycji obserwuje się przede wszystkim w dziale II (26%), podczas, gdy w dziale I dynamika ta wynosi zaledwie 4%. Domniemywać więc można, że być może następuje również reorientowanie się działu II co do charakteru sprzedawanych produktów ubezpieczeniowych (możliwe, że następuje intensyfikowanie sprzedaży produktów ubezpieczeniowych z dłuższym niż rok okresem ochrony ubezpieczeniowej).

Inna informacja wynika z obserwowania pozycji aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. W roku 2006 i 2005 istotnie wzrastały aktywa z tytułu odroczonego podatku, co mogło informować o rozwijaniu się w zakładach ubezpieczeń polityki bilansowej z uwzględnieniem długoterminowych ustaleń dotyczących wycen przeprowadzanych w rachunkowości. Podobną obserwację poczyniono w odniesieniu do tej pozycji w roku 2007, kiedy to można było odnotować ciągle wysoki wzrost (26%). Rok 2008 w tym zakresie był szczególnie z powodu prawie zdwojonego przyrostu wartości pozycji aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Ta

obserwacja (podobna w latach wcześniejszych) służy w parze z dalszym wzrostem aktywowanych kosztów akwizycji. Wzrost ten był duży (w roku 2008 w stosunku do roku poprzedniego 140%, w 2007 roku 147% wartości z 2006 roku, w 2006 roku 131% wartości z roku 2005) aczkolwiek nie tak duży jak to miało miejsce w 2005 roku, kiedy to koszty akwizycji przyrosły aż o 85% w stosunku do roku 2004. Wszystko to razem oznaczało dalszy rozwój sprzedaży długoterminowych produktów ubezpieczeniowych, chociaż skok w tym zakresie dokonał się już w 2005 roku, ale 40% w 2008 r. i prawie 50% w 2007 roku wzrost aktywowanych kosztów akwizycji można było uznać za początek stabilnego, rosnącego, trendu w praktyce formułowania polityki rachunkowości w zakładach ubezpieczeń. Kontynuując myśl przedstawioną w formie przypuszczenia w raporcie z 2006, 2007 i także z 2008 roku, w tym miejscu, w odniesieniu do roku 2009 można już potwierdzić, że w sektorze ubezpieczeń następuje rozwijanie autonomii (niezależności od aspektu podatkowego) polityki bilansowej stosowanej w zakładach ubezpieczeń. Obserwację tę można odczytać jako pozytywne zjawisko gospodarcze i cechą świadczącą o dalszym rozwoju rynkowego myślenia o działalności ubezpieczeniowej, jako działalności gospodarczej. Obserwacje te wynikają z ciągłego (także i w 2009 roku) wzrostu aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Po piąte, w roku 2009 (podobnie jak w roku 2008) obserwuje się wzrost wartości niematerialnych (o 6%), w szczególności w pozycji innych wartości niematerialnych. Ciekawa może wydać się obserwacja 7% spadku wartości firmy, ujętej w wartościach niematerialnych i prawnych. Można domniemywać, że spadek ten spowodowany jest utratą wartości firmy (mającej wyraz w jej amortyzowaniu lub w odpisach aktualizujących).

W odniesieniu do wartości firmy warto jeszcze zauważyć, że szczególnie zauważalny wzrost wartości tej pozycji wystąpił w 2008 roku (ponad 200% ubiegłorocznej wartości). Wydaje się, że był on efektem przejść (i to głównie w dziale II), co wobec faktu, wcześniejszego (w roku 2007) spadku lokat w jednostkach podporządkowanych, można było uznać za zmianę strategii inwestycyjnych w sektorze ubezpieczeniowym: w miejsce ekspansji zewnętrznej obserwowano się (w roku 2008) ekspansję wewnętrzną. Wcześniejsze komentarze odnoszące się do lokat, ich struktury i dynamiki w roku 2009 nie potwierdzają jednak utrzymywania się strategii rozwoju potencjału sektora ubezpieczeń skoncentrowanej co najmniej od 2007 roku na wewnętrznym, a nie zewnętrznym (poprzez tworzenie grup kapitałowych), rozwoju zakładów ubezpieczeń.

Po szóste, szczególne sygnały wysyłają zmiany wartości w pozycji „Należności z tytułu reasekuracji” i „Należności

depozytowe od cedentów”. Pierwsza z tych pozycji znacząco wzrosła (o 13%), podczas gdy w roku 2008 nieznacznie zmalała (podobnie działo się w roku 2007 i w roku 2006). Druga natomiast (w przeciwieństwie do roku 2008, kiedy to istotnie wzrosła) praktycznie nie zmieniła się. Pośrednio oznaczać to może ponowną (w porównaniu z rokiem 2008 i 2007) zmianę polityki w zakresie rozrachunków z cedentami i reasekuratorami, co może oznaczać pewne zmiany w programach reasekuracyjnych. Raczej nie należy podejrzewać istotnych zmian w obszarze reasekuracji czynnej. Jeżeli już, to zmiany te mogą odnosić się do reasekuracji i retrocesji biernej. Potwierdzać to spostrzeżenie może fakt wzrostu dynamiki udziału reasekuratorów w składce przypisanej brutto wobec istotnego, w 2009 roku, spadku przypisu tej składki. W raporcie z roku 2008 (podobnie jak to miało miejsce w roku 2007) można było domniemywać, że zakłady ubezpieczeń raczej poszerzyły skalę korzystania z reasekuracji biernej. Opinię taką można było wyrazić

w szczególności wobec faktu, że w 2008 przy 36% wzroście przypisu składki brutto nastąpił ponad 40% wzrost udziału reasekuratorów w tej składce, co może świadczyć o tym, że zakłady w 2008 roku szerzej niż w 2007 i 2006 roku korzystały z reasekuracji biernej i tym samym mogło się przełożyć na wzrost należności z tytułu reasekuracji. Wprawdzie w roku 2009 dynamiki są inne (występuje nawet dynamika ujemna przypisu składki brutto), ale dynamika udziału reasekuratorów w składce przypisanej brutto mówi sama za siebie i wskazuje na słuszność twierdzenia o dalszym wzroście (w roku 2009) skali (lub wartości, lub zakresu) reasekuracji biernej.

Pasywa sektora ubezpieczeń w roku 2009

Podstawą analizy stanu i zmian w źródłach finansowania działalności sektora ubezpieczeń w tym okresie są zbiorcze wartości dla całego sektora ubezpieczeń przedstawione w tablicy 11.

Tablica 11. Wybrane pozycje pasywów zakładów ubezpieczeń w latach 2008-2009 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Dział I		Dział II		Razem	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
A. Kapitał własny	11 434 889	13 473 991	24 089 158	15 454 565	35 524 047	28 928 556
I. Kapitał podstawowy	2 466 435	2 598 773	2 542 301	2 679 995	5 008 736	5 278 769
II. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	18 331	18 331	413	327	18 744	18 658
III. Akcje własne (wielkość ujemna)	0	0	0	0	0	0
IV. Kapitał (fundusz) zapasowy	6 762 216	7 232 680	12 786 234	4 296 486	19 548 450	11 529 167
V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	248 105	317 358	6 090 213	7 567 648	6 338 318	7 885 006
VI. Pozostałe kapitały rezerwowe	603 900	491 007	476 027	142 523	1 079 926	633 530
VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych	1 373 650	-1 157 388	2 151 787	-1 157 582	3 525 437	-2 314 970
VIII. Zysk (strata) netto*	-1 087	4 009 891	43 010	1 925 822	41 923	5 935 712
– wartość zaczerpnięta z ogólnego rachunku wyników	2 517 726	4 009 891	3 330 334	2 676 222	5 848 060	6 686 112
B. Zobowiązania podporządkowane	20 330	20 243	0	4 000	20 330	24 243
C. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	71 003 882	71 216 826	26 767 020	28 667 910	97 770 901	99 884 736
D. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wielkość ujemna)	1 467 691	1 490 741	3 017 382	3 148 041	4 485 073	4 638 782
E. Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna)	0	0	177 119	232 851	177 119	232 851
F. Pozostałe rezerwy	619 260	869 031	742 140	921 925	1 361 400	1 790 956
G. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	1 424 655	1 454 763	264 940	274 860	1 689 595	1 729 622
H. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	1 475 269	1 558 089	2 678 895	7 679 452	4 154 164	9 237 541
I. Rozliczenia międzyokresowe	551 376	646 439	1 148 611	1 139 397	1 699 986	1 785 836
PASYWA RAZEM	85 061 970	87 748 641	52 496 263	50 761 216	137 558 233	138 509 857

* W odniesieniu do tej pozycji wskazać należy na różnice w prezentacji wyniku finansowego netto w każdym roku i dla każdego działu (za wyjątkiem roku 2009 w dziale I) i w łącznej wartości. Wartości wyniku netto w bilansie powinny przedstawiać się tak jak to prezentuje ogólny rachunek wyników, jednakże ze względu na wcześniejsze rozdysponowanie zysku netto przez jedną z czołowych spółek działających na rynku polskim, w pasywach bilansu pojawiły się rozbieżności w stosunku do wielkości zysku netto prezentowanego w ogólnym rachunku wyników. Dlatego też wszelkie dalej prowadzone analizy wielkości zysku netto będą prowadzone w oparciu o dane pochodzące z ogólnego rachunku wyników.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PIU.

Pasywa zakładów ubezpieczeń informują o źródłach finansowania składników zaangażowanych w działalność ubezpieczeniową. Ze względu na ocenę wypłacalności zakładów ubezpieczeń szczególnie ważną pozycją pasywów jest kapitał własny.

W roku 2009 kapitał własny (w łącznej wartości) zmalał o 20% w porównaniu z rokiem poprzednim. Na przestrzeni lat 2004-2009, rok 2009 zapisze się jako pierwszy rok, w którym kapitał własny w sektorze ubezpieczeń zmalał w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Warto może przy tym podkreślić, że pewne sygnały wysyłał już rok 2008, kiedy to odnotowano wprawdzie 10%-owy wzrost kapitału własnego, ale wzrostu tego na przestrzeni poprzednich lat nie można było uznać za duży (w roku 2007 – 25%, w 2006 roku – 18%, w 2005 około 20% w porównaniu z rokiem 2004). W analizie wykonanej dla 2008 roku wzrost kapitału własnego w roku 2008 oceniono pozytywnie, ale jednocześnie zadano pytanie o powód, z jakiego sfera ubezpieczeniowa w roku 2008 nie „przyciągała” kapitału z siłą podobną do roku 2007. Na tym tle ciekawa była analiza szczegółowych komponentów kapitału własnego. W tym roku (2009) taka analiza może wskazać na to, co takiego się wydarzyło, co spowodowało spadek wartości kapitału własnego w tym roku.

Po pierwsze, w roku 2009 wartość kapitału podstawowego zmieniła się „symbolicznie” (5%-owy wzrost, zarówno w dziale I, jak i w dziale II). Najbardziej zauważalne zmiany odnotowuje się w wartości kapitałów (funduszy) zapasowych (spadek do 60% wartości ubiegłorocznej) i pozostałych kapitałów rezerwowych (spadek do 60%) oraz w pozycji zysku (straty) z lat ubiegłych (spadek do 66% wartości z ubiegłego roku) i zysku (straty) netto (wzrost o 42% w porównaniu z rokiem 2008).

Generalnie duży spadek całej wartości kapitału własnego odnosi się do działu II (64% wartości ubiegłorocznej) i wynika przede wszystkim z prawie 70% spadku kapitału zapasowego i pozostałych kapitałów rezerwowych. Można przypuszczać (w kontekście bardzo poważnego zmniejszenia wartości pozycji zysku (straty) z lat ubiegłych), że spadek kapitału zapasowego i pozostałych kapitałów rezerwowych wynikał najprawdopodobniej z rozliczenia wyniku z poprzednich lat (pokrycia skumulowanych strat). W tym obszarze analiza sytuacji w dziale I daje analogiczne spostrzeżenia, chociaż sytuacja ta zdecydowanie silniej występuje w dziale II. W dziale I, jak można przypuszczać (wobec utrzymania się wartości kapitału zapasowego na ubiegłorocznym poziomie, spadku pozostałych kapitałów rezerwowych i spadku wartości zysku (straty) z lat ubiegłych), występowanie dopłat do kapitału lub wycofywanie z eksploatacji środków trwałych posiadanych co najmniej od 1995 roku.

Interesujące jest spostrzeżenie, że nastąpił wyraźny wzrost wartości kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny (w obydwu działach: w dziale I o 28%, a w dziale II o 24%). Wzrost tego kapitału może świadczyć o pozytywnych zmianach w sferze lokacyjnej działalności zakładów ubezpieczeń. Wynika on bowiem generalnie ze wzrostu wartości rynkowej instrumentów finansowych.

Analiza zmian w wartości „zapasowych” (innych niż podstawowy) pozycji kapitału własnego jest ciekawa w szczególności na tle zmian i wniosków wysnutych w analizie za 2008 rok. Wówczas w zakresie innych pozycji kapitału własnego można było odnotować zdecydowanie niższy niż w roku 2007 wzrost kapitału zapasowego. Jak zauważono powyżej, w roku 2009 kapitały „zapasowe” bardzo zmalały. Powody zmian w wartości tych kapitałów w roku 2008 i 2009 wydają się zgoła odmiennie. Rok wcześniej można je było wiązać z gospodarką środkami trwałymi w sektorze ubezpieczeń, a w tym roku z problemem rozliczania wyników z lat ubiegłych i z działalnością lokacyjną.

Wnioski te wynikają ze spostrzeżeń, iż kapitał (fundusz) zapasowy zasilany jest między innymi rozliczaniem różnic wynikających z aktualizacji środków trwałych i odnoszących się do środków trwałych wycofywanych z eksploatacji. Ponieważ w roku 2008 obserwowano spadek wartości kapitału z aktualizacji wyceny, można przypuszczać, że przyczyną wzrostu kapitału (funduszu) zapasowego nie były ważne dopłaty do kapitału, a wycofanie „starych” środków trwałych (tj. takich, które w roku 1995 roku zakłady ubezpieczeń posiadały na stanie i w tym roku przeszacowywały). Z kolei wyraźny w roku 2009 wzrost kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny świadczyć może jedynie o przeszacowaniach *in plus* wartości niektórych instrumentów lokacyjnych. W roku 2009 nie było bowiem urzędowego przeszacowania środków trwałych, które mogłyby skutkować podwyższeniem wartości tego kapitału. Ponadto obserwację tę wzmacnia fakt, że w Polsce nie funkcjonuje znacząca liczba zakładów ubezpieczeń, które zobowiązane byłyby do stosowania Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, z których wynika możliwość stosowania modeli wyceny środków, w świetle których różnice związane z tą wyceną musiałyby być odnoszone na kapitał z aktualizacji wyceny.

Dla zaprezentowania trendu w obszarze wyceny aktywów sektora ubezpieczeń ważna może być informacja, że w roku 2007 odnotowano duży (w przeciwieństwie do roku 2008) wzrost kapitału zapasowego (147%) i kapitału z aktualizacji wyceny (40%, przy jedynie 13% wzroście w roku 2006). Mając na uwadze fakt, że od 1995 roku w Polsce nie było przeprowadzane urzędowe przeszaco-

wanie środków trwałych, można było wówczas stwierdzić, że kapitał ten jest efektem wyceny niektórych instrumentów finansowych, co nie oznaczało dokapitalizowania sektora przez jego właścicieli, a było jedynie efektem metodyki wyceny aktywów finansowych występujących w tym sektorze. Wzrost kapitału z aktualizacji wyceny można było uznać za pochodną wyceny kapitałowych instrumentów finansowych nabywanych od jednostek podporządkowanych. Tak więc wzrost kapitału z aktualizacji wyceny oraz dynamika lokat w jednostkach podporządkowanych w roku 2007 potwierdzały systematyczne rozwijanie się ubezpieczeniowych grup kapitałowych. W roku 2008 pomimo dużego przyrostu kapitału z aktualizacji wyceny (w szczególności w dziale I – ponad 70%), takiego potwierdzenia nie odnajduje się wobec spadku lokat w akcjach i udziałach utrzymywanych w jednostkach podporządkowanych, ale może świadczyć o rentowności jednostek podporządkowanych w grupach kapitałowych zakładów ubezpieczeń. Rok 2009 przyniósł kolejny (w tym roku znaczący) wzrost w wartości kapitału (funduszu) z aktualizacji. Świadczy on (w kontekście tym razem wzrostu wartości lokat w postaci udziałów lub akcji w jednostkach podporządkowanych (o 17%) i udziałów, akcji oraz innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych (o 14%)) o dalszym rozwoju powiązań kapitałowych jednostek funkcjonujących w sektorze ubezpieczeń i o ich utrzymującej się rentowności.

Po drugie, rzeczywiste dokapitalizowanie sektora ubezpieczeniowego przez właścicieli zakładów ubezpieczeń można oceniać analizując zmianę wartości kapitału podstawowego i wartości należnych wpłat na poczet tego kapitału. Wzrost podstawowego kapitału własnego w roku 2009 wynosił zaledwie 5% i jest mniejszy niż przed rokiem. W roku 2008 wynosił 10%, przy czym tempo dokapitalizowania w dziale I było zdecydowanie wyższe (16% przyrost) niż w dziale II (6% przyrost). Jest to interesujące spostrzeżenie wobec faktu, że w roku 2007 dokapitalizowanie zarówno w dziale I, jak i w II, następowało w podobnie niskim tempie (3% i 5%), przy 4%-owym (prawie dwukrotnie mniej niż roku 2006) średnim wzroście tego kapitału dla całego sektora ubezpieczeń. Analizując zmiany w roku 2009 na tle lat wcześniejszych, można powiedzieć, że w aspekcie dokapitalizowania zakładów sektora ubezpieczeń bezpośrednio przez ich właścicieli, obserwuje się stabilny trend wzrostowy na poziomie około 5% rocznie. Przy czym dokapitalizowanie to następuje z analogiczną siłą zarówno w dziale I, jak i w dziale II. Wynika to z obserwacji kapitału podstawowego wniesionego, tj. kapitału podstawowego skorygowanego o wartość należ-

nych wpłat na kapitał podstawowy. Obserwacja ta wynika także z faktu, że w latach 2004-2007 sektor ubezpieczeń nie był znacząco dokapitalizowany przez właścicieli (mając na uwadze oprócz obserwacji z roku 2007 także i to, że w roku 2006 wzrost kapitału podstawowego wynosił około 7% dla obydwu działów łącznie (8% w dziale I i 5% w dziale II) oraz to, że w 2005 roku wzrost ten był niewielki chociaż zauważalny (ponad 4%)). Świadczył o tym pośrednio także spadek wartości należnych wpłat na kapitał podstawowy, który mógł sygnalizować raczej windykowanie należności od właścicieli powstałych w ubiegłych okresach, niż powstawanie należności spowodowanych nowymi emisjami akcji. W roku 2008 obserwowano (podobną do lat wcześniejszych) tendencję spadkową w zakresie należnych wpłat na kapitał podstawowy. Niemniej jednak wobec wzrostu kapitału podstawowego można było zaryzykować spostrzeżenie, że emisje akcji były opłacane przez właścicieli w szerszym zakresie niż miało to miejsce w latach poprzednich.

Po trzecie, ważne jest tu spostrzeżenie, że ten prawie 20% spadek kapitału własnego zainwestowanego w sektorze ubezpieczeń w 2009 roku jest zasługą przede wszystkim wysokiego spadku kapitału (funduszu) rezerwowego i kapitału (funduszu) zapasowego. Nie bez znaczenia jest także rentowność sektora utrzymująca się na dużo niższym poziomie niż w roku ubiegłym.

Po czwarte, oceniając politykę właścicieli zakładów ubezpieczeń sensownie jest analizować nie tyle sam wynik finansowy za 2009 rok w porównaniu z wynikiem finansowym za 2008 rok, co wartość łączną pozycji wyniku z lat ubiegłych i wyniku roku bieżącego (tablica 12).

W roku 2009 wartość zysków zatrzymanych:

- w dziale I osiągnęła poziom 73% wartości tej kategorii z roku 2008 (przy jednoczesnym wzroście wyniku netto za 2009 rok w tym dziale o prawie 60%),
- w dziale II osiągnęła poziom zaledwie 27% wartości ubiegłorocznej (przy jednoczesnym spadku wyniku netto za 2009 rok o 20%).

Summa summarum, wartość zysków zatrzymanych (tak zwany kapitał samofinansowania) w roku 2009 stanowi niewiele ponad 45% wartości z roku 2008, przy jednoczesnym prawie 15% wzroście wyniku netto w tym roku. Obserwacja ta potwierdza wcześniejsze wnioski o tym, że w roku 2009 nastąpiły poważne zmiany związane z rozliczaniem wyniku z lat ubiegłych polegające generalnie na pokrywaniu strat z lat ubiegłych kapitałami zapasowymi i rezerwowymi. Jest to obserwacja tym cenniejsza, że w analizie za rok 2008 zauważono, iż straty z lat wcześniejszych rozliczane były w roku 2008 w niewielkim stopniu.

Tablica 12. Zyski zatrzymane w sektorze ubezpieczeń w latach 2005-2009 (w tys. zł)

		Zysk (strata) z lat ubiegłych	Zysk (strata) netto	RAZEM	Dynamika zysków zatrzymanych
Dział I	2005	965 709	-13 045	952 664	100%
	2006	1 601 896	50 513	1 652 409	173%
	2007	2 085 346	0	2 085 346	126%
	2008	1 373 650	2 517 726	3 891 376	187%
	2009	-1 157 288	4 009 891	2 852 503	73%
Dział II	2005	1 641 502	35 916	1 677 418	100%
	2006	2 431 815	13 405	2 445 220	146%
	2007	754 286	-	754 286	31%
	2008	2 151 787	3 330 334	5 482 121	281%
	2009	-1 157 582	2 676 222	1 518 640	28%
Razem dział I i II	2005	2 607 211	22 871	2 630 082	100%
	2006	4 033 711	63 918	4 097 629	156%
	2007	2 839 632	-	2 839 632	70%
	2008	3 525 437	5 848 060	9 373 497	330%
	2009	-2 314 970	6 686 112	4 371 142	47%

Źródło: opracowanie własne.

Analiza zysków zatrzymanych ujawnia kierunek polityki właścicieli zakładów ubezpieczeń przyjętej w stosunku do rozliczania wypracowanych zysków. Obserwacja zmian w zyskach zatrzymanych pozwala stwierdzić brak wyraźnego trendu. W całym segmencie ubezpieczeniowym widoczne są naprzemienne wzrosty i spadki przyrostów zysków zatrzymanych. W roku 2006 w tym obszarze obserwowano dynamikę bardzo wysoką. Z danych za rok 2006 wynikało ponadto, że sektor ubezpieczeń zwiększył zatrzymane zyski o 56% w porównaniu z rokiem poprzednim. Ta obserwacja pozwalała stwierdzić, że obydwa działy przynosiły z roku na rok coraz większe zyski, a znacząca ich część była w sektorze ubezpieczeń zatrzymywana. Rok 2007 przyniósł istotną zmianę. Nastąpiło bowiem poważne spowolnienie zatrzymywania wypracowywanych zysków. Spowodowane jest to także faktem, że sektor ten w 2007 roku wypracował zysk stanowiący wartościowo 70% wyniku roku 2006. Z kolei w roku 2008 znów pojawia się wzrost zysków zatrzymanych. Interesujące jest również i to, że na przestrzeni tych lat jeżeli w pierwszym dziale zatrzymywano więcej zysków, to dzielono je w dziale II (rok 2006 i 2007). Jeżeli w dziale I dzielono zyski intensywniej, to zatrzymywano je w dziale II (rok 2008). W roku 2009 widoczny jest ewidentny spadek zysków zatrzymanych. Za powód tego stanu rzeczy można

uznać – jak wspomniano to powyżej – pokrycie z kapitałów zapasowych nierozliczonych w latach wcześniejszych, skumulowanych strat z lat ubiegłych.

Zmiany w zakresie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Drugą grupą kategorii, które w źródłach finansowania działalności sektora ubezpieczeniowego pełnią kluczową rolę, są rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto analizowane w połączeniu ze zmniejszającymi ich wartość udziałami reasekuratorów. W odniesieniu do tej grupy pasywów można stwierdzić, co następuje.

W roku 2009 wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w stosunku do wartości z roku 2008 wzrosła o 2 113,8 mln zł, osiągając poziom ponad 99 884,7 mln zł. Łączna wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wzrosła o 2,2%.

W zakresie ubezpieczeń działu I wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w roku 2009 osiągnęła poziom 71 216,8 mln zł, co stanowiło 71% wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych obu działów łącznie. W 2009 roku poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w tym dziale wzrósł zaledwie o 0,3% w stosunku do roku 2008.

W zakresie działu ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych osiągnęła poziom 28 667,9 mln zł, stanowiąc 29% wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych obu działów łącznie. Poziom rezerw w roku 2009 wzrósł o 7,1% w porównaniu do roku 2008.

W zakresie ubezpieczeń działu I, w przypadku ośmiu zakładów, zanotowano spadek poziomu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (w jednym przypadku wystąpił brak danych). W ramach działu II poziom rezerw spadł w przypadku pięciu zakładów ubezpieczeń (w jednym brak danych).

W roku 2009 suma rezerw techniczno-ubezpieczeniowych obu działów stanowiła 195,2% łącznej składki przypisanej brutto. W przypadku ubezpieczeń na życie wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 235% w roku 2009 oraz 183% w roku 2008. W ubezpieczeniach działu II łączna wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych stanowiła 137% w stosunku do składki przypisanej brutto w roku 2009 oraz 142% w roku 2008.

Wartość tych rezerw stanowi dominującą pozycję w pasywach. Fakt ten w sferze ubezpieczeń nie budzi zdziwienia. W roku 2009 udział rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym wynosił 69% i niewiele odbiegał od udziału w roku 2008 i w latach poprzednich. Tak więc około 70%-owy udział rezerw w finansowaniu majątku sektora ubezpieczeniowego uznać można za prawidłowo-

wość, która znajduje potwierdzenie także w roku 2009. Na podstawie obserwacji poczynionych w analizie bieżącego roku i roku 2008 można zauważyć, że istnieje związek pomiędzy zmianami w wartości zasobów sektora ubezpieczeniowego, wyrażających się liniowym związkiem pomiędzy zmianami sumy bilansowej i zmianami wartości tworzonych rezerw. Takie zależności obserwuje się w sektorze ubezpieczeń od 2005 roku. Równoległość, tempo i identyczny kierunek tych zmian świadczą o przestrzeganiu w sektorze ubezpieczeń imperatywu dbania o możliwość kontynuowania działalności ubezpieczeniowej.

Tablica 13. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto w latach 2008-2009

C. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	2008	2009
	100%	100%
I. Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	12,0%	12,6%
II. Rezerwa ubezpieczeń na życie	42,0%	36,4%
III. Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	17,0%	36,4%
IV. Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	0,0%	0,1%
V. Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	1,0%	1,0%
VI. Rezerwy na zwrot składek dla członków	0,0%	0,0%
VII. Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	1,0%	0,7%
VIII. Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	27,0%	31,7%

Źródło: opracowanie własne.

Analizując zmiany w różnych tytułach rezerw, uwypuklić można istotną zmianę w wartości rezerw ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający, która świadczy pozytywnie o tym obszarze działalności lokacyjnej sektora ubezpieczeń. Może warto też zauważyć, że w przeciwieństwie do roku 2008, kiedy to w sektorze ubezpieczeń na życie następowało dalsze (choć w roku 2008 nie tak znaczące jak w roku 2007) wyhamowanie rozwoju polityki udzielania ubezpieczonym premii i rabatów, w roku 2009 polityka ta zmienia kierunek. Zarówno w dziale I, jak i w dziale II, rezerwy z tego tytułu rosną, co może oznaczać, że zakłady ubezpieczeń premie i rabaty dla ubezpieczonych wykorzystują intensywniej niż w latach wcześniejszych jako instrumenty uatrakcyjniania swoich produktów ubezpieczeniowych.

Po trzecie, ustalając relację udziałów reasekuratorów do wartości utworzonych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, można zauważyć, iż w przyszłości można się spodziewać średnio około 13% refundowania płatności z tytułu wypłacanych odszkodowań. W roku 2008

wskaźnik ten wynosił 14%, w roku 2007 – 17%, w roku 2006 – 20%, w roku 2005 – 22%, a w 2004 – 24%. Jego spadek w ubiegłych okresach zapowiadał pewne zmiany w polityce reasekuracyjnej sektora ubezpieczeń. Zmiany te nie były wówczas jeszcze wyraźnie znaczące. Na przestrzeni lat 2004-2006 można było stwierdzić, że polityka reasekuracyjna w głównych obszarach ubezpieczeń była stabilna. W roku 2007 ta stabilność dość wyraźnie się łamała, a w roku 2008 załamanie to (na przestrzeni kolejnych lat) widać już wyraźnie. Zmianę tę (w kierunku zmniejszenia reasekuracji) potwierdza także rok 2009. Jednakże, obserwując rezerwy na udziale własnym (tablica 14), można zauważyć, że reasekuracja nie wpłynęła znacząco na udział rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w pasywach ogółem: te rezerwy, które są w 2009 i w 2008 roku najbardziej znaczące w ujęciu brutto, są znaczące także w ujęciu na udział własny.

Po czwarte, warte odnotowania jest spostrzeżenie, że w roku 2009 nastąpił aż 38% wzrost oszacowanych regresów i odzysków w sektorze ubezpieczeń z działu II. W roku 2008 wzrost tej kategorii wynosił 4%, w 2007 – spadek 5%, w roku 2006 wzrost 4%. W latach poprzednich nie były to wprawdzie bardzo znaczące zmiany, ale spadek tej kategorii obserwowany w 2007 i w 2006 roku świadczyć mógł o mniejszej skali wypadków ubezpieczeniowych (w których regres z natury rzeczy jest możliwy). Jest prawdopodobne, że w latach 2006-2007, na ten stan rzeczy wpłynęła ta sama przyczyna. Z danych statystycznych PIU wynika, że w tym okresie udział ubezpieczeń autocasco, OC komunikacyjnych i ubezpieczeń transportowych w portfelu ubezpieczeń w dziale II zmniejszył się, w związku z powyższym – niejako w sposób naturalny – z powodu niewielkich zmian w strukturze portfela ubezpieczeń, zmniejszyła się także niewiele skala wypadków ubezpieczeniowych z możliwym regresem. Ponieważ zmniejszenie to łącznie wynosiło wówczas około 1,6%, to można było przypuszczać, że – wobec 2,5% inflacji w roku 2007 – regresy w zakładach ubezpieczeń w dziale II przedstawiały tendencję spadkową. W roku 2008 sytuacja uległa zmianie: regresy wartościowo rosną. Rok 2009, na tle lat ubiegłych, w tym aspekcie jest wyjątkowy: silnie wyraża kontynuację trendu wzrostowego w zakresie szacowania regresów, który zapoczątkowany został w roku 2008.

Po piąte, w pozostałych źródłach finansowania obserwuje się stabilne wartości (wyjątkiem jest rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, która wykazuje ponad 50%-owy wzrost, co jest bardzo interesujące wobec faktu, że w roku 2008 odnotowano w tej pozycji 25% spadek). Świadczyć to może o coraz to silniejszym dostrzeganiu potrzeby stosowania w zakładach ubezpieczeń odmiennej od podatkowej polityki bilansowej, wy-

rażającej kryteria biznesowej, a nie podatkowej, prezentacji dokonań zakładów ubezpieczeń. Jest także wyrazem rosnącej ostrożności w prezentacji wyniku finansowego do podziału. Dodatkowo to spostrzeżenie wzmacnia fakt 26%-owego wzrostu pozostałych rezerw.

Ocena dynamiki rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników (98% ubiegłorocznej wartości) dostarcza dalszych ciekawych spostrzeżeń. W analizie danych za rok 2008 zauważono, co następuje. W roku 2007 odnotowano niewielkie zwiększenie wartości rezerw na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników. Mając na uwadze, że rezerwy takie tworzone są w Polsce od niedawna, przypuszczać można, że zwiększenie ich wartości (około 9%, a w roku 2006 około 4%) ciągle nie jest znaczące, ale świadczyć może o ciągle ostrożnej polityce w zakresie długoterminowego deklarowania świadczeń na rzecz pracowników. Analizując wartość tej rezerwy w połączeniu ze zmianami w funduszach specjalnych (które w roku 2009 wzrosły o 37%, w roku 2008 o 22%, w roku 2007 o 18%, przy 6% wzroście w roku 2006 i 8% w roku 2005), można podejrzewać dalsze preferowanie krótkoterminowych świadczeń na rzecz pracowników. Konkludując, obserwowany w roku 2009 spadek wartości rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników, wobec silnego wzrostu wartości funduszy socjalnych, potwierdza utrzymywanie się tych preferencji.

kredytowej zakładów ubezpieczeń wobec jednostek im podporządkowanych, w kierunku skracania okresu kredytowania tych jednostek tzw. kredytem kupieckim. Wskazują na to dynamiki w zakresie łącznej wartości zobowiązań wobec jednostek podporządkowanych oraz łącznej wartości należności od tych podmiotów. Istotne ożywienie w relacjach (transakcjach) pomiędzy podmiotami z grup kapitałowych występujących w sektorze ubezpieczeniowym zauważalne było w roku 2008. Świadczyły o tym rosnące dynamiki w większości ważnych pozycji zarówno zobowiązań, jak i należności wynikających z kontaktów gospodarczych z jednostkami podporządkowanymi. Transakcje te w roku 2009 uległy małemu wyhamowaniu.

Patrząc na dynamikę zmian wartości zobowiązań wobec jednostek podporządkowanych zauważa się 8%-owy (w roku 2008 – 10%, w roku 2007 – 12%, w roku 2006 – 7%) wzrost zobowiązań wobec pośredników ubezpieczeniowych wywodzących się z jednostek podporządkowanych, przy 20%-procentowym spadku tych zobowiązań wobec innych podmiotów (w roku 2008 – wzrost 15% w roku 2007 wzrost prawie 40% a w roku 2006 wzrost 30%). W latach ubiegłych analiza zobowiązań wobec pośredników ubezpieczeniowych wskazuje na stosowanie innej polityki płatności tych zobowiązań wobec jednostek podporządkowanych, a innej wobec pozostałych jednostek, albo na wyższą skuteczność akwizycyjną jednostek podporządkowanych. Jednakże w roku 2009 zastana-

Tablica 14. Wybrane rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym w latach 2005-2009 (w tys. zł)

Na udziale własnym:	2005	2006	2007	2008	2009	
					Wartość na udziale własnym	Udział w rezerwach na udziale własnym
I. Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	7 795 175	8 573 908	10 152 756	11 054 488	11 630 211	12,2%
II. Rezerwa ubezpieczeń na życie	23 077 167	24 964 521	27 125 465	40 651 143	35 539 882	37,2%
III. Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	13 038 207	13 786 417	14 854 308	14 160 086	15 459 906	16,2%
VIII. Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	18 767 336	28 075 760	35 945 286	25 763 631	30 974 071	32,0%

Źródło: opracowanie własne.

Po szóste, patrząc na sektor ubezpieczeń z perspektywy możliwych w nim powiązań kapitałowych pomiędzy różnymi jednostkami, można zauważyć, że w roku 2009 – w przeciwieństwie do roku poprzedniego – nie następuje zwiększanie skali transakcji wewnątrzgrupowych. Można nawet zaryzykować spostrzeżenie, że następuje zawężanie ich skali, lub następują zmiany w polityce

wiązające się zmiany obserwowane w tych zobowiązaniach w kontekście 14%-owego spadku przypisu składki brutto. Można przypuszczać, że niższe o prawie 20% zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych, nie będących jednostkami podporządkowanymi, są pochodną spadku przypisu składki brutto, a w niewielkim stopniu zmiany polityki kredytowej.

Poziom reasekuracji

W zakresie reasekuracji biernej w roku 2009 składka osiągnęła poziom 3 126,3 mln zł. Jej poziom wzrósł w stosunku do roku 2008 o 6%. Wzrost ten był spowodowany dynamicznym wzrostem składki z tytułu reasekuracji biernej w ubezpieczeniach działu II. W dziale tym udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto wzrósł o 18,1%. Wartość składki z tytułu reasekuracji w dziale II w roku 2009 wzrosła o 22%.

W dziale ubezpieczeń na życie w 2009 r. nastąpił spadek składki z tytułu reasekuracji biernej o 16%. Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto działu I ukształtował się na poziomie 3,5%.

W roku 2009 wzrósł udział reasekuratorów w wartości wypłaconych odszkodowań i świadczeń. Łącznie reasekuratorzy wypłacili 2 110 mln zł świadczeń i odszkodowań. Indeks dynamiki wypłaconej kwoty świadczeń i odszkodowań w 2009 r. w stosunku do 2008 wyniósł 209,4%. Tak duża dynamika była powodowana przyrostem udziału reasekuratorów w wypłaconych świadczeniach i odszkodowaniach w dziale I ubezpieczeń. W dziale tym dynamika udziału reasekuratorów w świadczeniach i odszkodowaniach wyniosła 635,5%.

Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych brutto w dziale I stanowił 3,5% ogólnej kwoty odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto. W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych udział ten ukształtował się na poziomie prawie 9,2%. Dla porównania w roku 2008 w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych udział reasekuratorów stanowił 8,4% kwoty odszkodowań i świadczeń brutto.

Poziom składki przypisanej brutto z reasekuracji czynnej w roku 2009 w stosunku do roku 2008 spadł o 0,3%. Spadek ten dotyczył ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w przypadku, których składka spadła o 45%. Udział składki przypisanej brutto z reasekuracji czynnej z tych ubezpieczeń ukształtował się na poziomie 88% w składce ogółem. W przypadku reasekuracji czynnej poziom składki przypisanej brutto spadł. Spadek wystąpił w obu działach ubezpieczeń. W zakresie ubezpieczeń działu I poziom składki przypisanej brutto wzrósł o 38,8% osiągając poziom 66,6 mln zł.

W rozpatrywanym okresie w ramach reasekuracji czynnej miał miejsce wzrost kwoty wypłaconych odszkodowań i świadczeń. W dziale I wartość odszkodowań i świadczeń brutto wzrosła o 28,4% w stosunku do roku 2008, a w dziale II o 9,2%.

W przypadku reasekuracji jest nieco inaczej niż miało to miejsce w latach wcześniejszych. Zobowiązania z tytułu reasekuracji zaciągane w jednostkach podporządkowa-

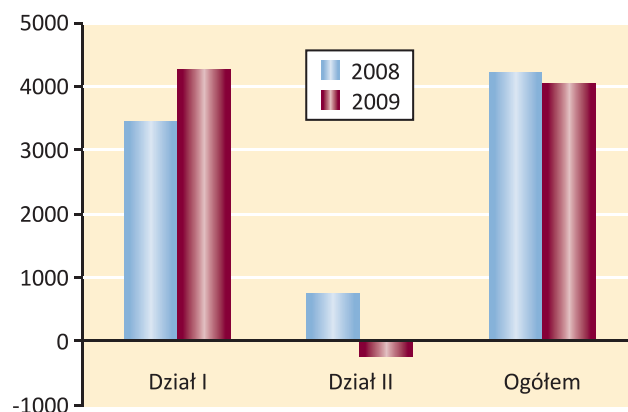
nych radykalnie zmalały, przy prawie niezauważalnej zmianie w zobowiązaniach z tytułu reasekuracji wobec innych podmiotów. W roku 2008 zobowiązania z tytułu reasekuracji zaciągane w jednostkach podporządkowanych wzrosły ponad sześciokrotnie, przy jednoczesnym istotnym spadku zobowiązań wobec reasekuratorów spoza jednostek podporządkowanych. Dokładnie taka sama sytuacja wystąpiła w roku 2007. A dokładnie odwrotna w roku 2006. Ponieważ kwoty towarzyszące tym dużym zmianom nie są znaczące w sumie bilansowej, można stwierdzić, że w sektorze ubezpieczeń w ciągu 2009 roku występują symptomy wskazujące na utrzymywanie, ale niekoniecznie rozwijanie więzi w obszarze reasekuracji w ramach tej samej grupy kapitałowej. Jednakże ze względu na ciągle niskie wartości charakteryzujące relacje pomiędzy jednostkami w ubezpieczeniowych grupach kapitałowych, w sektorze ubezpieczeń w okresie 2004-2009 transakcje wewnątrzgrupowe nie odgrywały szczególnie doniosłej roli.

Wyniki sektora ubezpieczeń w 2009 roku

Podstawą analizy wartości wyniku technicznego i jego czynników sprawczych w działalności sektora ubezpieczeń w tym okresie są wartości przedstawione zbiorczo dla całego sektora ubezpieczeń w tablicach 15 i 16.

Na koniec 2009 r. wynik techniczny ubezpieczeń zamknął 4 026,6 mln zł. Poziom ten był determinowany wynikiem technicznym uzyskanym w sektorze ubezpieczeń na życie. W sektorze ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych odnotowano stratę techniczną na poziomie 0,22 mln zł. Wynik techniczny dla obu działów ubezpieczeń łącznie w 2009 r. był o 4,8% niższy niż w roku 2008. W przypadku działu I, poziom wyniku technicznego wzrósł o 22,7% w stosunku do roku 2008. Poziom wyniku technicznego według działów ubezpieczeń zaprezentowano na poniższym rysunku.

Rysunek 15. Wynik techniczny ubezpieczeń wg Działów w latach 2008-2009 w mln

Źródło: opracowanie własne.

Tablica 15. Wybrane elementy technicznego rachunku ubezpieczeń w latach 2008-2009 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Dział I		Dział II		Razem	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
I. Składki	37 323 335	29 291 271	17 019 265	18 178 932	54 342 599	47 470 202
1. Składki przypisane brutto	38 984 617	30 278 171	20 125 069	20 890 523	59 109 686	51 168 694
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	1 250 523	1 050 703	1 692 755	2 075 667	2 943 278	3 126 370
3. Zmiana stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	411 164	-63 669	1 442 248	803 950	1 853 412	740 281
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	405	134	29 199	168 026	29 604	168 159
II. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	361 291	252 120	149 468	256 342	510 759	508 462
III. Odszkodowania i świadczenia	19 399 802	26 931 707	10 450 412	12 248 944	29 850 214	39 180 652
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	19 181 698	26 745 845	9 277 697	11 224 847	28 459 395	37 970 693
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	19 334 356	27 716 051	10 132 639	12 364 979	29 466 995	40 081 030
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	152 659	970 206	854 942	1 140 132	1 007 601	2 110 337
2. Zmiana stanu rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	218 104	185 862	1 172 715	1 024 097	1 390 819	1 209 959
2.1. Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	225 693	191 881	1 245 361	965 894	1 471 054	1 157 775
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	7 589	6 019	72 646	-58 203	80 235	-52 184
IV. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	3 819 644	50 395	-62 308	-1 197	3 757 336	49 198
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	4 946 681	5 422 708	5 141 875	5 781 238	10 088 556	11 203 946
1. Koszty akwizycji	3 590 934	3 846 329	3 666 544	4 181 182	7 257 478	8 027 511
2. Koszty administracyjne	1 552 209	1 603 841	1 916 980	2 051 611	3 469 188	3 655 452
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	196 462	27 462	441 649	451 555	638 110	479 017
VI. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	178 350	277 894	1 065 049	871 165	1 243 399	1 149 059
VII. Wynik techniczny	3 463 755	4 248 774	768 073	-222 123	4 231 828	4 026 651
Dynamika	100%	123%	100%	-29%	100%	95%

Źródło: opracowanie własne.

W 2009 roku 7 zakładów działających w ramach działu I ubezpieczeń osiągnęło stratę techniczną, co stanowi 23% łącznej liczby towarzystw prowadzących działalność w tym dziale. W przypadku działu II liczba zakładów ze stratą techniczną wynosi 19, co stanowi 54% liczby towarzystw ubezpieczeniowych prowadzących działalność w tym dziale.

W ubiegłych latach malejące tempo wzrostu wyniku technicznego odnosiło się w porównywalnym stopniu do obydwu działów ubezpieczeń. Biorąc pod uwagę 3,3%-ową inflację w roku 2008, realnie wartość wyników technicznych w tym sektorze w roku 2008 była jeszcze niższa. W analizie danych za rok 2008 zauważono, że generalnie, bardziej do tego przyczynił się dział II, w którym

wynik techniczny stanowił 60% (w roku 2007 – 79%) wyniku ubiegłorocznego. W dziale I wynik ten wykazywał stabilizację na poziomie 100% (w roku 2007 odnotowano 6% dynamikę). Wydaje się, że rok 2008 (podobnie jak rok 2007) nie był dla zakładów ubezpieczeniowych rokiem łatwym. W szczególności uwidaczniało się to na tle lat wcześniejszych.

W roku 2009 do spadku tempa nominalnej (i tym samym – wobec inflacji – realnej) wartości zysku ewidentnie przyczynił się dział II, w którym odnotować należy 30% spadek wartości wyniku technicznego. W tym samym czasie w dziale I występuje wzrost tego wyniku o 23%. W szczególności uwidacznia się to na tle lat wcześniejszych. Dla przypomnienia warto zauważyć, że dobrym ro-

kiem dla sektora ubezpieczeń był rok 2005 (wzrost wyniku technicznego w całym sektorze ubezpieczeń wynosił w porównaniu z rokiem 2004 – 80%). Z perspektywy czasu, rok 2006 – pomimo niższego tempa wzrostu wyniku technicznego (45%) – też należy oceniać pozytywnie. Rok 2007 przyniósł wynik techniczny o 3% niższy niż w roku 2006, a rok 2008 o 11% niższy w porównaniu z rokiem 2007. Tak więc 5% spadek wartości wyniku technicznego z roku 2009 w porównaniu z rokiem 2008 pogłębia dystans w stosunku do lat bardzo dla sfery ubezpieczeniowej korzystnych, ale jednocześnie – być może – zapowiada mniejsze spadki wartości tego wyniku w przyszłych okresach. W tym aspekcie, interesujące będzie obserwowanie roku 2010.

Koszty działalności ubezpieczeniowej w roku 2009

W roku 2009, w stosunku do roku 2008, koszty działalności ubezpieczeniowej wzrosły o 1 115 mln zł, co stanowiło przyrost o 11,0%. Koszty działalności ubezpieczeniowej rosły szybciej w dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych, gdzie dynamika kosztów osiągnęła poziom 112,4%. W dziale ubezpieczeń na życie dynamika kosztów ukształtowała się na poziomie 109,6%.

W roku 2009 zanotowano istotny przyrost kosztów akwizycji. W dziale I koszty akwizycji wzrosły o ponad 7,1% podczas, gdy koszty administracyjne o 3,3%. W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych dynamika kosztów akwizycji ukształtowała się na pozo-

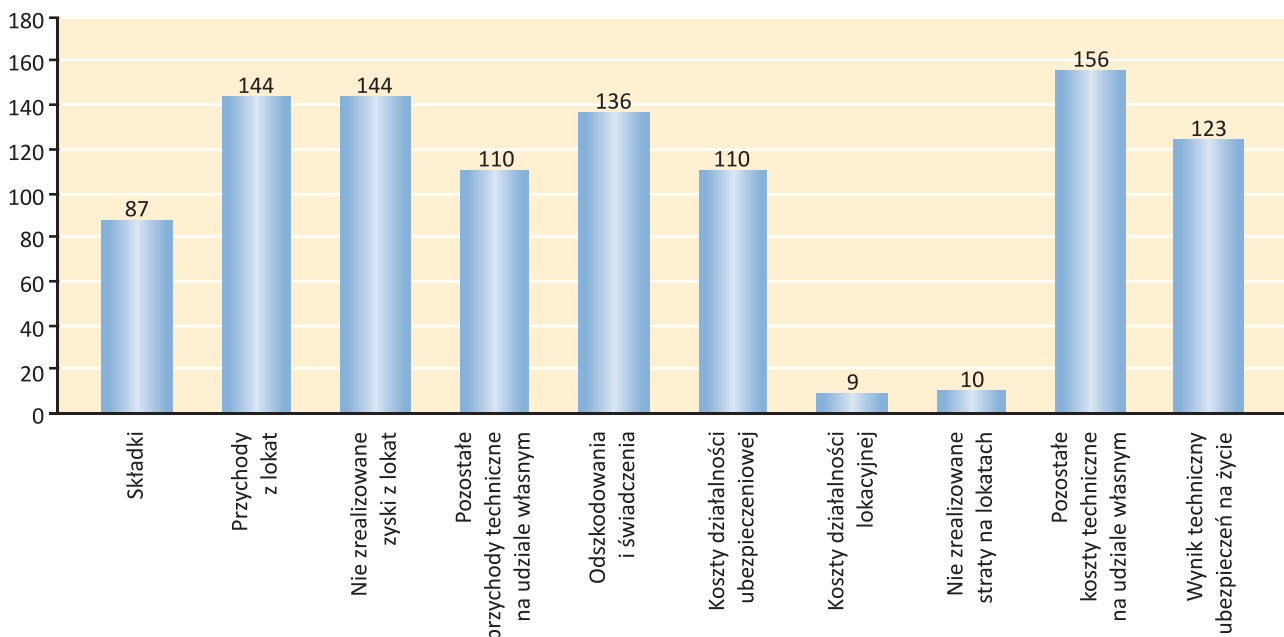
mie 114,0%, natomiast kosztów administracyjnych na poziomie 107,0%.

Ogólnie spadł poziom otrzymanych prowizji reasekuracyjnych. W dziale I prowizje reasekuracyjne w roku 2009 wyniosły 27,4 mln zł. Ich poziom w stosunku do roku 2008 spadł o 86%. W dziale II wartość prowizji reasekuracyjnych ukształtowała się na poziomie 451,5 mln zł, w stosunku do roku 2008 poziom ten wzrósł o 2,2%.

W 2009 roku udział kosztów akwizycji w składce przypisanej ogółem ukształtował się na poziomie 15,7%. Wskaźnik kosztów administracyjnych osiągnął poziom 7,1%. Wskaźniki kosztów działalności ubezpieczeniowej osiągają wyższe poziomy w przypadku działu ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych niż w dziale ubezpieczeń na życie. Wskaźnik kosztów akwizycji w przypadku działu I ukształtował się na poziomie 12,7% podczas, gdy w dziale II wskaźnik ten osiągnął poziom prawie 20,0%. W przypadku wskaźnika kosztów administracyjnych sytuacja wygląda podobnie. W dziale I ubezpieczeń koszty administracyjne stanowią 5,3% składki przypisanej brutto, natomiast w dziale II – 9,8%. W dziale ubezpieczeń na życie wskaźnik kosztów administracyjnych wzrósł w stosunku do roku 2008 o 1,3%. Niewielki wzrost wystąpił również w dziale II ubezpieczeń, gdzie wartość w 2009 r. wzrosła do poziomu 9,8%, z 9,5% w roku 2008.

Analizując główne obszary czynników kształtujących wynik techniczny, można zauważyć duże różnice w dynamice poszczególnych kategorii wynikowych (rysunek 16.).

Rysunek 16. Dynamika wybranych kategorii wynikowych w roku 2009 w porównaniu z rokiem 2008 (%)

Źródło: opracowanie własne.

Rok 2009 to znaczący spadek wartości składki na udziale własnym. Prawie 13% spadek jest znamienny w szczególności wobec faktu, że w 2008 roku wystąpił wysoki wzrost składki, o której mowa (37% w porównaniu z rokiem 2007, kiedy to wzrost ten wyniósł 14%).

Rok 2009 przyniósł ponad 40% przyrost przychodów z lokat (przyrost w takim samym stopniu odnotowany dla zrealizowanych, jak i niezrealizowanych zysków z lokat). Ten przyrost jest szczególny na tle roku 2008 przede wszystkim z tego powodu, że jest on zdecydowanie niższy niż w roku 2008, kiedy to wystąpił ponad dwukrotny wzrost przychodów z lokat. Niemniej jednak, zauważalny jest niewielki przyrost kosztów działalności lokacyjnej (9%) i niezrealizowanych strat na lokatach (10%), co oznacza być może lepszą w porównaniu z 2008 rokiem dla zakładów ubezpieczeń koniunkturę na rynku lokacyjnym.

Zastanawiający jest fakt 36% wzrostu odszkodowań brutto przy 13% spadku składki. Jednocześnie należy zauważyć niewielką (7%) dynamikę rezerw na odszkodowania niewypłacone. Szczegółowa analiza wartości pozycji określających kwotę odszkodowań i świadczeń obciążających wynik roku 2009, wskazuje na odszkodowania i świadczenia wypłacone (dynamika 39%) w tym roku jako czynnik podstawowy dynamiki kosztów odszkodowań i świadczeń w roku 2009. Na tym tle interesujące może być sprawdzenie szkodowości w analizowanym okresie.

Spadek wartości składki w roku 2009 i wzrost przychodów działalności lokacyjnej jest szczególny na tle analizy danych z lat ubiegłych. Pomimo, że w 2007 roku rentowność była niższa niż w roku 2006, to jednak przychody wykazywały tendencję zwykłą, a nie spadkową (np. w segmencie działalności lokacyjnej), tak jak to miało miejsce w roku 2008. W roku 2007 wzrosty przychodów konsumowane były przez znacznie mniejszy, niż w roku 2008, wzrost (o 16% w 2007) odszkodowań, przez rosnące (o 58% w 2007) koszty działalności lokacyjnej i wyższe (o 19% w 2007) koszty działalności ubezpieczeniowej. Rok 2008 przyniósł nie tylko duży wzrost odszkodowań, ale także wzrost kosztów działalności lokacyjnej. Szczegółowa analiza tych kosztów wskazuje na potężne negatywne zmiany w kosztach rewaloryzacji lokat, które mogły oznaczać odnotowanie utraty wartości lokat oraz w kosztach z realizacji lokat, które oznaczają straty wynikające ze sprzedaży lokat. Te dwie pozycje kosztowe wskazywały na to, że rok 2008 był bardzo trudny. Potwierdzała to sytuacja kryzysowa obserwowana w 2008 roku i odzwierciedlona w rachunku technicznym w sektorze ubezpieczeń. Rok 2009 przynosi duży spadek wartości składki, duży wzrost wartości odszkodowań i świadczeń, znaczący wzrost przychodów działalności lokacyjnej i niewielki przyrost kosztów działalności lokacyjnej. Tylko ten ostatni

fakt można uznać za pozytywny. Fakty wymienione wcześniej mogą być uznane za niepokojące.

Na tle powyższych spostrzeżeń ważne jest ustalenie wpływu różnicy pomiędzy przyrostem wartości składki i przyrostem wartości odszkodowań na przyrost wyniku technicznego.

W roku 2009 spadek wartości składki (-6 872 397 tys.) i wzrost odszkodowań (9 511 298 tys.) łącznie w obu działach wpłynęły na zmniejszenie wyniku technicznego w porównaniu z rokiem poprzednim o 205 177 tys. zł. Skoro mimo tego nastąpił przyrost wyniku technicznego w dziale I o 785 019 tys. zł oznacza to, że przyczyniła się do tego przede wszystkim działalność lokacyjna. Obserwując przyrost przychodów i kosztów w działalności technicznej – nietrudno zauważyć bardzo ciekawe oddziaływanie tej sfery na wzrost wyniku technicznego. Przyrost łącznych przychodów z działalności lokacyjnej (przychodów z lokat i niezrealizowanych zysków z lokat) wyniósł 4 680 976 tys. przy jednoczesnym spadku adekwatnych kosztów (kosztów działalności lokacyjnej i niezrealizowanych strat na lokatach) w wartości -10 272 905 tys., co zaowocowało wzrostem wyniku technicznego w porównaniu do roku 2008 o 14 953 880 tys. Świadczy to o bardzo znaczącym wpływie w roku 2009 na wyniki działalności technicznej obszaru lokacyjnej działalności sfery ubezpieczeniowej. Wpływ ten jest zdecydowanie pozytywny, w przeciwieństwie do działań w obszarze składki i odszkodowań, które ten wynik „wspólnie” pogarszały.

Skoro jednak przyrost wyniku technicznego w dziale I jest prawie 20 razy mniejszy (wynosi 785 019 tys. zł) od wartości efektów wpływu działalności lokacyjnej, oznacza to negatywne oddziaływanie innych elementów wyniku technicznego. Oznacza to, że 14 168 861 tys. zł (różnica pomiędzy efektem wzrostowym wyniku wypracowanym przez działalność lokacyjną (14 953 880 tys. zł) a faktycznym przyrostem wyniku technicznego (785 019 tys. zł)) zostało niestety skonsumowane w postaci szybszego (niż w odniesieniu do przychodów) tempa przyrostu innych kosztów.

To spostrzeżenie może prowadzić do bardziej ogólnej refleksji, jeśli analizowany tu obszar z 2009 roku zestawimy z analizą z lat poprzednich. Wówczas występowała zgoła odmienna sytuacja. Przyrost składki był znaczący, występował również wzrost odszkodowań, ale mimo to, nie przekładał się na wzrost wyniku technicznego. Przyrost wyniku technicznego w roku 2008 był bowiem ujemny. Analiza innych danych z ubiegłych lat wskazywała na obszar działalności lokacyjnej jako ważący dla zaistnienia takiej sytuacji. Z perspektywy czasu, wszystko to razem sprawia wrażenie huśtawki, braku trendu. Można przypuszczać, że jest to efekt kryzysu finansowego.

wego. Tym bardziej, że lata 2006 i 2007 mogły zapowiadać pewną prawidłowość w tym względzie, ale z powodu kryzysu tak się nie stało.

Dla przypomnienia, w roku 2008 różnica pomiędzy przyrostem wartości składki (o 14 633 851 tys. zł, w roku 2007 o 4 751 055 tys. zł) i przyrostem kosztu odszkodowań (10 085 442 tys. zł, w roku 2007 o 2 567 085 tys. zł) wynosiła 4 548 409 tys. zł (w roku 2007 2 233 971 tys. zł). Różnica ta nie przełożyła się jednak na wzrost wyniku technicznego, ponieważ przyrost tego wyniku w roku 2008 był ujemny (-493 894 tys. zł). W roku poprzednim (2007) wystąpiła identyczna sytuacja, z tą jednak różnicą, że przyrost ujemny wyniku technicznego w roku 2007 był znacznie mniejszy, niż w roku 2008 i wynosił minus 139 779 tys. zł. Biorąc pod uwagę 3,3%-ową (w roku 2008, a 2,5% w roku 2007) inflację, realny spadek tego wyniku w roku 2008 jest jeszcze wyższy.

Dla porównania, w 2006 roku różnica pomiędzy przyrostem wartości składki i przyrostem kosztu odszkodowań prawie czterokrotnie przewyższała przyrost wyniku technicznego (który to przyrost w 2006 roku wynosił 1 424 mln zł). W 2006 roku oddziaływanie przyrostu składek i przyrostu kosztów odszkodowań na wynik techniczny było zwielokrotnione w porównaniu z rokiem 2005, kiedy to można było stwierdzić także, że wartość przyrostu wyniku technicznego była silnie zdeterminowana wzrostem swobodnego wyniku technicznego brutto (przyrost składki minus przyrost odszkodowań). Przemawiał za tym dodatkowo fakt, że relacja kosztów odszkodowań w tych latach w stosunku do wartości składki wykazywała malejące tempo (2006 – 47%, 2005 – 55%, 2004 – 57%). W tym aspekcie rok 2007 nie wyglądał najgorzej. Relacja odszkodowań z tego roku do wartości składki wynosiła 49% i świadczyła o dobrym szacunku ryzyka ubezpieczeniowego i składek ubezpieczeniowych. Jednakże w aspekcie wystarczalności składki na pokrycie podstawowych kosztów ubezpieczeniowych dla sektora ubezpieczeniowego rok 2008 był trudny i mógł zwiastować potrzebę weryfikacji strategii działania w tym sektorze. Niestety rok 2009 tę trudność ujawnił z jeszcze większą siłą: odszkodowania z tego roku skonsumowały ponad 60% tegorocznej składki, co oznacza odwrócenie malejącego (korzystnego dla sfery ubezpieczeń) trendu obserwowanego w latach 2004-2008.

Analizując koszty działalności ubezpieczeniowej – kolejny obszar istotny w kształtowaniu wyniku technicznego – należy odnotować ich 10% (2008 – 14%, 2007 – 19%) wzrost. Jest on zasługą przede wszystkim 7% (2008 – 20%, 2007 – 23%) wzrostu kosztów akwizycji, oraz 3% wzrostu kosztów administracyjnych. Podkreślić więc można wyraźnie spadkową, odnotowywaną począwszy od 2007

roku, tendencję w zakresie przyrostu kosztów akwizycji i względną stabilności kosztów administracji.

Teoretycznie rzecz biorąc, wyjaśnienia spadku wartości kosztów akwizycji można upatrywać bezpośrednio w ujemnym przyroście składek. Jednakże w roku 2009, 13%-owy (w porównaniu z rokiem 2008) spadek wartości składek zarobionych (i taki sam spadek składek przypisanych brutto) nie idzie w parze ze spadkiem kosztów akwizycji. Oznacza to niższą niż w latach ubiegłych skuteczność akwizycyjną i prawdopodobne zakrojone w 2009 roku na szerszą skalę konkurowanie wewnątrz-sektorowe niższą wartością składki.

W dłuższym horyzoncie analizy, interesujące może być to, że w roku 2008 przy 37% (w roku 2007 – 14%) wzroście składek zarobionych wystąpił zdecydowanie mniejszy wzrost kosztów akwizycji. Zupełnie inaczej niż miało to miejsce przed rokiem, kiedy to wzrost kosztów akwizycji był prawie dwukrotnie wyższy niż wzrost składki zarobionej. Wówczas (w roku 2007) mogło to świadczyć o rosnącej konkurencyjności w ramach sektora ubezpieczeń, co dodatkowo podkreślał fakt, że wysokie tempo wzrostu kosztów akwizycji obserwowane było już od 2006 roku, kiedy to koszty akwizycji wykazywały 50% wzrost (a w roku 2005 zaledwie 9%). W roku 2008 widać, że sektor ubezpieczeniowy „oszczędzał” na kosztach prowizji akwizyjnych, albo iż pośrednicy ubezpieczeniowi byli bardziej efektywni w swojej pracy (przy 20%-owym wzroście kosztów akwizycji występuje 37%-owy wzrost składki zarobionej). Nie można tego samego powiedzieć o roku 2009.

W zakresie kosztów administracji, jak to już zauważono wcześniej (2005 – wzrost 3%, 2006 – wzrost 4%, 2007 – wzrost 3%, 2008 – wzrost 3%, 2009 – wzrost 3%), można stwierdzić stałość ich realnego poziomu. Niewielkie zmiany mogą wynikać z inflacyjnego wzrostu cen. W 2009 – podobnie jak w roku 2008 i w okresach wcześniejszych – zakłady ubezpieczeń szczególną uwagę przywiązywały do dbania o optymalny poziom kosztów administracji, które praktycznie rzecz biorąc utrzymują się prawie na stałym poziomie. W roku 2008 taki trend, wobec rosnącego przypisu składki oceniono pozytywnie, tym bardziej, że (w przeciwieństwie do roku 2007) „składkowy zwrot” z tych kosztów w roku 2008 był wyższy w porównaniu z latami ubiegłymi. W roku 2009 „składkowy zwrot” z kosztów administracji jest zdecydowanie niższy niż miało to miejsce w roku 2008 i w latach wcześniejszych.

Oceniając wynik z technicznego rachunku ubezpieczeń i ogólnego rachunku zysków i strat łącznie interesujące może być analizowanie wpływu przychodów i kosztów działalności lokacyjnej w obu działach ubezpieczeń łącznie. Zestawienie pomocnicze dla tej analizy przedstawia tablica 16.

Tablica 16. Wybrane elementy ogólnego rachunku ubezpieczeń w roku 2009 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Dział I		Dział II		Razem	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
I. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub wynik techniczny ubezpieczeń na życie	3 463 756	4 248 774	768 073	-222 123	4 231 829	4 026 651
II. Przychody z lokat	0	0	4 332 482	4 097 524	4 332 482	4 097 524
1. Przychody z lokat w nieruchomości	0	0	18 441	18 917	18 441	18 917
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	0	0	2 200 606	1 456 607	2 200 606	1 456 607
2.1. z udziałów i akcji	0	0	2 195 566	1 453 553	2 195 566	1 453 553
2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	0	0	5 040	3 054	5 040	3 054
2.3. z pozostałych lokat	0	0	0	0	0	0
3. Przychody z innych lokat finansowych	0	0	1 876 816	1 888 130	1 876 816	1 888 130
3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	0	0	71 048	26 927	71 048	26 927
3.2. z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	0	0	1 541 607	1 722 205	1 541 607	1 722 205
3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	0	0	184 724	45 550	184 724	45 550
3.4. z pozostałych lokat	0	0	79 437	93 449	79 437	93 449
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	0	0	29 357	177 869	29 357	177 869
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	0	0	207 261	556 002	207 261	556 002
III. Nie zrealizowane zyski z lokat	0	0	265 463	347 774	265 463	347 774
IV. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	-346 789	649 550	0	0	-346 789	649 550
V. Koszty działalności lokacyjnej	0	0	715 546	523 609	715 546	523 609
1. Koszty utrzymania nieruchomości	0	0	9 862	9 990	9 862	9 990
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	0	0	64 740	78 190	64 740	78 190
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	0	0	237 415	122 093	237 415	122 093
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	0	0	403 529	313 335	403 529	313 335
VI. Nie zrealizowane straty na lokatach	0	0	676 268	296 362	676 268	296 362
VII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	0	0	303 150	350 976	303 150	350 976
VIII. Pozostałe przychody operacyjne	143 396	164 290	204 504	228 676	347 900	392 965
IX. Pozostałe koszty operacyjne	165 208	162 861	203 077	242 775	368 285	405 636
X. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	3 095 156	4 899 753	3 672 481	3 038 129	6 767 637	7 937 882
XI. Zyski nadzwyczajne	8	0	16	17	24	17
XII. Straty nadzwyczajne	15	0	0	0	15	0
XIII. Zysk (strata) brutto	3 095 149	4 899 753	3 672 497	3 038 146	6 767 645	7 937 899
XIV. Podatek dochodowy	578 795	889 245	342 090	361 597	920 885	1 250 842
XV. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	-1 372	617	73	327	-1 299	945
XVI. Zysk (strata) netto	2 517 726	4 009 891	3 330 334	2 676 222	5 848 060	6 686 112
Dynamika	100%	159%	100%	80%	100%	114%

Źródło: opracowanie własne.

Tablica 17. Wynik z działalności lokacyjnej w latach 2006-2009 (w tys. zł)

		Przychody z działalności lokacyjnej	Dynamika	Koszty działalności lokacyjnej	Dynamika	Wynik działalności lokacyjnej*	Dynamika	Łączna wartość lokat	Dynamika	Zwrot brutto z działalności lokacyjnej = Wynik działalności lokacyjnej*/ Średnia arytmetyczna łącznej wartości lokat
Dział I	2006	4 451 392	100%	424 547	100%	4 026 845	100%	68 597 280	100%	7%
	2007	4 953 390	111%	668 937	157%	4 284 453	106%	76 443 549	111%	6%
	2008	4 287 066	87%	8 121 159	1214%	-3 834 093	X	54 621 564	71%	X
	2009	6 270 637	146%	703 744	9%	5 566 893	X	51 993 200	95%	10%
Dział II	2006	3 305 437	100%	298 120	100%	3 010 317	100%	35 187 859	115%	10%
	2007	2 058 477	62%	270 128	91%	1 788 349	59%	40 774 007	116%	4%
	2008	4 332 482	210%	715 546	265%	3 616 937	202%	44 914 722	110%	8%
	2009	4 097 524	95%	523 609	73%	3 573 915	99%	42 784 246	95%	8%
Razem	2006	7 756 829	122%	722 667	100%	7 037 162	100%	103 785 139	100%	8%
	2007	7 011 867	90%	939 065	122%	6 072 802	122%	117 217 556	113%	6%
	2008	8 619 548	123%	8 836 704	941%	-217 156	X	99 536 286	85%	0%
	2009	10 368 161	120%	1 227 353	14%	9 140 808	-4209%	94 777 446	95%	9%

* Łącznie z technicznego rachunku ubezpieczeń i z ogólnego rachunku zysków i strat; bez wartości pozycji zysków i strat niezrealizowanych, odzwierciedlających skutki wycen bilansowych.

Źródło: opracowanie własne.

Z tablicy 17 wynika, że rentowność działalności lokacyjnej sektora ubezpieczeń w dziale I spadała do 2008 roku z roku na rok. Rok 2008 był pod tym względem dla działu I bardzo nieprzychylny. W dziale tym widoczna była znacząca utrata rentowności działalności lokacyjnej. Spowodowana była ona przede wszystkim wzrostem kosztów z realizacji i z rewaloryzacji lokat. W roku 2009 sytuacja uległa zmianie. Rentowność działalności lokacyjnej w dziale I zdecydowanie się poprawiła. Przyczyna tkwi w wysokich dodatnich wynikach z realizacji lokat i w niskich ujemnych wynikach z realizacji lokat. W roku 2009 zysk z realizacji lokat wynosił 2 806 403 tys. zł, co stanowi ponad 3,5-krotność wyniku z roku 2008 (763 397 tys. zł). Jednocześnie strata z realizacji lokat w roku 2009 wyniosła 583 423 tys. zł, co wobec ogromnej straty z realizacji lokat (7 953 474 tys. zł) w roku 2008 wysyła bardzo pozytywny sygnał o rynku lokacyjnym.

Charakteryzując zmiany w działalności lokacyjnej w dziale II, warto wrócić do wniosków z lat ubiegłych. W roku 2008 w dziale II stwierdzono wzrost rentowności działalności lokacyjnej. Był on zasługą przede wszystkim potężnego wzrostu przychodów z lokat w jednostkach podporządkowanych. Przychody te (osiągane przede wszystkim z udziałów i akcji) w roku 2008 były ponad 120 razy wyższe od przychodów w roku 2007. Interesujące były także inne spostrzeżenia dotyczące działalności

lokacyjnej w dziale II. Obserwowano tu bowiem dodatnie wyniki z rewaloryzacji lokat (co oznaczało odwracanie odpisów aktualizujących wartość lokat z tytułu utraty wartości i było zjawiskiem pozytywnym) oraz wprawdzie mały, ale przyrost przychodów z realizacji lokat (co oznaczało sprzedaż lokat z zyskiem).

Patrząc równoległe na koszty działalności lokacyjnej w tym dziale w roku 2008 stwierdzono przede wszystkim, że ich wartość była zdecydowanie niższa niż analogicznych kosztów w dziale I. Ponadto w dziale II występowały prawidłowości wzrostowe kosztów działalności lokacyjnej, podobne jak w dziale I (potężne – ponad 250-krotne – wzrosty kosztów odpowiadające wynikowi ujemnemu z rewaloryzacji lokat, co wskazywało na posiadanie lokat, dla których konieczne jednak były odpisy aktualizujące ich wartość oraz prawie dwukrotny wzrost wartości strat z realizacji sprzedaży lokat). Mając na uwadze to, że wartości tych pozycji nie są zasadniczo znaczące, można było stwierdzić, że obydwa działy reagowały w obszarze lokacyjnym na sytuację rynkową podobnie, niemniej jednak najbardziej dotkliwie sytuacja kryzysowa w roku 2008 odbiła się na działalności lokacyjnej w dziale I.

Na tle powyższych obserwacji można stwierdzić, że w 2009 roku dział II wykazuje lekkie tendencje spadkowe w wartości kategorii związanych z działalnością lokacyjną. Spadły przychody osiągnięte z tej działalności.

Na szczęście spadek kosztów tej działalności był na tyle wyższy od spadku przychodów, że skutkowało to tylko 1%-owym obniżeniem wyniku działalności lokacyjnej

w porównaniu z rokiem 2008. Rentowność działalności lokacyjnej w dziale II stabilizuje się w roku 2009 na poziomie 8%.

2.3.2. Analiza wskaźnikowa

Obok przedstawionych powyżej danych sprawozdawczych, dokonania sektora ubezpieczeń w roku 2009 charakteryzują także ustalone relacje pomiędzy kategoriami sprawozdawczymi, tj. wskaźniki finansowe. Można je tworzyć i grupować różnie, w zależności od charakteru prowadzonej analizy, pokrewnej treści ekonomicznej, obligatoryjności ich stosowania, dostępności materiałów źródłowych umożliwiających ich ustalenie.

Poniżej przedstawia się analizę wskaźnikową według wyselekcjonowanych, jako typowe, obszarów analizy wskaźnikowej w sektorze ubezpieczeń. Analiza ta obejmuje:

1. ocenę wypłacalności, płynności finansowej oraz zdolności płatniczej w tym sektorze,
2. ocenę rentowności,
3. ocenę sprawności działania,
4. ocenę współzależności.

Tablica 18. Wskaźniki wypłacalności, płynności finansowej oraz zdolności płatniczej w latach 2007-2009

Nazwa wskaźnika	Dział I		Dział II		Razem	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Współczynnik wypłacalności (w%)	28,53	43,80	109,39	64,30	55,21	51,90
Wskaźnik płynności finansowej (w %)	132,26	161,76	196,99	151,16	147,57	157,41
Wskaźnik zdolności płatniczej na udziale własnym (w %)	137,67	145,53	73,81	104,93	111,46	129,54
Wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań (w%)	13,72	(8,40)	4,65	(38,40)	11,26	(17,96)
Należności do środków własnych (w%)	9,21	8,20	18,22	33,90	15,10	20,75
Wskaźnik cyklu należności (w dniach)	8,46	12,10	64,49	68,00	27,64	35,03
Zobowiązania do środków własnych (%)	13,65	12,20	12,84	63,00	13,12	35,00
Wskaźnik płacenia zobowiązań (w dniach)	13,36	18,10	42,69	89,20	23,39	37,00

gdzie:

Współczynnik wypłacalności	$(\text{Środki własne} / \text{składka przypisana na udziale własnym}) * 100\%$
Wskaźnik płynności finansowej	$((\text{Lokaty płynne} + \text{środki pieniężne}) / \text{składka przypisana brutto}) * 100\%$
Wskaźnik zdolności płatniczej na udziale	$((\text{Zobowiązania} + \text{rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym}) / (\text{lokaty płynne} + \text{środki pieniężne})) * 100\%$
Wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań	$((\text{Przepływy netto z działalności operacyjnej} - \text{dywidendy wypłacone}) / (\text{rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym} + \text{zobowiązania})) * 100\%$
Należności do środków własnych	$(\text{Należności} / \text{środki własne}) * 100\%$
Wskaźnik cyklu należności (w dniach)	$(\text{Średni stan należności} / \text{składka przypisana brutto})$
Zobowiązania do środków własnych	$(\text{Zobowiązania} / \text{środki własne}) * 100\%$
Wskaźnik płacenia zobowiązań (w dniach)	$(\text{Średni stan zobowiązań} / \text{składka przypisana brutto})$

Źródło: opracowanie własne oraz na podstawie www.knf.gov.pl z maja 2009.

Kondycja sektora ubezpieczeń w świetle oceny wypłacalności, płynności oraz zdolności płatniczej w 2009 roku

Kondycję sektora ubezpieczeń w świetle oceny wypłacalności, płynności oraz zdolności płatniczej syntetycznie prezentują wskaźniki (tablica 18).

Pierwszy z powyższych wskaźników (*współczynnik wypłacalności*) wbrew zeszłorocznym obawom, po zeszło-

rocznym spadku, powrócił do poziomu sprzed dwóch lat, co jest symptomem bardzo pozytywnym. Znacznie inaczej wygląda sytuacja w dziale II, gdzie odnotowano znaczący spadek wartości tego wskaźnika aż o ok. 40%, co jeszcze mocniej niż rok temu zaznacza tendencję spadkową. W roku 2007 w dziale II obserwowano istotny wzrost wskaźnika z tej grupy, co mogło oznaczać, w szczególności wobec zastosowanej tu w obliczeniach uproszczonej pro-

cedury ustalania środków własnych powodującej ostrożnościowe ustalenie wartości tej kategorii, dobrą kondycję finansową zakładów operujących w tym dziale. Taka pozytywna zmiana następowała w tym dziale już od 2005 roku. Rok 2008 w obszarze wypłacalności wniósł w tym obszarze pewien niepokój, który utrzymuje się do dziś.

Interpretując ten wskaźnik bardziej obrazowo można powiedzieć, że każdym złotym składki przypisanej na udziale własnym w dziale II towarzyszyło 0,64 zł środków własnych zabezpieczających wypłacalność, podczas gdy w dziale I było to niewiele ponad 43 groszy (w roku 2008 – 28 groszy).

Wskaźnik *płynności finansowej* w zastosowanej formule pośrednio przedstawia politykę zarządzania płynnością aktywów w zakładach w sektorze ubezpieczeń. Aby tę politykę ocenić, udział płynnych lokat i środków pieniężnych w wartości składki przypisanej brutto, należy analizować w długim horyzoncie czasowym. Na bazie analizowanych czterech lat można przypuszczać, że zakłady ubezpieczeń w roku 2009 inaczej niż miało to miejsce w roku 2008 mogły borykać się z problemami płatniczymi. Takie przypuszczenie skierować można (mając na uwadze wartość analizowanego wskaźnika) pod adresem działu II. W dziale I obserwuje się bowiem jego znaczący wzrost, co zapowiada lepszą dbałość o zdolność płatniczą.

Wskaźnik *zdolności płatniczej na udziale własnym* mówi o obciążeniu zobowiązaniami i rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi aktywów płynnych, które mogą być wykorzystane na ich spłacanie.

Z obserwacji trendu tego wskaźnika od 2005 roku wynikało początkowo ogólnie minimalne (w gruncie rzeczy nieistotne) polepszenie się zdolności płatniczej w sektorze ubezpieczeń, by ulec pogorszeniu w latach 2007-

2008 i nieznacznie wzrosnąć w ostatnim badanym roku. Wskaźniki w rozbiciu na działy ubezpieczeń informowały, że nastąpiło to za sprawą głównie działu I. W roku 2006 obserwowano sytuację odwrotną: zdolność płatnicza na udziale własnym pogorszyła się zauważalnie i szczególnie wyraźnie widać to w dziale I, chociaż i tak zdolność ta jest wyższa od zdolności płatniczej w dziale II. Zdolność płatnicza w dziale II znacznie uległa pogorszeniu. Rok 2007 odzwierciedlał wiernie zdolność płatniczą z roku 2006. Była tu widoczna wyraźna stabilizacja w tym obszarze, co może być wyrazem coraz lepszego zarządzania w tym obszarze finansów zakładów ubezpieczeniowych. Rok 2008 spowodował w tym obszarze inny obraz w dziale I i inny w dziale II. W dziale II nastąpiło nieznaczne pogorszenie polityki płatniczej, podczas gdy w dziale I wystąpiło wyraźne pogorszenie tej zdolności. W ostatnim, 2009 roku, nastąpił nieznaczny wzrost zdolności płatniczej w ubezpieczeniach na życie i olbrzymia, prawie 40%, poprawa tego wskaźnika w dziale II.

O zmianach w polityce lokacyjnej zakładów i w zarządzaniu płatnościami świadczy także kolejny wskaźnik – *wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań*. Jego malejące w 2005 roku wartości wskazywały na coraz uważniejsze zarządzanie wypracowywanymi z działalności operacyjnej wolnymi środkami pieniężnymi, co jest zjawiskiem pozytywnym, w szczególności, jeżeli weźmie się pod uwagę odległy termin wymagalności zobowiązań techniczno-ubezpieczeniowych wyrażonych w wartości rezerw. W roku 2006 wartość zdolności sektora ubezpieczeń do niemalże natychmiastowego pokrycia zobowiązań zarówno tych wymagalnych, jak i potencjalnych – wyrażonych rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi, wzrosła znacząco, bo w całym sektorze o ponad 85%

Tablica 19. Wskaźniki rentowności w latach 2007-2009 (w %)

Nazwa wskaźnika	Dział I			Dział II			Razem dział I i II		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Wskaźnik rentowności działalności technicznej	13,78	9,24	14,50	8,28	4,31	- 1,50	11,72	7,68	8,30
Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej	5,06	-7,86	9,80	4,36	7,53	8,20	4,81	-2,42	9,30
Wskaźnik rentowności sprzedaży	12,88	6,62	13,20	11,04	16,58	12,20	12,11	10,03	12,80
Wskaźnik rentowności kapitałów własnych	32,92	22,55	32,00	10,30	14,71	13,00	17,95	17,33	21,00
Wskaźnik rentowności majątku	4,47	3,13	4,70	4,55	6,72	6,30	4,50	4,49	5,20

gdzie:

Wskaźnik rentowności działalności technicznej

(Wynik techniczny / składka zarobiona na udziale własnym) * 100%

Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej

(Dochody z lokat / średnia wartość lokat bilansowych) * 100%

Wskaźnik rentowności sprzedaży

(Wynik finansowy netto / składka przypisana brutto) * 100%

Wskaźnik rentowności kapitałów własnych

(Wynik finansowy netto / średnia wartość kapitałów własnych) * 100%

Wskaźnik rentowności majątku

(Wynik finansowy netto / średnia wartość aktywów) * 100%

Źródło: opracowanie własne.

(z tego w dziale I o ponad 80%, a w dziale II o 40%). Świadczyć to mogło na przykład o sprawnym windykowaniu należności ubezpieczeniowych i o dobrym zarządzaniu wydatkami operacyjnymi (co zapewniało wyższe przepływy operacyjne netto). Rok 2007 utrzymuje ten trend, co należy ocenić bardzo pozytywnie. Analogicznie do wskaźnika omówionego powyżej, w roku 2008 wskaźnik pieniężnego pokrycia zobowiązań polepszył się nieznacznie w dziale I, ale pogorszył w dziale II. Nieoczekiwany zwrot sytuacji nastąpił w 2009 roku, kiedy to po raz pierwszy wartości tego wskaźnika przybrały wartości ujemne.

Kolejny wskaźnik cyklu należności w dniach mówi, że w roku 2009 nastąpiło wydłużenie cyklu rotacji należności w obydwu działach. W 2008 roku cykl windykacji należności uległ skróceniu do 27,64 dni (z 35,5), przy jednoczesnym niewielkim skróceniu terminu regulowania zobowiązań. W roku 2008 miało miejsce natomiast skrócenie oczekiwania na windykację należności (z 35 dni do 27). Świadczyło to o poprawie jakości monitorowania należności. Zmiany zaprezentowane w tablicy 18 świadczą o stosunkowo gorszej, aniżeli rok wcześniej, efektywności działań w zakresie windykacji należności.

Kondycja sektora ubezpieczeń w świetle oceny rentowności w 2009 roku

Syntetycznymi miernikami, dzięki którym można oceniać opłacalność prowadzonej działalności są wskaźniki rentowności. Wyrażają je relacje kategorii wynikowych do istotnych pozycji bilansu i rachunku zysków i strat. W sektorze ubezpieczeń może mieć zastosowanie wyselekcjonowana grupa tych relacji. Przedstawia ją tablica 19.

Z retrospektywnej obserwacji wskaźnika rentowności działalności technicznej w sektorze ubezpieczeń jako całości wynika, że osiągał on rosnące wartości jedynie do 2006 roku. Fakt ten bardzo dobrze świadczył o funkcjonowaniu zakładów ubezpieczeniowych i o rosnącej opłacalności działalności *stricto* ubezpieczeniowej. W 2006 wiele czynników mogło na to wpływać: zarówno zwiększona dynamika składki, jak i niska dynamika kosztów odszkodowań. Nie bez znaczenia była tu także wysoka rentowność lokat. Rok 2007 wykazywał jednak wyraźną tendencję zniżkową w obszarze rentowności. Tendencja zniżkowa w zakresie rentowności działalności technicznej niestety utrzymała się także i w roku 2008. Na ten fakt wpływać mogło wiele czynników. Zauważyć jedynie można, że tempo wzrostu nominalnej wartości wyniku technicznego w roku 2007 uległo poważnemu spowolnieniu i w roku 2007 wynosiło minus 3% przy inflacji 2,5% (w dziale I plus 6%, ale w dziale II minus 21%). W 2006 roku odnotowano wzrost wyniku technicznego na poziomie około 15,5% przy inflacji 1%, a w roku 2005 – ponad 16% przy inflacji 2,1%. Jest to nie-

pokojący sygnał o tym, że sfera ubezpieczeń w 2007 roku miała dość istotne trudności z dotrzymaniem tempa narzuconego w zakresie rentowności przez rok 2005 i 2006. Sektor ubezpieczeń w roku 2007 nie osiągnął wyników sprzed roku. W roku 2008, przy inflacji 4,2%, tempo wyniku technicznego wynosiło minus 12% (czyli spadek jest bardzo widoczny w stosunku do roku 2007). Na tym tle warto zaryzykować opinię, że być może rok 2005 i 2006 były wyjątkowe, jeżeli chodzi o rentowność działalności technicznej. Utrzymywanie się w 2006 roku ponad 60% przyrostu wyniku technicznego świadczyło o tym, że występowała passa na rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. Rok 2007 tę passę niestety przerywa, a rok 2008 tendencję spadkową utrzymał co najmniej w dwójnasób.

Rok 2009 być może zapowiada dobre zmiany w tym zakresie, w szczególności w dziale I. Wzrost rentowności działalności technicznej w tym dziale idzie w parze ze wzrostami wszystkich innych ważnych w analizie wskaźników rentowności. Bardzo dobrze przedstawia się wzrost rentowności działalności lokacyjnej i ponownie rośnie też rentowność całego majątku zaangażowanego w działalność ubezpieczeniową. W dziale II nie jest tak dobrze, chociaż i tu widać pozytywne zmiany w rentowności działalności lokacyjnej. Działalność techniczna nie jest rentowna pierwszy raz od 2007 roku.

W przypadku oceny rentowności działalności lokacyjnej – jak sygnalizowano to wcześniej – wydaje się, że rok 2009 przerywa złą passę. Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej jest zadowalający, w przeciwieństwie do roku 2008, kiedy to jego ujemna wartość była znamieną. W dziale I rentowność tej działalności była wówczas ujemna, a w dziale II niższa niż w roku poprzednim. W ubiegłorocznej analizie odnotowano to w stwierdzeniu, że już w roku 2007 oceniany wskaźnik przedstawiał trend, który zapowiadał słabsze wyniki. Działalność lokacyjna sektora ubezpieczeń w 2007 była bowiem na poziomie rentowności sprzed roku. Minimalny spadek rentowności działalności lokacyjnej nie był wówczas wielce niepokojący. Niepokoić mógł jednak fakt, że występował on przy 2,5% inflacji. Tak więc realny wzrost rentowności działalności lokacyjnej w roku 2007 był słabszy. W ubiegłorocznym raporcie sygnalizowano już trudności w działalności lokacyjnej objawiające się znacznymi niezrealizowanymi stratami na lokatach. Wprawdzie straty te były efektem wyceny bilansowej niektórych lokat, ale fakt, że one występowały, i to w znaczących wartościach, już w roku 2007 świadczył o trudnościach na rynku lokacyjnym. W 2008 trudności na rynku lokacyjnym bardzo się pogłębiły. W tym roku (2008) koszty związane z wyceną lokat świadczące o utracie wartości lokat były pięciokrotnie wyższe niż wartości

wykazywane rok wcześniej, a straty wynikające z realizacji (sprzedaży) prawie czternastokrotnie wyższe (w roku 2007 wynosiły one 575 mln zł, a w roku 7 895 mln zł). Warto zauważyć, że w 2008 roku wartościom tych kosztów towarzyszyły przychody z realizacji (sprzedaży) lokat, których wartość stanowiła zaledwie 1/3 wartości ubiegłorocznych zysków z realizacji lokat. To zestawienie ewidentnie pokazywało poważne trudności na rynku lokacyjnym występujące w roku 2008, a zapowiadane (dzięki analizowanemu wskaźnikom) już w roku 2007.

Na tle przypomnienia tych „historycznych” już spostrzeżeń, o roku 2009 można powiedzieć, że przynosi dobre zmiany, ponieważ przychody z działalności lokacyjnej (łącznie z niezrealizowanymi zyskami z lokat obejmującymi wyceny lokat w wartościach godziwych) wykazują bardzo ładną tendencję wzrostową (w roku 2008 wartość tych przychodów wynosiła łącznie 9 713 088 tys. zł, a w roku 2009 już o 40% więcej, bo 13 554 228 tys. zł). Ważne przy tym jest także i to, że w roku 2009 bardzo znacząco zmalały koszty działalności lokacyjnej. Stało się to przede wszystkim za przyczyną wyhamowania sprzedaży lokat, która to sprzedaż w roku 2008 – jak wspomniano to wcześniej – przyniosła straty rozmiarów niespotykanych od 2005 roku.

Wskaźnik rentowności sprzedaży informuje o tym, jaka część składki przypisanej brutto określa wartość zysku netto (zysku do podziału) w sektorze ubezpieczeń. W ubiegłorocznej analizie zauważono, że obserwując wartość tego wskaźnika na przestrzeni 2005-2008 stwierdzić można było znaczący wzrost rentowności, ale do roku 2006. Już był on istotny w roku 2005, o czym informował wówczas wzrost wartości tego wskaźnika w odniesieniu do całego sektora. Wzrost ten występował w obydwu działach ubezpieczeń. Rok 2007 wykazywał już ewidentną, i dlatego niepokojącą, tendencję spadkową w zakresie rentowności sprzedaży. Mogły na to wpłynąć koszty akwizycji, które w tym roku znacząco wzrosły. Decydujące jednak znaczenie w 2007 roku (podobnie jak przed rokiem) miały jednak wysokie przyrosty kosztów z powodu zwiększania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym. Summa summarum, o roku 2007 można było powiedzieć, że w zakresie rentowności był rokiem trudnym dla sektora ubezpieczeń. Rok 2008 nie napawał optymizmem, w szczególności w dziale I. Wskaźnik rentowności sprzedaży w tym dziale stanowił niewiele ponad 50% wartości wskaźnika ubiegłorocznego. Wynikać to mogło nie ze wzrostu kosztów akwizycji (ich 20% przyrost nie był tu aż tak ważący), a przede wszystkim z bardzo dużej wartości strat poniesionych z powodu realizacji (sprzedaży) lokat i kosztów z tytułu aktualizacji wartości lokat utrzymywanych w tym dziale.

Rok 2009 wykazuje być może tendencję wzrostową w udziale wartości zysku netto w składce przypisanej brutto. Niepokojący jest jednak przy tym fakt, że ten rosnący wskaźnik może być zasługą niższego niż w ubiegłym roku (o 13%) przypisu składki brutto. Ten kontekst nie wzbudza optymizmu, ponieważ oznacza, że na zysk do podziału tak naprawdę mają wpływ inne czynniki niż związane z poszerzaniem portfela ubezpieczeń.

Powyższe spostrzeżenia mają odzwierciedlenie także w kolejnych wskaźnikach. Bowiem, zarówno ROE, jak i ROA, ustalone dla całego sektora ubezpieczeń w roku 2009, wykazują tendencję rosnącą, chociaż inaczej wygląda to w dziale pierwszym i inaczej w dziale II. Jest to warte podkreślenia, ponieważ w roku 2008 *wskaźnik rentowności kapitałów własnych* (ROE) dla całej sfery ubezpieczeń zmniejszył się. Podobnie rzecz się miała ze *wskaźnikiem rentowności majątku* (ROA). Wprawdzie zmniejszenie tego wskaźnika było istotne w roku 2007, a w roku 2008 malejące tempo zmian w wartości tych wskaźników nie było drastycznie niskie, ale utrzymujące się spadki rentowności (dla całego sektora) nie stanowiły dobrej zachęty dla inwestorów. W analizie ubiegłorocznej zasugerowano potrzebę szczególnie uważnej obserwacji tych wskaźników w kolejnych latach. Oczekiwano wówczas, że obserwacje te mogły dostarczyć odpowiedzi na kardynalne pytanie, jak sektor ubezpieczeniowy poradzi sobie w kolejnych latach z trudną sytuacją rynkową obserwowaną w roku 2008 i spodziewaną w roku kolejnym. Dziś znamy już odpowiedź na to pytanie. Można powiedzieć, że sektor ubezpieczeniowy w roku 2009 wykorzystał właściwie rodzącą się możliwość wychodzenia z sytuacji kryzysowej. Wzrost ROE i ROA nie jest wprawdzie gwałtowny, ale może być zadowalający.

Kondycja sektora ubezpieczeń w świetle sprawności działania w 2009 roku

Grupa wskaźników sprawności działania niesie ze sobą szczególny bagaż wieloaspektowych informacji o zmianach w sektorze ubezpieczeń w roku 2009 (tablica 20).

Pierwszoplanowym sprawdzianem sprawności działania w sektorze ubezpieczeń jest przyrost (dynamika) składki przypisanej brutto. Zamieszczony w tabeli wykaz wartości stosownych wskaźników pokazuje zauważalne różnice w kolejnych latach. Z analiz lat wcześniejszych (2005-2008) wynikało spostrzeżenie, że do 2008 roku systematyczne przyrosty dobrze świadczyły o rozwoju rynku ubezpieczeń w Polsce. W roku 2006 sprawniejszy w tym względzie był jednak dział I, w którym przyrost przypisu składki brutto jest znaczący. Z analiz danych za 2006 rok wynika, że wiązał się on w dużej mierze ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych z ubezpieczeniowym fun-

Tablica 20. Wskaźniki sprawności działania w latach 2007-2009 (w %)

Nazwa wskaźnika	Dział I			Dział II			Razem dział I i II		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Dynamika składki przypisanej brutto	121	153	78	111	111	107	117	136	87
Dynamika składki przypisanej na udziale własnym	121	150	77	114	114	102	118	136	86
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	123	186	139	110	111	117	117	151	131
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych na udziale własnym	123	186	139	113	113	121	119	154	133
Stopa rezerw technicznych	258	184	239	130	129	137	208	166	199
Wskaźnik zabezpieczenia wypłat odszkodowań i świadczeń	302	215	285	262	259	219	287	229	259
Rezerwa składki brutto do składki przypisanej brutto	3	3	4	51	53	55	23	20	27
Rezerwa ubezpieczeń na życie do składki przypisanej na udziale własnym	247	176	228	0,00	0,00	0	151	118	138
Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia do odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	9	6	5	152	149	133	76	55	45
Wskaźnik rotacji majątku	35	47	35	41	41	35	37	45	37
Dynamika lokat	118	106	103	116	111	95	117	108	95
Udział lokat w składce przypisanej na udziale własnym	303	214	286	249	243	227	282	224	263
Ogólny wskaźnik poziomu lokat	100	100	101	95	94	104	99	98	102
Współczynnik szkodowości brutto	42	51	92	60	61	67	49	54	82
Współczynnik szkodowości na udziale własnym	42	52	92	64	61	68	50	55	83
Wskaźnik kosztów akwizycji	12	9	13	17	18	20	14	12	16
Wskaźnik kosztów administracyjnych	6	4	5	11	10	10	8	6	7
Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej	17	13	18	25	26	28	21	17	22
Wskaźnik kosztów technicznych na udziale własnym	19	14	20	32	34	35	23	20	26

gdzie:

Dynamika składki przypisanej brutto	(Składka przypisana brutto w roku badanym / składka przypisana brutto w roku poprzednim) * 100%
Dynamika składki przypisanej na udziale własnym	(Składka przypisana na udziale własnym w roku badanym / składka przypisana na udziale własnym w roku poprzednim) * 100%
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	(Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w roku badanym / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w roku poprzednim) * 100%
Dynamika odszkodowań i świadczeń wypłaconych na udziale własnym	(Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym w roku badanym / odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym w roku poprzednim) * 100%
Stopa rezerw technicznych	(Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym / składka przypisana na udziale własnym) * 100%
Wskaźnik zabezpieczenia wypłat odszkodowań i świadczeń	(Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym + kapitały własne / składka przypisana na udziale własnym) * 100%
Rezerwa składki brutto do składki przypisanej brutto	(Rezerwa składki brutto / składka przypisana brutto) * 100%
Rezerwa ubezpieczeń na życie do składki przypisanej na udziale własnym	((Rezerwa ubezpieczeń na życie na udziale własnym + rezerwa dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający na udziale własnym) / składka przypisana na udziale własnym) * 100%
Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia do odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	(Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia / odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto) * 100%
Wskaźnik rotacji majątku	(Składka przypisana brutto / średnia wartość aktywów) * 100%
Dynamika lokat	(Lokaty na koniec badanego okresu / lokaty na początek badanego okresu) * 100%
Udział lokat w składce przypisanej na udziale własnym	(Lokaty / składka przypisana brutto na udziale własnym) * 100%
Ogólny wskaźnik poziomu lokat	(Lokaty / (kapitały własne + rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym)) * 100%
Współczynnik szkodowości brutto	((Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto + zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia brutto) / składka zarobiona brutto) * 100%
Współczynnik szkodowości na udziale własnym	(Odszkodowania i świadczenia / składka zarobiona na udziale własnym) * 100%
Wskaźnik kosztów akwizycji	(Koszty akwizycji / składka przypisana brutto) * 100%
Wskaźnik kosztów administracyjnych	(Koszty administracyjne / składka przypisana brutto) * 100%
Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej	(Koszty działalności ubezpieczeniowej / składka przypisana brutto) * 100%
Wskaźnik kosztów technicznych na udziale własnym	((Koszty działalności ubezpieczeniowej + pozostałe koszty techniczne na udziale własnym) / składka przypisana na udziale własnym) * 100%

Źródło: opracowanie własne.

duszem kapitałowym. W dziale II w roku 2006, stabilizacja w przypisie składki oznaczała, że w zakresie wartości sprzedaży produktów ubezpieczeniowych prym wiodły zakłady z działu ubezpieczeń na życie. Rok 2007 i w tym obszarze przedstawiał trend malejący. Jego nachylenie dodatkowo wzmacniał fakt, że w roku 2007 występowała 2,5% inflacja. Tłumaczyć ona nieco może mniejszy popyt na ochronę ubezpieczeniową odnotowany w tymże roku. Rok 2008 przyniósł w sektorze ubezpieczeń wyżkę w zakresie dynamiki składki przypisanej brutto. Przyrost składki w tym okresie jest najwyższy ze wszystkich wcześniejszych lat. Na tym tle rok 2009 – jak wspominało to już kilkakrotnie – zapisze się jako rok malejącego przypisu składki brutto i składki na udziale własnym. Nie jest to sygnał, który należałoby witać z zadowoleniem. Świadczy on raczej o rynku ubezpieczeniowym, który staje się dla zakładów coraz to bardziej konkurencyjnie trudny.

Analiza *dynamiki odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto* w latach 2004-2008, na tle dynamiki przypisu składki, ujawniała wyjątkową synchronizację trendów pomiędzy obydwoma kategoriami obserwowanych odrębnie dla obydwu działów. Wprawdzie ich wartości były różne, ale dynamiki bardzo zbliżone. Taka równowaga jest dobrą cechą sektora ubezpieczeń. W roku 2007 ta synchronizacja nieco się załamała. Odszkodowania z 2007 roku w dziale II przewyższyły składki przypisane brutto. W raporcie z roku 2007 stwierdzono, że być może jest to kolejny sygnał o rodzących się trudnościach rynkowych w tym sektorze. Diagnoza ubiegłoroczna okazała się słuszna. W roku 2008 odnotowano bardzo wysoką dynamikę wypłaconych świadczeń w szczególności w dziale I. W dziale II w roku 2008 dynamika została utrzymana na zbliżonym poziomie do ubiegłorocznej. Taki trend utrzymuje się dalej, w roku 2009, chociaż dynamika świadczeń wypłaconych w dziale I nie jest tak wysoka jak w roku 2008, a w dziale II na przestrzeni 2009 roku niewiele zmieniła się.

Stopa rezerw technicznych wskazuje na konsekwentne stosowanie polityki w zakresie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, które są ważnym elementem strategii ochrony zakładu i jego klientów przed skutkami ryzyka ubezpieczeniowego. Analizując w dłuższym horyzoncie czasowym stopę rezerw technicznych w dziale I (i posiłkując się ustaleniami raportów analitycznych z lat poprzednich) nie trudno zauważyć, że w przeciwieństwie do działu drugiego, w dziale I stopa ta zmniejsza się do roku 2006. Rok 2007 zapowiadał minimalnie rosnące zmiany w tym zakresie. Wobec stwierdzonej wcześniej malejącej w 2007 roku dynamiki składki przypisanej brutto oznaczać to mogło, że portfel ubezpieczeń przyjął inną strukturę ryzyka ubezpieczeniowego lub że zakłady ubezpieczeń obniżyły składki ubezpieczeniowe. Na podstawie niewielkiej zmia-

ny można było jedynie na ten temat spekulować. W raporcie z roku 2007 stwierdzono, że niemniej jednak ten aspekt funkcjonowania sfery ubezpieczeń w kolejnym roku powinien być szczególnie uważnie analizowany. W roku 2008 zaobserwowano dalszy, ale tym razem poważny, spadek stopy rezerw technicznych, zwłaszcza w dziale I. Oznaczało to – najprawdopodobniej – przeorientowanie charakteru ochrony ubezpieczeniowej w kierunku oferowania produktów krótkoterminowych. W roku 2009 stopa rezerw technicznych ponownie wzrasta. W normalnej sytuacji, to znaczy wówczas, gdyby nastąpił wzrost składek przypisanych brutto, można byłoby powiedzieć, że wzrost tej stopy świadczy o ostrożności wyceny rezerw technicznych, co znalazłoby prawdopodobnie odbicie także we wzroście kosztów w technicznym rachunku wyników powstałych z tytułu „ostrożnego” tworzenia tych rezerw. W 2009 roku takie wnioskowanie nie byłoby jednak uprawnione, ponieważ wystąpił spadek składki przypisanej na udziale własnym. Tak więc stopa wzrosła tylko z tego powodu. Rezerwy nie przyrosły istotnie, tak więc można zaryzykować stwierdzenie, że jednak nie uległy zmianie założenia polityki zakładów ubezpieczeń w zakresie strategii ochrony zakładu i jego klientów przed skutkami ryzyka ubezpieczeniowego. W 2009 roku nie obserwuje się wzmożenia wyjątkowo ostrożnej wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. Wzrost tej stopy jest – jak się wydaje – wynikiem zawężania portfela ubezpieczeń i tylko w tym aspekcie może być interpretowane jako silniejsze zabezpieczenie interesów klientów w tym portfelu już się znajdujących.

Analizując *wskaźnik efektywności (rotacji) majątku*, w ciągu 2005 roku można było zauważyć nieistotną jeszcze tendencję malejącą. W raporcie, w którym podano analizie rynek ubezpieczeń w 2005 roku, zwrócono jednak uwagę na to, że warto ten wskaźnik obserwować w kolejnym (2006) roku, ponieważ może on być zwiastunem obniżania się sprawności w zakresie pozyskiwania składki przypisanej i niższej efektywności wykorzystywania zasobów majątkowych. Obawy te potwierdziły się w 2006 roku generalnie w odniesieniu do działu II, w którym widać było zdecydowane pogorszenie się efektywności majątku, co wskazywało na istotne obniżenie sprawności działania mierzonej tym wskaźnikiem. W raporcie z 2006 roku głęboko analizowano czynniki mające znaczenie dla sprawności działania, dla wydajności (produktywności operacyjnej) aktywów. Interpretując je, stwierdzono wówczas, że rok 2006 wzmocnił odczucie obniżania się efektywności wykorzystywania zasobów (sprawności działania) zaangażowanych w sektorze ubezpieczeń, w szczególności w dziale II. Rok 2007 przyniósł zdecydowaną poprawę sprawności działania

w dziale II. W dziale I trwałość wzrostu sprawności działania wymagała potwierdzenia w roku kolejnym. Rok 2007 w dziale I utrzymał tę sprawność na poziomie roku ubiegłego. Na tym tle, w roku 2008 podkreślono bardzo znaczący wzrost sprawności działania w sektorze ubezpieczeń. Spostrzeżenie dobrze świadczyło o skuteczności działań w sektorze ubezpieczeń, niestety nie ma ono potwierdzenia w efektywności (rotacji) majątku w roku 2009. W tym roku bowiem nastąpiło pogorszenie tej rotacji. Spadek sprawności działania mierzonej tym wskaźnikiem odnotować należy w obydwu działach. Nie jest on bardzo niepokojący, ale nie daje podstaw do zadowolenia, ponieważ wskaźniki z roku 2009 odpowiadają wartościom z roku 2007. Świadczyć to może – jak można przypuszczać – o wyjątkowej sprawności w roku 2008.

Interesująca może być obserwacja wskaźników związanych z intensywnością działalności lokacyjnej. Z komentarzy zamieszczonych w raportach z lat poprzednich wynika, że widoczne jest (w roku 2006) rosnące tempo w zakresie wartości lokat sektora ubezpieczeń. Było ono wynikiem zintensyfikowania działań lokacyjnych przeprowadzanych przez dział I. W dziale II zmiany w roku 2006 w stosunku do roku 2005 były ledwie zauważalne. Ten imponujący wzrost lokat w dziale I w roku 2006, jak to już podkreślano, był zasługą przede wszystkim przyrostu lokat odnoszących się do produktów ubezpieczeniowych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Na tym tle rok 2007 wyglądał mało optymistycznie. Interesująca jednak wydawała się tu obserwacja, że w dynamice lokacyjnej w okresie 2004-2007 występowała pewna prawidłowość: okresowe wzrosty i spadki. Niestety nie potwierdziło się przypuszczenie, że ta zaobserwowana poniekąd „prawidłowość” w zachowaniu się w dynamice lokacyjnej może – jeżeli się potwierdzi słuszność obserwacji – objawić się w roku 2008 w sferze ubezpieczeń zdecydowanie korzystniejszymi zmianami w obszarze lokat niż miało to miejsce w roku 2007. Prawidłowość ta w roku 2008 nie potwierdziła się. Tego typu cykliczność w sektorze ubezpieczeń nie występuje. Rok 2008 w tę „cykliczność” nie wpisuje się. Nie wpisuje się także rok 2009, który potwierdza spadkową tendencję w zakresie dynamiki wartości lokat.

Szczególnym obszarem oceny sprawności działania w sektorze ubezpieczeń jest zarządzanie kosztami zakładów ubezpieczeń. Wskaźnikiem, który na tym tle wydaje się pierwszoplanowy, jest *współczynnik szkodowości brutto*. Współczynnik ten informuje bowiem o tym, jaką część składki zarobionej brutto sektor przeznaczał w danym roku na koszty odszkodowań brutto. Duże wahania wartości tego wskaźnika mogą informować o błędach w ocenie ryzyka ubezpieczeniowego. W roku 2005, w ca-

łym sektorze, wskaźnik ten zmniejszył się o około 2%. W roku 2006 wskaźnik szkodowości brutto zmniejszył się bardzo istotnie, bo już o 12%. W roku 2007 niewiele ponad 1%. W roku 2007 nie obserwowano więc jakiegoś szczególnego zagrożenia lub nieprawidłowości. Jednakże rok 2008 niepokoił, ponieważ widoczny był duży przyrost tego współczynnika w całym sektorze, a w szczególności w dziale I. W roku 2007 prym w tym względzie wiodł dział II. W roku 2009 współczynnik szkodowości brutto rośnie radykalnie w dziale I i spokojniej w dziale II. Współczynnik na poziomie 92% w dziale I ma wielce niepokojącą wartość. W tym dziale tempo wzrostu składki przypisanej brutto było ujemne (-23%), a przyrost odszkodowań wypłaconych prawie 40%. W dziale II natomiast, co ciekawe, obserwuje się prawie identyczne tempo wzrostu składki przypisanej brutto (3%) i odszkodowań wypłaconych brutto (2%). Dlatego też wskaźnik szkodowości w tym dziale jest na zbliżonym poziomie do ubiegłorocznego.

Interesujące na tym tle jest sprawdzenie jak w analizowanym okresie zachowywał się *wskaźnik szkodowości na udziale własnym*. Jeżeli bowiem wskaźniki te będzie się analizować łącznie, to przy podobnym trendzie można podejrzewać stabilną politykę w zakresie reasekuracji. W roku 2009 należy powtórzyć jako ciągle uzasadnione spostrzeżenie z lat ubiegłych, że obserwacje tempa wzrostu obydwu tych wskaźników pozwalają stwierdzić prawie 100% synchronizację zmian w obydwu miarach szkodowości ubezpieczeń. Ponieważ synchronizacja ta utrzymuje się na przestrzeni analizowanych już pięciu lat, można uznać taki stan za cechę trwałą (skądinąd merytorycznie uzasadnioną) sektora usług ubezpieczeniowych. Na tej podstawie (i nie dużych różnic w zmianach analizowanych wskaźników) można też dodać, że co najmniej od 2005 roku w sektorze ubezpieczeń w Polsce nie następują żadne radykalne zmiany w polityce reasekuracyjnej zakładów ubezpieczeń w obu działach.

Drugim, szczególnie ważnym obszarem w zarządzaniu kosztami w sektorze ubezpieczeń są koszty akwizycji i koszty administracji. W 2005 roku, udział obydwu wymienionych kategorii kosztów (w składce przypisanej brutto) w skali całego sektora ubezpieczeń zmalał. W roku 2006 zmalał tylko udział kosztów administracyjnych (w składce przypisanej brutto). Z kolei w 2007 roku wzrósł istotnie udział kosztów akwizycji i miało to miejsce zarówno w I, jak i w II dziale ubezpieczeń, przy jednoczesnym obniżeniu się udziału kosztów administracyjnych w składce przypisanej brutto. W 2008 roku nie sposób nie zauważyć spadków wartości kosztów akwizycji w wartości przypisu składki brutto. Szczególnie wyraźnie było to widoczne w dziale I i wskazywało na to, iż zakłady przy-

wiązywały wagę do coraz bardziej efektywniejszej pracy pośredników ubezpieczeniowych. W roku 2009 udział kosztów akwizycji w składce wzrósł w obu działach, silniejszy wzrost odnotować jednak należy w dziale I. Koszty akwizycji komentowane były w tym raporcie już wcześniej, ale w tym miejscu można przypomnieć nietypowy kontekst tego wzrostu. Otóż rok 2009 charakteryzuje się spadkiem przypisu składki w szczególności w dziale I, co uprawnia do wniosku albo o niskiej efektywności działalności akwizycyjnej, albo o słabszym niż w roku 2008 zarządzaniu tym obszarem kosztów.

Innym ważnym obszarem świadczącym o sprawności działania sektora ubezpieczeń jest zarządzanie kosztami administracyjnymi. Podkreślić należy, że nawet niewielka zmiana w stosunku do *wskaźnika kosztów administracyjnych* jest ważnym sygnałem o jakości zarządzania w tym obszarze kosztów. Wynika to z faktu, że koszty administracyjne są z natury rzeczy w większości kosztami stałymi (w przeciwieństwie do kosztów akwizycji, gdzie ich duża część zmienia się stosownie do zmian w rozmiarze składki przypisanej). Dlatego też niższy wskaźnik kosztów administracyjnych świadczy *de facto* o wyższej ich wydajności, co ze wszech miar jest pozytywnym zjawiskiem. Fakt, że taki spadek udziału kosztów administracji w składce przypisanej brutto obserwuje się zarówno w 2005, 2006, 2007, jak i w 2008 roku, dobrze świadczy o długoterminowym zarządzaniu kosztami administracyjnymi w obu działach.

Inaczej jednak dzieje się z kosztami akwizycji. Obserwując retrospektywnie zmiany w dynamice tych kosztów w kontekście zmian w przypisie składki brutto, zauważyć

można, że ich duży wzrost wystąpił w okresie do 2008 roku. W tym samym czasie wystąpił szybszy wzrost przypisu składki brutto. Takie zachowanie się kosztów akwizycji mogło być uznane za oznaczające progresywną zmienność kosztów akwizycji, a tym samym spadek produktywności tych kosztów. Analizując rok 2008 stwierdzono, że relacja kosztów akwizycji do składki przypisanej brutto rozpoczyna trend malejący. Spadek wartości tego wskaźnika, w dziale I z 12% do 9% i niewielki wzrost w dziale II z 17% do 18%, wobec ponad 36% dynamiki składki przypisanej brutto (w roku 2008) nie potwierdzał jednak progresywnej zmienności kosztów akwizycji obserwowanej dotychczas, a świadczyć może o ich mieszanym charakterze i o prawdopodobnych zmianach w polityce wynagrodzeń prowizyjnych lub o poszukiwaniu nowych (tańszych) dróg dystrybucji produktów ubezpieczeniowych. Rok 2009 (podobnie jak czynił to rok 2008) w obszarze kosztów akwizycji zaprzecza występowaniu jakichkolwiek prawidłowości, które można byłoby uznać za w miarę stałą cechę w sektorze ubezpieczeń.

Kondycja sektora ubezpieczeń w świetle oceny wskaźników współzależności w roku 2009

Współzależność należy interpretować trojako: z jednej strony jako siłę uzależnienia sektora ubezpieczeń o obcych źródłach finansowania jego działalności, z drugiej strony jako siłę związku z reasekuratorami i wreszcie z trzeciej – jako siłę właścicielskiego zabezpieczenia wypłacalności zakładów ubezpieczeń. Stosowne wskaźniki przedstawia tabela 21.

Tablica 21. Wskaźniki współzależności w latach 2007-2009 roku (w %)

Nazwa wskaźnika	Dział I			Dział II			Razem		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Kapitały własne do funduszu ubezpieczeniowego	17	17	19	100	101	60	38	38	30
Wskaźnik zatrzymania składki	99	97	97	90	90	90	95	95	94
Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń	99	99	99	90	92	92	95	97	97
Wskaźnik zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	99	98	98	88	89	89	96	95	95
Wskaźnik ogólnego zadłużenia kapitału własnego	83	84	83	50	51	66	71	71	77

gdzie:

Kapitały własne do funduszu ubezpieczeniowego $\text{Kapitały własne} / \text{rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym} * 100\%$

Wskaźnik zatrzymania składki $(\text{Składka przypisana na udziale własnym} / \text{składka przypisana brutto}) * 100\%$

Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń $(\text{Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym} / \text{odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto}) * 100\%$

Wskaźnik zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych $(\text{Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym} / \text{rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto}) * 100\%$

Wskaźnik ogólnego zadłużenia aktywów $((\text{Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na udziale własnym} + \text{zobowiązania}) / \text{aktywa}) * 100\%$

Źródło: opracowanie własne.

W odniesieniu do pierwszej kwestii można stwierdzić, że w roku 2009 (minimalnie więcej niż rok wcześniej) sektor ubezpieczeń korzystał z obcych źródeł finansowania swojej działalności, przez które należy tu rozumieć zarówno wymagalne zobowiązania, jak i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe. Informuje o tym wartość *wskaźnika ogólnego zadłużenia*, która praktycznie nieistotnie zmieniła się na przestrzeni 2004-2008 roku, a w roku 2009 uległa niewielkiemu zwiększeniu. Ponieważ zmiany w wartości analizowanego wskaźnika w odniesieniu do działu I i działu II są niewielkie lub nieznaczące, można uznać, że zadłużenie w sektorze ubezpieczeniowym wykazuje cechy stabilności: z okresu na okres jest na bardzo zbliżonym poziomie.

2.3.3. Zestawienie wniosków z analizy

W roku 2009 w sektorze ubezpieczeń wystąpiło kilka istotnych zmian i ważnych na tym tle spostrzeżeń, które można zestawić w postaci poniższych syntetycznych wniosków.

1. Na 31 grudnia 2009 roku wartość sumy bilansowej, a więc jednocześnie wartość aktywów sektora ubezpieczeniowego wynosiła 138 509 858 tys. zł. W porównaniu ze stanem aktywów na początek 2009 roku (137 558 233 tys. zł) odnotować należy ich 1% wzrost, podczas gdy w roku 2008 odnotowano wzrost 10%-procentowy, w roku 2007 wzrost 17%, a w roku 2006 nawet 20%. Ten przyrost aktywów sektora ubezpieczeń nastąpił w warunkach 3,5%-owej inflacji (w roku 2008 – 3,3%, 2007 – 2,5%). Fakt ten może zapowiadać spadkowy trend w rzeczywistym stanie majątkowego potencjału tego sektora. Ocena dynamiki wartości aktywów odrębnie w dziale I i II pozwala zauważyć, że spadek wartości aktywów nastąpił de facto w dziale II, gdzie, jak zauważono, liczba zakładów w tym dziale operujących nie zmieniła się w porównaniu z rokiem 2008.
2. W roku 2009, inaczej niż to miało miejsce przed rokiem, zasoby dynamiczniej gromadzone były w dziale I. Dynamika jednak – wobec inflacji – nie była znacząca, wręcz niższa od stopy inflacyjnej. Trudno zidentyfikować jakąś kategorię jako wyraźny powód tego wzrostu. Praktycznie wartości dotyczące tej kwestii nie są istotne. Uznać to można za wyraz swoistej stabilizacji w polityce finansowania działalności ubezpieczeniowej. Rok 2009 jest ciekawy w tym względzie na tle lat ubiegłych zasadniczo z jednego powodu. W tym roku wystąpił bowiem spadek składki przypisanej brutto, który szedł w parze ze zmianami w lokatach. Inaczej niż miało to miejsce w roku poprzednim, kiedy to duża dynamika składek przypisanych brutto w roku 2008 nie przekładała się

W odniesieniu do siły związku sektora ubezpieczeń z reasekuratorami, *wskaźnik zatrzymania składki*, *wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń*, oraz praktycznie stabilna wartość *wskaźnika zatrzymania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych*, informują generalnie o prawdopodobnie minimalnych zmianach w polityce reasekuracyjnej stosowanej w sektorze ubezpieczeń, i tak naprawdę mogą potwierdzać jej stabilność, którą już sygnalizowano we wcześniejszych uwagach niniejszego tekstu.

W odniesieniu do siły właścicielskiego zabezpieczenia wypłacalności zakładów ubezpieczeń można zauważyć także stabilizację. *Wskaźnik kapitałów własnych do funduszu ubezpieczeniowego* praktycznie nie zmienia się znacząco.

ani na dużą dynamikę aktywów lokacyjnych, ani innych grup aktywów, ważnych w zakładzie ubezpieczeniowym. Interesujące jest to, że taka prawidłowość obserwowana była w 2007 roku. W roku 2009 wartość lokat wyraźnie zmalała, ale w zdecydowanie niższym tempie niż obserwowane w odniesieniu do przypisu składki brutto. Praktycznie w ciągu trzech ostatnich lat wystąpiły trzy różne sytuacje związane z dociekaniem powodów zmian w wartości aktywów. W roku 2009 powtórza się sytuacja z roku 2006, kiedy to zauważalne było bardziej dynamiczne gromadzenie zasobów w dziale I. Ten fragment analizy uzmysławiać może swoistą cykliczność i dlatego warto obserwować problem wzrostu aktywów w przyszłości. Póki co, rok 2006 – bardziej dynamiczny przyrost zasobów majątkowych w dziale I, dwa kolejne lata (2007, 2008) – bardziej dynamiczny przyrost zasobów majątkowych w dziale II i aktualny 2009 rok – ponownie wskazuje na bardziej dynamiczny wzrost zasobów w dziale I.

3. W roku 2009, w najbardziej znaczącej grupie aktywów sektora ubezpieczeń, tj. w lokatach, które stanowią tu z roku na rok podobny udział 91-92%, obserwuje się niewielką, w porównaniu z rokiem 2008, 2007 i 2006, zmianę w strukturze lokat. W roku 2009 nastąpił wyraźny spadek udziału lokat na ryzyko zakładów ubezpieczeń, podczas gdy rok wcześniej – w roku 2008 – ten udział zdecydowanie wzrósł. Równolegle jednak, w roku 2009, zwiększył się udział lokat na ryzyko ubezpieczających, podczas gdy w roku 2008 zmniejszył się udział lokat utrzymywanych na ryzyko ubezpieczających, co mogła wówczas tłumaczyć ogólnokrajowa trudna sytuacja gospodarcza. Wobec odwrócenia sytuacji w zakresie struktury lokat w kierunku ponownego wzrostu (w roku 2009) udziału lokat na ryzyko

- ubezpieczającego, można dopatrywać się w tym fakcie reakcji sektora ubezpieczeń na stabilizującą się sytuację rynkową.
- Analizując strukturę i dynamikę lokat sektora ubezpieczeń w roku 2009, można bez trudu zauważyć, że działalność lokacyjna skoncentrowana była na lokatach w jednostkach podporządkowanych. To spostrzeżenie odnosi się do obu działów, chociaż silniej uwidacznia się ten kierunek lokowania w dziale II. Może on oznaczać wzmocnienie grup kapitałowych funkcjonujących w sferze ubezpieczeń. Podobnie jak rok wcześniej, i w tym roku nieruchomości stanowiły ważny instrument lokacyjny w obydwu działach, w przeciwieństwie do „innych lokat finansowych”, które w roku 2009 zdecydowanie straciły na znaczeniu (dynamika wyraźnie ujemna) w porównaniu z rokiem 2008, kiedy to odnotowano prawie 40% przyrost lokat w tej grupie instrumentów lokacyjnych.
 - W odniesieniu do lokat dokonywanych na ryzyko zakładów ubezpieczeń odnotować należy ciekawe zmiany w porównaniu z rokiem 2008 i 2007. W tych latach zauważalny był fakt wzmożonego lokowania w inwestycje budowlane oraz w lokaty terminowe w instytucjach kredytowych, których wzrost był w roku 2008 ponad 3-krotny. Tymczasem w roku 2009 odnotować można bardzo stabilny poziom inwestycji w budynki, budowle oraz spółdzielcze prawo do lokalu (99% ubiegłorocznej wartości tych lokat), 40% wzrost wartości inwestycji budowlanych i zaliczek na poczet inwestycji oraz zaledwie 70%-ową ubiegłoroczną wartość lokat terminowych w instytucjach kredytowych. Ta obserwacja dobitnie pokazuje spadek atrakcyjności lokat w instytucjach kredytowych. Analizując bardziej wnikliwie lokaty w nieruchomościach nie trudno zauważyć, że sektor ubezpieczeń w roku 2009 utrzymuje na stabilnym poziomie dynamikę lokat w grunty (16% w porównaniu z rokiem 2008).
 - W analizie ubiegłorocznej (za rok 2008) stwierdzono, że w roku 2008 (podobnie jak to miało miejsce przed rokiem i w latach wcześniejszych) portfel lokacyjny koncentrowano na podmiotach spoza grup kapitałowych stworzonych wokół zakładów ubezpieczeń. W tym roku (2009) sytuacja zmienia się istotnie, na plan pierwszy wysuwa się bowiem rozwijanie portfela lokacyjnego skoncentrowanego na podmiotach z ubezpieczeniowych grup kapitałowych.
 - Powyższe obserwacje (poczynione na tle roku poprzedniego) skłaniają do kilku konkluzji. Po pierwsze, następuje zmiana (odwrócenie trendu) w działalności lokacyjnej w sektorze ubezpieczeń. W roku 2009 następuje 5%-owa ujemna dynamika lokat. Odnosi się to w identycznym stopniu do działu I, jak i do działu II, i dzieje się to pierwszy raz od 2005 roku. Bardzo interesująca może być obserwacja, że w roku 2009 działalność lokacyjna w aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający, ponownie przeżywa renesans. Może to świadczyć o ponownym zdynamizowaniu działań sektora ubezpieczeń w obszarze sprzedaży produktów ubezpieczeniowych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, wobec jego spowolnienia w roku 2007, ograniczania w 2008 roku.
 - W roku 2009 obserwuje się spadek (o prawie 30%) wartości grupy składników aktywów obejmującej środki pieniężne. Spadek ten jest najsilniej widoczny (prawie 40%) w grupie samych środków pieniężnych. Warto podkreślić, że w grupie rzeczowych składników majątkowych obejmującej głównie środki trwałe, obserwuje się (podobnie jak przed rokiem) kilkuprocentowy spadek wartości (5% w roku 2009 i 10% w roku 2008). Świadczyć to może o szybkim starzeniu się tej grupy aktywów, co jest znamienne wobec faktu, że następuje odtwarzanie tego majątku w obu działach, o czym świadczą wydatki w rachunku przepływów pieniężnych.
 - W roku 2009 wzrosły rozliczenia międzyokresowe. Nie stało się to jednak tak wyraźnie jak to miało miejsce rok wcześniej. W roku 2009 wzrost był zaledwie 3% i najsilniej odnosił się do aktywowanych kosztów akwizycji (16%), co może świadczyć o wzroście sprzedaży produktów długoterminowych. Ta obserwacja może być zastanawiająca wobec faktu, że dynamikę tej pozycji obserwuje się przede wszystkim w dziale II (26%), podczas gdy w dziale I dynamika ta wynosi zaledwie 4%. Domniemywać więc można, że być może następuje również przeorientowanie się działu II co do charakteru sprzedawanych produktów ubezpieczeniowych (możliwe, że następuje intensyfikowanie sprzedaży produktów ubezpieczeniowych z dłuższym niż rok okresem ochrony ubezpieczeniowej).
 - W roku 2009 można już potwierdzić, że w sektorze ubezpieczeń następuje dalsze rozwijanie autonomii (niezależności od aspektu podatkowego) polityki bilansowej stosowanej w zakładach ubezpieczeń. Obserwację tę można odczytać jako pozytywne zjawisko gospodarcze i cechą świadczącą o dalszym rozwoju rynkowego myślenia o działalności ubezpieczeniowej, jako działalności gospodarczej. Obserwacje te wynikają z ciągłego (także i w 2009 roku) wzrostu aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.
 - Na przestrzeni lat 2004-2009, rok 2009 zapisze się jako pierwszy rok, w którym kapitał własny w sektorze ubezpieczeń zmalał w porównaniu z rokiem wcze-

śniejszym. Można przypuszczać (w kontekście bardzo poważnego zmniejszenia wartości pozycji zysku (straty) z lat ubiegłych, że spadek kapitału zapasowego i pozostałych kapitałów rezerwowych wynikał najprawdopodobniej z rozliczenia wyniku z poprzednich lat (pokrycia skumulowanych strat)). Rok wcześniej zmiany kapitałów zapasowych można było wiązać z gospodarką środkami trwałymi w sektorze ubezpieczeń, a w tym roku z problemem rozliczania wyników z lat ubiegłych i z działalnością lokacyjną.

12. Interesujące jest spostrzeżenie, że nastąpił wyraźny wzrost wartości kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny (w obydwu działach: w dziale I o 28%, a w dziale II o 24%). Wzrost tego kapitału może świadczyć o pozytywnych zmianach w sferze lokacyjnej działalności zakładów ubezpieczeń. Wynika on bowiem generalnie ze wzrostu wartości rynkowej instrumentów finansowych.
13. Rok 2009 przyniósł kolejny (w tym roku znaczący) wzrost w wartości kapitału (funduszu) z aktualizacji. Świadczy on (w kontekście tym razem wzrostu wartości lokat w postaci udziałów lub akcji w jednostkach podporządkowanych i udziałów, akcji oraz innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych) o dalszym rozwoju powiązań kapitałowych jednostek funkcjonujących w sektorze ubezpieczeń i o ich utrzymującej się rentowności.
14. Analizując zmiany w roku 2009 na tle lat wcześniejszych, można powiedzieć, że w aspekcie dokapitalizowania zakładów sektora ubezpieczeń bezpośrednio przez ich właścicieli, obserwuje się stabilny trend wzrostowy na poziomie około 5% rocznie. Przy czym dokapitalizowanie to następuje z analogiczną siłą zarówno w dziale I, jak i w dziale II.
15. Wartość zysków zatrzymanych (tak zwany kapitał samofinansowania) w roku 2009 stanowi niewiele ponad 45% wartości z roku 2008, przy jednoczesnym prawie 15% wzroście wyniku netto w tym roku. Obserwacja ta potwierdza wcześniejsze wnioski o tym, że w roku 2009 nastąpiły poważne zmiany związane z rozliczaniem wyniku z lat ubiegłych i polegające generalnie na pokrywaniu strat z lat ubiegłych kapitałami zapasowymi i rezerwowymi. Jest to obserwacja tym cenniejsza, że w analizie za rok 2008 zauważono, iż straty z lat wcześniejszych rozliczane były w roku 2008 w niewielkim stopniu.
16. W roku 2009 udział rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym niewiele odbiegał od tegoż udziału w latach poprzednich. Tak więc około 70% udział rezerw w finansowaniu majątku sektora ubezpieczeniowego uznać można za prawidłowość, która znajduje potwierdzenie także w roku 2009. Na podstawie obserwacji poczynionych w analizie bieżącego roku i roku 2008 można zauważyć, że istnieje związek pomiędzy zmianami w wartości zasobów sektora ubezpieczeniowego, wyrażających się liniowym związkiem pomiędzy zmianami sumy bilansowej i zmianami wartość tworzonych rezerw. Takie zależności obserwuje się w sektorze ubezpieczeń od 2005 roku. Równoległość, tempo i identyczny kierunek tych zmian świadczy o przestrzeganiu w sektorze ubezpieczeń imperatywu dbania o możliwość kontynuowania działalności ubezpieczeniowej.
17. Analizując zmiany w różnych tytułach rezerw uwypuklić można istotną zmianę w wartości rezerw ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający, która świadczy pozytywnie o tym obszarze działalności lokacyjnej sektora ubezpieczeń. Może warto też zauważyć, że w przeciwieństwie do roku 2008, kiedy to w sektorze ubezpieczeń na życie następowało dalsze (choć w roku 2008 nie tak znaczące jak w roku 2007) wyhamowanie rozwoju polityki udzielania ubezpieczonym premii i rabatów, w roku 2009 polityka ta zmienia kierunek. Zarówno w dziale I, jak i w dziale II, rezerwy z tego tytułu rosną, co może oznaczać to, że zakłady ubezpieczeń premie i rabaty dla ubezpieczonych wykorzystują intensywniej niż w latach wcześniejszych jako instrumenty uatrakcyjniania swoich produktów ubezpieczeniowych.
18. W roku 2009 nastąpił aż 38% wzrost oszacowanych regresów i odzysków w sektorze ubezpieczeń z działu II. Rok 2009, na tle lat ubiegłych, w tym aspekcie jest wyjątkowy: silnie wyraża kontynuację trendu wzrostowego w zakresie szacowania regresów, który zapoczątkowany został w roku 2008.
19. W analizowanym roku coraz silniej dostrzega się potrzebę stosowania w zakładach ubezpieczeń odmiennej od podatkowej polityki bilansowej, wyrażającej kryteria biznesowej, a nie podatkowej, prezentacji dokonań zakładów ubezpieczeń. Duży przyrost rezerw na odroczony podatek jest także wyrazem rosnącej ostrożności w prezentacji wyniku finansowego do podziału. Dodatkowo to spostrzeżenie wzmacnia fakt znacznego wzrostu pozostałych rezerw.
20. Obserwowany w roku 2009 spadek wartości rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników wobec silnego wzrostu wartości funduszy socjalnych potwierdza utrzymywanie się preferencji zakładów ubezpieczeniowych co do krótkoterminowych świadczeń na rzecz pracowników.

21. W roku 2009 nie następuje zwiększanie skali transakcji wewnątrzgrupowych. Można nawet zaryzykować spostrzeżenie, że następuje zawężanie ich skali, lub następują zmiany w polityce kredytowej zakładów ubezpieczeń wobec jednostek im podporządkowanych, w kierunku skracania okresu kredytowania tych jednostek tzw. kredytem kupieckim. Wskazują na to dynamiki w zakresie łącznej wartości zobowiązań wobec jednostek podporządkowanych oraz łącznej wartości należności od tych podmiotów. Istotne ożywienie w relacjach (transakcjach) pomiędzy podmiotami z grup kapitałowych występujących w sektorze ubezpieczeniowym zauważalne było w roku 2008. Świadczyły o tym rosnące dynamiki w większości ważnych pozycji zarówno zobowiązań, jak i należności wynikających z kontaktów gospodarczych z jednostkami podporządkowanymi. Transakcje te w roku 2009 uległy małemu wyhamowaniu. Niższe o prawie 20% zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych, nie będących jednostkami podporządkowanymi, są jednak pochodną spadku przypisu składki brutto, a w niewielkim stopniu zmiany polityki kredytowej. W przypadku reasekuracji jest nieco inaczej, niż miało to miejsce w latach wcześniejszych: zobowiązania z tytułu reasekuracji zaciągane w jednostkach podporządkowanych radykalnie zmalały, przy prawie niezauważalnej zmianie w zobowiązaniach z tytułu reasekuracji wobec innych podmiotów.
22. W zakresie analizy rentowności sektora ubezpieczeń należy zauważyć, że 5% spadek wartości wyniku technicznego z roku 2009 w porównaniu z rokiem 2008 pogłębia dystans w stosunku do lat bardzo dla sfery ubezpieczeniowej korzystnych, ale jednocześnie – być może – zapowiada mniejsze spadki wartości tego wyniku w przyszłych okresach. W tym aspekcie, interesujące będzie obserwowanie roku 2010.
23. Rok 2009 przyniósł znaczący spadek wartości składki na udziale własnym. Prawie 25% spadek jest znamienny w szczególności wobec faktu, że w 2008 roku wystąpił wysoki wzrost składki, o której mowa (37% w porównaniu z rokiem 2007, kiedy to wzrost ten wyniósł 14%).
24. Rok 2009 przyniósł ponad 40% przyrost przychodów z lokat (przyrost w takim samym stopniu odnotowany dla zrealizowanych, jak i niezrealizowanych zysków z lokat). Ten przyrost jest szczególnie na tle roku 2008 z tego przede wszystkim powodu, że jest on zdecydowanie niższy niż w roku 2008, kiedy to wystąpił ponad dwukrotny wzrost przychodów z lokat. Nie mniej jednak, zauważalny jest niewielki przyrost kosztów działalności lokacyjnej (9%) i niezrealizowanych strat na lokatach (10%), co oznacza być może lepszą w porównaniu z 2008 rokiem dla zakładów ubezpieczeń koniunkturę na rynku lokacyjnym.
25. Szczegółowa analiza wartości pozycji określających kwotę odszkodowań i świadczeń obciążających wynik roku 2009, wskazuje na odszkodowania i świadczenia wypłacone (dynamika 39%) w tym roku jako czynnik podstawowy dynamiki kosztów odszkodowań i świadczeń w roku 2009. Na tym tle interesujące może być sprawdzenie szkodowości w analizowanym okresie, która zmieniła się istotnie w tym roku. W roku 2009 współczynnik szkodowości brutto rośnie radykalnie w dziale I i spokojniej w dziale II. Współczynnik na poziomie 92% w dziale I ma wielce niepokojącą wartość. W tym dziale tempo wzrostu składki przypisanej brutto było ujemne (-23%), a przyrost odszkodowań wypłaconych prawie 40%. W dziale II natomiast, co ciekawe, obserwuje się prawie identyczne tempo wzrostu składki przypisanej brutto (3%) i odszkodowań wypłaconych brutto (2%). Dlatego też wskaźnik szkodowości w tym dziale jest na zbliżonym poziomie do ubiegłorocznego. W roku 2009 należy powtórzyć jako ciągle uzasadnione spostrzeżenie z lat ubiegłych, że obserwacje tempa wzrostu obydwu tych wskaźników pozwalają stwierdzić prawie 100% synchronizację zmian w obydwu miarach szkodowości ubezpieczeń. Ponieważ synchronizacja ta utrzymuje się na przestrzeni analizowanych już pięciu lat, można uznać taki stan za cechę trwałą (skądinąd merytorycznie uzasadnioną) sektora usług ubezpieczeniowych. Na tej podstawie (i nie dużych różnic w zmianach analizowanych wskaźników) można też dodać, że co najmniej od 2005 roku w sektorze ubezpieczeń w Polsce nie następują żadne radykalne zmiany w polityce reasekuracyjnej zakładów ubezpieczeń w obu działach.
26. Rok 2009 przynosi duży spadek wartości składek, duży wzrost wartości odszkodowań i świadczeń, znaczący wzrost przychodów działalności lokacyjnej i niewielki przyrost kosztów działalności lokacyjnej. Tylko ten ostatni fakt można uznać za pozytywny. Fakty wymienione wcześniej mogą być uznane za niepokojące. Świadczy to o bardzo znaczącym wpływie w roku 2009 na wyniki działalności technicznej obszaru lokacyjnej działalności sfery ubezpieczeniowej. Wpływ ten jest zdecydowanie pozytywny, w przeciwieństwie do działań w obszarze składek i odszkodowań, które ten wynik „wspólnie” pogarszały. Potwierdza to obserwacja, że ogólny przyrost wyniku technicznego jest prawie 20 razy mniejszy (wynosi 785 019 tys. zł) od wartości efektów wpływu działal-

ności lokacyjnej, oznacza to negatywne oddziaływanie innych elementów wyniku technicznego. Oznacza to, że 14 168 861 tys. zł (różnica pomiędzy efektem wzrostowym wyniku wypracowanym przez działalność lokacyjną (14 953 880 tys. zł), a faktycznym przyrostem wyniku technicznego (785 019 tys. zł)) zostało niestety skonsumowane w postaci szybszego (niż w odniesieniu do przychodów) tempa przyrostu innych kosztów.

27. To spostrzeżenie może prowadzić do bardziej ogólnej refleksji jeśli analizowany tu obszar z 2009 roku zestawia się z analizą z lat poprzednich. Wówczas występowała zgoła odmienna sytuacja. Przyrost składek był znaczący, występował również wzrost odszkodowań, ale mimo to nie przekładał się na wzrost wyniku technicznego. Przyrost wyniku technicznego w roku 2008 był bowiem ujemny. Analiza innych danych z ubiegłych lat wskazywała na obszar działalności lokacyjnej jako ważący dla zaistnienia takiej sytuacji. Z perspektywy czasu, wszystko to razem sprawia wrażenie huśtawki, braku trendu. Można przypuszczać, że jest to efekt kryzysu finansowego. Tym bardziej, że roku 2006 i 2007 mogły zapowiadać pewną prawidłowość w tym względzie, ale z powodu kryzysu tak się nie stało.
28. Na powyższym tle, w aspekcie wystarczalności składki na pokrycie podstawowych kosztów ubezpieczeniowych dla sektora ubezpieczeniowego należy zauważyć, że chociaż rok 2008 był trudny i mógł zwiastować potrzebę weryfikacji strategii działania w tym sektorze, to niestety rok 2009 tę trudność ujawnił z jeszcze większą siłą: odszkodowania z tego roku skonsumowały ponad 60% tegorocznej składki, co oznacza odwrócenie malejącego (korzystnego dla sfery ubezpieczeń) trendu obserwowanego w latach 2004-2008.
29. Warto w tym kontekście podkreślić wyraźnie spadkową, odnotowywaną począwszy od 2007 roku, tendencję w zakresie przyrostu kosztów akwizycji i względną stabilności kosztów administracji. Teoretycznie rzecz biorąc, wyjaśnienia spadku wartości kosztów akwizycji można upatrywać bezpośrednio w ujemnym przyroście składek. Jednakże w roku 2009, 13%-owy (w porównaniu z rokiem 2008) spadek wartości składek zarobionych (i taki sam spadek składek przypisanych brutto) nie idzie w parze ze spadkiem kosztów akwizycji. Oznacza to niższą niż w latach ubiegłych skuteczność akwizycyjną i prawdopodobnie zakrojone w 2009 roku na szerszą skalę konkurowanie wewnątrz-sektorowe niższą wartością składki. W zakresie kosztów administracji, jak to już zauważono wcześniej, można stwierdzić stałość ich realnego poziomu. Niewielkie zmiany mogą wynikać

z inflacyjnego wzrostu cen. W roku 2009 „składkowy zwrot” z kosztów administracji jest jednak zdecydowanie niższy niż miało to miejsce w roku 2008 i w latach wcześniejszych.

30. Rentowność działalności lokacyjnej w dziale I zdecydowanie się poprawiła. Przyczyna tkwi w wysokich dodatnich wynikach z realizacji lokat i w niskich ujemnych wynikach z realizacji lokat. W roku 2009 zysk z realizacji lokat wynosił 2 806 403 tys. zł, co stanowi ponad 3,5-krotność wyniku z roku 2008 (763 397 tys. zł). Jednocześnie strata z realizacji lokat w roku 2009 wyniosła 583 423 tys. zł, co wobec ogromnej straty z realizacji lokat (7 953 474 tys. zł) w roku 2008 wysłało bardzo pozytywny sygnał o rynku lokacyjnym. W 2009 roku dział II wykazuje lekkie tendencje spadkowe w wartości kategorii związanych z działalnością lokacyjną. Spadły przychody osiągane z tej działalności. Na szczęście spadek kosztów tej działalności był na tyle wyższy od spadku przychodów, że skutkowało to tylko 1%-owym obniżeniem wyniku działalności lokacyjnej w porównaniu z rokiem 2008. Rentowność działalności lokacyjnej w dziale II stabilizuje się w roku 2009 na poziomie 8%. Tak więc, wydaje się, że rok 2009 przerywa złą passę. *Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej* jest zadowolający, w przeciwieństwie do roku 2008, kiedy to jego ujemna wartość była znamienna. O roku 2009 można powiedzieć, że przynosi dobre zmiany, ponieważ przychody z działalności lokacyjnej (łącznie z niezrealizowanymi zyskami z lokat obejmującymi wyceny lokat w wartościach godziwych) wykazują bardzo ładną tendencję wzrostową (w roku 2008 wartość tych przychodów wynosiła łącznie 9 713 088 tys. zł, a w roku 2009 już o 40% więcej, bo 13 554 228 tys. zł). Ważne przy tym jest także i to, że w roku 2009 bardzo znacząco zmalały koszty działalności lokacyjnej. Stało się to przede wszystkim za przyczyną wyhamowania sprzedaży lokat, która to sprzedaż w roku 2008 przyniosła straty rozmiarów niespotykanych od 2005 roku. Rok 2009 (być może) zapowiada dobre zmiany w obszarze rentowności, w szczególności w dziale I. Wzrost rentowności działalności technicznej w tym dziale idzie w parze ze wzrostami wszystkich innych ważnych w analizie wskaźników rentowności. Bardzo dobrze przedstawia się wzrost rentowności działalności lokacyjnej i ponownie rośnie też rentowność całego majątku zaangażowanego w działalność ubezpieczeniową. W dziale II nie jest tak dobrze, chociaż i tu widać pozytywne zmiany w rentowności działalności lokacyjnej. Działalność techniczna nie jest jednak rentowna, pierwszy raz od 2007 roku.

31. Rok 2009 wykazuje być może tendencję zwiększenia w udziale wartości zysku netto w składce przypisanej brutto. Niepokojący jest jednak przy tym fakt, że ten rosnący wskaźnik może być zasługą niższego niż w ubiegłym roku (o 13%) przypisu składki brutto. Ten kontekst nie wzbudza optymizmu, ponieważ oznacza, że na zysk do podziału tak naprawdę mają wpływ inne czynniki niż związane z poszerzaniem portfela ubezpieczeń.
32. W analizie ubiegłorocznej zasugerowano potrzebę szczególnie uważnej obserwacji wskaźników ROE i ROA w kolejnych latach. Oczekiwano wówczas, że obserwacje te mogły dostarczyć odpowiedzi na kardynalne pytanie, jak sektor ubezpieczeniowy poradzi sobie w kolejnych latach z trudną sytuacją rynkową obserwowaną w roku 2008 i spodziewaną w roku kolejnym. Dziś można powiedzieć, że sektor ubezpieczeniowy w roku 2009 wykorzystał właściwie rodzącą się możliwość wychodzenia z sytuacji kryzysowej. Wzrost ROE i ROA nie jest wprawdzie gwałtowny, ale może być zadowalający.
33. Rok 2009 – jak wspominano to już kilkakrotnie – zapisze się jako rok malejącego przypisu składki brutto i składki na udziale własnym. Nie jest to sygnał, który należałoby witać z zadowoleniem. Świadczy on raczej o rynku ubezpieczeniowym, który staje się dla zakładów coraz to bardziej konkurencyjnie trudny.
34. W 2009 roku nie obserwuje się wzmożenia wyjątkowo ostrożnej wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. Wzrost tej stopy jest – jak się wydaje – wynikiem zawężania portfela ubezpieczeń i tylko w tym aspekcie może być interpretowane jako silniejsze zabezpieczenie interesów klientów w tym portfelu już się znajdujących.
35. W roku 2008 podkreślono bardzo znaczący wzrost sprawności działania w sektorze ubezpieczeń. Spostrzeżenie dobrze świadczyło o skuteczności działań w sektorze ubezpieczeń, niestety nie ma ono potwierdzenia w efektywności (rotacji) majątku w roku 2009. W tym roku bowiem nastąpiło pogorszenie tej rotacji. Spadek sprawności działania mierzonej tym wskaźnikiem odnotować należy w obydwu działach. Nie jest on bardzo niepokojący, ale nie daje podstaw do zadowolenia, ponieważ wskaźniki z roku 2009 odpowiadają wartościom z roku 2007. Świadczyć to może o wyjątkowej sprawności.
36. Na koniec, analiza wskaźnikowa współzależności obcych i własnych źródeł finansowania w odniesieniu do działu I i działu II pozwala zauważyć niewielkie lub nieznaczące zmiany w ustalonych wskaźnikach. Ten fakt można uznać za sygnał, że zadłużenie w sektorze ubezpieczeniowym wykazuje cechy stabilności: z okresu na okres jest na bardzo zbliżonym poziomie.

2.4. Ocena dotychczasowych prognoz rozwoju rynku ubezpieczeń

W kwietniu 2009 r. wykonane zostały kolejne, coroczne prognozy rozwoju rynku ubezpieczeniowego w Polsce. Tym razem analizą objęte były lata 2009-10¹. Poniżej

zostanie dokonana weryfikacja tych prognoz. Ponadto dokonana została weryfikacja poprzednich prognoz: z czerwca 2007 r.² i z kwietnia 2008 r.³

2.4.1. Analiza poprawności przyjętych założeń

Przeprowadzone w poprzednich latach prognozy rozwoju rynku ubezpieczeń w Polsce oparto na dwóch podejściach:

- analizie i prognozie zmian otoczenia makroekonomicznego, w którym funkcjonuje polska gospodarka, a w szczególności rynek ubezpieczeń w Polsce, a także
- ekstrapolacji trendów dla rynku ubezpieczeń w oparciu o dane historyczne.

Zgodnie z pierwszym podejściem przyjęto, że stan rynku ubezpieczeń zależy od kondycji pozostałej części gospodarki. Stąd, dla otrzymania prognoz zmian samego rynku lokalnego, jakim jest w światowym systemie finansowym rynek Polski, należy dokonać prognoz dotyczących jego otoczenia. Wydarzenia, które zachodziły w gospodarce światowej od czasu dokonania poprzednich prognoz, potwierdziły poprawność tego podejścia, to znaczy konieczność dokonywania analiz otoczenia dla prognozowania zmian na polskim rynku ubezpieczeń.

Opinie na temat przyszłego stanu polskiej gospodarki oparto na założeniach dotyczących czynników go kształtujących. Koniunktura gospodarcza w Polsce kształtuje się nie tyle w sposób zależny wyłącznie od wewnętrznych sił gospodarki, ale też od koniunktury międzynarodowej. Polska, podobnie jak wiele innych krajów, „importuje” impulsy koniunkturalne z zewnątrz, głównie od największych gospodarek świata i tych, z którymi gospodarka Polski jest najbardziej związana: Stanów Zjednoczonych, Niemiec oraz częściowo krajów regionu Europy Środkowo-Wschodniej⁴. Stopień integracji polskiej gospodarki z gospodarką światową jest wysoki, choć nie aż tak jak większości *emerging markets*.⁵

Skoro koniunktura rynku ubezpieczeń w Polsce jest powiązana z koniunkturą całej gospodarki, zaś ta wykazuje wysokie powiązania z gospodarką światową, oczywistą konsekwencją jest to, że np. światowa recesja gospodarcza przewidywana na 2009 r. powinna była wpłynąć na stan polskiego rynku ubezpieczeń. Tak też istotnie było.

W zakresie weryfikacji założeń przyjęto metodę analizy eksperckiej. W prognozach z 2007 r. zakładano, że nie pojawią się czynniki zewnętrzne zakłócające koniunkturę (np. pogłębiająca się i rozszerzająca na inne sektory recesja na rynku nieruchomości w Stanach Zjednoczonych). Było to zgodne z opinią zdecydowanej większości ekonomistów. Podstawą prognoz trendów dokonywanych w 2008 r. były szacunki MFW z kwietnia 2008 r. wskazujące na to, że sytuacja gospodarki światowej w 2008 r. będzie gorsza, niż w roku poprzednim. Prognozy makroekonomiczne autora uwzględniane w prognozach rynku ubezpieczeniowego na koniec 2008 r. generalnie potwierdziły się. Bazując na prognozach MFW z kwietnia 2009 r. wskazujących na przewidywany wzrost gospodarczy w Polsce w 2009 r. o wysokości -0,8%, autor przyjął, że nie będzie to spadek tak znaczący (-0,3%). Okazało się jednak, że na koniec ubiegłego roku polska gospodarka odnotowała wzrost (ok. 1,7%). Prognozy PKB jednak nie były włączane do tworzonych modeli (ze względu na niewielką wartość odpowiednich współczynników korelacji), a miały za zadanie jedynie wyznaczenie generalnych kierunków kształtowania się trendów. Na 2010 r. prognozowano powrót pomyślnej koniunktury. W obliczeniach przeprowadzonych w 2009 r. oparto się ponadto na prognozach MFW w zakresie inflacji. Zgodnie z nimi wysokość wskaźnika inflacji miała wynieść 3,3%. Pod tym względem niewiele się pomyłono, gdyż rzeczywista wartość wyniosła 3,5%.

Kolejnym elementem weryfikacji założeń prognostycznych jest ocena zastosowanych narzędzi badawczych. Oparto się na popularnym podejściu wykorzystującym ekstrapolację szeregów czasowych. Przyjęto przy tym, wynikające z wcześniejszych analiz, założenie o braku zmiany trendów, co umożliwiłoby zastosowanie przyjętych metod. Niestety, założenie to okazało się nie być do końca prawdziwe. Uwzględniono odmienną sytuację sektora w 2008 r. poprzez zastosowanie zmiennej sztucznej. Kryzys finansowy na świecie lat 2008-2009 dość znacząco wpłynął na stan polskiego rynku ubezpieczeń w 2009 r., szcze-

¹ *Ubezpieczenia 2008, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2009, s. 122-129.*

² *Ubezpieczenia 2006, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2007, s. 146-152.*

³ *Ubezpieczenia 2007, Polska Izba Ubezpieczeń, Warszawa 2008, s. 119-121.*

⁴ K. Piech, *Międzynarodowa synchronizacja cyklu koniunkturalnego Polski [w:] K. Piech, S. Pangsy-Kania (red.), Diagnostyka koniunktury gospodarczej w Polsce, Elipsa, Warszawa 2003, s. 85-95.*

⁵ Szczegółowe obliczenia pokazują, że w przypadku Polski około 50% napięć w gospodarkach rozwiniętych jest transmitowanych do naszego kraju (średnia dla *emerging markets* to 70%). *World Economic Outlook, IMF, Washington, April 2009, p. 156.*

gólnie w dziale I. Nie było możliwe zastosowanie innego podejścia, opartego o ekstrapolację trendów, ze względu na brak analogii historycznych, które mogłyby wskazać właściwy kierunek zmian. W związku z tą bezprecedensową sytuacją uniemożliwiającą oszacowanie skali wpływu kryzysu finansowego na świecie na polski rynek ubezpieczeń, należało mieć na względzie mniejszą, niż w poprzednich latach, jakość prognoz na 2009 r.

Z reguły, w prognozowaniu opartym na trendach problemem jest samo wyznaczenie trendu: autor w tym celu użył wielu, dostępnych technik. Przyjmując daną postać trendu oparto się zarówno na:

- kryterium statystycznym tj. na podobieństwie danych rzeczywistych do teoretycznych⁶, wynikających z modelu trendu, jak i na
- kryterium logiczno-ekonomicznym tj. sprawdzono, czy przyjęta postać trendu znajduje uzasadnienie z punktu widzenia wiedzy ekonomicznej.

2.4.2. Weryfikacja otrzymanych wyników

Opracowane w 2009 r. prognozy dotyczyły głównych wskaźników opisujących rynek ubezpieczeń, tj.:

1. ogólnej sytuacji makroekonomicznej: zewnętrznej (światowej) i wewnętrznej (krajowej),
2. składki przypisanej brutto w cenach bieżących (ogółem i w rozbiciu na działy),
3. dynamiki składki przypisanej brutto w ujęciu realnym (ogółem i w rozbiciu na działy),
4. odszkodowań i składki wypłaconej brutto, w ujęciu realnym (ogółem i w rozbiciu na działy),
5. wyniku technicznego ubezpieczeń (ogółem i w rozbiciu na działy).

Prognozowania dokonywano stosując dane wyrażone w cenach stałych, wyliczając je z danych podanych w cenach bieżących, a następnie ponownie przeliczając je na ceny bieżące w oparciu o prognozy dotyczące kształtowania się wskaźnika cen.

Przeprowadzona poniżej weryfikacja trafności prognoz obejmowała będzie trzy lata: 2007, 2008 i 2009 r. (prognozy dokonane odpowiednio w 2006, 2007, 2008 i 2009 r.). Oparto się na możliwie prostych (i czytelnym) miarach statystycznych: różnicy bezwzględnej oraz względnej.

Składka przypisana brutto

W przypadku składki przypisanej brutto w dziale I, za podstawę prognoz przyjęto trend liniowy oraz opó-

Prognozy oparte były na szeregu czasowym obejmującym 18 obserwacji rocznych, w cenach stałych, w przypadku składki i odszkodowań oraz 13 obserwacji w przypadku wyniku technicznego. Jest to w dalszym ciągu niewielka liczba danych. Prognozy wyrażone w cenach bieżących zostały przeprowadzone na podstawie wartości w cenach stałych. Zostały one wyliczone przez autorów na podstawie współczynnika inflacji (CPI) podanego przez MFW (wraz z prognozami)⁷.

Zaznaczyć też należy, że dokonując prognoz rozwoju rynku ubezpieczeń w Polsce autor nie oparł się na złożonych technikach ekonometrycznych w postaci wielorównaniowego modelu sektora. Nie pozwoliło to na ujęcie złożonego mechanizmu funkcjonowania tego rynku⁸. Ponadto oparto się jedynie na danych rocznych, co utrudniło uchwycenie zmian zachodzących już pod koniec 2008 r.

nione o jeden okres wartości zmiennej objaśnianej, a także zmienną sztuczną. W dziale II uwzględniono ponadto opóźnienie zmiennej objaśnianej o dwa okresy. Podobnie jak w poprzednich latach, wyniki ogółem wyliczono jako ich sumę (nie modelowano ich oddzielnie). Uzyskano wysoką wartość współczynnika determinacji liniowej.

Tablica 22. Składka przypisana brutto w cenach stałych, ogółem i w rozbiciu na Działy, w 2009 r. i prognozy z 2008 i 2009 r., (w mld zł)

	Ogółem		Dział I		Dział II	
Wartości rzeczywiste	51,2		30,3		20,9	
PROGNOZY z:	2008 r.	2009 r.	2008 r.	2009 r.	2008 r.	2009 r.
Wartości prognozowane	55,4	61,2	32,7	39,0	22,7	22,3
Różnica bezwzględna	4,2	10,0	2,4	8,7	1,8	1,4
Różnica względna	8,2%	19,5%	7,9%	28,7%	8,6%	6,7%

Źródło: dane Polskiej Izby Ubezpieczeń oraz obliczenia własne.

Dokładniejsze wyniki prognoz z dwóch poprzednich lat oraz dane rzeczywiste zaprezentowane zostały na rysunkach 17. Tablica 22 prezentuje dane (podane przez PIU) wyrażone w cenach stałych z 2009 r.

Analizując wykres, można zauważyć, że prognozy dokonywane w 2008 r. bardziej wyrażały przedłużenie trendów

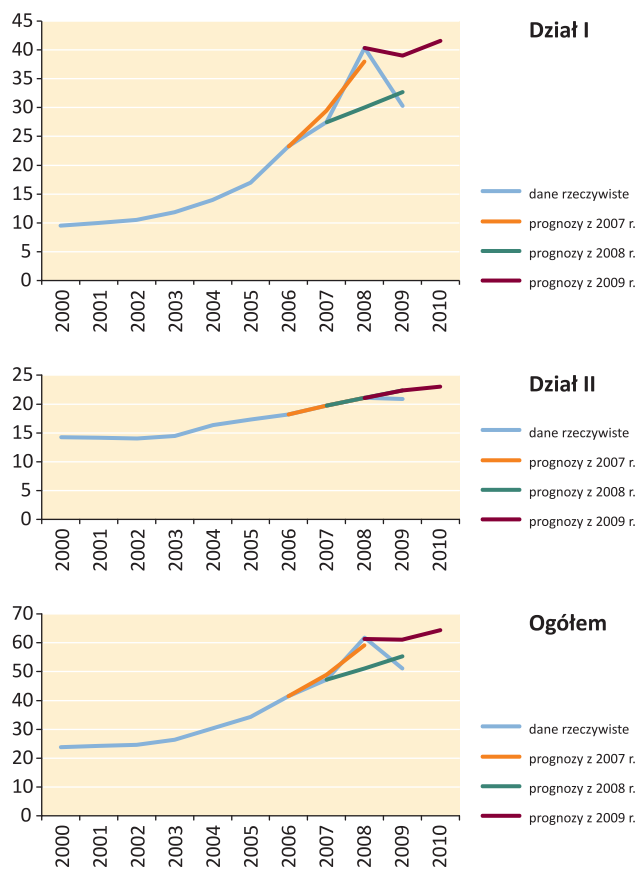
⁶ Mierzone to było wartości współczynnika determinacji liniowej R².

⁷ Podobnie jak w poprzednich latach, nie wykorzystano szacunków rynku ubezpieczeń w cenach stałych podawanych przez PIU.

⁸ Model ekonometryczny sektora ubezpieczeń mógłby umożliwić uzyskanie prognoz lepiej podbudowanych metodologicznie, uwzględniając zależności przyczynowo-skutkowe pomiędzy różnymi częściami gospodarki. W związku z tym, prognozowane były jedynie najważniejsze wskaźniki dla rynku ubezpieczeń.

występujących w zakresie składki przypisanej brutto, niż prognozy z roku kolejnego. Spowodowane to było oczywiście przyjęciem, jako podstawowej metody prognozowania, ekstrapolacji trendu. Prognozy z 2009 r. uwzględniały ponadto możliwość uzyskania gorszych wyników w wyniku kryzysu, co było widoczne zwłaszcza w dziale I. Skala pogorszenia się koniunktury w tym dziale była jednak większa od prognozowanej. Wpłynęło to oczywiście na wyniki ogółem (łącznie dla obu działów).

Rysunek 17. Składka przypisana brutto i jej prognozy, ceny stałe z 2009 r. (w mld zł), 2000-2010

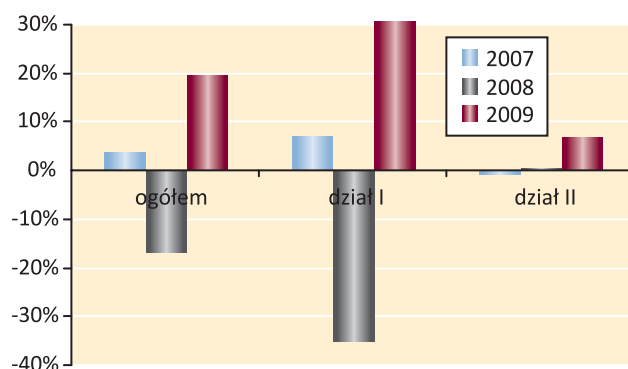
Źródło: dane Polskiej Izby Ubezpieczeń oraz oblicz. wł. zawarte w: *Ubezpieczenia 2006*, PIU, Warszawa 2007, s. 143-152; *Ubezpieczenia 2007*, PIU, Warszawa 2008, s. 119-121; *Ubezpieczenia 2008*, PIU, Warszawa 2009, s. 122-129.

Porównanie poszczególnych wyników prac prognozytycznych pokazuje, że prognozy z 2007 r. były bardziej trafne, niż z 2008 r. i z 2009 r. W 2008 r. nie przewidziano tak dynamicznego wzrostu w dziale I (aż 42% w ujęciu realnym, podczas gdy prognozowano jedynie 13,6% wzrostu), co natomiast udało się na podstawie prognoz z 2007 r. Natomiast na 2009 r. prognozowano spadek o 3,5%, podczas gdy wyniósł on aż 25%. Przy czym zauważyć można, że w poprzednich latach obecnej dekady odnotowywano średnioroczne przyrosty w dziale I rzędu 20% (w ujęciu realnym). W przypadku działu II prognozowano wzrost

o 6%, podczas gdy w rzeczywistości mieliśmy do czynienia ze spadkiem o 1%. W poprzednich latach średnioroczny wzrost wynosił 5%. W przypadku wyników ogółem prognozowano spadek o 0,3%, podczas gdy w rzeczywistości był on większy i wyniósł 17%, przy średniorocznym wzroście o 13% we wcześniejszych latach.

W efekcie, prognozowane na 2009 r. wartości w dziale I różniły się od wyników rzeczywistych o blisko 30%, w dziale II o 7%, zaś ogółem o 20%. Prognozy z 2008 r. na 2009 r. cechowały się na ogół większą trafnością niż prognozy uzyskane w roku późniejszym. Związane to było z pogłębiającymi się trudnościami na rynkach finansowych w 2009 r., po wyjątkowo korzystnym roku 2008, które to wyniki znacząco wpłynęły na rezultaty prognozowania z 2009 r. Na gorsze wyniki w dziale I w 2009 r. wpłynęły przede wszystkim wyniki największego na rynku zakładu ubezpieczeniowego – PZU. Firma ta ma około 1/3 udziału w rynku i odnotowała spadek przypisu składki w dziale I z 13 na 10 mln zł (w cenach bieżących), czyli o ok. 25%, podczas gdy pozostałych 28 zakładów na rynku (brak danych dla Link4) odnotowało przyrosty średnio o 7%. Warto jednak też dodać, że cztery kolejne – pod względem wartości udziałów w dziale I – zakłady również odnotowały gorsze wyniki. Przypis składki w nich spadł łącznie z 13,5 do 9,5 mln zł. Zatem pięć największych zakładów na rynku odpowiedzialnych było za 82% spadku przypisu składki w dziale I.

Rysunek 18. Skala nietrafności prognoz składki z lat 2007-2009 na rok, z którego pochodziła prognoza

Źródło: dane Polskiej Izby Ubezpieczeń oraz obliczenia własne.

Porównanie rozbieżności pomiędzy prognozami a wartościami rzeczywistymi wskazuje na utrzymywanie się dość dużych rozbieżności w przypadku działu I oraz ogółem, przy akceptowalnej wielkości błędu ex-post w przypadku działu II. Skala nietrafności prognoz składki w 2009 r. nieznacznie wzrosła w porównaniu do lat poprzednich. Było to konsekwencją kryzysu, powodującego zmianę w prawidłowościach, będących podstawą do formułowania prognoz.

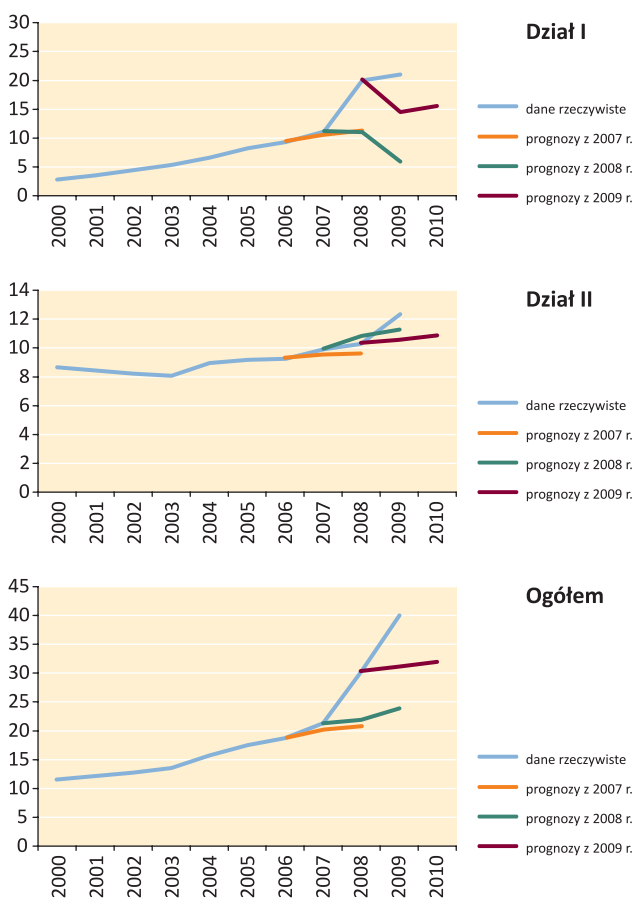
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto

W przypadku odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w dziale I, za podstawę prognoz w 2009 r. również przyjęto trend liniowy, opóźnienia zmiennej objaśnianej o jeden okres, zmienną sztuczną, a ponadto trend logarytmiczny. Natomiast w dziale II wykorzystano trend logarytmiczny oraz opóźnienia zmiennej objaśnianej o jeden i dwa okresy. Podobnie też jak wcześniej, wyniki ogółem wyliczono jako ich sumę wartości prognozowanych działu I i II. Uzyskano wysoką wartość współczynnika determinacji liniowej.

Analizując ponownie wykres można zauważyć, że prognozy dokonywane w 2008 r. wyrażały kontynuację trendów występujących w zakresie odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto. Spowodowane to było oczywiście przyjęciem, jako podstawowej metody prognozowania, techniki ekstrapolacji trendu.

Dokładniejsze wyniki prognoz z trzech poprzednich lat oraz dane rzeczywiste zaprezentowane zostały na rysunkach 19. Tablica 23 przedstawia dane, podane przez PIU, wyrażone w cenach stałych z 2009 r.

Rysunek 19. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto i ich prognozy, ceny stałe z 2009 r. (w mld zł), 2000-2010

Źródło: dane Polskiej Izby Ubezpieczeń oraz obliczenia własne.

Analizując wykres ponownie można zauważyć, że prognozy dokonywane w 2008 r. i w 2009 r. wyrażały kontynuację trendów występujących w zakresie odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w poprzednich latach. Spowodowane to było oczywiście przyjęciem, jako podstawowej metody prognozowania, techniki ekstrapolacji trendu. Podobnie jak w przypadku przypisu składki, również i tym razem odnotowano większe trudności z prognozowaniem działu I niż działu II. Oba ostatnie lata, 2008 i 2009, były nietypowe w porównaniu do poprzednich. Tymczasem większość modeli sektora obejmowała znacznie szerszy zakres danych, z których wynikały pewne prawidłowości przeważające nad nietypowymi obserwacjami tych dwóch lat. Przewaga obserwacji z poprzednich lat wpłynęła na kształt prognoz na kolejne okresy. W przypadku działu II, prognozy z 2008 r. na 2009 r. okazały się być trafniejsze, niż prognozy z 2009 r. na tenże rok.

Tablica 23. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w cenach stałych (ogółem i w rozbiciu na Działy) w 2009 r. i prognozy (z 2008 i 2009 r.), mld zł

	Ogółem		Dział I		Dział II	
Wartości rzeczywiste	40,1		27,7		12,4	
PROGNOZY z:	2008 r.	2009 r.	2008 r.	2009 r.	2008 r.	2009 r.
Wartości prognozowane	23,8	31,2	12,6	20,6	11,3	10,6
Różnica bezwzględna	-16,3	-8,9	-15,1	-7,1	-1,1	-1,8
Różnica względna	-40,6%	-22,2%	-54,5%	-25,6%	-8,9%	-14,5%

Źródło: dane Polskiej Izby Ubezpieczeń oraz obliczenia własne.

Porównanie poszczególnych wyników prac prognozytycznych pokazuje, że najtrafniejsze były prognozy z 2007 r. na 2008 r., w którym to roku trend kształtowania się wydatków odszkodowań był zachowany. W przypadku działu I na 2009 r. prognozowano przyrosty odszkodowań w porównaniu do poprzednich lat. W 2008 r. prognozowano, że wartość odszkodowań w 2009 r. będzie wyższa, niż w roku poprzednim o 14% (w ujęciu realnym), zaś w 2009 r. prognozowano przyrost o 4,5%. Podczas gdy w rzeczywistości przyrost odszkodowań był znacznie (prawie 10-krotnie) wyższy bo blisko 40%. W poprzednich latach obecnej dekady odnotowywano średnioroczny wzrost odszkodowań o 28%. Bardzo nietypowy był rok 2008, kiedy to wysokość odszkodowań w porównaniu do poprzedniego roku wzrosła o blisko 80%. W poprzednich latach obecnej dekady średnioroczne przyrosty wynosiły 21%.

W przypadku działu II w 2009 r. prognozowano na tenże rok wzrost o 2,6%, podczas gdy w rzeczywistości mieliśmy do czynienia ze wzrostem prawie 10-krotnie wyż-

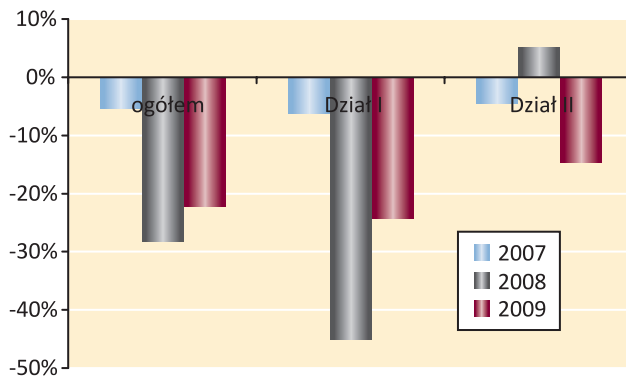
szym, bo o 20%. W poprzednich latach średnioroczny wzrost wynosił jedynie 2%.

W przypadku wyników ogółem prognozowano wzrost o 4%, podczas gdy w rzeczywistości był on większy i wyniósł 17%, przy średniorocznym wzroście o 13% we wcześniejszych latach.

W efekcie, prognozowane na 2009 r. wartości w dziale I różniły się od wyników rzeczywistych o 26%, w dziale II o 16%, zaś ogółem o 22%. Prognozy z 2008 r. na 2009 r. cechowały się na ogół mniejszą trafnością niż prognozy uzyskane w roku późniejszym, co jest zjawiskiem normalnym.

Podobnie jak w przypadku przypisu składki, w przypadku wypłat odszkodowań na wyniki w dziale I w 2009 r. wpłynęły przede wszystkim wyniki największego na rynku zakładu ubezpieczeniowego – PZU. Firma ta ma ponad 1/3 udziału w wartości wypłat odszkodowań całego działu i odnotowała wzrost wypłat w dziale I z 7,4 do 10,2 mln zł (w cenach bieżących), czyli o ok. 38%, podczas gdy pozostałych 28 firm na rynku (brak danych dla Link4 oraz wyłączając wyniki Aviva) odnotowało przyrosty średnio aż o 145%. W czterech kolejnych firmach, pod względem wartości udziałów w dziale I, wypłaty odszkodowań wzrosły łącznie prawie dwukrotnie, z 5,3 do 10 mln zł. Pięć największych zakładów na rynku odpowiedzialnych było za 89% spadku przypisu składki w dziale I.

Rysunek 20. Skala nietrafności prognoz odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto z lat 2007-2009 na rok, z którego pochodziła prognoza

Źródło: opracowanie własne.

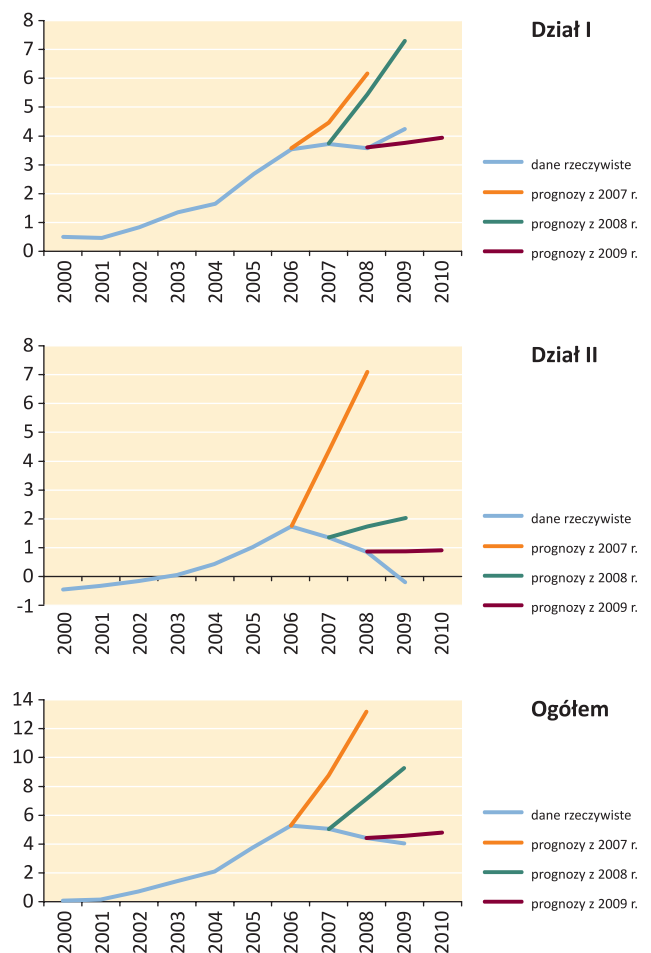
Porównanie rozbieżności pomiędzy prognozami a wartościami rzeczywistymi ogółem oraz w dziale I wskazuje na zmniejszenie się ich w porównaniu do 2008 r. przy jednoczesnym pogorszeniu się jakości prognoz dla działu II.

Wynik techniczny ubezpieczeń

Ostatnim prognozowanym wskaźnikiem był wynik techniczny ubezpieczeń (w cenach bieżących). Inaczej niż w poprzednich przypadkach, gdzie bazowano na 18-elementowym szeregu czasowym, wykorzystano szereg

13-elementowy. Ponownie oparto się na danych wyrażonych w cenach stałych, do których zastosowano kombinację trendu liniowego (dział I) lub logarytmicznego (dział II) oraz opóźnień zmiennej objaśnianej. Prognoz nt. wyniku technicznego nie uzyskiwano jako wypadkowej np. składki i odszkodowań, ze względu na zastosowane techniki (nie oparte na wielorównaniowym modelu sektora). Stąd też trafność tych prognoz może być z założenia gorsza, niż prognoz składki i odszkodowań. Wyniki prognoz z trzech poprzednich lat oraz dane rzeczywiste zostały zaprezentowane na poniższych rysunkach, a dokładne wartości zawarto w tabeli 24.

Rysunek 21. Wynik techniczny ubezpieczeń i jego prognozy, ceny stałe z 2009 r., mld zł, 2000-2010

Źródło: opracowanie własne.

Analizując wykresy ponownie można zauważyć, że prognozy dokonywane w poprzednich latach oparte były na założeniu o kontynuacji trendów. Szczególnie nietrafione, zbyt optymistyczne, były wyniki prognoz otrzymane w 2007 r. w dziale II. Błędy te spowodowane były małą liczbą danych empirycznych. W kolejnych latach prognozy były ostrożniejsze i trafność prognoz zwiększała się.

Tablica 24. Wynik techniczny brutto w cenach stałych (ogółem i w rozbięciu na Dział I) w 2009 r. i prognozy (z 2008 i 2009 r.), mld zł

	Ogółem		Dział I		Dział II	
	2008 r.	2009 r.	2008 r.	2009 r.	2008 r.	2009 r.
Wartości rzeczywiste	4,0		4,3		-0,2	
PROGNOZY z:						
Wartości prognozowane	9,3	4,6	7,3	3,7	2,0	0,9
Różnica bezwzględna	5,3	0,6	3,0	-0,6	2,2	1,1
Różnica względna	132,5%	15,0%	69,8%	-14,0%	-1100,0%	-550,0%

Źródło: opracowanie własne.

Porównanie rozbieżności pomiędzy prognozami a wartościami rzeczywistymi w przypadku działu I oraz ogółem wskazuje na zmniejszenie się ich, przy jednoczesnym pogłębieniu rozbieżności w przypadku działu II. Jego wartość jest ok. 3-krotnie niższa, niż wartość dla działu I, stąd duże rozbieżności w przypadku działu II nie wpłynęły bardzo znacząco na pogorszenie wyników prognozowania

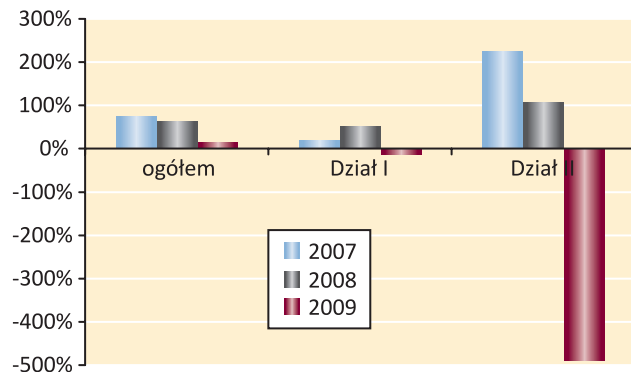
2.4.3. Podsumowanie

Prognozowanie rozwoju rynku ubezpieczeń w Polsce nie jest kwestią łatwą. Nie istnieje wielorównaniowy model ekonometryczny tego sektora, za pomocą którego można by uzyskiwać prognozy oparte na mechanizmach zachodzących w sektorze i gospodarce. W związku z tym problemem, konieczne było przyjęcie daleko idących uproszczeń, tzn. oparcie się na ekstrapolacji trendów i eksperckich analizach możliwości utrzymania się trendów (opartych na założeniach dotyczących rozwoju gospodarki światowej i polskiej). Ponadto wydarzenia ostatnich dwóch lat w postaci kryzysu finansowego kładły się cieniem na wszelkich prognozach, szczególnie dotyczących rynków finansowych (w tym ubezpieczeniowych). Poza tym, w konstruowanych prognozach opierano się na danych rocznych, zaś tych w naszym kraju jest wciąż mało, co sprawia, że konieczne jest przyjmowanie prognoz o większych błędach ex-ante.

W przypadku dwóch najważniejszych cech opisujących rynek ubezpieczeń, składki przypisanej brutto oraz odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto, prognozy opracowane w 2009 r. na tenże rok okazały się różnić od rzeczywistości o ok. 20-30%. Jest to wynik lepszy niż np. wyniki prognozowania wzrostu gospodarczego dla Polski (i świata) dokonywane w podobnym okresie poprzedniego roku przez większość ekonomistów naszego kraju. Trafność prognoz na 2009 r. była niewiele gorsza od tych z poprzedniego roku. Wyjaśnieniem tego była –

ogółem, których trafność w 2009 r. wynosiła prawie 15% (w przypadku prognoz z 2009 r.), co w przypadku tak trudnego zjawiska, jakim jest wynik techniczny, można uznać za sukces. Mimo to należy zwrócić w przyszłości większą uwagę na dział II i odpowiednio skorygować techniki progностyczne.

Rysunek 22. Skala nietrafności prognoz wyniku technicznego z lat 2007-2009 na rok, z którego pochodziła prognoza

Źródło: opracowanie własne.

mimo skonstruowania bardziej zaawansowanych modeli ekonometrycznych – większa niepewność co do kształtowania się koniunktury na rynku w tymże roku.

Kolejne problemy związane z prognozowaniem związane były z jakością danych, które były brane do analiz: problemy z przechodzeniem między danymi w cenach bieżących i stałych. Innym tego typu problemem były niepełne dane, tzn. nie pochodziły ze wszystkich firm sektora, co oczywiście zaburzało uzyskane wyniki.

W przypadku przypisu składki i wypłaconych odszkodowań, prognozy działu II cechowały się większą trafnością niż działu I. Nieakceptowalnie wysokie były błędy prognozowania wyniku technicznego brutto działu II. Szczegółowe zestawienie wyników prognoz wykonanych zarówno w 2007 r., 2008 r., jak i w 2009 r. przedstawiono w tablicy 25.

Widzimy, że w pięciu na dziewięć przypadków prognozy z 2007 r. były bardziej trafne, niż rok wcześniej. 2007 r. nie był tak turbulentny, jak kolejny, w którym to znacznie wyraźniej objawiły się trudności na rynkach finansowych. W porównaniu do 2008 r., w 2009 r. pięć prognoz było bardziej trafnych (a cztery – mniej). Największe błędy popełniono w przypadku prognozowania technicznego wyniku ubezpieczeń, zaś najmniejsze w przypadku prognozowania rozwoju działu II składki przypisanej brutto oraz odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto.

Tablica 25. Zestawienie błędów względnych prognoz na rok, w którym prognoza była formułowana, %

	Ogółem			Dział I			Dział II.		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Składka przypisana brutto	4%	-17%	20%	7%	-35%	32%	-1%	0%	7%
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	-5%	-28%	-22%	-6%	-45%	-24%	-5%	5%	-15%
Techniczny wynik ubezpieczeń	74%	62%	14%	19%	51%	-12%	226%	107%	-490%

Źródło: opracowanie własne.

2.5. Prognoza rozwoju rynku ubezpieczeń w Polsce na lata 2010-2012

Ostatnie dwa lata to okres dużych zmian na rynkach finansowych, w tym na rynku ubezpieczeniowym. Wywołane to było oczywiście światowym kryzysem finansowym, przez niektórych – nieco na wyrost – nazywanym kryzysem gospodarczym. Pierwsza jego fala już się prawie zakończyła⁹. Obecnie mamy do czynienia z drugą falą, która nie jest już związana głównie z trudnościami na rynkach finansowych, ale z dysfunkcją sfery realnej w niektórych krajach w wyniku nadmiernego zadłużenia kraju (np. Grecja, Portugalia, Hiszpania, czy nawet – jak twierdzą niektórzy – symptomem tym może być dotknięta Wielka Brytania). Wychodzenie z tej fazy kryzysu jest trudniejsze i dłuższe. Będzie to również oddziaływało na wyniki rynku ubezpieczeniowego w Polsce, aczkolwiek w stopniu już znacznie mniejszym niż w poprzednich latach. Na marginesie można zauważyć, że po tak

głębokim kryzysie finansowym nastąpiła szybka poprawa sytuacji. Zbyt szybka, by na trwale uzdrowić sferę finansową na świecie. Można by powiedzieć, jak to zauważył Dariusz Winek z Banku Ochrony Środowiska, że ten kryzys trwał zbyt krótko¹⁰. Konsekwencją tego będzie szybsze, niż „normalnie”, przyjscie kolejnej recesji. To jest jednak scenariusz, który – z punktu widzenia prognoz na lata 2010-2012 – możemy pominąć w dalszych rozważaniach. Ze względu na poprawę sytuacji w gospodarce międzynarodowej, a szczególnie w USA (choć niekoniecznie w strefie euro), w kolejnych latach – po bardzo nietypowym roku 2008 i 2009 – polska gospodarka i jej rynki finansowe, w tym ubezpieczeniowy, będzie – choć nie od razu – wracała na normalne tory rozwoju. Tendencje te zostaną odzwierciedlone w prezentowanych poniżej prognozach.

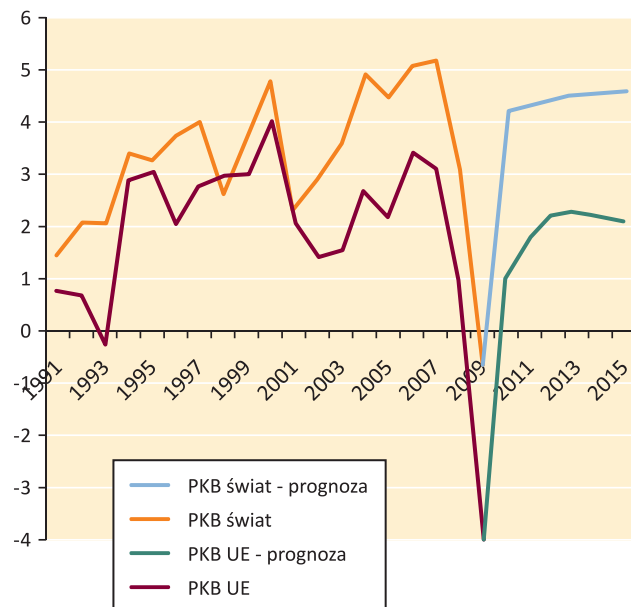
2.5.1. Rozwój gospodarki światowej i prognozy

Poniżej prześledzone zostaną uwarunkowania rozwoju polskiej gospodarki. Jak to było dość wyraźnie widać w poprzednich latach, wzrost gospodarczy na świecie istotnie wpływa na kształtowanie się sytuacji na rynku ubezpieczeniowym w Polsce. Podobny – choć zapewne nieco mniejszy – wpływ ma sytuacja w pozostałej części Unii Europejskiej, a zwłaszcza u naszego, zachodniego sąsiada. Prezentując prognozy rynku ubezpieczeniowego należy uwzględnić te uwarunkowania makroekonomiczne. W tym celu zaprezentowane zostaną prognozy Międzynarodowego Funduszu Walutowego zawarte w raporcie *World Economic Outlook*, opublikowanym w kwietniu 2010 r. (rysunek 23). Organizacja ta dysponuje najbardziej zaawansowanym na świecie modelem makroekonomicznym gospodarki światowej, co daje jej dużą przewagę – przynajmniej od strony merytorycznej – nad prognozami innych ośrodków.

Podobnie jak w ubiegłym roku, najnowszy raport MFW z serii *World Economic Outlook* potwierdza trafność przyjęcia hipotezy światowego cyklu koniunkturalnego, którą prezentowaliśmy w poprzednich dwóch raportach PIU. Co prawda ostatnia recesja była znacznie głębsza niż dwie poprzednie, to jednak – zgodnie z zaprezentowanymi prognozami – gospodarka świata i Unii powinna pomyślnie się rozwijać już od 2010 r., w którym to roku odnotowane

zostanie bardzo dynamiczne odbicie koniunktury w porównaniu do sytuacji z 2009 r.

Rysunek 23. Wzrost gospodarczy świata i UE w latach 1991-2009 i jego prognozy do 2015 r., ceny stałe, %

Źródło: World Economic Outlook Database, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, kwiecień 2010.

⁹ Pod koniec kwietnia 2010 r. odnotowano upadki jeszcze kilku banków amerykańskich, co wpisuje się nadal w pierwszą fazę światowego kryzysu finansowego, tj. kryzys bankowy. Ponadto, rozpoczęło się federalne śledztwo przeciwko Goldman Sachs.

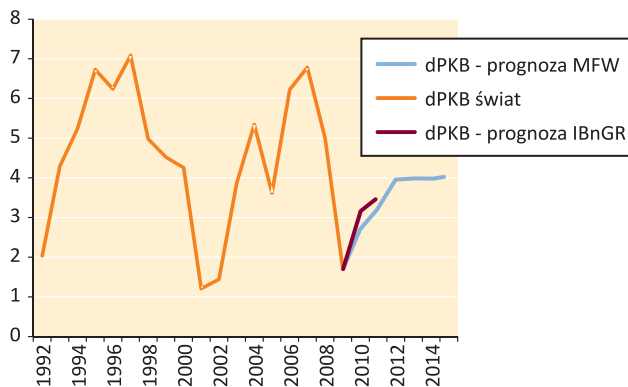
¹⁰ J. Lipszyc, Kryzys trwał za krótko, „Rynek spożywczy”, 30 kwietnia 2010 r.

2.5.2. Rozwój gospodarki polskiej – prognozy MFW i MF

Na tym tle można zaprezentować prognozy dla polskiej gospodarki. Nasz kraj bardzo łagodnie przeszedł przez ostatnie światowe spowolnienie gospodarcze. Być może jedną z tego przyczyn było to, że polscy politycy gospodarczy byli świadomi możliwości wystąpienia kryzysu na świecie i jego wpływu na naszą gospodarkę wcześniej, niż ich odpowiednicy w zachodnich krajach. Publikacje z tego zakresu, informujące o możliwości wystąpienia spowolnienia koniunktury w naszym kraju rozpoczęły się już w sierpniu 2007 r. i miały szczególnie duży wpływ na opinię publiczną (i inne prognozy publikowane w naszym kraju) na początku 2008 r. Być może pozwoliło to na lepsze przygotowanie się naszego kraju na nadejście kryzysu, który na dużą skalę objawił się (dopiero) po upadku banku Lehman Brothers we wrześniu 2008 r. I choć skutki światowego kryzysu dla Polski nie były tak dotkliwe, to jednak spowolnienie było widoczne i istotnie wpłynęło na sytuację na rynku ubezpieczeniowym w Polsce.

Stan polskiej gospodarki w okresie kryzysu zaskoczył MFW, który rok temu na 2009 r. prognozował spadek PKB w Polsce o 0,75%. Ministerstwo Finansów na początku maja 2009 r. przewidywało dla Polski – według najbardziej pesymistycznego scenariusza – wzrost gospodarczy w wysokości 1,7%. Taki też był on w istocie. Kolejne lata powinny być już korzystniejsze niż 2009 r.

Rysunek 24. Wzrost gospodarczy Polski w latach 1992-2009 i jego prognozy, ceny stałe, %

Źródło: World Economic Outlook Database, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, kwiecień 2009.

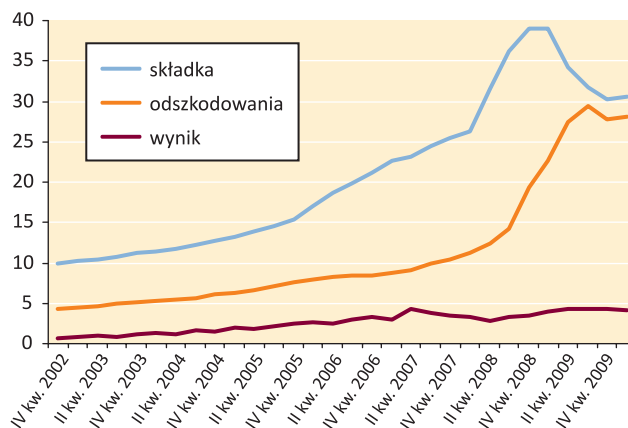
Zarówno MFW jak i IBnGR prognozują wzrost polskiej gospodarki w okolicach 3% w 2010 r. i nieco więcej, choć poniżej 4% w 2011 r. Ponadto MFW jest bardziej pesymistyczne odnośnie perspektyw wzrostu gospodarczego w Polsce w dalszych latach, niż na to by wskazywały wyniki środkowej części poprzednich dwóch cykli koniunkturalnych.

2.5.3. Rozwój rynku ubezpieczeń w poprzednich latach

Lata 2008-2009, w porównaniu do poprzednich, były nietypowe nie tylko dla polskiej gospodarki i rynków finansowych, ale również dla rynku ubezpieczeń. W poniższej części zaprezentowane zostaną dane kwartalne, zaś w następnych – wykorzystanych do prognoz – oparto się na danych rocznych. Tym niemniej dane kwartalne są ważne dla dalszego toku rozumowania, ze względu na to, iż są w stanie pokazać krótkookresowe zmiany, które nie są widoczne w danych rocznych. Jednakże, by wyeliminować efekty sezonowe utrudniające interpretację wyników, zaprezentowane poniżej wartości pokazują wartości z ostatnich czterech kwartałów. Są to więc dane roczne, aczkolwiek zaprezentowane z kwartalną częstotliwością. Należy podkreślić, że dane te nie były używane do tworzenia modeli, gdyż były one oparte na wartościach rocznych, a nie kwartalnych. Tym niemniej pomagały w dokonaniu prognoz eksperckich kształtowania się sektora ubezpieczeniowego w Polsce w krótkim horyzoncie. Ważne okazało się też być pozyskanie danych za I kw. 2010 r., gdyż sytuacja na rynku była na tyle niepewna, że trudne było prognozowanie trendów (oprócz trudnych do okre-

ślenia siły i czasu trwania oddziaływania kryzysu niepewność wywołała powódź z maja i czerwca 2010 roku).

Rysunek 25. Roczne wartości składki, odszkodowań i wyniku technicznego Działu I w latach 2002-2009, ceny bieżące, mld zł

Uwaga: oznaczenie danego kwartału oznacza sumę wartości w danym kwartale oraz w trzech poprzednich. Na powyższym wykresie uwzględniono również wstępne dane PIU za I kw. 2010 r. (nie są one w pełni porównywalne z danymi KNF) oraz oszacowania własne wyniku technicznego brutto na ich podstawie.

Źródło: opracowanie własne na podst. danych KNF i PIU oraz szacunki własne.

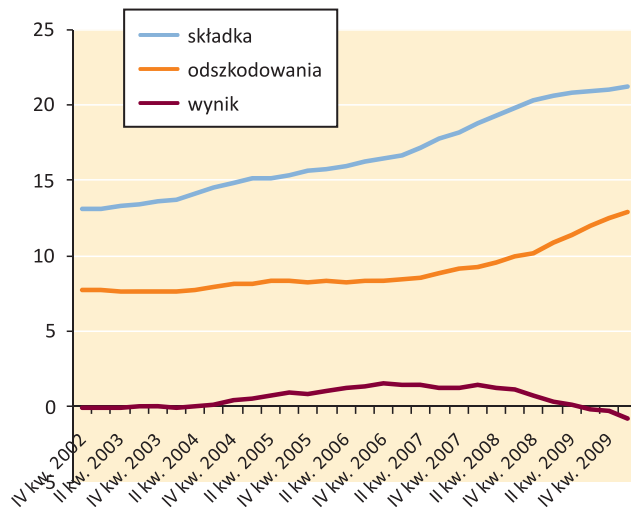
Dość wyraźnie widać (rys. 25), że główne charakterystyki działu I od 2002 r. do II kw. 2008 r. kształtowały się w sposób zgodny z trendami. W drugim kwartale 2008 r. przypis składki był prawie 3 mld zł wyższy, niż w kwartale poprzednim (i wcześniejszych). W kolejnych kwartałach wartość zebranej składki generalnie stopniowo zmniejszała się. Można oczekiwać, że wartość przypisu składki w 2010 r. nie będzie tak wysoka, jak w roku poprzednim. Uważa się, że wartość polisokat będzie malała w 2010 r. ze względu na spadek stóp procentowych oraz na duże ryzyko, które zakłady ubezpieczeniowe ponoszą, w stosunku do opłacalności tych produktów¹¹.

Jeśli chodzi o wartość świadczeń i odszkodowań wypłaconych brutto w dziale I, to zaczęła ona rosnąć od IV kw. 2008 r. osiągając szczyt w II kw. 2009 r., od kiedy zaczęła maleć. Wynik techniczny zachowywał się natomiast stabilnie, odnotowując wyniki wyższe, niż w poprzednich latach (w ciągu trzech pierwszych kwartałów 2009 r. przekroczona została każdorazowo wartość 1 mld zł, co było najlepszym dotąd wynikiem). Szczytowym okresem był tu I kw. 2009 r.

W porównaniu do działu I sytuacja w dziale II wydawała się być stabilniejsza. W ostatnich kwartałach zmalało tempo przyrostu przypisu składki, a przyspieszyło odszkodowań. W efekcie pogorszyły się wyniki techniczne ubezpieczeń do stopnia, który odnotowywano na począt-

ku dekady, tj. do wartości ujemnych (przy czym tak słabych wartości, jak w IV kw. 2009 r. nie było w całym okresie, dla którego dostępne są dane kwartalne).

Rysunek 26. Roczne wartości składki, odszkodowań i wyniku technicznego Działu II w latach 2002-2009, ceny bieżące, mld zł

Uwaga: oznaczenie danego kwartału oznacza sumę wartości w danym kwartale oraz w trzech poprzednich. Na wykresie uwzględniono również wstępne dane PIU za I kw. 2010 r. (nie są one w pełni porównywalne z danymi KNF).

Źródło: opracowanie własne na podst. danych KNF i PIU.

2.5.4. Założenia modelowania i prognozowania

W poprzednich latach w prognozowaniu rozwoju rynku ubezpieczeniowego w Polsce opierano się głównie na metodach opartych na ekstrapolacji trendu (wielomianowego, wykładniczego). W prognozach z 2009 r. rozszerzono zestaw wykorzystywanych zmiennych objaśniających, wychodząc poza zmienne czasowe. Podjęte zostały próby wykorzystania PKB jako zmiennej objaśniającej, jednak dynamika PKB (wzrost realnego PKB) okazała się być zbyt słabo skorelowana ze zmiennymi objaśnianymi. Ze względu na gwałtowne zmiany otoczenia, które wpłynęły na sytuację rynku ubezpieczeń w Polsce, zdecydowano się również uwzględnić zmienne sztuczne (zerojedynkowe). Ponadto wykorzystano opóźnienia (o jeden lub dwa okresy) zmiennych objaśnianych, czego nie robiono w poprzednich latach.

Uzyskano modele o wysokim dopasowaniu wartości teoretycznych do empirycznych (odnotowywano bardzo wysoką wartość skorygowanego współczynnika R^2). Ponadto przeprowadzono szereg testów statystycznych, np. badano autokorelację składnika losowego (przepr-

wadzano m.in. test mnożnika Lagrange'a, Ljunga-Box'a, a także statystykę Durбина-Watsona oraz statystykę testu Durбина h), obliczano logarytm wiarygodności, przeprowadzono testy kryteriów informacyjnych (kryterium Akaike'a, kryterium bayerowskiego Schwarza-Hannana, kryterium Quinna), badano zjawisko heteroskedastyczności (przeprowadzając m.in. test White'a, Breusch-Pagana). Mimo tego, nie uzyskano wyników, których weryfikacja *ex-post* byłaby wystarczająco pozytywna. Trudnością okazały się być turbulentne warunki, w których przyszło przygotowywać prognozy. W związku z tym, w bieżącym roku zdecydowano się jeszcze bardziej rozszerzyć zakres zmiennych¹².

Wybrano ponad 20 potencjalnych zmiennych objaśniających (oraz ich opóźnienia o jeden ew. dwa okresy). W sumie brano pod uwagę następujące zmienne (w nawiasach oznaczenia wykorzystanych zmiennych):

a) objaśniane:

- składka brutto w dziale I (skl_dz1) i w dziale II (skl_dz2) oraz opóźniona o jeden okres (skl_dz2_1),

¹¹ A. Biały, Depozyty już bez polis, „Rzeczpospolita”, 18 marca 2010.

¹² Wykorzystano w tym celu doświadczenia zebrane w projekcie IBrGR realizowanym w 2009 i na początku 2010 r. na zlecenie PZU.

- odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w dziale I (odsz_dz1) i w dziale II (odsz_dz2) oraz opóźnione o jeden okres (odsz_dz2_1),
- wynik techniczny brutto w dziale I (wynik_dz1) oraz opóźniony o rok (wynik_dz1_1) i w dziale II (wynik_dz2),
- b) zmienne dotyczące sytuacji zewnętrznej: dynamika realnego PKB świata, dynamika realnego PKB UE (PKB_UE), dynamika realnego PKB Niemiec, inflacja światowa,
- c) zmienne dotyczące sytuacji wewnętrznej:
 - dynamika realnego PKB,
 - wartość PKB w cenach stałych z 2009 r. (PKB_zl_const) oraz ta zmienna opóźniona o rok (PKB_zl_const_1),
 - stopa inflacji,
 - stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec roku,
 - liczba upadłości,
 - kurs PLN/USD,
 - kurs PLN/EUR (PLN_EUR),
 - krótkoterminowe stopy procentowe (stopa oprocentowania należności przedsiębiorstw sektora niefinansowego w rachunku bieżącym),
 - wartość eksportu (w euro i w złotych),
 - wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) w Polsce (w euro i w złotych),
 - dynamika inwestycji (nakładów brutto na środki trwałe) (dInwest) oraz dynamika opóźniona o rok (dInwest_1),
 - dynamika przemysłu,
 - dynamika budownictwa (dBud) oraz opóźniona o rok (dBud_1),
 - dynamika usług rynkowych,
 - stopa zwrotu indeksu WIG,
 - wartość przeciętnych wynagrodzeń w gospodarce narodowej (w cenach stałych z 2009 r.),
 - zmienna endogeniczna, obliczona jako różnica pomiędzy wartością składki i odszkodowań w dziale I (roznica1) oraz jej pierwsze opóźnienie (roznica_1), która służyła do wyjaśnienia wyniku technicznego,
- d) zmienne czasowe: trend czasowy (t), trend kwadratowy (t2), trend sześcienny (t3),
- e) zmienne sztuczne, przyjmujące wartość 1 w 2008 r. (zm01) i wartość 1 w 2009 r. (zm02).

Wykorzystywano następujące źródła: MFW, GUS, NBP, GPW w Warszawie oraz – gdzie niezbędne – obliczenia własne na ich podstawie.

W przypadku większości zmiennych objaśniających przeprowadzono analizę korelacji uwzględniając powiązania zarówno ze zmiennymi objaśnianymi, jak i pomiędzy zmiennymi objaśniającymi (dla uzyskania możliwie wysokiej niezależności zmiennych objaśniających). Ponadto przeprowadzono weryfikację teoretyczną przydatności poszczególnych zmiennych (w efekcie odrzucono zmienne dotyczące inflacji). Do dalszych analiz wybrano potencjalne zmienne objaśniające najbardziej skorelowane ze zmiennymi objaśnianymi i najmniej skorelowane między sobą. Gdzie było to niezbędne, opierało się na wiedzy eksperckiej (a nie jedynie na kryterium statystycznym w postaci wysokości współczynnika korelacji)¹³. Przykładem tego może być zmienna „liczba upadłości”, którą pozostawiono jako potencjalną zmienną objaśnianą pomimo niskiej wartości współczynników korelacji (przyczyną pozostawienia tej zmiennej były jej powiązania z dochodami mikrofirm oraz z koniunkturą gospodarczą). Część zmiennych obrazujących koniunkturę makroekonomiczną była wysoko ze sobą skorelowana. W efekcie zdecydowano się pozostawić PKB w cenach stałych (ze względu na łatwiejszą interpretację oraz dostępność prognoz do 2015 r.), a także zmienne: eksport oraz BIZ.

Nie wszystkie spośród wymienionych zmiennych objaśniających były brane pod uwagę w przypadku każdej zmiennej objaśnianej. Dla ograniczenia objętości opracowania dalsze szczegóły w tym zakresie zostały pominięte.

Wprowadzając zmienne objaśniające inne niż zmienna czasowa czy opóźnienia zmiennej objaśnianej, dla uzyskania prognoz zmiennych objaśnianych konieczne jest posiadanie prognoz zmiennych objaśniających. W tym celu na ogół nie tworzą odrębnych modeli, a wykorzystano wiedzę ekspercką.

- Liczba upadłości w I kw. 2010 r. była o 33,3% wyższa niż przed rokiem (wg danych Coface¹⁴). Przyjęto, że ta tendencja będzie występowała przez cały rok, w następnych latach liczba upadłości będzie malała względem lat poprzednich w tempie, w jakim malała od 2003 r. (tj. w 2004 r. zmalała względem roku poprzedniego o 38% i przyjęto, że liczba ta w 2011 r. zmaleje względem 2010 r. o 38% itd.).

¹³ W przypadku odszkodowań w dziale I wybrano PKB UE, a nie PKB Niemiec (choć był nieco wyższy współczynnik korelacji – o 0,02). W przypadku przeciętnych wynagrodzeń zdecydowano się na pozostawienie ich w gronie potencjalnych zmiennych objaśniających w przypadku działów II, choć wyższy współczynnik korelacji odnotowywano dla działów I wszystkich, trzech rodzajów zmiennych objaśnianych. Przyczyną tego była wyższa wrażliwość działu II na zmiany dochodu (w zakresie ubezpieczenia mieszkań, ubezpieczeń komunikacyjnych).

¹⁴ Raport Coface nt. upadłości firm w Polsce w I kwartale 2010 roku, www.coface.pl, Warszawa, 6 kwietnia 2010 r.

¹⁵ B. Wyżnikiewicz, J. Fundowicz, K. Lada, K. Łapiński, M. Peterlik, Stan i prognoza koniunktury gospodarczej, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, „Kwartalne prognozy makroekonomiczne”, nr 66, 28 kwietnia 2010 r.

- Jeśli chodzi o kurs PLN/EUR, na 2010 r. przyjęto 3,8 zł, na 2011 r. 3,6 zł – zgodnie z kwietniowymi prognozami IBnGR¹⁵, następnie, na podstawie względnych zmian kursu walutowego, od 2005 r. przyjęto aprecjację złotego na poziomie 3% rocznie. Podobnie uczyniono w przypadku kursu dolara: na 2010 i 2011 r. przyjęto wartości z najnowszych prognoz IBnGR, a na następne lata przyjęto – na podstawie danych od 2000 r. (szczyt wartości dolara względem złotego) aprecjację złotego na poziomie 6% rocznie.
- W zakresie wynagrodzeń przyjęto – za IBnGR – wzrost w 2010 r. o 2,5%, a w kolejnym roku o 4,5%. W następnych latach zakładamy wzrost o 2%, tj. tyle średnio, o ile rosły wynagrodzenia w latach 2000-2006 (ponadto w większości z tych lat wynagrodzenia rosły o 2% rocznie).
- W przypadku prognoz dynamiki przemysłu, budownictwa, usług rynkowych i inwestycji na 2010 i 2011 r. przyjęto prognozy IBnGR, w następnych latach – własne prognozy eksperckie.
- W bieżącym roku, podobnie jak w latach poprzednich,

zmienne objaśniane przedstawiono w cenach stałych. Przy czym nie wykorzystano tutaj danych PIU, ale KNF przeliczając je przy wykorzystaniu wskaźnika inflacji (na koniec roku) publikowanego przez MFW w *World Economic Outlook Database* (a nie przez GUS, ze względu na większą dokładność danych MFW). Wykorzystano również prognozy MFW na kolejne lata.

- Przy obliczaniu prognozowanych wartości bieżących użyto lutowych prognoz inflacji NBP, tj. 1,8% w 2010 r., 2,4% w 2011 r. i 3,5% w 2012 r.¹⁶.

Podobnie jak w latach poprzednich, opracowywane były modele dla działów I i II oddzielnie, natomiast wartości ogółem dla obu działów powstawały nie w wyniku oddzielnego modelowania, ale sumowania wartości tych działów.

Przed przystąpieniem do modelowania sprawdzono występowanie trendu w zmiennych objaśnianych i oszacowano jego stopień, sprawdzono rząd autoregresji, zinterpretowano stworzone wykresy PACF, na podstawie czego dodano odpowiednią liczbę opóźnień (dla usunięcia autoregresji).

2.5.5. Prognozowanie składki przypisanej brutto

W wyniku przeprowadzonych prac opracowano w sumie kilkaset modeli ekonometrycznych. Wychodząc od szerokiego zestawu zmiennych objaśniających, stopniowo eliminując je. Przeprowadzono przy tym szereg testów statystycznych, a także sprawdzano wyniki pod kątem zgodności z przewidywanymi trendami. Ostatecznie wybrano z nich te, które dawały najlepsze wyniki (biorąc pod uwagę różnorodne kryteria) i tylko one zostały zaprezentowane poniżej.

Inaczej niż w poprzednich latach, horyzont obecnej prognozy był 3-letni (wcześniej 2-letni). Ponadto na wykresach prezentowany był przedział ufności w taki sposób, że wyznaczał on obszar, w którym występuje 95%owe prawdopodobieństwo znalezienia się wartości prognozowanej. Zatem zaprezentowane zostały nie tylko tzw. prognozy punktowe, ale i przedziałowe. Zwiększa to możliwości interpretacyjne uzyskanych wyników.

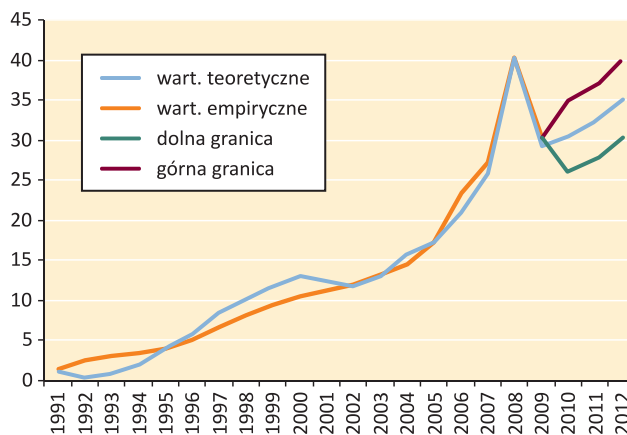
Analiza przebiegu składki przypisanej brutto w dziale I pokazuje, że ma ona wyraźnie nieliniowy charakter. Dodanie zmiennej czasowej o wykładniku wyższym niż jeden nie przynosiło oczekiwanych wyników prognozy (stąd pozostawiono jedynie zmienną czasową liniową), choć polepszało jakość techniczną modeli. Ponadto ze względu na wpływ kryzysu na kształtowanie się tej wielkości, wykorzystano zmienną zerojedynkową. Oprócz tego, szereg przeprowadzonych testów pozwolił

na pozostawienie wśród zmiennych objaśniających PKB. Otrzymany został model o następującej postaci:

$$skl_dz1 = -46,5 - 1,7t + 11,3zm01 + 0,08PKB_zl_const$$

Oszacowania wszystkich parametrów były poniżej 1% poziomu istotności. Skorygowany R² wyniósł 0,97, wartość statystyki F wyniosła 219. Wartości błędów *ex-ante* nie przekraczały 7%.

Rysunek 27. Wartości empiryczne oraz teoretyczne składki przypisanej brutto w Dziale I w latach 1991-2009 oraz prognozy na lata 2010-2012, ceny stałe z 2009 r., mld zł

Uwaga: granica – granica 95%-owego przedziału ufności.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF (i innych).

¹⁶ Raport o inflacji, Narodowy Bank Polski, Warszawa, luty 2010, s. 65.

Powyżej, na rysunku 27, zaprezentowane zostały wartości empiryczne oraz teoretyczne, tj. wynikające z modelu. Widzimy stosunkowo duże podobieństwo ich przebiegu.

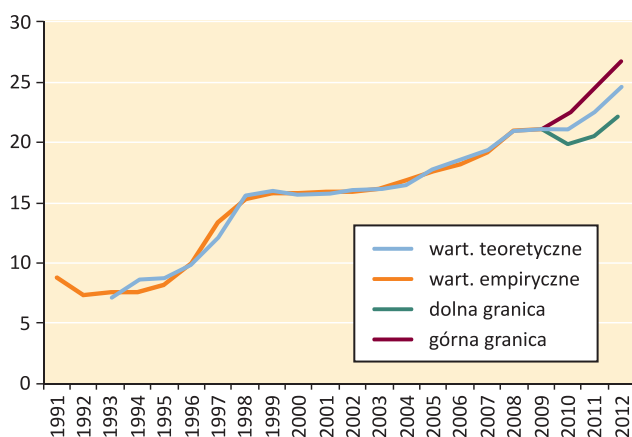
Po bardzo nietypowym roku 2008 wydaje się, że wartości składki działu I w 2009 r. powróciły do poziomów, które można by wyprognozować na podstawie trendów z lat wcześniejszych. Otrzymane wyniki bazują na tym założeniu (stąd zastosowana została zmienna *zm01*). W kolejnych latach przewidujemy stopniową poprawę sytuacji, przy czym rekordowe wyniki z 2008 r. nie zostaną ponownie osiągnięte w przyjętym horyzoncie prognozy.

W przypadku działu II wykorzystano jedną ze zmiennych zerowyjedynekowych (założono przy tym, że sytuacja kryzysowa z 2009 r. będzie w połowie odczuwalna w dziale II jeszcze w kolejnym roku, choć już nie w następnym¹⁷), zmienną czasową, jednoroczne opóźnienie PKB oraz opóźnienie zmiennej objaśnianej o jeden i dwa okresy. Zakres próby to lata 1993-2009. Otrzymano następującą postać modelu:

$$skl_dz2 = -1,6 - 2zm02 + 0,01PKB_zl_cons_1 + 1,2skl_dz2_1 - 0,7 skl_dz2_2$$

Podstawowe statystyki wskazują na wysoką jakość modelu. Oszacowania wszystkich parametrów były poniżej 1% poziomu istotności. Skorygowany R² wyniósł 0,98, wartość statystyki F wyniosła 224. Wartości błędów *ex ante* nie przekraczały 3% dla pierwszej prognozy oraz 5% dla dwóch kolejnych. Porównanie wartości teoretycznych i empirycznych przedstawiono na rys. 28.

Rysunek 28. Wartości empiryczne oraz teoretyczne składki przypisanej brutto w Dziale II w latach 1991-2009 oraz prognozy na lata 2010-2012, ceny stałe z 2009 r., mld zł

Uwaga: granica – granica 95% przedziału ufności. Wartości teoretyczne od 1993 r. Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF (i innych).

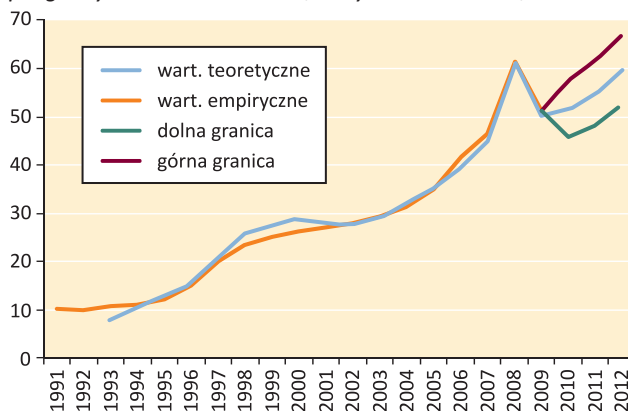
¹⁷ Od strony technicznej założenie to wygląda w taki sposób, że wartość zmiennej *zm02* w 2010 r. wynosiłaby 0,5 (w 2009 r. – 1). Jest to ważne założenie otrzymanych prognoz i jednocześnie trudne do weryfikacji ze względu na oczywiste kłopoty z przewidzeniem daty zakończenia występowania niekorzystnej sytuacji na rynku, szczególnie dla polskich przedsiębiorstw. Poza tym zakłada się, że w 2011 r. efekty kryzysu już nie będą odczuwalne na rynku ubezpieczeniowym (co oczywiście nie musi się spełnić).

¹⁸ Nie jest to podejście właściwe metodologicznie ze względu na to, że wielkości te nie zostały uzyskane na podstawie odrębnego modelowania, a na podstawie dodania do siebie wyników dwóch innych procesów modelowania.

Zaprezentowane (na rys. 28) prognozy wskazują na możliwość wzrostów w kolejnych latach, przy czym w 2010 r. byłby to wzrost nieznaczny (zaledwie o 0,4%).

Na podstawie wyników obliczeń dla działu I i II otrzymane zostały wyniki ogółem (por. rys. 29). Również one zaprezentowane zostały wraz z podaniem „przedziału ufności”¹⁸.

Rysunek 29. Wartości empiryczne oraz teoretyczne składki przypisanej brutto ogółem w latach 1991-2009 oraz prognozy na lata 2010-2012, ceny stałe z 2009 r., mld zł

Uwaga: granica – granica 95% przedziału ufności. Granice przedziału ufności również zostały obliczone na podstawie sumy odpowiednich granic w przypadku prognoz działu I i II. Wartości teoretyczne od 1993 r.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF (i innych).

Ze względu na prognozowane wzrosty przypisu składki w dziale I i II, wyniki ogółem również są na ogół pomyślne. Trudniejszym rokiem będzie jeszcze 2010, natomiast dwa następne cechowały się będą powrotem korzystnej koniunktury dla rynku ubezpieczeniowego.

Dokładniejsze wyniki przedstawione zostały w tabelicy 26. Zostały one wyrażone już w cenach bieżących (zgodnie z prognozowaną przez NBP wielkością stopy inflacji).

Tabela 26. Prognoza wartości składki przypisanej brutto ogółem i w poszczególnych działach na lata 2010-2012 oraz wartości rzeczywiste z 2009 r., ceny bieżące, mld zł

Lata	Dział I	Dział II	Ogółem
2009	30,3	21,1	51,3
2010	31,0	20,5	51,5
2011	33,7	22,2	55,9
2012	37,9	23,5	61,4

Uwaga: wartości ogółem mogą nie być sumą przedstawionych wartości działu I i II ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, MFW i NBP.

Zaprezentowane wyniki pokazują na ogół na wzrosty w kolejnych latach, by w 2012 r. osiągnąć wartość przypisu składki ogółem zbliżoną do 60 mld zł.

2.5.6. Prognoza odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto

Podobnie jak w przypadku składki przypisanej brutto zostały przeprowadzone obliczenia dla odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto.

W finalnej wersji modelu odszkodowań w dziale I wykorzystano dość szeroki zestaw zmiennych, wśród których jest sześć zmiennych czasowych, obie zmienne zerojedynkowe, a także dwie zmienne o charakterze strukturalnym: jednoroczne opóźnienia wartości wypłaconych odszkodowań w dziale I oraz dynamika PKB Unii Europejskiej. Podobnie jak w przypadku prognozowania składki przyjęto, że sytuacja w dziale I odszkodowań nie powróci do stanu normalnego częściowo ze względu na efekty kryzysu widoczne na rynku ubezpieczeniowym, a także ze względu na powódź w 2010 r. (efekty te wygasną w kolejnych latach). Założenie to w znaczącym stopniu wpłynęło na uzyskane wyniki prognozowania. Istotnym *novum* w tym ujęciu – w porównaniu do prognoz opracowywanych we wcześniejszych latach – jest uzależnienie wypłat odszkodowań od przypisu składki oraz jego prognoz (zaprezentowanych wcześniej – por. rys. 27).

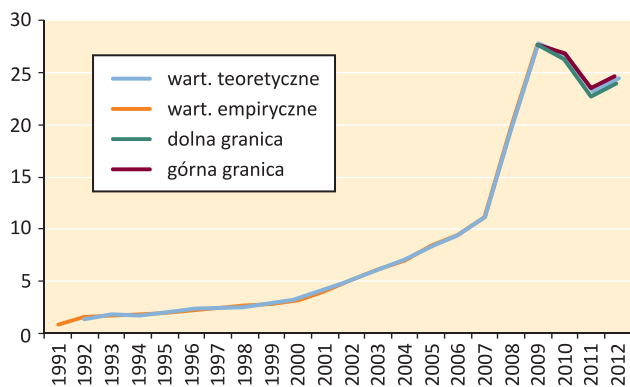
Najlepiej oszacowany model przybrał następującą postać:

$$ods_dz1 = 1,5 + 0,002t^3 + 7,7zm01 + 10,5zm02 + 0,3ods_dz1_1 - 0,1skl_dz1$$

Oszacowania trzech pierwszych parametrów były poniżej 1% poziomu istotności, parametru zmiennej składki poniżej 5% a odszkodowań – poniżej 10%. Skorygowany R² wyniósł 0,99, wartość statystyki F wyniosła 8038. Wartości błędów *ex-ante* nie przekraczały 1%.

Poniżej, na rysunku 30, zaprezentowane zostały wartości empiryczne oraz teoretyczne.

Rysunek 30. Wartości empiryczne oraz teoretyczne odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w Dziale I w latach 1991-2009 oraz prognozy na lata 2010-2012, ceny stałe z 2009 r., mld zł

Uwaga: granica – granica 95% przedziału ufności.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF (i innych).

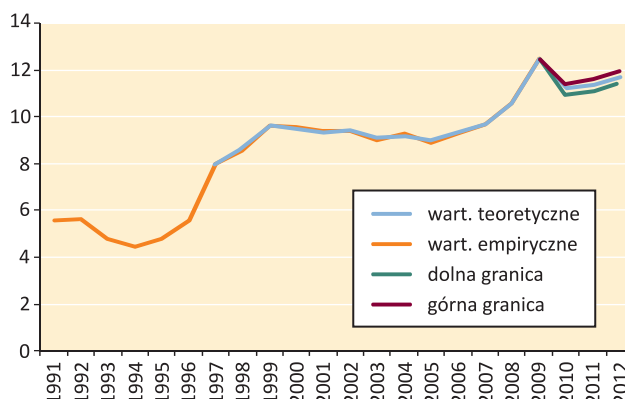
Na 2010 r. prognozowany jest nieznaczny spadek wypłat odszkodowań, po czym – głównie jeśli efekty kryzysu i powodzi zakończą się w 2011 r. – nastąpi większy spadek poziomu wypłat świadczeń w tymże roku, a następnie małej skali wzrost w 2012 r.

Podobnie dokonano modelowania, a następnie wykonano prognozy dla działu II. Spośród kilkudziesięciu różnych, dobrze oszacowanych modeli, wybrano ten, który oparty był na największej liczbie zmiennych strukturalnych. Nie udało się jednak otrzymać wyników, które byłyby zgodne z prognozami eksperckimi wartości odszkodowań w dziale II na 2010 r. W modelu tym wykorzystano następujące zmienne: zmienną czasową, jednoroczne opóźnienie składki oraz odszkodowań w dziale II, opóźnioną o okres dynamikę inwestycji, kurs złotego do euro, a także jednoroczne opóźnienie PKB (w cenach stałych). Nie wykorzystano zmiennych zerojedynkowych. Ponownie zatem do otrzymania prognoz wykorzystano elementy modelu 2-równaniowego (wykorzystano otrzymane wcześniej prognozy składki w dziale II – por. wyżej).

$$ods_dz2 = -8,8 - 1,0t - 0,4ods_dz2_1 + 0,3skl_dz2_1 - 0,04dinwest_1 + 0,9PLN_EUR + 0,03PKB_zl_cons_1$$

Oszacowania wszystkich parametrów były poniżej 1% poziomu istotności. Skorygowany R² wyniósł 0,94, wartość statystyki F wyniosła 287. Wartości błędów *ex-ante* nie przekraczały 1% (przez co granice przedziału ufności były bardzo zbliżone do prognozowanych wartości). Wyniki modelowania i prognozowania przedstawiono graficznie na rysunku 31.

Rysunek 31. Wartości empiryczne oraz teoretyczne odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w Dziale II w latach 1991-2009 oraz prognozy na lata 2010-2012, ceny stałe z 2009 r., mld zł

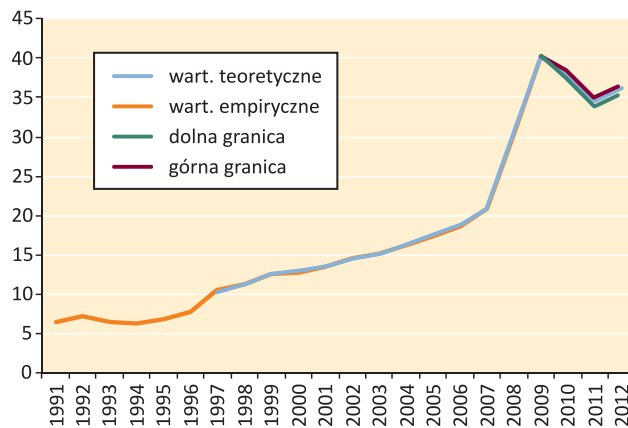
Uwaga: granica – granica 95% przedziału ufności. Wartości teoretyczne od 1997 r.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF (i innych).

Po znaczącym wzroście w 2009 r. prognozujemy spadek wypłat odszkodowań i świadczeń brutto ogółem w 2010 r., a następnie ich lekki wzrost w kolejnych latach.

Na podstawie prognoz dla działu I i II dokonano ich sumowania (a także zsumowania innych wartości). Wyniki zaprezentowano poniżej (rys. 32).

Rysunek 32. Wartości empiryczne oraz teoretyczne odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto ogółem w latach 1991-2009 oraz prognozy na lata 2010-2012, ceny stałe z 2009 r., mld zł

Uwaga: granica – granica 95%-owego przedziału ufności. Granice przedziału ufności również zostały obliczone na podstawie sumy odpowiednich granic w przypadku prognoz działu I i II. Wartości teoretyczne od 1997 r.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF (i innych).

Podobnie jak wcześniej, wartości wynikające z modeli w latach 1997-2009 były bardzo zbliżone do wyników rzeczywistych.

2.5.7. Prognoza wyniku technicznego

Podobnie do wcześniejszych dwóch wskaźników rynku ubezpieczeń w Polsce, dokonano prognoz dla wyniku technicznego brutto. We wszystkich wcześniejszych latach, gdy konstruowano prognozy wyniku technicznego, zadanie to było trudniejsze niż prognozowanie przypisu składki czy wypłaty odszkodowań. Tak było również i tym razem. Szczególnie dużą trudnością było – podobnie jak w poprzednich latach – modelowanie wyników działu II, dla którego skala błędów *ex-post* była w poprzednich latach bardzo duża¹⁹.

Po otrzymaniu kilkudziesięciu modeli o akceptowalnej postaci, zdecydowana większość z nich musiała zostać odrzucona ze względów związanych ze zgodnością prognoz ekonometrycznych z prognozowanymi ekspercko

czywistych. Ze względu na otrzymane wcześniej prognozy dla obu działów, prognozuje się, że w 2010 i w 2011 r. wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto będzie malała w porównaniu do lat poprzednich, a następnie – po ustaniu efektów kryzysu i powodzi – będzie rosła.

Dokładniejsze wyniki przedstawione zostały poniżej (tab. 27). Zostały one wyrażone już w cenach bieżących (uwzględniając prognozy inflacji NBP).

Tablica 27. Prognoza wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto na lata 2010-2012 oraz wartości rzeczywiste z 2009 r., ceny bieżące, mld zł

Lata	Dział I	Dział II	Ogółem
2009	27,7	12,5	40,2
2010	27,0	11,4	38,4
2011	24,1	11,9	36,0
2012	26,4	12,6	39,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, MFW i NBP.

W przypadku działu I prognozuje się nieznaczny spadek wypłat odszkodowań w 2010 r. w porównaniu do roku poprzedniego, natomiast w roku kolejnym spadek ten będzie większy. W przypadku działu II w 2010 r. nastąpić powinno zmniejszenie się wypłat; po tym roku wzrosną one. W 2012 r. w przypadku obydwu działów odnotowywany będzie wzrost wypłat odszkodowań. W przypadku wyniku odszkodowań ogółem prognozuje się, że wartość ich wypłat będzie malała przez dwa kolejne lata, po czym wzrośnie w 2012 r.

kierunkami zmian wyniku technicznego brutto. W przypadku działu I wykorzystano następujące zmienne: kwadrat zmiennej czasowej, obie zmienne zerojedynkowe, kurs walutowy złotego do dolara (a nie do euro), dynamikę budownictwa wraz z jednorocznym opóźnieniem oraz opóźnioną zmienną wynik techniczny działu I. Otrzymano model o następującej postaci:

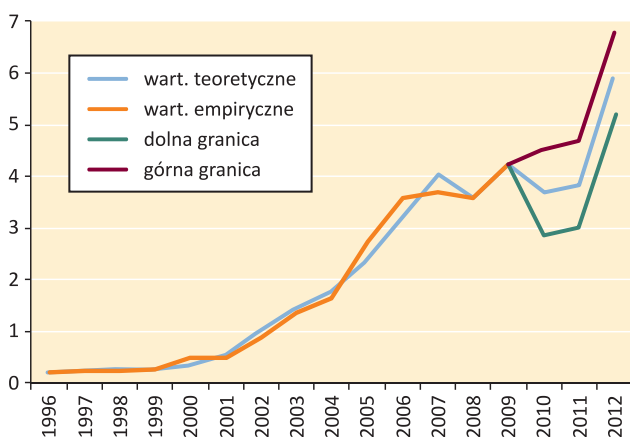
$$\text{wynik_dz1} = 2,1 + 0,1\text{skl_dz1} + 0,4\text{odsz_dz1} - 5\text{zm01} - 6,2\text{zm02} - 0,004\text{PKB_zl_cons_1}$$

Oszacowania prawie wszystkich parametrów były poniżej 1% poziomu istotności (wyjątkiem była zmienna dot. PKB, dla której przyjęty został poziom 5% oraz składka – poziom 10%). Skorygowany R² wyniósł 0,98, wartość sta-

¹⁹ Dla uzyskania odpowiednich modeli próbowano wprowadzić nowe zmienne. Jedną z takich prób było zastosowanie jako jednej ze zmiennych objaśniających, różnicę pomiędzy wartością składki przypisanej brutto, a wartością odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto. Jedną z przyczyn trudności związanych z modelowaniem wyniku jest krótszy szereg czasowy (dane nie od 1991 r., ale od 1996 r.) a przez to mniejsza liczba stopni swobody, a także wielość czynników wpływających na wynik, z których część nie wynika z procesów makroekonomicznych czy rynkowych (a specyficznych dla największych zakładów ubezpieczeniowych).

tystyki F wyniosła 111. Do otrzymania prognoz o oczekiwanych wartościach poczyniono założenie dotyczące kształtowania się drugiej zmiennej zerojedynkowej. Przyjęto mianowicie, że efekty obserwowanego w 2009 r. kryzysu będą stopniowo wygaszały od 2011 r. przez trzy kolejne lata, przy czym jeszcze w 2010 r. wpływ ten będzie tak samo ważny, jak w roku poprzednim (przyczynić się do tego może wpływ powodzi w 2010 r.). Niestety, wartości błędów *ex-ante* prognoz były wysokie i osiągały poziom ok. 10%. Poniżej (rys. 33) zaprezentowane zostały wartości empiryczne oraz teoretyczne.

Rysunek 33. Wartości empiryczne oraz teoretyczne wyniku technicznego w Dziale I w latach 1996-2009 oraz prognozy na lata 2010-2012, ceny stałe z 2009 r., mld zł

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF (i innych).

Prognozy wskazują na spadek wyniku w latach 2010 i 2011 w porównaniu do 2009 r., a następnie na dynamiczne odbicie się w 2012 r. (przy czym wynik ten wydaje się być mało prawdopodobny).

Jak co roku, prawdziwym wyzwaniem okazało się być modelowanie wyniku działu II²⁰. W ub. r. zdecydowano się odrzucić trzy bardziej zaawansowane modele i oprzeć się na bardzo prostej technice, z góry zgadzając się przy tym na słabą trafność uzyskanych wyników. Tym razem wypróbowano kilkaset kombinacji zmiennych objaśniających, a także wykorzystano różne inne typy modeli (inne niż uzyskiwane za pomocą KNMK). Próbowano również symulować przebieg cyklu koniunkturalnego za pomocą sinusoid, w tym o charakterze multiplikatywnym (o rosnącej amplitudzie). Taki też model, do którego również jako zmienną objaśnianą wprowadzono jednoroczne opóźnienie zmiennej objaśniającej, wybrano do celów prognostycznych. W modelu tym nie znalazły się zmienne objaśniające o charakterze strukturalnym, takie jak np. przypis składki, wypłata odszkodowań, zmienne ko-

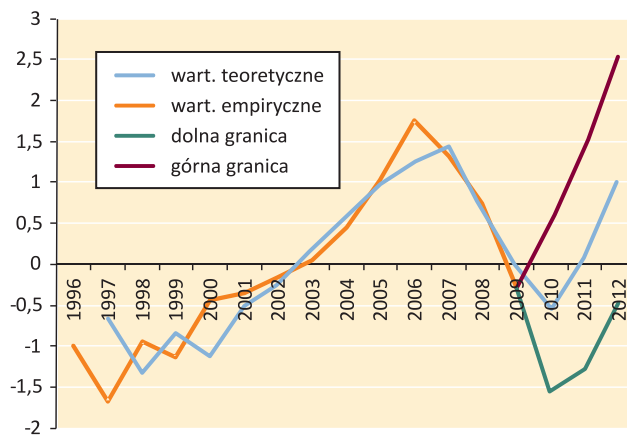
niunkturalne itp. Zawiera on wyłącznie zmienne dobrane z punktu widzenia prognostycznego.

Model miał następującą postać:

$$\text{wynik_dz2} = 0,1 + 0,05\sin + 0,8\text{wynik_dz2_1}$$

Oszacowania pierwszego parametru strukturalnego modelu znajdowały się poniżej 3%-owego progu, natomiast drugiego parametru – poniżej 1% poziomu istotności. Skorygowany R² wyniósł jedynie 0,79, wartość statystyki F wyniosła tylko 23. Wartości błędów *ex-ante* były bardzo wysokie. Rozbieżności te pokazano na rysunku (rys. 34).

Rysunek 34. Wartości empiryczne oraz teoretyczne wyniku technicznego w Dziale II w latach 1996-2009 oraz prognozy na lata 2010-2012, ceny stałe z 2009 r., mld zł

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF.

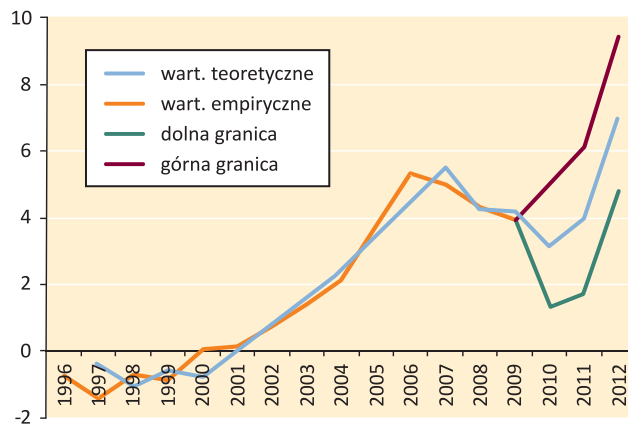
Uzyskane wyniki są dalekie od akceptowalnych (co widać po szerokim zakresie przedziału ufności), aczkolwiek najlepsze, jakie autorom udało się uzyskać na postawie modelowania ekonometrycznego, które byłyby zgodne z prognozami eksperckimi dokonywanymi przez zespół. Zgodnie z nimi, w 2010 r. wartość wyniku technicznego w dziale II powinna być ujemna, w kolejnym roku przekroczyć wartość zerową, by następnie w 2012 r. dynamicznie wzrosnąć.

Na podstawie zaprezentowanych wcześniej wyników obliczono wartości ogółem, podobnie jak wcześniej, sumując wartości graniczne przedziałów ufności (por. rys. 35).

W efekcie uzyskano prognozy wyniku ogółem wskazujące na możliwość poprawy sytuacji zakładów ubezpieczeniowych w kolejnych latach. Prognozy te obciążone są jednak dużym błędem. Wątpliwe szczególnie wydaje się być tak znaczące podniesienie się wyniku w 2012 roku. Dokładniejsze wyniki wszystkich obliczeń w cenach bieżących przedstawione zostały poniżej (tab. 28).

²⁰ Pracochłonność modelowania wyniku działu II była porównywalnie duża, co wykonanie wszystkich wcześniejszych modeli razem.

Rysunek 35. Wartości empiryczne oraz teoretyczne wyniku technicznego ogółem w latach 1996-2009 oraz prognozy na lata 2010-2012, ceny stałe z 2009 r., mld. zł

Uwaga: granica – granica 95% przedziału ufności. Granice przedziału ufności również zostały obliczone na podstawie sumy odpowiednich granic w przypadku prognoz działu I i II.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF (i innych).

2.5.8. Podsumowanie

Jak co roku, autorzy prognoz poczynili zmiany w stosowanych narzędziach prognostycznych. W poprzednich latach duże trudności sprawiało wyprognozowanie trendu w sytuacji, kiedy kryzys finansowy znacząco zmienił tendencje występujące na rynkach ubezpieczeniowych. Obecnie znacznie zwiększono zestaw potencjalnych zmiennych objaśniających, w sumie – uwzględniając ich różne formy, ujęcia czasowe, a także zmiennie nie zaprezentowane powyżej – było ich ponad 70. Wykroczone poza zmiennie czasowe i opóźnienia zmiennych objaśniających, uwzględniając szereg zmiennych o charakterze koniunkturalnym. Uzyskane modele miały na ogół bardzo wysoką jakość statystyczną i cechowały się niskimi błędami prognozy *ex-ante*. Wyjątkiem w tym zakresie był model wyniku technicznego w dziale II, co wpłynęło również na wzrost zakresu niepewności w przypadku prognoz wyniku technicznego ogółem. Ponadto zaprezentowane prognozy oparte zostały o pewne założenia dotyczące kształtowania się pewnych zjawisk makroekonomicznych. One również wywołują niepewność, co do późniejszej trafności prognoz. Przyczynia się do tego też wydłużenie o 50% (o jeden rok) horyzontu prognozy, co z założenia zmniejsza szanse na pozytywną weryfikację wyników *ex-post*.

Podsumowując przeprowadzone badania, poniżej (tab. 29.) zaprezentowane zostaną wartości trzech analizowanych wskaźników rynku ubezpieczeń ogółem oraz prognozy ich zmian na lata 2010-2012.

Tablica 28. Prognoza wartości wyniku technicznego brutto na lata 2009-2010 oraz wartości rzeczywiste z 2009 r., ceny bieżące, mld zł

Lata	Dział I	Dział II	Ogółem
2009	4,2	-0,3	4,0
2010	3,8	-0,5	3,2
2011	4,0	0,1	4,1
2012	6,5	1,2	7,6

Uwaga: wartości ogółem mogą nie być sumą przedstawionych wartości działu I i II ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, MFW i NBP.

Zgodnie z uzyskanymi prognozami, w obydwu działach wynik techniczny brutto będzie ulegał pogorszeniu w 2010 r. po czym poprawi się w 2011 r. odnotowując wartości zbliżone do tych, osiągniętych w 2009 r. oraz dynamicznie wzrośnie w 2012 r.

Tablica 29. Prognoza wybranych wielkości dla rynku ubezpieczeń w Polsce na lata 2010-2012 oraz wartości rzeczywiste z 2009 r., ceny bieżące, mld zł

Lata	Składka przypisana brutto (ogółem)	Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto (ogółem)	Wynik techniczny brutto (ogółem)
2009	51,3	40,2	4,0
2010	51,5	38,4	3,2
2011	55,9	36,0	4,1
2012	61,4	39,0	7,6

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KNF, MFW i NBP.

Wyniki obliczeń dają podstawy do optymistycznego spojrzenia na przyszłość rynku ubezpieczeń w Polsce w dalszej perspektywie. Przewiduje się wzrost przypisu składki ogółem w kolejnych latach, choć sam rok 2010 będzie nadal trudny w tym zakresie. Prognozowany jest spadek wypłat odszkodowań w 2010 r. i w 2011 r. (po czym nastąpi ich wzrost). Przełoży się to na spadek wyniku technicznego brutto rynku ubezpieczeń w Polsce w 2010 r. w porównaniu do roku poprzedniego, powrót to wielkości z 2009 r. w roku 2011, po czym wystąpi dynamiczne poprawienie się sytuacji w roku następnym.

Zaprezentowane wyniki analizy są wypadkową trendów zaobserwowanych w poszczególnych sektorach gospodarki. Podobnie jak to czyni Polska Izba Ubezpieczeń, również inne instytucje (jak np. IBnGR) i pojedynczy eksperci zajmują się prognozowaniem sytuacji

w kluczowych sektorach gospodarki. Stąd też zostały zaczerpnięte informacje, stanowiące tło do niniejszej analizy. Ostatecznie na wartość prognozowanej składki mają wpływ poza sytuacją w takich obszarach gospodarki jak budownictwo, przemysł, inwestycje – również sytuacja na rynku kapitałowych oraz szeroko rozumiane nastroje społeczne. Na rozwój sytuacji w ubezpieczeniach może mieć również wpływ ostatnia powódź, która zniszczyła dobytek wielu gospodarstw domowych oraz infrastrukturę społeczną i przemysłową. Obudzenie świadomości ubezpieczeniowej w społeczeństwie może wywrzeć istotny wpływ na koniunkturę w zakresie ubezpieczeń majątkowych. Jednakże doświadczenia zakładów ubezpieczeń mogą skłaniać je do zajęcia biernej pozycji w obliczu zwiększającego się zapotrzebowania na ubezpieczenia katastroficzne. Nie bez znaczenia w tym zakresie będzie z pewnością polityka rządu i postawa posłów wobec pakietu projektu tzw. ustaw powodziowych.

Przenosząc swoje rozważania odnośnie wartości prognozowanej składki na inne dziedziny gospodarki - warto zwrócić uwagę na wzrost zapotrzebowania na ochronę ubezpieczeniową w postaci gwarancji. Ta stosunkowo prosta i łatwo dostępna forma ochrony ubezpieczeniowej będzie z pewnością cieszyła się coraz większym zainteresowaniem wśród przedsiębiorców, zwłaszcza w najbliższym czasie, gdzie mamy do czynienia z dosyć niestabilną sytuacją w makrooczeniu gospodarczym. To samo dotyczy rosnącego zapotrzebowania na ubezpieczenia należności kupieckich, dzięki którym przedsiębiorstwa zabezpieczają swoją płynność finansową. Szczególnie w sytuacji, kiedy nasilają się procesy związane z zatorami płatniczymi w gospodarce – ten rodzaj ochrony ubezpieczeniowej zyskuje na znaczeniu.

Zjawiska przedstawione powyżej potwierdzają, że w najbliższych 2-3 latach należy spodziewać się zrównoważonego, stabilnego wzrostu składki przypisanej brutto, gwarantującej harmonijny rozwój sektora ubezpieczeń.

Zestawienia tabelaryczne – rynek ubezpieczeń w liczbach

3.1. Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń

3.1.1. Kanały dystrybucji i zatrudnienie

Składka przypisana brutto wDziale I w tys. zł

Lp.	Kanały dystrybucji	Ubezpieczenia indywidualne		Ubezpieczenia grupowe	
		2008	2009	2008	2009
1.	Sprzedaż bezpośrednia – pracownicy	2 541 520	2 916 701	6 400 926	6 872 749
2.	– internet	41	15	0	0
3.	– telefon	14	0	0	0
4.	– inne	12 485	497	62 612	69 657
5.	Agenci ubezpieczeniowi – osoby fizyczne	3 334 078	3 278 425	819 555	847 723
6.	– osoby prawne – banki	5 568 731	3 858 125	11 749 329	6 006 528
7.	– SKOKI	85 893	1 214	49 947	58 431
8.	– pozostałe	3 286 855	3 032 556	2 632 518	1 489 509
9.	– podmioty bez osobowości prawnej	394 160	45 213	252 722	260 345
10.	Brokerzy ubezpieczeniowi i reasekuracyjni – osoby fizyczne	20 172	18 580	88 864	83 966
11.	– osoby prawne	23 202	20 927	476 209	421 418
12.	Inne kanały dystrybucji	1 163 969	71 805	20 815	923 787
13.	Ogółem	16 431 120	13 244 058	22 553 497	17 034 113

Zatrudnienie w Dziale I

Lp.	Nazwa stanowiska	Ilość etatów/osób	
		2008	2009
1.	Kadra kierownicza	693	543
2.	Doradcy	2	3
3.	Aktuariusze	60	29
4.	Pozostali pracownicy (w tym agenci na etatach)	6 514 (12)	6 180 (4)
5.	Liczba agentów nieetatowych w osobach	17 252	14 809

Składka przypisana brutto w Dziale II w tys. zł

Lp.	Kanały dystrybucji	Składka brutto	
		2008	2008
1.	Sprzedaż bezpośrednia – pracownicy	4 208 461	3 477 692
2.	– internet	52 504	81 622
3.	– telefon	262 693	8 126
4.	– inne	364 476	606 088
5.	Agenci ubezpieczeniowi – osoby fizyczne	8 579 369	8 675 965
6.	– osoby prawne – banki	422 709	728 717
7.	– SKOKI	127 857	529 006
8.	– pozostałe	2 573 259	2 207 474
9.	– podmioty bez osobowości prawnej	344 122	440 538
10.	– przedsiębiorcy (art. 10 ustawy o pośrednictwie)	346 076	365 036
11.	Brokerzy ubezpieczeniowi i reasekuracyjni – osoby fizyczne	501 212	715 264
12.	– osoby prawne	2 409 027	2 739 949
13.	Inne kanały dystrybucji	166 325	315 036
14.	Ogółem	20 358 090	20 890 513

Zatrudnienie w Dziale II

Lp.	Nazwa stanowiska	Ilość etatów/osób	
		2008	2009
1.	Kadra kierownicza	1 997	1 919
2.	Doradcy	14	9
3.	Aktuariusze	38	33
4.	Pozostali pracownicy (w tym agenci na etatach)	20 266 (277)	20 413 (218)
5.	Liczba agentów nieetatowych w osobach	38 113	42 244

3.1.2. Składka przypisana

Składka przypisana brutto w tys. zł

Lp.	Dział	Składka przypisana brutto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Dział I	38 985 758	30 278 171	77,7%
2.	Dział II	20 358 090	20 890 513	103,8%
3.	Ogółem	59 343 848	51 168 684	86,6%

Składka przypisana brutto w tys. zł w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Składka przypisana brutto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	914 420	639 806	70,0%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	1 509 060	1 855 588	123,0%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	1 734 178	1 562 866	90,1%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	3 993 935	1 666 055	41,7%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	1 604 890	623 334	38,8%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	986 686	411 561	41,7%
7.	BZWBK - Aviva TUnż S.A.	59 013	169 892	287,9%
8.	CARDIF POLSKA S.A.	452 113	387 126	85,6%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	367 126	308 311	84,0%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	15 080	33 379	221,3%
11.	ERGO HESTIA STUnż S.A.	269 332	500 103	185,7%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	2 657 004	2 692 884	101,4%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	792 027	1 209 428	152,7%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	167 259	177 815	106,3%
15.	ING S.A.	3 876 007	2 548 479	65,8%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	6 050	1 958	32,4%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	3 758	6 171	164,2%
19.	METLIFE S.A.	429 035	123 282	28,7%
20.	NORDEA TUnż S.A.	1 336 407	1 211 968	90,7%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	65 438	79 879	122,1%
22.	PRAMERICA S.A.	125 250	153 857	122,8%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	13 082 075	9 918 240	75,8%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	10 748	11 183	104,0%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	16 906	19 623	116,1%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	377 560	330 950	87,7%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	48 529	62 631	129,1%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	1 154 891	960 786	83,2%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	3 586	4 491	125,2%
30.	WARTA TUnż S.A.	2 926 256	2 606 524	89,1%
31.	Ogółem	38 984 617	30 278 171	77,7%

Składka przypisana brutto w tys. zł w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Składka przypisana brutto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	1 619 723	1 601 596	98,9%
2.	AVIVA - TUO S.A.	193 161	201 490	104,3%
3.	AXA S.A.	26 111	57 564	220,5%
4.	BENEFIA S.A.	161 290	183 565	113,8%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	922	35	3,8%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	126 569	93 943	74,2%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	15 614	98 993	634,0%
8.	COMPENSA S.A.	585 632	722 980	123,5%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	141 092	195 110	138,3%
10.	CUPRUM T.U.W.	23 273	22 622	97,2%
11.	D.A.S. S.A.	11 827	13 800	116,7%
12.	ERGO HESTIA S.A.	1 805 029	2 183 865	121,0%
13.	EULER HERMES S.A.	154 252	207 820	134,7%
14.	EUROPA S.A.	253 082	349 466	138,1%
15.	GENERALI S.A.	600 137	730 512	121,7%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	856 590	838 956	97,9%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	89 520	88 533	98,9%
18.	INTER POLSKA S.A.	59 188	67 773	114,5%
19.	INTERRISK S.A.	715 428	769 062	107,5%
20.	KUKE S.A.	15 014	27 954	186,2%
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	74 987	62 108	82,8%
23.	MTU S.A.	358 338	453 251	126,5%
24.	PARTNER S.A.	483	519	107,5%
25.	POCZTOWE T.U.W.	32 874	37 492	114,0%
26.	PTR S.A.	296 999	273 095	92,0%
27.	PTU S.A.	425 524	441 056	103,7%
28.	PZM S.A.	184 226	224 741	122,0%
29.	PZU S.A.	8 217 789	7 791 169	94,8%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	76 389	71 525	93,6%
31.	SKOK T.U.W.	92 782	166 744	179,7%
32.	TUW T.U.W.	188 136	232 771	123,7%
33.	TUZ T.U.W.	39 897	50 528	126,6%
34.	UNIQA S.A.	664 871	770 412	115,9%
35.	WARTA S.A.	2 018 311	1 859 463	92,1%
36.	Ogółem	20 125 060	20 890 513	103,8%

ZESTAWIENIA TABELARYCZNE – RYNEK UBEZPIECZEŃ W LICZBACH

Składka przypisana brutto w tys. zł wg grup ryzyka w Dziale I

Lp.	Grupa ryzyka	Składka przypisana brutto		Dynamika	Udział w składce przypisanej brutto	
		2008	2009		09/08	2008
1.	Grupa I – Ubezpieczenia na życie	28 376 419	19 216 576	67,7%	72,7%	63,6%
2.	Grupa II – Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	131 588	125 866	95,7%	0,3%	0,4%
3.	Grupa III – Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	6 289 242	6 458 122	102,7%	16,1%	21,3%
4.	Grupa IV – Ubezpieczenia rentowe	61 654	71 192	115,5%	0,2%	0,2%
5.	Grupa V – Ubezpieczenia wypadkowe, jeśli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	4 077 713	4 339 805	106,4%	10,5%	14,3%
6.	Reasekuracja czynna	48 001	66 610	138,8%	0,1%	0,2%
7.	Ogółem	38 984 617	30 278 171	77,7%	100,0%	100,0%

Składka przypisana brutto w tys. zł wg grup ryzyka w Dziale II

Lp.	Grupa ryzyka	Składka przypisana brutto		Dynamika	Udział w składce przypisanej brutto	
		2008	2009		09/08	2008
1	Grupa I – Ubezpieczenia wypadku, w tym wypadku przy pracy i choroby zawodowej	1 203 103	1 202 600	100,0%	6,0%	5,8%
2	Grupa II – Ubezpieczenie choroby	296 240	277 882	93,8%	1,5%	1,3%
3	Grupa III – Ubezpieczenie casco pojazdów lądowych, z wyjątkiem pojazdów szynowych	5 136 093	4 829 382	94,0%	25,5%	23,1%
4	Grupa IV – Ubezpieczenie casco pojazdów szynowych	11 874	16 988	143,1%	0,1%	0,1%
5	Grupa V – Ubezpieczenie casco statków powietrznych	17 133	20 211	118,0%	0,1%	0,1%
6	Grupa VI – Ubezpieczenie żeglugi morskiej i śródlądowej	101 141	106 358	105,2%	0,5%	0,5%
7	Grupa VII – Ubezpieczenie przedmiotów w transporcie	112 745	92 299	81,9%	0,6%	0,4%
8	Grupa VIII – Ubezpieczenie szkód spowodowanych żywiołami nie ujęte w grupach 3-7	1 881 385	2 170 170	115,3%	9,3%	10,4%
9	Grupa IX – Ubezpieczenie pozostałych szkód rzeczowych, nie ujętych w grupach 3-8	1 432 975	1 542 016	107,6%	7,1%	7,4%
10	Grupa X – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów lądowych	6 878 624	6 988 372	101,6%	34,2%	33,5%
11	Grupa XI – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów powietrznych	21 463	24 049	112,0%	0,1%	0,1%
12	Grupa XII – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	15 476	25 838	167,0%	0,1%	0,1%
13	Grupa XIII – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej nie ujętej w grupach 10-12	973 140	1 112 825	114,4%	4,8%	5,3%
14	Grupa XIV – Ubezpieczenie kredytu	491 983	460 095	93,5%	2,4%	2,2%
15	Grupa XV – Gwarancja ubezpieczeniowa	215 178	277 540	129,0%	1,1%	1,3%
16	Grupa XVI – Ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych	547 059	871 780	159,4%	2,7%	4,2%
17	Grupa XVII – Ubezpieczenie ochrony prawnej	71 858	95 392	132,8%	0,4%	0,5%
18	Grupa XVIII – Ubezpieczenie świadczenia pomocy na korzyść osób które popadły w trudności w czasie podróży lub podczas nieobecności w miejscu zamieszkania	207 239	286 740	138,4%	1,0%	1,4%
19	Grupa XIX – Reasekuracja czynna	510 351	489 976	96,0%	2,5%	2,3%
20	Ogółem	20 125 060	20 890 513	103,8%	100,0%	100,0%

Składka przypisana netto w tys. zł

Lp	Dział	Składka przypisana netto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Dział I	37 328 109	29 291 263	78,5%
2.	Dział II	17 247 135	18 178 924	106,8%
3.	Ogółem	54 575 244	47 470 187	87,4%

Składka przypisana netto w tys. zł w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Składka przypisana netto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	801 272	639 047	79,8%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	1 462 190	1 922 904	131,5%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	1 357 566	1 522 753	112,2%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	3 991 008	1 662 011	41,6%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	1 602 772	620 460	38,7%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	982 067	408 518	41,6%
7.	BZWBK - Aviva TUnŻ S.A.	59 012	169 891	287,9%
8.	CARDIF POLSKA S.A.	450 594	386 079	85,7%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	370 242	302 819	81,8%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	14 889	33 159	222,7%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	249 914	478 545	191,5%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	2 642 688	2 691 883	101,9%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	779 277	1 191 213	152,9%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	105 126	105 030	99,9%
15.	ING S.A.	3 310 874	1 686 065	50,9%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	5 923	1 847	31,2%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	2 205	4 643	210,6%
19.	METLIFE S.A.	428 255	122 284	28,6%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	1 337 184	1 210 882	90,6%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	65 636	79 812	121,6%
22.	PRAMERICA S.A.	122 003	150 566	123,4%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	13 040 246	9 917 296	76,1%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	10 755	11 185	104,0%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	16 683	19 399	116,3%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	376 631	329 773	87,6%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	47 731	58 084	121,7%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	1 152 415	957 191	83,1%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	2 611	4 189	160,4%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	2 535 557	2 603 735	102,7%
31.	Ogółem	37 323 326	29 291 263	78,5%

ZESTAWIENIA TABELARYCZNE – RYNEK UBEZPIECZEŃ W LICZBACH

Składka przypisana netto w tys. zł w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Składka przypisana netto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	1 168 902	1 287 048	110,1%
2.	AVIVA - TUO S.A.	108 107	144 825	134,0%
3.	AXA S.A.	2 291	10 928	477,0%
4.	BENEFIA S.A.	137 277	148 819	108,4%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	1 303	1 470	112,8%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	41 294	75 989	184,0%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	12 391	59 580	480,8%
8.	COMPENSA S.A.	507 853	601 273	118,4%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	75 348	110 044	146,0%
10.	CUPRUM T.U.W.	19 412	20 076	103,4%
11.	D.A.S. S.A.	4 199	4 906	116,8%
12.	ERGO HESTIA S.A.	1 439 679	1 688 179	117,3%
13.	EULER HERMES S.A.	20 454	26 808	131,1%
14.	EUROPA S.A.	198 251	238 470	120,3%
15.	GENERALI S.A.	445 337	532 810	119,6%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	699 715	667 466	95,4%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	63 947	51 996	81,3%
18.	INTER POLSKA S.A.	39 448	46 878	118,8%
19.	INTERRISK S.A.	580 391	627 069	108,0%
20.	KUKE S.A.	10 456	-2 457	X
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	67 302	62 608	93,0%
23.	MTU S.A.	293 670	395 224	134,6%
24.	PARTNER S.A.	149	502	336,9%
25.	POCZTOWE T.U.W.	23 811	17 611	74,0%
26.	PTR S.A.	280 552	257 310	91,7%
27.	PTU S.A.	294 462	319 906	108,6%
28.	PZM S.A.	96 173	213 651	222,2%
29.	PZU S.A.	8 028 557	7 939 042	98,9%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	68 759	64 216	93,4%
31.	SKOK T.U.W.	69 531	97 469	140,2%
32.	TUW T.U.W.	142 114	181 272	127,6%
33.	TUZ T.U.W.	34 562	36 978	107,0%
34.	UNIQA S.A.	397 411	479 107	120,6%
35.	WARTA S.A.	1 646 149	1 771 851	107,6%
36.	Ogółem	17 019 257	18 178 924	106,8%

3.1.3. Wypłacone odszkodowania i świadczenia

Odszkodowania i świadczenia brutto w tys. zł

Lp.	Dział	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Dział I	19 334 348	27 716 045	143,4%
2.	Dział II	10 132 628	12 364 968	122,0%
3.	Suma	29 466 976	40 081 013	136,0%

Odszkodowania i świadczenia brutto w tys. zł w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	1 279 314	759 196	59,3%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	737 169	1 204 135	163,3%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	706 456	619 913	87,7%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	2 533 417	2 246 305	88,7%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	584 638	925 065	158,2%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	375 789	297 658	79,2%
7.	BZWBK - Aviva TUnŻ S.A.	148	5 991	4048,0%
8.	CARDIF POLSKA S.A.	46 351	71 507	154,3%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	113 483	206 242	181,7%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	3 740	6 006	160,6%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	96 511	118 332	122,6%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	833 236	1 337 263	160,5%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	482 252	507 162	105,2%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	162 644	104 732	64,4%
15.	ING S.A.	561 668	3 163 815	563,3%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	3 689	1 412	38,3%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	762	545	71,5%
19.	METLIFE S.A.	67 202	179 493	267,1%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	988 708	1 143 918	115,7%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	34 805	48 991	140,8%
22.	PRAMERICA S.A.	29 414	37 680	128,1%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	7 405 086	10 193 045	137,6%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	2 959	3 635	122,8%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	10 570	9 725	92,0%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	255 328	176 577	69,2%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	30 358	18 775	61,8%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	643 744	1 098 468	170,6%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	763	1 907	249,9%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	1 344 144	3 228 552	240,2%
31.	Ogółem	19 334 348	27 716 045	143,4%

ZESTAWIENIA TABELARYCZNE – RYNEK UBEZPIECZEŃ W LICZBACH

Odszkodowania i świadczenia brutto w tys. zł w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Składka przypisana brutto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	819 767	962 110	117,4%
2.	AVIVA - TUO S.A.	41 915	85 244	203,4%
3.	AXA S.A.	3 105	50 434	1624,3%
4.	BENEFIA S.A.	88 250	112 790	127,8%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	0	0	X
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	10 626	24 184	227,6%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	67	3 089	4610,4%
8.	COMPENSA S.A.	314 116	387 642	123,4%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	50 238	87 619	174,4%
10.	CUPRUM T.U.W.	7 991	12 923	161,7%
11.	D.A.S. S.A.	2 619	3 009	114,9%
12.	ERGO HESTIA S.A.	811 371	1 142 473	140,8%
13.	EULER HERMES S.A.	69 275	155 802	224,9%
14.	EUROPA S.A.	208	5 451	2620,7%
15.	GENERALI S.A.	245 703	399 435	162,6%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	499 797	508 612	101,8%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	41 633	25 363	60,9%
18.	INTER POLSKA S.A.	18 810	23 780	126,4%
19.	INTERRISK S.A.	249 375	345 410	138,5%
20.	KUKE S.A.	9 715	13 358	137,5%
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	36 912	37 034	100,3%
23.	MTU S.A.	147 781	245 685	166,2%
24.	PARTNER S.A.	264	30	11,4%
25.	POCZTOWE T.U.W.	30 392	24 527	80,7%
26.	PTR S.A.	191 158	176 609	92,4%
27.	PTU S.A.	235 197	257 707	109,6%
28.	PZM S.A.	43 923	152 408	347,0%
29.	PZU S.A.	4 586 363	5 184 674	113,0%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	45 990	53 211	115,7%
31.	SKOK T.U.W.	3 456	4 816	139,4%
32.	TUW T.U.W.	89 446	116 705	130,5%
33.	TUZ T.U.W.	22 914	19 324	84,3%
34.	UNIQA S.A.	368 970	481 818	130,6%
35.	WARTA S.A.	1 045 281	1 261 692	120,7%
36.	Ogółem	10 132 628	12 364 968	122,0%

Odszkodowania i świadczenia brutto w tys. zł wg grup ryzyka w Dziale I

Lp.	Grupa ryzyka	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika w % 09/08	Udział w wypłaconych świadczeniach i odszkodowaniach ogółem	
		2008	2009		2008	2009
1.	Grupa I – Ubezpieczenia na życie	11 195 821	21 715 962	194,0%	57,9%	78,4%
2.	Grupa II – Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	171 971	167 399	97,3%	0,9%	0,6%
3.	Grupa III – Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	6 695 896	4 376 443	65,4%	34,6%	15,8%
4.	Grupa IV – Ubezpieczenia rentowe	55 536	61 199	110,2%	0,3%	0,2%
5.	Grupa V – Ubezpieczenia wypadkowe, jeśli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	1 193 230	1 366 932	114,6%	6,2%	4,9%
6.	Reasekuracja czynna	21 894	28 110	128,4%	0,1%	0,1%
7.	Ogółem	19 334 348	27 716 045	143,4%	100,0%	100,0%

Odszkodowania i świadczenia brutto w tys. zł wg grup ryzyka w Dziale II

Lp.	Grupa ryzyka	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika w % 09/08	Udział w wypłaconych świadczeniach i odszkodowaniach ogółem	
		2008	2009		2008	2009
1	Grupa I – Ubezpieczenia wypadku, w tym wypadku przy pracy i choroby zawodowej	224 424	258 914	115,4%	2,2%	2,1%
2	Grupa II – Ubezpieczenie choroby	91 902	119 541	130,1%	0,9%	1,0%
3	Grupa III – Ubezpieczenie casco pojazdów lądowych, z wyjątkiem pojazdów szynowych	3 072 383	3 708 088	120,7%	30,3%	29,9%
4	Grupa IV – Ubezpieczenie casco pojazdów szynowych	8 037	8 129	101,1%	0,1%	0,1%
5	Grupa V – Ubezpieczenie casco statków powietrznych	12 254	12 660	103,3%	0,1%	0,1%
6	Grupa VI – Ubezpieczenie żeglugi morskiej i śródlądowej	107 311	129 856	121,0%	1,1%	1,1%
7	Grupa VII – Ubezpieczenie przedmiotów w transporcie	50 140	46 839	93,4%	0,5%	0,4%
8	Grupa VIII – Ubezpieczenie szkód spowodowanych żywołami nie ujęte w grupach 3-7	904 513	1 211 530	133,9%	8,9%	9,8%
9	Grupa IX – Ubezpieczenie pozostałych szkód rzeczowych, nie ujętych w grupach 3-8	518 744	555 452	107,1%	5,1%	4,5%
10	Grupa X – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów lądowych	4 295 147	5 066 447	118,0%	42,4%	40,9%
11	Grupa XI – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów powietrznych	1 558	741	47,6%	0,0%	0,0%
12	Grupa XII – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową	7 068	6 842	96,8%	0,1%	0,1%
13	Grupa XIII – Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej nie ujętej w grupach 10-12	335 527	503 413	150,0%	3,3%	4,1%
14	Grupa XIV – Ubezpieczenie kredytu	86 809	207 956	239,6%	0,9%	1,7%
15	Grupa XV – Gwarancja ubezpieczeniowa	21 047	59 190	281,2%	0,2%	0,5%
16	Grupa XVI – Ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych	41 037	59 806	145,7%	0,4%	0,5%
17	Grupa XVII – Ubezpieczenie ochrony prawnej	4 196	5 616	133,8%	0,0%	0,0%
18	Grupa XVIII – Ubezpieczenie świadczenia pomocy na korzyść osób które popadły w trudności w czasie podróży lub podczas nieobecności w miejscu zamieszkania	80 189	108 769	135,6%	0,8%	0,9%
19	Reasekuracja czynna	270 342	295 179	109,2%	2,7%	2,4%
20	Ogółem	10 132 628	12 364 968	122,0%	100,0%	100,0%

ZESTAWIENIA TABELARYCZNE – RYNEK UBEZPIECZEŃ W LICZBACH

Odszkodowania i świadczenia netto w tys. zł

Lp.	Dział	Odszkodowania i świadczenia netto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Dział I	19 399 794	26 931 701	138,8%
2.	Dział II	10 450 403	12 248 934	117,2%
3.	Suma	29 850 197	39 180 635	131,3%

Odszkodowania i świadczenia netto w tys. zł w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Odszkodowania i świadczenia netto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	1 277 163	757 778	59,3%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	757 957	1 190 959	157,1%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	683 215	621 643	91,0%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	2 545 175	2 248 647	88,3%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	588 144	939 888	159,8%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	377 237	299 166	79,3%
7.	BZWBK - Aviva TUnż S.A.	595	5 771	969,9%
8.	CARDIF POLSKA S.A.	56 688	78 916	139,2%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	114 305	208 882	182,7%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	3 877	6 852	176,7%
11.	ERGO HESTIA STUnż S.A.	99 550	121 043	121,6%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	840 021	1 354 974	161,3%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	488 469	520 801	106,6%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	136 028	72 898	53,6%
15.	ING S.A.	539 447	2 309 331	428,1%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	3 509	1 093	31,1%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	563	463	82,2%
19.	METLIFE S.A.	70 694	201 791	285,4%
20.	NORDEA TUnż S.A.	1 008 529	1 130 535	112,1%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	32 767	49 795	152,0%
22.	PRAMERICA S.A.	29 443	35 866	121,8%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	7 492 405	10 271 425	137,1%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	2 879	3 589	124,7%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	10 664	9 687	90,8%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	254 645	179 306	70,4%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	31 066	19 853	63,9%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	646 085	1 101 457	170,5%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	887	2 122	239,2%
30.	WARTA TUnż S.A.	1 307 787	3 187 170	243,7%
31.	Ogółem	19 399 794	26 931 701	138,8%

Odszkodowania i świadczenia netto w tys. zł w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Odszkodowania i świadczenia netto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	724 481	830 113	114,6%
2.	AVIVA - TUO S.A.	48 366	100 703	208,2%
3.	AXA S.A.	3 486	8 800	252,4%
4.	BENEFIA S.A.	102 880	108 233	105,2%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	6	17	283,3%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	9 299	15 602	167,8%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	1 399	6 953	497,0%
8.	COMPENSA S.A.	326 279	429 126	131,5%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	38 489	61 041	158,6%
10.	CUPRUM T.U.W.	6 245	12 146	194,5%
11.	D.A.S. S.A.	1 403	1 146	81,7%
12.	ERGO HESTIA S.A.	896 481	1 136 488	126,8%
13.	EULER HERMES S.A.	17 525	33 904	193,5%
14.	EUROPA S.A.	1 772	8 720	492,1%
15.	GENERALI S.A.	299 738	420 886	140,4%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	420 265	441 418	105,0%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	36 140	21 145	58,5%
18.	INTER POLSKA S.A.	14 245	21 890	153,7%
19.	INTERRISK S.A.	304 040	370 850	122,0%
20.	KUKE S.A.	8 231	15 336	186,3%
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	40 779	37 770	92,6%
23.	MTU S.A.	199 338	282 378	141,7%
24.	PARTNER S.A.	570	188	33,0%
25.	POCZTOWE T.U.W.	11 611	9 783	84,3%
26.	PTR S.A.	218 897	194 892	89,0%
27.	PTU S.A.	194 028	206 495	106,4%
28.	PZM S.A.	75 581	177 532	234,9%
29.	PZU S.A.	5 063 091	5 465 575	107,9%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	59 929	40 125	67,0%
31.	SKOK T.U.W.	5 088	-2 369	X
32.	TUW T.U.W.	85 369	135 675	158,9%
33.	TUZ T.U.W.	19 523	14 708	75,3%
34.	UNIQA S.A.	231 593	304 914	131,7%
35.	WARTA S.A.	984 236	1 336 751	135,8%
36.	Ogółem	10 450 403	12 248 934	117,2%

3.1.4. Techniczny wynik ubezpieczeń

Techniczny wynik ubezpieczeń w tys. zł

Lp.	Dział	Techniczny wynik ubezpieczeń		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Dział I	3 463 747	4 248 764	122,7%
2.	Dział II	768 064	-222 132	X
3.	Ogółem	4 231 811	4 026 632	95,2%

Techniczny wynik ubezpieczeń w tys. zł w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Techniczny wynik ubezpieczeń		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	71 083	83 907	118,0%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	20 870	50 310	241,1%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	324 944	304 545	93,7%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	429 566	465 304	108,3%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	-56 212	-46 944	X
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	3 730	5 004	134,2%
7.	BZWBK - Aviva TUnż S.A.	-3 624	-1 816	X
8.	CARDIF POLSKA S.A.	27 050	23 717	87,7%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	10 836	15 826	146,1%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	-464	792	X
11.	ERGO HESTIA STUnż S.A.	5 819	15 028	258,3%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	28 458	55 595	195,4%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	16 058	26 170	163,0%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	-21 655	-25 486	X
15.	ING S.A.	203 054	248 657	122,5%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	-1 296	1 510	X
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	-3 144	-2 842	X
19.	METLIFE S.A.	11 513	11 237	97,6%
20.	NORDEA TUnż S.A.	1 528	-4 254	X
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	4 016	2 887	71,9%
22.	PRAMERICA S.A.	6 466	2 524	39,0%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	2 302 962	2 920 941	126,8%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	-1 548	2 096	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	-4 606	-5 029	X
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	45 937	37 057	80,7%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	12 875	15 718	122,1%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	756	3 160	418,0%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	-511	-681	X
30.	WARTA TUnż S.A.	29 286	43 831	149,7%
31.	Ogółem	3 463 747	4 248 764	122,7%

Techniczny wynik ubezpieczeń w tys. zł w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Techniczny wynik ubezpieczeń		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	13 346	-26 586	X
2.	AVIVA - TUO S.A.	-42 688	-53 519	X
3.	AXA S.A.	-16 154	-20 748	X
4.	BENEFIA S.A.	-2 180	-891	X
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	441	638	144,7%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	-1 161	12 547	X
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	-4 055	619	X
8.	COMPENSA S.A.	3 180	-13 109	X
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	1 461	3 333	228,1%
10.	CUPRUM T.U.W.	-548	552	X
11.	D.A.S. S.A.	-2 091	-1 783	X
12.	ERGO HESTIA S.A.	56 275	-27 203	X
13.	EULER HERMES S.A.	15 201	640	4,2%
14.	EUROPA S.A.	63 417	58 443	92,2%
15.	GENERALI S.A.	-36 326	-76 902	X
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	-2 646	-20 378	X
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	8 523	6 113	71,7%
18.	INTER POLSKA S.A.	-5 450	-7 684	X
19.	INTERRISK S.A.	15 683	5 317	33,9%
20.	KUKE S.A.	-961	-23 141	X
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	10 397	9 198	88,5%
23.	MTU S.A.	-3 090	1 823	X
24.	PARTNER S.A.	-1 170	-148	X
25.	POCZTOWE T.U.W.	-1 133	-1 637	X
26.	PTR S.A.	-15 542	5 249	X
27.	PTU S.A.	-22 875	-6 211	X
28.	PZM S.A.	-29 364	-23 763	X
29.	PZU S.A.	718 263	133 583	18,6%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	-29 790	-13 405	X
31.	SKOK T.U.W.	29 143	57 817	198,4%
32.	TUW T.U.W.	1 284	-4 915	X
33.	TUZ T.U.W.	-2 886	2 678	X
34.	UNIQA S.A.	-1 037	-9 130	X
35.	WARTA S.A.	52 597	-189 529	X
36.	Ogółem	768 064	-222 132	X

3.1.5. Koszty działalności ubezpieczeniowej

Koszty działalności ubezpieczeniowej w tys. zł

Lp.	Dział	Koszty działalności ubezpieczeniowej		Dynamika 09/08	Koszty akwizycji		Dynamika 09/08	Koszty administracji		Dynamika 09/08	Otrzymane prowizje		Dynamika 09/08
		2008	2009		2008	2009		2008	2009		2008	2009	
1.	Dział I	4 946 671	5 422 699	109,6%	3 590 926	3 846 321	107,1%	1 552 201	1 603 834	103,3%	196 456	27 456	14,0%
2.	Dział II	5 141 866	5 781 227	112,4%	3 666 538	4 181 171	114,0%	1 916 969	2 051 602	107,0%	441 641	451 546	102,2%
3.	Ogółem	10 088 537	11 203 926	111,1%	7 257 464	8 027 492	110,6%	3 469 170	3 655 436	105,4%	638 097	479 002	75,1%

Koszty działalności ubezpieczeniowej w tys. zł w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Koszty działalności ubezpieczeniowej		Dynamika 09/08	Koszty akwizycji		Dynamika 09/08	Koszty administracji		Dynamika 09/08	Otrzymane prowizje		Dynamika 09/08
		2008	2009		2008	2009		2008	2009		2008	2009	
1.	AEGON S.A.	101 467	186 367	183,7%	171 502	144 233	84,1%	41 837	42 183	100,8%	111 872	49	0,0%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	483 681	605 434	125,2%	463 988	585 707	126,2%	20 467	20 603	100,7%	774	876	113,2%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	619 581	777 656	125,5%	521 777	683 357	131,0%	110 474	108 975	98,6%	12 670	14 676	115,8%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	340 413	339 492	99,7%	203 082	202 322	99,6%	137 463	136 918	99,6%	132	-252	X
5.	AXA ŻYCIE S.A.	122 883	161 247	131,2%	69 681	89 679	128,7%	53 541	71 761	134,0%	339	193	56,9%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	284 898	335 086	117,6%	270 802	321 805	118,8%	14 474	13 320	92,0%	378	39	10,3%
7.	BZWBK - Aviva TUnż S.A.	8 303	28 515	343,4%	3 402	19 459	572,0%	4 901	9 056	184,8%	0	0	X
8.	CARDIF POLSKA S.A.	348 748	296 266	85,0%	332 970	278 939	83,8%	15 778	17 327	109,8%	0	0	X
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	132 578	115 400	87,0%	103 999	88 573	85,2%	28 998	26 978	93,0%	419	151	36,0%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	9 230	20 461	221,7%	6 238	16 959	271,9%	3 039	3 516	115,7%	47	14	29,8%
11.	ERGO HESTIA STUnż S.A.	131 232	242 817	185,0%	113 175	224 444	198,3%	20 706	21 655	104,6%	2 649	3 282	123,9%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	316 977	259 897	82,0%	295 736	237 273	80,2%	21 909	22 570	103,0%	668	-54	X
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	121 729	68 291	56,1%	83 269	33 352	40,1%	41 325	39 478	95,5%	2 865	4 539	158,4%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	53 823	57 186	106,2%	38 358	41 680	108,7%	35 282	31 432	89,1%	19 817	15 926	80,4%
15.	ING S.A.	328 883	299 278	91,0%	235 766	188 746	80,1%	100 476	114 873	114,3%	7 359	4 341	59,0%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	3 025	1 308	43,2%	1 271	135	10,6%	1 825	1 238	67,8%	71	65	91,5%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X	bd	bd	X	bd	bd	X	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	5 418	6 497	119,9%	3 000	3 433	114,4%	2 804	3 064	109,3%	386	0	X
19.	METLIFE S.A.	75 820	73 459	96,9%	21 475	15 468	72,0%	54 345	57 991	106,7%	0	0	X
20.	NORDEA TUnż S.A.	52 395	50 360	96,1%	33 353	29 550	88,6%	19 350	20 962	108,3%	308	152	49,4%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	26 406	26 776	101,4%	4 652	5 075	109,1%	21 782	21 715	99,7%	28	14	50,0%
22.	PRAMERICA S.A.	67 418	88 332	131,0%	8 330	10 196	122,4%	49 110	62 596	127,5%	-9 978	-15 540	X
23.	PZU ŻYCIE S.A.	1 008 007	1 068 252	106,0%	355 411	415 994	117,0%	652 596	654 510	100,3%	0	2 252	X
24.	REJENT LIFE T.U.W.	952	1 057	111,0%	0	0	X	952	1 057	111,0%	0	0	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	11 633	15 102	129,8%	4 619	9 523	206,2%	7 020	5 585	79,6%	6	6	100,0%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	105 447	109 562	103,9%	60 163	61 937	102,9%	45 511	47 869	105,2%	227	244	107,5%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	23 999	29 106	121,3%	16 264	20 656	127,0%	7 735	8 450	109,2%	0	0	X
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	26 227	29 018	110,6%	22 431	25 205	112,4%	6 007	6 852	114,1%	2 211	3 039	137,4%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	3 150	3 724	118,2%	375	824	219,7%	2 814	2 909	103,4%	39	9	23,1%
30.	WARTA TUnż S.A.	132 348	126 753	95,8%	145 837	91 797	62,9%	29 680	28 391	95,7%	43 169	-6 565	X
31.	Ogółem	4 946 671	5 422 699	109,6%	3 590 926	3 846 321	107,1%	1 552 201	1 603 834	103,3%	196 456	27 456	14,0%

Koszty działalności ubezpieczeniowej w tys. zł w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Koszty działalności ubezpieczeniowej		Dyna- mika	Koszty akwizycji		Dyna- mika	Koszty administracji		Dyna- mika	Otrzymane prowizje		Dyna- mika
		2008	2009	09/08	2008	2009	09/08	2008	2009	09/08	2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	358 756	439 457	122,5%	365 199	430 424	117,9%	46 521	55 492	119,3%	52 964	46 459	87,7%
2.	AVIVA - TUO S.A.	96 937	94 530	97,5%	71 921	64 849	90,2%	27 136	32 483	119,7%	2 120	2 802	132,2%
3.	AXA S.A.	15 144	23 021	152,0%	2 085	4 783	229,4%	15 659	23 853	152,3%	2 600	5 615	216,0%
4.	BENEFIA S.A.	33 649	41 694	123,9%	23 953	31 158	130,1%	12 090	11 912	98,5%	2 394	1 376	57,5%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	872	826	94,7%	71	59	83,1%	801	767	95,8%	0	0	X
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	30 704	47 879	155,9%	31 429	48 985	155,9%	5 997	9 865	164,5%	6 722	10 971	163,2%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	15 034	51 953	345,6%	9 929	39 231	395,1%	5 105	12 722	249,2%	0	0	X
8.	COMPENSA S.A.	150 868	166 829	110,6%	117 997	132 033	111,9%	35 828	40 103	111,9%	2 957	5 307	179,5%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	29 773	41 242	138,5%	26 487	41 638	157,2%	11 287	14 582	129,2%	8 001	14 978	187,2%
10.	CUPRUM T.U.W.	1 772	2 912	164,3%	681	666	97,8%	2 456	2 493	101,5%	1 365	247	18,1%
11.	D.A.S. S.A.	4 637	5 207	112,3%	8 166	9 407	115,2%	3 426	3 611	105,4%	6 955	7 811	112,3%
12.	ERGO HESTIA S.A.	454 423	557 097	122,6%	399 795	499 219	124,9%	81 354	94 090	115,7%	26 726	36 212	135,5%
13.	EULER HERMES S.A.	-17 177	-14 132	X	22 837	21 583	94,5%	9 325	11 103	119,1%	49 339	46 818	94,9%
14.	EUROPA S.A.	103 676	143 340	138,3%	84 323	120 075	142,4%	19 880	24 145	121,5%	527	880	167,0%
15.	GENERALI S.A.	142 019	157 494	110,9%	90 087	110 408	122,6%	58 288	70 119	120,3%	6 356	23 033	362,4%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	207 959	210 672	101,3%	122 500	129 095	105,4%	120 307	119 546	99,4%	34 848	37 969	109,0%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	18 725	19 764	105,5%	16 556	17 327	104,7%	7 265	7 248	99,8%	5 096	4 811	94,4%
18.	INTER POLSKA S.A.	31 255	32 688	104,6%	23 969	25 250	105,3%	11 589	12 316	106,3%	4 303	4 878	113,4%
19.	INTERRISK S.A.	217 515	225 111	103,5%	142 784	152 713	107,0%	80 071	81 418	101,7%	5 340	9 020	168,9%
20.	KUKE S.A.	11 796	11 083	94,0%	4 630	4 442	95,9%	9 355	8 164	87,3%	2 189	1 523	69,6%
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X	bd	bd	X	bd	bd	X	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	14 525	13 350	91,9%	9 273	7 691	82,9%	5 252	5 683	108,2%	0	24	X
23.	MTU S.A.	61 684	79 675	129,2%	42 557	57 907	136,1%	19 127	21 768	113,8%	0	0	X
24.	PARTNER S.A.	798	458	57,4%	0	60	X	798	398	49,9%	0	0	X
25.	POCZTOWE T.U.W.	8 356	6 862	82,1%	4 809	3 712	77,2%	5 789	5 802	100,2%	2 242	2 652	118,3%
26.	PTR S.A.	78 984	59 174	74,9%	67 458	47 704	70,7%	11 674	11 741	100,6%	148	271	183,1%
27.	PTU S.A.	98 452	100 939	102,5%	66 647	73 812	110,8%	52 051	56 046	107,7%	20 246	28 919	142,8%
28.	PZM S.A.	33 151	54 854	165,5%	23 744	42 940	180,8%	9 484	12 204	128,7%	77	290	376,6%
29.	PZU S.A.	2 080 925	2 247 677	108,0%	1 230 011	1 287 578	104,7%	939 278	1 006 743	107,2%	88 364	46 644	52,8%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	38 499	36 230	94,1%	18 323	17 981	98,1%	21 800	19 452	89,2%	1 624	1 203	74,1%
31.	SKOK T.U.W.	33 425	40 531	121,3%	20 962	28 061	133,9%	12 466	12 474	100,1%	3	4	133,3%
32.	TUW T.U.W.	39 299	46 866	119,3%	23 833	30 154	126,5%	23 042	26 883	116,7%	7 576	10 171	134,3%
33.	TUZ T.U.W.	14 102	17 918	127,1%	11 210	14 084	125,6%	4 882	4 813	98,6%	1 990	979	49,2%
34.	UNIQA S.A.	134 896	162 405	120,4%	140 464	178 523	127,1%	62 748	64 529	102,8%	68 316	80 647	118,0%
35.	WARTA S.A.	596 433	655 621	109,9%	441 848	507 619	114,9%	184 838	167 034	90,4%	30 253	19 032	62,9%
36.	Ogółem	5 141 866	5 781 227	112,4%	3 666 538	4 181 171	114,0%	1 916 969	2 051 602	107,0%	441 641	451 546	102,2%

Udział kosztów działalności ubezpieczeniowej w składce przypisanej brutto w tys. zł

Lp.	Dział	Koszty akwizycji		Udział w składce przypisanej brutto		Koszty administracji		Udział w składce przypisanej brutto	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
1.	Dział I	3 590 926	3 846 321	9,2%	12,7%	1 552 201	1 603 834	4,0%	5,3%
2.	Dział II	3 666 538	4 181 171	18,2%	20,0%	1 916 969	2 051 602	9,5%	9,8%
3.	Ogółem	7 257 464	8 027 492	12,3%	15,7%	3 469 170	3 655 436	5,9%	7,1%

Udział kosztów działalności ubezpieczeniowej w składce przypisanej brutto w Dziale I w tys. zł

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Koszty akwizycji		Udział w składce przypisanej brutto		Koszty administracji		Udział w składce przypisanej brutto	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
1.	AEGON S.A.	171 502	144 233	18,8%	22,5%	41 837	42 183	4,6%	6,6%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	463 988	585 707	30,7%	31,6%	20 467	20 603	1,4%	1,1%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	521 777	683 357	30,1%	43,7%	110 474	108 975	6,4%	7,0%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	203 082	202 322	5,1%	12,1%	137 463	136 918	3,4%	8,2%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	69 681	89 679	4,3%	14,4%	53 541	71 761	3,3%	11,5%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	270 802	321 805	27,4%	78,2%	14 474	13 320	1,5%	3,2%
7.	BZWBK - Aviva TUnŻ S.A.	3 402	19 459	5,8%	11,5%	4 901	9 056	8,3%	5,3%
8.	CARDIF POLSKA S.A.	332 970	278 939	73,6%	72,1%	15 778	17 327	3,5%	4,5%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	103 999	88 573	28,3%	28,7%	28 998	26 978	7,9%	8,8%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	6 238	16 959	41,4%	50,8%	3 039	3 516	20,2%	10,5%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	113 175	224 444	42,0%	44,9%	20 706	21 655	7,7%	4,3%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	295 736	237 273	11,1%	8,8%	21 909	22 570	0,8%	0,8%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	83 269	33 352	10,5%	2,8%	41 325	39 478	5,2%	3,3%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	38 358	41 680	22,9%	23,4%	35 282	31 432	21,1%	17,7%
15.	ING S.A.	235 766	188 746	6,1%	7,4%	100 476	114 873	2,6%	4,5%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	1 271	135	21,0%	6,9%	1 825	1 238	30,2%	63,2%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X	bd	bd	X	bd	bd
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	3 000	3 433	79,8%	55,6%	2 804	3 064	74,6%	49,7%
19.	METLIFE S.A.	21 475	15 468	5,0%	12,5%	54 345	57 991	12,7%	47,0%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	33 353	29 550	2,5%	2,4%	19 350	20 962	1,4%	1,7%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	4 652	5 075	7,1%	6,4%	21 782	21 715	33,3%	27,2%
22.	PRAMERICA S.A.	8 330	10 196	6,7%	6,6%	49 110	62 596	39,2%	40,7%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	355 411	415 994	2,7%	4,2%	652 596	654 510	5,0%	6,6%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	0	0	0,0%	0,0%	952	1 057	8,9%	9,5%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	4 619	9 523	27,3%	48,5%	7 020	5 585	41,5%	28,5%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	60 163	61 937	15,9%	18,7%	45 511	47 869	12,1%	14,5%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	16 264	20 656	33,5%	33,0%	7 735	8 450	15,9%	13,5%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	22 431	25 205	1,9%	2,6%	6 007	6 852	0,5%	0,7%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	375	824	10,5%	18,3%	2 814	2 909	78,5%	64,8%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	145 837	91 797	5,0%	3,5%	29 680	28 391	1,0%	1,1%
31.	Ogółem	3 590 926	3 846 321	9,2%	12,7%	1 552 201	1 603 834	4,0%	5,3%

Udział kosztów działalności ubezpieczeniowej w składce przypisanej brutto w Dziale II w tys. zł

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Koszty akwizycji		Udział w składce przypisanej brutto		Koszty administracji		Udział w składce przypisanej brutto	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	365 199	430 424	22,5%	26,9%	46 521	55 492	2,9%	3,5%
2.	AVIVA - TUO S.A.	71 921	64 849	37,2%	32,2%	27 136	32 483	14,0%	16,1%
3.	AXA S.A.	2 085	4 783	8,0%	8,3%	15 659	23 853	60,0%	41,4%
4.	BENEFIA S.A.	23 953	31 158	14,9%	17,0%	12 090	11 912	7,5%	6,5%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	71	59	7,7%	168,6%	801	767	86,9%	2191,4%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	31 429	48 985	24,8%	52,1%	5 997	9 865	4,7%	10,5%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	9 929	39 231	63,6%	39,6%	5 105	12 722	32,7%	12,9%
8.	COMPENSA S.A.	117 997	132 033	20,1%	18,3%	35 828	40 103	6,1%	5,5%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	26 487	41 638	18,8%	21,3%	11 287	14 582	8,0%	7,5%
10.	CUPRUM T.U.W.	681	666	2,9%	2,9%	2 456	2 493	10,6%	11,0%
11.	D.A.S. S.A.	8 166	9 407	69,0%	68,2%	3 426	3 611	29,0%	26,2%
12.	ERGO HESTIA S.A.	399 795	499 219	22,1%	22,9%	81 354	94 090	4,5%	4,3%
13.	EULER HERMES S.A.	22 837	21 583	14,8%	10,4%	9 325	11 103	6,0%	5,3%
14.	EUROPA S.A.	84 323	120 075	33,3%	34,4%	19 880	24 145	7,9%	6,9%
15.	GENERALI S.A.	90 087	110 408	15,0%	15,1%	58 288	70 119	9,7%	9,6%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	122 500	129 095	14,3%	15,4%	120 307	119 546	14,0%	14,2%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	16 556	17 327	18,5%	19,6%	7 265	7 248	8,1%	8,2%
18.	INTER POLSKA S.A.	23 969	25 250	40,5%	37,3%	11 589	12 316	19,6%	18,2%
19.	INTERRISK S.A.	142 784	152 713	20,0%	19,9%	80 071	81 418	11,2%	10,6%
20.	KUKE S.A.	4 630	4 442	30,8%	15,9%	9 355	8 164	62,3%	29,2%
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X	X	bd	bd	X	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	9 273	7 691	12,4%	12,4%	5 252	5 683	7,0%	9,2%
23.	MTU S.A.	42 557	57 907	11,9%	12,8%	19 127	21 768	5,3%	4,8%
24.	PARTNER S.A.	0	60	X	11,6%	798	398	165,2%	76,7%
25.	POCZTOWE T.U.W.	4 809	3 712	14,6%	9,9%	5 789	5 802	17,6%	15,5%
26.	PTR S.A.	67 458	47 704	22,7%	17,5%	11 674	11 741	3,9%	4,3%
27.	PTU S.A.	66 647	73 812	15,7%	939 278	52 051	56 046	12,2%	12,7%
28.	PZM S.A.	23 744	42 940	12,9%	19,1%	9 484	12 204	5,1%	5,4%
29.	PZU S.A.	1 230 011	1 287 578	15,0%	16,5%	16,7%	1 006 743	11,4%	12,9%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	18 323	17 981	24,0%	25,1%	21 800	19 452	28,5%	27,2%
31.	SKOK T.U.W.	20 962	28 061	22,6%	16,8%	12 466	12 474	13,4%	7,5%
32.	TUW T.U.W.	23 833	30 154	12,7%	13,0%	23 042	26 883	12,2%	11,5%
33.	TUZ T.U.W.	11 210	14 084	28,1%	27,9%	4 882	4 813	12,2%	9,5%
34.	UNIQA S.A.	140 464	178 523	21,1%	23,2%	62 748	64 529	9,4%	8,4%
35.	WARTA S.A.	441 848	507 619	66,5%	65,9%	184 838	167 034	27,8%	21,7%
36.	Ogółem	3 666 538	4 181 171	18,2%	20,0%	1 916 969	2 051 602	9,5%	9,8%

3.1.6. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto w tys. zł

Lp.	Dział	Rezerwy		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Dział I	71 003 877	71 216 818	100,3%
2.	Dział II	26 767 010	28 667 899	107,1%
3.	Ogółem	97 770 887	99 884 717	102,2%

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto w tys. zł w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Rezerwy		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	4 408 936	4 886 734	110,8%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	2 557 315	2 945 718	115,2%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	6 038 361	6 404 881	106,1%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	11 286 238	11 690 118	103,6%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	1 592 792	1 348 260	84,6%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	683 378	498 794	73,0%
7.	BZWBK - Aviva TUnż S.A.	67 245	206 213	306,7%
8.	CARDIF POLSKA S.A.	216 650	221 119	102,1%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	519 895	568 418	109,3%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	9 894	16 622	168,0%
11.	ERGO HESTIA STUnż S.A.	384 108	527 222	137,3%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	2 435 841	3 625 632	148,8%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	1 086 907	1 897 344	174,6%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	368 345	466 535	126,7%
15.	ING S.A.	7 751 076	7 295 288	94,1%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	9 477	8 315	87,7%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	2 398	4 376	182,5%
19.	METLIFE S.A.	718 178	607 232	84,6%
20.	NORDEA TUnż S.A.	1 460 771	1 632 400	111,7%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	25 917	29 348	113,2%
22.	PRAMERICA S.A.	142 804	177 079	124,0%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	24 744 156	22 105 558	89,3%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	120 346	132 959	110,5%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	7 154	7 781	108,8%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	1 111 910	1 443 126	129,8%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	26 071	31 283	120,0%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	685 445	556 033	81,1%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	2 719	3 193	117,4%
30.	WARTA TUnż S.A.	2 539 550	1 879 237	74,0%
31.	Ogółem	71 003 877	71 216 818	100,3%

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto w tys. zł w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Rezerwy		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	1 701 605	1 782 400	104,7%
2.	AVIVA - TUO S.A.	159 441	209 931	131,7%
3.	AXA S.A.	65 028	63 972	98,4%
4.	BENEFIA S.A.	154 038	169 097	109,8%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	1 952	535	27,4%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	99 657	100 666	101,0%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	60 559	106 453	175,8%
8.	COMPENSA S.A.	684 087	842 820	123,2%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	112 105	146 416	130,6%
10.	CUPRUM T.U.W.	17 594	14 321	81,4%
11.	D.A.S. S.A.	12 949	14 850	114,7%
12.	ERGO HESTIA S.A.	1 782 443	2 140 167	120,1%
13.	EULER HERMES S.A.	213 311	305 905	143,4%
14.	EUROPA S.A.	342 267	470 953	137,6%
15.	GENERALI S.A.	686 404	869 861	126,7%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	1 159 634	1 189 019	102,5%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	123 601	143 172	115,8%
18.	INTER POLSKA S.A.	74 433	84 212	113,1%
19.	INTERRISK S.A.	848 407	988 356	116,5%
20.	KUKE S.A.	39 353	78 073	198,4%
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	48 398	49 577	102,4%
23.	MTU S.A.	373 723	463 994	124,2%
24.	PARTNER S.A.	1 108	1 286	116,1%
25.	POCZTOWE T.U.W.	43 992	41 482	94,3%
26.	PTR S.A.	275 787	300 624	109,0%
27.	PTU S.A.	424 378	455 511	107,3%
28.	PZM S.A.	146 468	182 965	124,9%
29.	PZU S.A.	12 659 941	12 767 186	100,8%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	56 643	46 643	82,3%
31.	SKOK T.U.W.	102 209	164 176	160,6%
32.	TUW T.U.W.	131 620	185 939	141,3%
33.	TUZ T.U.W.	35 695	40 203	112,6%
34.	UNIQA S.A.	771 859	808 964	104,8%
35.	WARTA S.A.	3 356 321	3 438 170	102,4%
36.	Ogółem	26 767 010	28 667 899	107,1%

3.1.7. Lokaty

Lokaty w tys. zł

Lp.	Dział	Lokaty		Dynamika	Przychody z lokat		Dynamika	Przychodowość lokat	
		2008	2009	09/08	2008	2009	09/08	2008	2009
1.	Dział I	80 967 426	83 652 699	103,3%	3 940 267	9 108 915	231,2%	4,9%	10,9%
2.	Dział II	44 914 714	42 784 235	95,3%	4 597 929	4 445 280	96,7%	10,2%	10,4%
3.	Ogółem	125 882 140	126 436 934	100,4%	8 538 196	13 554 195	158,7%	6,8%	10,7%

Lokaty w Dziale I w tys. zł

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Lokaty		Dynamika	Przychody z lokat		Dynamika	Przychodowość lokat	
		2008	2009	09/08	2008	2009	09/08	2008	2009
1.	AEGON S.A.	4 423 005	4 932 241	111,5%	168 590	839 186	497,8%	3,8%	17,0%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	2 646 631	3 148 013	118,9%	91 484	445 912	487,4%	3,5%	14,2%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	7 272 480	8 114 771	111,6%	608 025	735 739	121,0%	8,4%	9,1%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	12 397 875	12 587 980	101,5%	858 627	2 011 295	234,2%	6,9%	16,0%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	1 628 462	1 485 659	91,2%	45 783	185 808	405,8%	2,8%	12,5%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	737 479	637 273	86,4%	32 860	66 780	203,2%	4,5%	10,5%
7.	BZWBK - Aviva TUnŻ S.A.	97 200	234 008	240,7%	908	3 568	393,0%	0,9%	1,5%
8.	CARDIF POLSKA S.A.	264 884	276 518	104,4%	18 029	21 982	121,9%	6,8%	7,9%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	652 799	687 061	105,2%	23 592	92 987	394,1%	3,6%	13,5%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	23 186	32 069	138,3%	1 870	1 650	88,2%	8,1%	5,1%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	436 174	593 298	136,0%	13 952	34 359	246,3%	3,2%	5,8%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	2 549 518	3 816 999	149,7%	93 891	231 349	246,4%	3,7%	6,1%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	1 107 972	1 883 613	170,0%	67 046	288 326	430,0%	6,1%	15,3%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	378 552	471 240	124,5%	12 151	103 586	852,5%	3,2%	22,0%
15.	ING S.A.	8 372 577	7 855 368	93,8%	280 709	867 401	309,0%	3,4%	11,0%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	21 341	23 601	110,6%	1 299	1 273	98,0%	6,1%	5,4%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X	bd	bd	X	X	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	16 841	20 630	122,5%	814	773	95,0%	4,8%	3,7%
19.	METLIFE S.A.	791 159	654 684	82,7%	41 020	39 967	97,4%	5,2%	6,1%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	1 510 919	1 694 023	112,1%	87 036	207 924	238,9%	5,8%	12,3%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	55 002	63 834	116,1%	2 657	4 979	187,4%	4,8%	7,8%
22.	PRAMERICA S.A.	215 024	237 598	110,5%	10 947	12 129	110,8%	5,1%	5,1%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	30 577 235	29 729 442	97,2%	1 327 384	2 388 525	179,9%	4,3%	8,0%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	120 351	136 176	113,1%	6 212	8 468	136,3%	5,2%	6,2%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	26 116	26 649	102,0%	1 466	1 396	95,2%	5,6%	5,2%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	1 151 602	1 517 771	131,8%	36 953	325 122	879,8%	3,2%	21,4%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	56 520	67 831	120,0%	4 621	7 416	160,5%	8,2%	10,9%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	713 980	599 822	84,0%	31 291	44 324	141,7%	4,4%	7,4%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	15 802	20 078	127,1%	863	1 185	137,3%	5,5%	5,9%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	2 706 740	2 104 449	77,7%	70 187	135 506	193,1%	2,6%	6,4%
31.	Ogółem	80 967 426	83 652 699	103,3%	3 940 267	9 108 915	231,2%	4,9%	10,9%

Lokaty w Dziale II w tys. zł

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Lokaty		Dynamika	Przychody z lokat		Dynamika	Przychodowość lokat	
		2008	2009	09/08	2008	2009	09/08	2008	2009
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	1 714 735	1 748 588	102,0%	109 731	91 429	83,3%	6,4%	5,2%
2.	AVIVA - TUO S.A.	168 690	203 424	120,6%	13 046	12 055	92,4%	7,7%	5,9%
3.	AXA S.A.	52 407	47 065	89,8%	1 816	2 241	123,4%	3,5%	4,8%
4.	BENEFIA S.A.	198 909	361 161	181,6%	13 275	20 724	156,1%	6,7%	5,7%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	5 585	4 606	82,5%	279	255	91,4%	5,0%	5,5%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	52 130	88 959	170,6%	2 004	13 313	664,3%	3,8%	15,0%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	54 204	76 064	140,3%	1 237	3 198	258,5%	2,3%	4,2%
8.	COMPENSA S.A.	632 208	779 385	123,3%	46 535	46 966	100,9%	7,4%	6,0%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	64 656	97 785	151,2%	3 660	4 361	119,2%	5,7%	4,5%
10.	CUPRUM T.U.W.	46 839	45 876	97,9%	2 618	2 476	94,6%	5,6%	5,4%
11.	D.A.S. S.A.	19 241	21 998	114,3%	1 009	927	91,9%	5,2%	4,2%
12.	ERGO HESTIA S.A.	1 866 628	1 983 237	106,2%	120 494	95 261	79,1%	6,5%	4,8%
13.	EULER HERMES S.A.	95 698	132 688	138,7%	5 713	5 093	89,1%	6,0%	3,8%
14.	EUROPA S.A.	459 732	534 185	116,2%	40 263	23 200	57,6%	8,8%	4,3%
15.	GENERALI S.A.	719 411	813 721	113,1%	60 657	74 667	123,1%	8,4%	9,2%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	1 104 550	1 164 918	105,5%	72 899	73 205	100,4%	6,6%	6,3%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	146 466	167 883	114,6%	9 387	10 063	107,2%	6,4%	6,0%
18.	INTER POLSKA S.A.	75 884	83 908	110,6%	4 458	5 416	121,5%	5,9%	6,5%
19.	INTERRISK S.A.	867 347	971 867	112,1%	48 645	63 412	130,4%	5,6%	6,5%
20.	KUKE S.A.	172 673	169 071	97,9%	10 476	10 217	97,5%	6,1%	6,0%
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X	bd	bd	X	bd	bd
22.	MONDIAL ASSISTANCE	66 753	66 044	98,9%	3 447	3 350	97,2%	5,2%	5,1%
23.	MTU S.A.	370 079	471 290	127,3%	23 245	21 836	93,9%	6,3%	4,6%
24.	PARTNER S.A.	13 081	16 521	126,3%	704	865	122,9%	5,4%	5,2%
25.	POCZTOWE T.U.W.	37 104	35 901	96,8%	3 123	4 533	145,1%	8,4%	12,6%
26.	PTR S.A.	304 143	401 660	132,1%	31 709	54 789	172,8%	10,4%	13,6%
27.	PTU S.A.	315 508	340 429	107,9%	17 501	18 761	107,2%	5,5%	5,5%
28.	PZM S.A.	175 338	192 698	109,9%	5 030	11 429	227,2%	2,9%	5,9%
29.	PZU S.A.	30 451 371	26 690 204	87,6%	3 541 848	3 140 107	88,7%	11,6%	11,8%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	57 319	47 741	83,3%	2 889	2 935	101,6%	5,0%	6,1%
31.	SKOK T.U.W.	191 836	261 416	136,3%	9 940	10 909	109,7%	5,2%	4,2%
32.	TUW T.U.W.	136 440	188 746	138,3%	6 698	8 690	129,7%	4,9%	4,6%
33.	TUZ T.U.W.	29 726	42 267	142,2%	1 521	2 064	135,7%	5,1%	4,9%
34.	UNIQA S.A.	672 206	719 224	107,0%	39 820	44 114	110,8%	5,9%	6,1%
35.	WARTA S.A.	3 575 817	3 813 705	106,7%	342 252	562 419	164,3%	9,6%	14,7%
36.	Ogółem	44 914 714	42 784 235	95,3%	4 597 929	4 445 280	96,7%	10,2%	10,4%

3.1.8. Wynik finansowy

Wynik finansowy brutto i netto w tys. zł

Lp.	Dział	Wynik finansowy brutto		Dynamika	Wynik finansowy netto		Dynamika
		2008	2009	09/08	2008	2009	09/08
1.	Dział I	3 095 142	4 899 746	158,3%	2 517 720	4 009 885	159,3%
2.	Dział II	3 672 488	3 038 136	82,7%	3 330 325	2 676 211	80,4%
3.	Ogółem	6 767 630	7 937 882	117,3%	5 848 045	6 686 096	114,3%

Wynik finansowy brutto i netto w tys. zł w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Wynik finansowy brutto		Dynamika	Wynik finansowy netto		Dynamika
		2008	2009	09/08	2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	77 363	85 829	110,9%	62 325	68 273	109,5%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	17 077	46 491	272,2%	11 004	37 922	344,6%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	443 694	424 300	95,6%	362 923	344 687	95,0%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	466 053	548 426	117,7%	397 350	461 917	116,2%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	-59 337	-48 714	X	-47 657	-40 158	X
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	3 881	3 696	95,2%	2 484	3 663	147,5%
7.	BZWBK - Aviva TUnŻ S.A.	-3 752	-1 846	X	-4 051	-1 534	X
8.	CARDIF POLSKA S.A.	26 972	24 188	89,7%	21 756	19 670	90,4%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	8 295	12 042	145,2%	4 133	5 977	144,6%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	223	1 592	713,9%	235	1 365	580,9%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	5 854	15 217	259,9%	4 526	14 098	311,5%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	35 815	56 841	158,7%	28 737	45 896	159,7%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	16 423	28 594	174,1%	11 894	25 258	212,4%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	-5 491	-3 771	X	-5 613	-3 649	X
15.	ING S.A.	205 578	241 229	117,3%	165 319	195 365	118,2%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	-1 253	1 515	X	-1 253	1 515	X
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	-3 229	-2 896	X	-3 229	-2 896	X
19.	METLIFE S.A.	17 921	15 100	84,3%	13 662	11 810	86,4%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	-743	-2 460	X	109	-2 296	X
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	3 428	4 901	143,0%	3 428	4 901	143,0%
22.	PRAMERICA S.A.	6 495	1 630	25,1%	4 930	711	14,4%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	1 751 346	3 352 516	191,4%	1 419 146	2 741 140	193,2%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	-1 616	2 119	X	-1 525	1 712	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	-4 648	-5 074	X	-4 648	-5 074	X
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	47 870	38 587	80,6%	38 445	30 565	79,5%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	12 907	15 765	122,1%	10 366	13 450	129,8%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	42	2 753	6554,8%	822	2 083	253,4%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	-679	-1 043	X	-679	-1 043	X
30.	WARTA TUnŻ S.A.	28 653	42 219	147,3%	22 781	34 557	151,7%
31.	Ogółem	3 095 142	4 899 746	158,3%	2 517 720	4 009 885	159,3%

Wynik finansowy brutto i netto w tys. zł w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Wynik finansowy brutto		Dynamika	Wynik finansowy netto		Dynamika
		2008	2009	09/08	2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	-5 390	-74 329	X	-21 853	-83 880	X
2.	AVIVA - TUO S.A.	-35 250	-41 771	X	-35 357	-37 078	X
3.	AXA S.A.	-14 792	-19 028	X	-12 948	-14 002	X
4.	BENEFIA S.A.	5 757	7 309	127,0%	3 742	5 340	142,7%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	718	891	124,1%	616	722	117,2%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	-1 794	24 421	X	-2 011	21 009	X
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	-2 947	3 642	X	-2 979	2 891	X
8.	COMPENSA S.A.	18 990	23 241	122,4%	18 990	22 876	120,5%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	4 949	7 530	152,2%	5 271	5 753	109,1%
10.	CUPRUM T.U.W.	1 709	2 873	168,1%	1 372	2 318	169,0%
11.	D.A.S. S.A.	-1 113	-950	X	-1 113	-922	X
12.	ERGO HESTIA S.A.	141 146	58 875	41,7%	114 822	47 046	41,0%
13.	EULER HERMES S.A.	20 913	5 601	26,8%	16 394	3 863	23,6%
14.	EUROPA S.A.	82 283	77 896	94,7%	66 542	62 993	94,7%
15.	GENERALI S.A.	15 044	-11 590	X	15 028	-11 720	X
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	42 087	37 074	88,1%	31 200	28 489	91,3%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	16 233	15 558	95,8%	12 848	12 399	96,5%
18.	INTER POLSKA S.A.	-1 870	-2 937	X	-1 870	-2 937	X
19.	INTERRISK S.A.	45 778	54 593	119,3%	37 084	42 621	114,9%
20.	KUKE S.A.	12 479	-20 625	X	9 876	-20 730	X
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	13 798	12 430	90,1%	11 171	10 057	90,0%
23.	MTU S.A.	16 444	22 947	139,5%	18 850	17 060	90,5%
24.	PARTNER S.A.	-320	795	X	-288	594	X
25.	POCZTOWE T.U.W.	285	846	296,8%	221	731	330,8%
26.	PTR S.A.	-30 795	52 484	X	-32 717	45 868	X
27.	PTU S.A.	-9 014	3 822	X	-8 189	1 822	X
28.	PZM S.A.	-24 548	-13 823	X	-23 137	-13 830	X
29.	PZU S.A.	3 283 138	2 720 812	82,9%	3 026 798	2 454 432	81,1%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	-27 283	-10 707	X	-27 283	-10 707	X
31.	SKOK T.U.W.	38 614	67 283	174,2%	31 426	54 799	174,4%
32.	TUW T.U.W.	4 974	1 430	28,7%	3 615	527	14,6%
33.	TUZ T.U.W.	-1 274	4 694	X	-1 254	4 694	X
34.	UNIQA S.A.	10 687	19 418	181,7%	7 437	12 289	165,2%
35.	WARTA S.A.	52 852	7 431	14,1%	68 021	10 824	15,9%
36.	Ogółem	3 672 488	3 038 136	82,7%	3 330 325	2 676 211	80,4%

3.1.9. Reasekuracja

3.1.9.1. Reasekuracja bierna składka na udział reasekuratorów

Reasekuracja bierna – składka brutto na udział reasekuratorów w tys. zł

Lp.	Dział	Składka brutto na udział reasekuratorów		Dynamika	Udział reasekuracji w składce brutto		Dynamika
		2008	2009	09/08	2008	2009	09/08
1.	Dział I	1 250 518	1 050 696	84,0%	3,2%	3,5%	108,2%
2.	Dział II	1 692 744	2 075 655	122,6%	8,4%	9,9%	118,1%
3.	Suma	2 943 262	3 126 351	106,2%	5,0%	6,1%	122,7%

Reasekuracja bierna – składka brutto na udział reasekuratorów w tys. zł w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Składka brutto na udział reasekuratorów		Dynamika	Udział reasekuracji w składce brutto		Dynamika
		2008	2009	09/08	2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	113 050	979	0,9%	12,4%	0,2%	1,2%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	10 640	12 412	116,7%	0,7%	0,7%	94,9%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	44 581	42 094	94,4%	2,6%	2,7%	104,8%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	2 927	4 044	138,2%	0,1%	0,2%	331,2%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	1 614	2 231	138,2%	0,1%	0,4%	355,9%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	3 249	1 816	55,9%	0,3%	0,4%	134,0%
7.	BZWBK - Aviva TUnŻ S.A.	0	0	X	0,0%	0,0%	X
8.	CARDIF POLSKA S.A.	174	450	258,6%	0,0%	0,1%	302,0%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	1 296	1 910	147,4%	0,4%	0,6%	175,5%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	191	220	115,2%	1,3%	0,7%	52,0%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	19 201	21 027	109,5%	7,1%	4,2%	59,0%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	8 784	-2 964	X	0,3%	-0,1%	X
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	12 706	18 074	142,2%	1,6%	1,5%	93,2%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	60 778	73 311	120,6%	36,3%	41,2%	113,5%
15.	ING S.A.	563 394	859 241	152,5%	14,5%	33,7%	232,0%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	161	138	85,7%	2,7%	7,0%	264,8%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	1 296	1 294	99,8%	34,5%	21,0%	60,8%
19.	METLIFE S.A.	766	541	70,6%	0,2%	0,4%	245,8%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	1 348	1 434	106,4%	0,1%	0,1%	117,3%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	84	87	103,6%	0,1%	0,1%	84,8%
22.	PRAMERICA S.A.	3 103	3 086	99,5%	2,5%	2,0%	81,0%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	7 307	2 030	27,8%	0,1%	0,0%	36,6%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	0	0	X	0,0%	0,0%	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	147	180	122,4%	0,9%	0,9%	105,5%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	929	1 177	126,7%	0,2%	0,4%	144,5%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	12	15	125,0%	0,0%	0,0%	96,9%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	2 428	3 455	142,3%	0,2%	0,4%	171,0%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	159	60	37,7%	4,4%	1,3%	30,1%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	390 193	2 354	0,6%	13,3%	0,1%	0,7%
31.	Ogółem	1 250 518	1 050 696	84,0%	3,2%	3,5%	108,2%

Reasekuracja bierna – składka brutto na udział reasekuratorów w tys. zł w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Składka brutto na udział reasekuratorów		Dynamika	Udział reasekuracji w składce brutto		Dynamika
		2008	2009	09/08	2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	241 088	231 042	95,8%	14,9%	14,4%	96,9%
2.	AVIVA - TUO S.A.	15 910	17 454	109,7%	8,2%	8,7%	105,2%
3.	AXA S.A.	18 934	38 354	202,6%	72,5%	66,6%	91,9%
4.	BENEFIA S.A.	13 009	13 417	103,1%	8,1%	7,3%	90,6%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	0	0	X	0,0%	0,0%	X
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	28 339	34 419	121,5%	22,4%	36,6%	163,6%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	0	45	X	0,0%	0,0%	X
8.	COMPENSA S.A.	22 892	30 065	131,3%	3,9%	4,2%	106,4%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	46 102	59 623	129,3%	32,7%	30,6%	93,5%
10.	CUPRUM T.U.W.	2 944	2 523	85,7%	12,6%	11,2%	88,2%
11.	D.A.S. S.A.	7 096	8 280	116,7%	60,0%	60,0%	100,0%
12.	ERGO HESTIA S.A.	160 319	186 443	116,3%	8,9%	8,5%	96,1%
13.	EULER HERMES S.A.	130 134	162 161	124,6%	84,4%	78,0%	92,5%
14.	EUROPA S.A.	1 565	3 732	238,5%	0,6%	1,1%	172,7%
15.	GENERALI S.A.	62 612	169 310	270,4%	10,4%	23,2%	222,2%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	164 959	176 447	107,0%	19,3%	21,0%	109,2%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	24 558	33 412	136,1%	27,4%	37,7%	137,6%
18.	INTER POLSKA S.A.	15 202	11 997	78,9%	25,7%	17,7%	68,9%
19.	INTERRISK S.A.	31 944	64 703	202,6%	4,5%	8,4%	188,4%
20.	KUKE S.A.	6 877	12 353	179,6%	45,8%	44,2%	96,5%
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	217	265	122,1%	0,3%	0,4%	147,4%
23.	MTU S.A.	9 655	12 854	133,1%	2,7%	2,8%	105,3%
24.	PARTNER S.A.	0	0	X	0,0%	0,0%	X
25.	POCZTOWE T.U.W.	14 131	20 028	141,7%	43,0%	53,4%	124,3%
26.	PTR S.A.	9 416	28 655	304,3%	3,2%	10,5%	331,0%
27.	PTU S.A.	110 828	119 836	108,1%	26,0%	27,2%	104,3%
28.	PZM S.A.	2 037	3 998	196,3%	1,1%	1,8%	160,9%
29.	PZU S.A.	104 298	129 978	124,6%	1,3%	1,7%	131,4%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	4 825	5 383	111,6%	6,3%	7,5%	119,2%
31.	SKOK T.U.W.	32	42	131,3%	0,0%	0,0%	73,0%
32.	TUW T.U.W.	25 870	34 100	131,8%	13,8%	14,6%	106,5%
33.	TUZ T.U.W.	8 816	8 920	101,2%	22,1%	17,7%	79,9%
34.	UNIQA S.A.	238 643	294 483	123,4%	35,9%	38,2%	106,5%
35.	WARTA S.A.	169 492	161 333	95,2%	25,5%	20,9%	82,1%
36.	Ogółem	1 692 744	2 075 655	122,6%	8,4%	9,9%	118,1%

3.1.9.2. Reasekuracja bierna odszkodowania i świadczenia na udział reasekuratorów

Reasekuracja bierna – odszkodowania i świadczenia brutto na udział reasekuratorów w tys. zł

Lp.	Dział	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika	Udział w wypłaconych odszkodowaniach i świadczeniach		Dynamika
		2008	2009	09/08	2008	2009	09/08
1.	Dział I	152 656	970 200	635,5%	0,8%	3,5%	443,3%
2.	Dział II	854 934	1 140 124	133,4%	8,4%	9,2%	109,3%
3.	Suma	1 007 590	2 110 324	209,4%	3,4%	5,3%	154,0%

Reasekuracja bierna – odszkodowania i świadczenia brutto na udział reasekuratorów w tys. zł w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika	Udział reasekuracji w wypłatach brutto		Dynamika
		2008	2009	09/08	2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	170	259	152,4%	0,0%	0,0%	256,7%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	2 869	2 735	95,3%	0,4%	0,2%	58,4%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	24 673	25 151	101,9%	3,5%	4,1%	116,2%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	808	501	62,0%	0,0%	0,0%	69,9%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	167	581	347,9%	0,0%	0,1%	219,9%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	1 193	2 640	221,3%	0,3%	0,9%	279,4%
7.	BZWBK - Aviva TUnŻ S.A.	0	0	X	0,0%	0,0%	X
8.	CARDIF POLSKA S.A.	0	342	X	0,0%	0,5%	X
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	12	118	983,3%	0,0%	0,1%	541,1%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	0	0	X	0,0%	0,0%	X
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	1 034	1 910	184,7%	1,1%	1,6%	150,7%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	793	2 385	300,8%	0,1%	0,2%	187,4%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	3 512	6 131	174,6%	0,7%	1,2%	166,0%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	27 103	31 683	116,9%	16,7%	30,3%	181,5%
15.	ING S.A.	36 308	865 593	2384,0%	6,5%	27,4%	423,2%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	0	0	X	0,0%	0,0%	X
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	275	133	48,4%	36,1%	24,4%	67,6%
19.	METLIFE S.A.	188	126	67,0%	0,3%	0,1%	25,1%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	440	528	120,0%	0,0%	0,0%	103,7%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	70	0	X	0,2%	0,0%	X
22.	PRAMERICA S.A.	688	68	9,9%	2,3%	0,2%	7,7%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	0	0	X	0,0%	0,0%	X
24.	REJENT LIFE T.U.W.	0	0	X	X	X	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	71	16	22,5%	0,7%	0,2%	24,5%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	225	655	291,1%	0,1%	0,4%	420,9%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	0	0	X	0,0%	0,0%	X
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	301	132	43,9%	0,0%	0,0%	X
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	9	8	88,9%	1,2%	0,4%	35,6%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	51 747	28 505	55,1%	3,8%	0,9%	22,9%
31.	Ogółem	152 656	970 200	635,5%	0,8%	3,5%	443,3%

Reasekuracja bierna – odszkodowania i świadczenia brutto na udział reasekuratorów w tys. zł w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dynamika	Udział reasekuracji w wypłatach brutto		Dynamika
		2008	2009	09/08	2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	201 071	167 840	83,5%	24,5%	17,4%	71,1%
2.	AVIVA - TUO S.A.	3 120	3 125	100,2%	7,4%	3,7%	49,2%
3.	AXA S.A.	1 815	45 829	2525,0%	58,5%	90,9%	155,5%
4.	BENEFIA S.A.	1 481	3 139	212,0%	1,7%	2,8%	165,8%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	0	0	X	X	X	X
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	8 956	17 259	192,7%	84,3%	71,4%	84,7%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	0	0	X	0,0%	0,0%	X
8.	COMPENSA S.A.	16 919	16 461	97,3%	5,4%	4,2%	78,8%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	12 647	27 678	218,9%	25,2%	31,6%	125,5%
10.	CUPRUM T.U.W.	1 990	2 034	102,2%	24,9%	15,7%	63,2%
11.	D.A.S. S.A.	1 572	1 806	114,9%	60,0%	60,0%	100,0%
12.	ERGO HESTIA S.A.	59 766	62 505	104,6%	7,4%	5,5%	74,3%
13.	EULER HERMES S.A.	57 435	128 751	224,2%	82,9%	82,6%	99,7%
14.	EUROPA S.A.	603	1 077	178,6%	289,9%	19,8%	6,8%
15.	GENERALI S.A.	8 863	28 330	319,6%	3,6%	7,1%	196,6%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	87 015	87 644	100,7%	17,4%	17,2%	99,0%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	7 074	5 499	77,7%	17,0%	21,7%	127,6%
18.	INTER POLSKA S.A.	2 675	2 992	111,9%	14,2%	12,6%	88,5%
19.	INTERRISK S.A.	7 778	15 593	200,5%	3,1%	4,5%	144,7%
20.	KUKE S.A.	3 341	4 631	138,6%	34,4%	34,7%	100,8%
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	0	0	X	0,0%	0,0%	X
23.	MTU S.A.	204	2 170	1063,7%	0,1%	0,9%	639,8%
24.	PARTNER S.A.	51	-4	X	19,3%	X	X
25.	POCZTOWE T.U.W.	17 527	14 136	80,7%	57,7%	57,6%	99,9%
26.	PTR S.A.	3 372	-5 583	X	1,8%	-3,2%	X
27.	PTU S.A.	63 132	66 239	104,9%	26,8%	25,7%	95,8%
28.	PZM S.A.	0	358	X	0,0%	0,2%	X
29.	PZU S.A.	57 711	174 555	302,5%	1,3%	3,4%	267,6%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	2 779	1 208	43,5%	6,0%	2,3%	37,6%
31.	SKOK T.U.W.	0	0	X	0,0%	0,0%	X
32.	TUW T.U.W.	10 234	11 121	108,7%	11,4%	9,5%	83,3%
33.	TUZ T.U.W.	5 887	5 041	85,6%	25,7%	26,1%	101,5%
34.	UNIQA S.A.	151 351	184 149	121,7%	41,0%	38,2%	93,2%
35.	WARTA S.A.	58 565	64 541	110,2%	5,6%	5,1%	91,3%
36.	Ogółem	854 934	1 140 124	133,4%	8,4%	9,2%	109,3%

3.1.9.3. Składka przypisana brutto w reasekuracji czynnej

Reasekuracja czynna – składka przypisana brutto w tys. zł

Dział	Składka przypisana brutto		Dyna- mika	Udział reasekuracji w składce brutto		Dyna- mika
	2008	2009	09/08	2008	2009	09/08
Dział I	48 001	66 610	138,8%	0,1%	0,2%	178,7%
Dział II	510 351	489 976	96,0%	2,5%	2,3%	92,5%
Suma	558 352	556 586	99,7%	0,9%	1,1%	115,2%

3.1.9.4. Odszkodowania i świadczenia brutto wypłacone z reasekuracji czynnej

Reasekuracja czynna – odszkodowania i świadczenia brutto w tys. zł

Dział	Odszkodowania i świadczenia brutto		Dyna- mika	Udział w odszko- dowaniach i świadczeniach ogółem		Dyna- mika
	2008	2009	09/08	2008	2009	09/08
Dział I	21 894	28 110	128,4%	0,1%	0,1%	89,6%
Dział II	270 342	295 179	109,2%	2,7%	2,4%	89,5%
Suma	292 236	323 289	110,6%	1,0%	0,8%	81,3%

3.2. Wskaźniki charakteryzujące działalność ubezpieczycieli

3.2.1. Współczynnik retencji i współczynnik zatrzymania odszkodowań

Współczynnik retencji

Lp.	Dział	Współczynnik retencji		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Dział I	96,8%	96,5%	99,7%
2.	Dział II	91,6%	90,1%	98,3%
3.	Ogółem	95,0%	93,9%	98,8%

Współczynnik retencji w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Współczynnik retencji		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	87,6%	99,8%	113,9%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	99,3%	99,3%	100,0%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	97,4%	97,3%	99,9%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	99,9%	99,8%	99,8%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	99,9%	99,6%	99,7%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	99,7%	99,6%	99,9%
7.	BZWBK - Aviva TUnż S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
8.	CARDIF POLSKA S.A.	100,0%	99,9%	99,9%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	99,6%	99,4%	99,7%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	98,7%	99,3%	100,6%
11.	ERGO HESTIA STUnż S.A.	92,9%	95,8%	103,1%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	99,7%	100,1%	100,4%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	98,4%	98,5%	100,1%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	63,7%	58,8%	92,3%
15.	ING S.A.	85,5%	66,3%	77,6%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	97,3%	93,0%	95,5%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	65,5%	79,0%	120,6%
19.	METLIFE S.A.	99,8%	99,6%	99,7%
20.	NORDEA TUnż S.A.	99,9%	99,9%	100,0%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	99,9%	99,9%	100,0%
22.	PRAMERICA S.A.	97,5%	98,0%	100,5%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	99,9%	100,0%	100,0%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	100,0%	100,0%	100,0%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	99,1%	99,1%	100,0%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	99,8%	99,6%	99,9%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	99,8%	99,6%	99,9%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	95,6%	98,7%	103,2%
30.	WARTA TUnż S.A.	86,7%	99,9%	115,3%
31.	Ogółem	96,8%	96,5%	99,7%

Współczynnik retencji w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Współczynnik retencji		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	85,1%	85,6%	100,5%
2.	AVIVA - TUO S.A.	91,8%	91,3%	99,5%
3.	AXA S.A.	27,5%	33,4%	121,4%
4.	BENEFIA S.A.	91,9%	92,7%	100,8%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	100,0%	100,0%	100,0%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	77,6%	63,4%	81,6%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
8.	COMPENSA S.A.	96,1%	95,8%	99,7%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	67,3%	69,4%	103,1%
10.	CUPRUM T.U.W.	87,4%	88,8%	101,7%
11.	D.A.S. S.A.	40,0%	40,0%	100,0%
12.	ERGO HESTIA S.A.	91,1%	91,5%	100,4%
13.	EULER HERMES S.A.	15,6%	22,0%	140,5%
14.	EUROPA S.A.	99,4%	98,9%	99,5%
15.	GENERALI S.A.	89,6%	76,8%	85,8%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	80,7%	79,0%	97,8%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	72,6%	62,3%	85,8%
18.	INTER POLSKA S.A.	74,3%	82,3%	110,7%
19.	INTERRISK S.A.	95,5%	91,6%	95,9%
20.	KUKE S.A.	54,2%	55,8%	103,0%
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	99,7%	99,6%	99,9%
23.	MTU S.A.	97,3%	97,2%	99,9%
24.	PARTNER S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
25.	POCZTOWE T.U.W.	57,0%	46,6%	81,7%
26.	PTR S.A.	96,8%	89,5%	92,4%
27.	PTU S.A.	74,0%	72,8%	98,5%
28.	PZM S.A.	98,9%	98,2%	99,3%
29.	PZU S.A.	98,7%	98,3%	99,6%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	93,7%	92,5%	98,7%
31.	SKOK T.U.W.	100,0%	100,0%	100,0%
32.	TUW T.U.W.	86,2%	85,4%	99,0%
33.	TUZ T.U.W.	77,9%	82,3%	105,7%
34.	UNIQA S.A.	64,1%	61,8%	96,4%
35.	WARTA S.A.	91,6%	91,3%	99,7%
36.	Ogółem	91,6%	90,1%	98,3%

ZESTAWIENIA TABELARYCZNE – RYNEK UBEZPIECZEŃ W LICZBACH

Współczynnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń

Lp.	Dział	Współczynnik zatrzymania		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Dział I	99,2%	96,5%	97,3%
2.	Dział II	91,6%	90,8%	99,1%
3.	Suma	96,6%	94,7%	98,1%

Współczynnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Współczynnik zatrzymania		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	99,6%	99,8%	100,2%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	96,5%	95,9%	99,4%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	100,0%	99,9%	100,0%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	99,7%	99,1%	99,4%
7.	BZWBK - Aviva TUnŻ S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
8.	CARDIF POLSKA S.A.	100,0%	99,5%	99,5%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	100,0%	99,9%	100,0%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	98,9%	98,4%	99,5%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	99,9%	99,8%	99,9%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	99,3%	98,8%	99,5%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	83,3%	69,7%	83,7%
15.	ING S.A.	93,5%	72,6%	77,7%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	63,9%	75,6%	118,3%
19.	METLIFE S.A.	99,7%	99,9%	100,2%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	99,8%	100,0%	100,2%
22.	PRAMERICA S.A.	97,7%	99,8%	102,2%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	100,0%	100,0%	100,0%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	99,3%	99,8%	100,5%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	99,9%	99,6%	99,7%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	98,8%	99,6%	100,8%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	96,2%	99,1%	103,1%
31.	Ogółem	99,2%	96,5%	97,3%

Współczynnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Współczynnik zatrzymania		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	75,5%	82,6%	109,4%
2.	AVIVA - TUO S.A.	92,6%	96,3%	104,1%
3.	AXA S.A.	41,5%	9,1%	22,0%
4.	BENEFIA S.A.	98,3%	97,2%	98,9%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	X	X	X
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	15,7%	28,6%	182,2%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	100,0%	100,0%	100,0%
8.	COMPENSA S.A.	94,6%	95,8%	101,2%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	74,8%	68,4%	91,4%
10.	CUPRUM T.U.W.	75,1%	84,3%	112,2%
11.	D.A.S. S.A.	40,0%	40,0%	100,0%
12.	ERGO HESTIA S.A.	92,6%	94,5%	102,0%
13.	EULER HERMES S.A.	17,1%	17,4%	101,6%
14.	EUROPA S.A.	X	80,2%	X
15.	GENERALI S.A.	96,4%	92,9%	96,4%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	82,6%	82,8%	100,2%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	83,0%	78,3%	94,4%
18.	INTER POLSKA S.A.	85,8%	87,4%	101,9%
19.	INTERRISK S.A.	96,9%	95,5%	98,6%
20.	KUKE S.A.	65,6%	65,3%	99,6%
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	100,0%	100,0%	100,0%
23.	MTU S.A.	99,9%	99,1%	99,3%
24.	PARTNER S.A.	80,7%	113,3%	140,5%
25.	POCZTOWE T.U.W.	42,3%	42,4%	100,1%
26.	PTR S.A.	98,2%	103,2%	105,0%
27.	PTU S.A.	73,2%	74,3%	101,6%
28.	PZM S.A.	100,0%	99,8%	99,8%
29.	PZU S.A.	98,7%	96,6%	97,9%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	94,0%	97,7%	104,0%
31.	SKOK T.U.W.	100,0%	100,0%	100,0%
32.	TUW T.U.W.	88,6%	90,5%	102,2%
33.	TUZ T.U.W.	74,3%	73,9%	99,5%
34.	UNIQA S.A.	59,0%	61,8%	104,7%
35.	WARTA S.A.	94,4%	94,9%	100,5%
36.	Ogółem	91,6%	90,8%	99,1%

3.2.2. Współczynnik szkodowości

Współczynnik szkodowości brutto

Lp.	Dział	Współczynnik szkodowości		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Dział I	50,7%	92,0%	181,4%
2.	Dział II	60,6%	66,7%	110,1%
3.	Ogółem	53,9%	81,9%	151,9%

Współczynnik szkodowości brutto w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Współczynnik szkodowości		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	139,7%	118,5%	84,8%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	51,7%	61,7%	119,4%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	50,4%	41,4%	82,1%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	63,7%	135,0%	211,8%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	36,7%	151,1%	412,0%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	38,4%	73,8%	191,9%
7.	BZWBK - Aviva TUnŻ S.A.	1,0%	3,4%	336,9%
8.	CARDIF POLSKA S.A.	12,6%	20,6%	163,6%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	30,8%	68,6%	222,9%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	25,7%	20,6%	79,9%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	37,4%	24,7%	65,9%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	31,8%	50,5%	158,9%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	62,3%	43,9%	70,4%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	99,9%	59,8%	59,9%
15.	ING S.A.	14,9%	124,7%	839,6%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	57,7%	55,1%	95,5%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	28,4%	11,4%	40,0%
19.	METLIFE S.A.	16,5%	164,4%	996,3%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	75,4%	93,3%	123,8%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	50,0%	62,3%	124,7%
22.	PRAMERICA S.A.	23,9%	23,4%	98,1%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	57,4%	103,5%	180,3%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	26,8%	32,1%	119,9%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	63,7%	49,6%	77,9%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	67,5%	54,4%	80,5%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	65,1%	34,2%	52,5%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	56,0%	114,7%	204,9%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	32,6%	50,2%	154,1%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	46,6%	123,3%	264,7%
31.	Ogółem	50,7%	92,0%	181,4%

Współczynnik szkodowości brutto w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Współczynnik szkodowości		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	65,0%	65,5%	100,7%
2.	AVIVA - TUO S.A.	41,7%	63,5%	152,5%
3.	AXA S.A.	39,3%	123,3%	313,5%
4.	BENEFIA S.A.	69,2%	68,6%	99,1%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	0,5%	1,2%	251,1%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	28,9%	30,1%	104,1%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	11,3%	11,7%	103,3%
8.	COMPENSA S.A.	64,6%	70,4%	109,0%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	47,0%	54,6%	116,1%
10.	CUPRUM T.U.W.	35,4%	62,9%	177,7%
11.	D.A.S. S.A.	28,3%	24,1%	84,9%
12.	ERGO HESTIA S.A.	60,0%	64,2%	107,0%
13.	EULER HERMES S.A.	53,1%	99,5%	187,4%
14.	EUROPA S.A.	1,2%	4,1%	342,3%
15.	GENERALI S.A.	61,2%	70,0%	114,3%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	58,6%	63,1%	107,6%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	46,5%	32,3%	69,5%
18.	INTER POLSKA S.A.	32,8%	40,7%	124,0%
19.	INTERRISK S.A.	51,0%	56,9%	111,6%
20.	KUKE S.A.	60,9%	X	X
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	X	99,6%	X
23.	MTU S.A.	66,2%	70,1%	105,9%
24.	PARTNER S.A.	416,8%	36,4%	8,7%
25.	POCZTOWE T.U.W.	66,4%	66,6%	100,3%
26.	PTR S.A.	76,4%	67,8%	88,8%
27.	PTU S.A.	64,5%	62,5%	96,9%
28.	PZM S.A.	77,1%	81,9%	106,2%
29.	PZU S.A.	63,0%	70,0%	111,2%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	81,5%	59,3%	72,7%
31.	SKOK T.U.W.	7,3%	X	X
32.	TUW T.U.W.	57,5%	68,8%	119,6%
33.	TUZ T.U.W.	56,1%	42,6%	75,9%
34.	UNIQA S.A.	60,6%	64,3%	106,2%
35.	WARTA S.A.	57,4%	72,3%	126,1%
36.	Ogółem	60,6%	66,7%	110,1%

3.2.3. Poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto

Lp.	Dział	Poziom rezerw		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Dział I	52,0%	91,9%	176,9%
2.	Dział II	61,4%	67,4%	109,7%
3.	Ogółem	54,9%	82,5%	150,3%

Poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Poziom rezerw		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	159,4%	118,6%	74,4%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	51,8%	61,9%	119,5%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	50,3%	40,8%	81,1%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	63,8%	135,3%	212,2%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	36,7%	151,5%	412,8%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	38,4%	73,2%	190,6%
7.	BZWBK - Aviva TUnŻ S.A.	1,0%	3,4%	336,9%
8.	CARDIF POLSKA S.A.	12,6%	20,4%	162,5%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	30,9%	69,0%	223,4%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	26,0%	20,7%	79,4%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	39,8%	25,3%	63,5%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	31,8%	50,3%	158,4%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	62,7%	43,7%	69,7%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	129,4%	69,4%	53,6%
15.	ING S.A.	16,3%	137,0%	840,6%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	59,2%	59,2%	99,9%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	25,5%	10,0%	39,1%
19.	METLIFE S.A.	16,5%	165,0%	999,7%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	75,4%	93,4%	123,8%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	49,9%	62,4%	125,0%
22.	PRAMERICA S.A.	24,1%	23,8%	98,7%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	57,5%	103,6%	180,3%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	26,8%	32,1%	119,9%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	63,9%	49,9%	78,1%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	67,6%	54,4%	80,4%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	65,1%	34,2%	52,5%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	56,1%	115,1%	205,3%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	34,0%	50,7%	149,1%
30.	WARTA TUnŻ S.A.	51,6%	122,4%	237,3%
31.	Ogółem	52,0%	91,9%	176,9%

Poziom rezerw tecniczno-ubezpieczeniowych brutto w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Poziom rezerw		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	62,0%	64,5%	104,1%
2.	AVIVA - TUO S.A.	44,7%	69,5%	155,4%
3.	AXA S.A.	152,2%	80,5%	52,9%
4.	BENEFIA S.A.	74,9%	72,7%	97,0%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	0,5%	1,2%	251,1%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	22,5%	20,5%	91,2%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	11,3%	11,7%	103,4%
8.	COMPENSA S.A.	64,2%	71,4%	111,1%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	51,1%	55,5%	108,6%
10.	CUPRUM T.U.W.	32,2%	60,5%	188,1%
11.	D.A.S. S.A.	33,4%	23,4%	69,9%
12.	ERGO HESTIA S.A.	62,3%	67,3%	108,1%
13.	EULER HERMES S.A.	85,7%	126,5%	147,6%
14.	EUROPA S.A.	0,9%	3,7%	409,1%
15.	GENERALI S.A.	67,3%	79,0%	117,4%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	60,1%	66,1%	110,1%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	56,5%	40,7%	72,0%
18.	INTER POLSKA S.A.	36,1%	46,7%	129,3%
19.	INTERRISK S.A.	52,4%	59,1%	112,9%
20.	KUKE S.A.	78,7%	X	X
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	60,6%	60,3%	99,6%
23.	MTU S.A.	67,9%	71,4%	105,3%
24.	PARTNER S.A.	382,6%	37,5%	9,8%
25.	POCZTOWE T.U.W.	48,8%	55,6%	113,9%
26.	PTR S.A.	78,0%	75,7%	97,1%
27.	PTU S.A.	65,9%	64,5%	98,0%
28.	PZM S.A.	78,6%	83,1%	105,7%
29.	PZU S.A.	63,1%	68,8%	109,2%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	87,2%	62,5%	71,7%
31.	SKOK T.U.W.	7,3%	X	X
32.	TUW T.U.W.	60,1%	74,8%	124,6%
33.	TUZ T.U.W.	56,5%	39,8%	70,4%
34.	UNIQA S.A.	58,3%	63,6%	109,2%
35.	WARTA S.A.	59,8%	75,4%	126,2%
36.	Ogółem	61,4%	67,4%	109,7%

3.2.4. Stopień przychodowości kapitałów własnych

Stopień przychodowości kapitałów własnych

Lp.	Dział	Przychodowość kapitałów		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Dział I	27,1%	36,4%	134,3%
2.	Dział II	15,2%	19,8%	129,9%
3.	Suma	19,0%	27,5%	144,5%

Stopień przychodowości kapitałów własnych w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Przychodowość kapitałów		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	20,5%	21,1%	102,9%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	11,2%	23,6%	211,4%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	25,9%	21,5%	82,9%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	43,2%	65,0%	150,3%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	-31,1%	-14,1%	X
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	4,9%	4,9%	99,9%
7.	BZWBK - Aviva TUnŻ S.A.	-13,4%	-6,9%	X
8.	CARDIF POLSKA S.A.	46,9%	39,2%	83,7%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	6,1%	8,5%	139,4%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	1,5%	10,0%	650,4%
11.	ERGO HESTIA STUnŻ S.A.	8,0%	17,7%	221,4%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	19,8%	23,0%	116,4%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	15,3%	21,7%	141,4%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	-18,8%	-14,8%	X
15.	ING S.A.	41,0%	35,8%	87,4%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	-11,1%	10,0%	X
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	-25,1%	-19,3%	X
19.	METLIFE S.A.	18,5%	13,8%	74,9%
20.	NORDEA TUnŻ S.A.	-0,7%	-2,3%	X
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	12,6%	15,3%	121,1%
22.	PRAMERICA S.A.	5,6%	1,4%	25,7%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	29,5%	45,5%	154,2%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	-74,3%	54,5%	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	-24,5%	-32,3%	X
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	32,6%	24,4%	74,8%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	39,4%	43,1%	109,4%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	0,1%	5,6%	6355,0%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	-5,2%	-6,1%	X
30.	WARTA TUnŻ S.A.	19,6%	23,3%	118,9%
31.	Ogółem	27,1%	36,4%	134,3%

Stopień przychodowości kapitałów własnych w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Przychodowość kapitałów		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	-0,9%	-11,8%	X
2.	AVIVA - TUO S.A.	-60,1%	-59,3%	X
3.	AXA S.A.	-33,1%	-61,7%	X
4.	BENEFIA S.A.	1,0%	1,1%	117,1%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	-52,0%	639,5%	X
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	-9,2%	53,1%	X
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	-8,8%	10,0%	X
8.	COMPENSA S.A.	10,1%	11,1%	110,1%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	22,5%	26,7%	118,9%
10.	CUPRUM T.U.W.	6,1%	9,3%	152,7%
11.	D.A.S. S.A.	-11,5%	-8,7%	X
12.	ERGO HESTIA S.A.	21,3%	9,3%	43,4%
13.	EULER HERMES S.A.	40,4%	11,1%	27,4%
14.	EUROPA S.A.	33,1%	24,5%	74,0%
15.	GENERALI S.A.	8,4%	-6,6%	X
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	16,8%	14,0%	83,8%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	26,0%	22,1%	85,0%
18.	INTER POLSKA S.A.	-8,0%	-9,7%	X
19.	INTERRISK S.A.	23,3%	22,4%	96,0%
20.	KUKE S.A.	8,6%	-16,7%	X
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	45,2%	45,3%	100,2%
23.	MTU S.A.	18,8%	21,6%	114,9%
24.	PARTNER S.A.	-2,7%	5,1%	X
25.	POCZTOWE T.U.W.	1,2%	3,4%	286,5%
26.	PTR S.A.	-27,2%	29,6%	X
27.	PTU S.A.	-14,9%	5,6%	X
28.	PZM S.A.	-34,5%	-25,3%	X
29.	PZU S.A.	17,1%	26,5%	154,7%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	-148,9%	-46,7%	X
31.	SKOK T.U.W.	28,7%	35,6%	124,0%
32.	TUW T.U.W.	12,2%	3,4%	27,6%
33.	TUZ T.U.W.	-13,5%	29,6%	X
34.	UNIQA S.A.	3,6%	6,2%	171,9%
35.	WARTA S.A.	4,8%	0,7%	14,9%
36.	Ogółem	15,2%	19,8%	129,9%

3.2.5. Stopień zyskowności aktywów

Stopień zyskowności aktywów

Lp.	Dział	Zyskowność aktywów		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Dział I	3,0%	4,7%	154,4%
2.	Dział II	6,7%	6,3%	93,1%
3.	Suma	4,4%	5,2%	118,0%

Stopień zyskowności aktywów w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Zyskowność aktywów		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	1,3%	1,3%	99,2%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	0,4%	1,2%	296,1%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	4,4%	3,9%	88,8%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	3,2%	3,6%	113,8%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	-2,6%	-2,3%	X
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	0,3%	0,6%	194,0%
7.	BZWBK - Aviva TUnż S.A.	-4,1%	-0,6%	X
8.	CARDIF POLSKA S.A.	7,7%	6,7%	86,5%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	0,6%	0,8%	131,1%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	0,9%	4,1%	433,6%
11.	ERGO HESTIA STUnż S.A.	0,9%	2,2%	231,5%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	1,1%	1,1%	104,8%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	0,9%	1,2%	127,7%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	-1,4%	-0,7%	X
15.	ING S.A.	2,0%	2,4%	122,5%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	-6,0%	6,4%	X
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	-21,7%	-15,5%	X
19.	METLIFE S.A.	1,7%	1,6%	98,0%
20.	NORDEA TUnż S.A.	0,0%	-0,1%	X
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	6,4%	7,9%	123,8%
22.	PRAMERICA S.A.	1,8%	0,2%	12,9%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	4,6%	9,2%	200,0%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	-1,2%	1,2%	X
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	-18,5%	-22,4%	X
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	3,0%	1,9%	62,8%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	17,7%	20,0%	113,3%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	0,1%	0,3%	306,6%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	-4,3%	-5,1%	X
30.	WARTA TUnż S.A.	0,8%	1,6%	196,9%
31.	Ogółem	3,0%	4,7%	154,4%

Stopień zyskowności aktywów w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Zyskowność aktywów		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	-1,0%	-3,7%	X
2.	AVIVA - TUO S.A.	-17,3%	-13,6%	X
3.	AXA S.A.	-22,1%	-22,1%	X
4.	BENEFIA S.A.	1,7%	2,2%	130,2%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	11,2%	16,3%	145,0%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	-1,8%	16,3%	X
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	-3,1%	2,0%	X
8.	COMPENSA S.A.	2,3%	2,3%	99,3%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	4,7%	3,8%	80,6%
10.	CUPRUM T.U.W.	3,0%	5,1%	170,5%
11.	D.A.S. S.A.	-4,8%	-3,7%	X
12.	ERGO HESTIA S.A.	5,1%	1,8%	35,6%
13.	EULER HERMES S.A.	11,9%	2,5%	20,9%
14.	EUROPA S.A.	10,8%	7,8%	71,8%
15.	GENERALI S.A.	1,8%	-1,2%	X
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	2,5%	2,2%	89,6%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	7,9%	6,9%	87,0%
18.	INTER POLSKA S.A.	-2,2%	-3,0%	X
19.	INTERRISK S.A.	3,6%	3,6%	98,2%
20.	KUKE S.A.	5,5%	-11,6%	X
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	14,1%	13,0%	92,2%
23.	MTU S.A.	4,2%	3,1%	74,0%
24.	PARTNER S.A.	-2,2%	3,5%	X
25.	POCZTOWE T.U.W.	0,4%	1,3%	329,9%
26.	PTR S.A.	-8,6%	10,3%	X
27.	PTU S.A.	-2,2%	0,4%	X
28.	PZM S.A.	-10,6%	-5,9%	X
29.	PZU S.A.	9,5%	10,5%	110,8%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	-38,7%	-16,4%	X
31.	SKOK T.U.W.	13,2%	15,5%	117,0%
32.	TUW T.U.W.	2,0%	0,2%	10,9%
33.	TUZ T.U.W.	-3,2%	9,4%	X
34.	UNIQA S.A.	0,8%	1,3%	156,0%
35.	WARTA S.A.	1,6%	0,3%	16,1%
36.	Ogółem	6,7%	6,3%	93,1%

3.2.6. Wskaźnik zespolony

Wskaźnik zespolony

Lp.	Dział	Wskaźnik zespolony		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Dział I	64,0%	110,8%	173,1%
2.	Dział II	93,1%	99,2%	106,5%
3.	Suma	73,5%	106,2%	144,4%

Wskaźnik zespolony w Dziale I

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Wskaźnik zespolony		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	AEGON S.A.	152,4%	149,1%	97,9%
2.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	84,7%	93,2%	110,0%
3.	AMPLICO LIFE S.A.	96,2%	92,4%	96,0%
4.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	72,7%	155,5%	213,9%
5.	AXA ŻYCIE S.A.	46,3%	182,9%	395,1%
6.	BENEFIA NA ŻYCIE S.A.	67,5%	155,6%	230,6%
7.	BZWBK - Aviva TUnż S.A.	15,2%	21,6%	142,3%
8.	CARDIF POLSKA S.A.	91,3%	99,3%	108,7%
9.	COMPENSA ŻYCIE S.A.	67,0%	108,2%	161,5%
10.	CONCORDIA CAPITAL S.A.	87,0%	81,9%	94,1%
11.	ERGO HESTIA STUnż S.A.	86,7%	73,5%	84,8%
12.	EUROPA ŻYCIE S.A.	43,8%	60,2%	137,5%
13.	GENERALI ŻYCIE S.A.	79,3%	50,6%	63,7%
14.	HDI-GERLING ŻYCIE S.A.	133,3%	92,6%	69,5%
15.	ING S.A.	23,5%	139,1%	591,8%
16.	INTER - ŻYCIE S.A.	107,5%	121,2%	112,8%
17.	LINK4 LIFE S.A.	bd	bd	X
18.	MACIF ŻYCIE T.U.W.	185,7%	122,0%	65,7%
19.	METLIFE S.A.	34,3%	224,3%	654,7%
20.	NORDEA TUnż S.A.	79,4%	97,5%	122,9%
21.	POLISA - ŻYCIE S.A.	90,2%	95,9%	106,3%
22.	PRAMERICA S.A.	77,8%	80,9%	104,0%
23.	PZU ŻYCIE S.A.	65,5%	115,3%	176,0%
24.	REJENT LIFE T.U.W.	35,7%	41,6%	116,5%
25.	SIGNAL IDUNA ŻYCIE S.A.	132,9%	128,8%	96,9%
26.	SKANDIA ŻYCIE S.A.	95,7%	87,6%	91,6%
27.	SKOK ŻYCIE S.A.	115,4%	84,3%	73,1%
28.	UNIQA ŻYCIE S.A.	58,3%	117,7%	201,8%
29.	UNIVERSUM ŻYCIE S.A.	146,5%	137,8%	94,1%
30.	WARTA TUnż S.A.	51,3%	128,4%	250,2%
31.	Ogółem	64,0%	110,8%	173,1%

Wskaźnik zespolony w Dziale II

Lp.	Nazwa ubezpieczyciela	Wskaźnik zespolony		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	ALLIANZ POLSKA S.A.	94,5%	97,2%	102,9%
2.	AVIVA - TUO S.A.	123,0%	123,9%	100,7%
3.	AXA S.A.	151,9%	175,3%	115,4%
4.	BENEFIA S.A.	95,5%	97,6%	102,2%
5.	BEZPIECZNY DOM T.U.W.	68,8%	58,0%	84,3%
6.	BRE UBEZPIECZENIA S.A.	80,2%	74,4%	92,8%
7.	BZWBK - Aviva TUO S.A.	132,7%	98,9%	74,5%
8.	COMPENSA S.A.	98,7%	100,2%	101,5%
9.	CONCORDIA POLSKA T.U.W.	77,9%	82,4%	105,7%
10.	CUPRUM T.U.W.	44,1%	77,0%	174,6%
11.	D.A.S. S.A.	75,1%	69,0%	92,0%
12.	ERGO HESTIA S.A.	91,5%	96,2%	105,0%
13.	EULER HERMES S.A.	42,3%	93,3%	220,4%
14.	EUROPA S.A.	53,3%	63,9%	119,8%
15.	GENERALI S.A.	94,6%	104,4%	110,3%
16.	HDI-ASEKURACJA S.A.	92,5%	94,8%	102,5%
17.	HDI-GERLING POLSKA S.A.	72,4%	57,9%	80,0%
18.	INTER POLSKA S.A.	93,7%	95,3%	101,7%
19.	INTERRISK S.A.	92,9%	94,5%	101,6%
20.	KUKE S.A.	133,2%	-1071,2%	X
21.	LINK4 S.A.	bd	bd	X
22.	MONDIAL ASSISTANCE	-53,4%	123,1%	X
23.	MTU S.A.	99,6%	98,8%	99,2%
24.	PARTNER S.A.	953,7%	128,0%	13,4%
25.	POCZTOWE T.U.W.	91,9%	86,7%	94,3%
26.	PTR S.A.	104,8%	91,5%	87,3%
27.	PTU S.A.	-191,4%	-836,1%	X
28.	PZM S.A.	128,2%	110,0%	85,8%
29.	PZU S.A.	94,6%	102,7%	108,6%
30.	SIGNAL IDUNA POLSKA S.A.	131,9%	112,9%	85,6%
31.	SKOK T.U.W.	56,5%	40,2%	71,1%
32.	TUW T.U.W.	91,4%	93,1%	101,8%
33.	TUZ T.U.W.	95,6%	84,8%	88,7%
34.	UNIQA S.A.	88,0%	89,3%	101,5%
35.	WARTA S.A.	96,1%	111,0%	115,5%
36.	Ogółem	93,1%	99,2%	106,5%

3.3. Struktura rynku

3.3.1. Struktura rynku 2008-2009

Składka przypisana brutto w tys. zł w Dziale I

Lp.	Rodzaj ubezpieczeń	Składka przypisana brutto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Ubezpieczenia na życie	28 376 419	19 216 576	67,7%
2.	Ubezpieczenia na życie związane z ubezp. funduszem kapitałowym	6 289 242	6 458 122	102,7%
3.	Ubezpieczenia wypadkowe	4 077 713	4 339 805	106,4%
4.	Inne ubezpieczenia	241 243	263 668	109,3%
5.	Ogółem	38 984 617	30 278 171	77,7%

Składka przypisana brutto w tys. zł w Dziale II

Lp.	Rodzaj ubezpieczeń	Składka przypisana brutto		Dynamika
		2008	2009	09/08
1.	Motoryzacyjne	12 014 717	11 817 754	98,4%
2.	Majątkowe	3 314 360	3 712 186	112,0%
3.	Osobowe	1 499 343	1 480 482	98,7%
4.	Finansowe	1 326 078	1 704 807	128,6%
5.	O.C.	973 140	1 112 825	114,4%
6.	Transportowe	279 832	285 743	102,1%
7.	Pozostałe	717 590	776 716	108,2%
8.	Ogółem	20 125 060	20 890 513	103,8%

Struktura rynku ubezpieczeń w Polsce w %

Lp.	Zakład ubezpieczeń	2008	2009
1.	PZU ŻYCIE S.A.	22,1%	19,4%
2.	PZU S.A.	13,9%	15,2%
3.	EUROPA ŻYCIE S.A.	4,5%	5,3%
4.	WARTA TUnŻ S.A.	5,0%	5,1%
5.	ING S.A.	6,6%	5,0%
6.	ERGO HESTIA S.A.	3,1%	4,3%
7.	WARTA S.A.	3,4%	3,6%
8.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	2,6%	3,6%
9.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	6,8%	3,3%
10.	ALLIANZ POLSKA S.A.	2,7%	3,1%
11.	POZOSTAŁE	2,9%	3,1%

Struktura Działu I w %

Lp.	Zakład ubezpieczeń	2008	2009
1.	PZU ŻYCIE S.A.	33,6%	32,8%
2.	EUROPA ŻYCIE S.A.	6,8%	8,9%
3.	WARTA TUnŻ S.A.	7,5%	8,6%
4.	ING S.A.	9,9%	8,4%
5.	ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	3,9%	6,1%
6.	AVIVA - ŻYCIE S.A.	10,2%	5,5%
7.	AMPLICO LIFE S.A.	4,4%	5,2%
8.	NORDEA TUnŻ S.A.	3,4%	4,0%
9.	GENERALI ŻYCIE S.A.	2,0%	4,0%
10.	UNIQA ŻYCIE S.A.	3,0%	3,2%
11.	POZOSTAŁE	15,2%	13,4%

Struktura Działu II w %

Lp.	Zakład ubezpieczeń	2008	2009
1.	PZU S.A.	45,5%	38,3%
2.	ERGO HESTIA S.A.	10,0%	10,7%
3.	WARTA S.A.	11,2%	9,1%
4.	ALLIANZ POLSKA S.A.	9,0%	7,9%
5.	HDI-ASEKURACJA S.A.	4,7%	4,1%
6.	UNIQA S.A.	3,7%	3,8%
7.	INTERRISK S.A.	4,0%	3,8%
8.	GENERALI S.A.	3,3%	3,6%
9.	COMPENSA S.A.	3,2%	3,6%
10.	MTU S.A.	2,0%	2,2%
11.	POZOSTAŁE	3,4%	13,0%

3.3.2. Rynek 2000-2009

Podstawowe wskaźniki opisujące rozwój rynku ubezpieczeń w Polsce w latach 2000-2009

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
liczba zakładów ubezpieczeń										
Dział I	35	36	37	36	33	32	31	32	30	30
Dział II	33	35	36	41	38	37	34	35	36	35
Ogółem	68	71	73	77	71	69	65	67	66	65
kapitały podstawowe (w tys. PLN*)										
Dział I	1 772 112	2 083 143	2 257 796	2 341 336	2 339 608	2 444 928	2 479 575	2 496 909	2 592 090	2 598 771
Dział II	1 810 896	2 040 983	2 142 922	2 306 703	2 308 593	2 784 196	2 810 362	2 876 333	2 822 605	2 679 991
Ogółem	3 583 008	4 124 126	4 400 718	4 648 039	4 648 202	5 229 123	5 289 938	5 373 243	5 414 696	5 278 762
udział kapitału zagranicznego w kapitałach podstawowych										
ogółem (w %)	59,1%	67,8%	71,9%	71,9%	72,1%	72,7%	75,1%	77,9%	78,6%	82,2%
składka przypisana brutto (w tys. PLN*)										
Dział I	9 501 378	10 005 795	10 508 021	11 832 976	13 973 157	16 953 079	23 323 765	27 514 656	40 350 260	30 278 171
Dział II	14 253 026	14 180 116	14 055 800	14 484 797	16 350 837	17 343 607	18 195 855	19 739 691	21 070 615	20 890 513
Ogółem	23 754 403	24 185 911	24 563 821	26 317 772	30 323 994	34 296 687	41 519 621	47 254 347	61 420 874	51 168 684
odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto (w tys. PLN*)										
Dział I	2 944 964	3 653 324	4 567 008	5 458 708	6 743 363	8 344 837	9 354 049	11 250 417	20 068 938	27 716 045
Dział II	8 675 210	8 453 861	8 267 019	8 115 294	8 970 215	9 201 782	9 293 795	9 963 623	10 287 341	12 364 968
Ogółem	11 620 174	12 107 185	12 834 027	13 574 002	15 713 577	17 546 619	18 647 843	21 214 040	30 356 279	40 081 013
składka przypisana brutto per capita (w PLN*)										
Dział I	250	254	270	304	359	433	616	727	1 023	794
Dział II	375	361	361	373	421	442	480	521	534	548
Ogółem	625	615	631	677	780	875	1 096	1 248	1 557	1 341
lokaty w ujęciu bilansowym (w tys. PLN*)										
Dział I, w tym	21 683 422	27 038 291	33 119 162	40 881 997	48 428 997	57 143 993	71 909 799	82 442 058	83 682 496	83 652 699
lokaty (B)	19 460 392	23 715 771	28 645 779	28 726 952	33 615 017	36 377 471	40 802 548	43 632 492	56 414 419	51 993 191
lokaty na rachunek i ryzyko ubezpieczającego (C)	2 223 029	3 322 520	4 473 383	12 155 045	14 813 980	20 766 523	31 107 251	38 809 566	27 268 077	31 659 508
Dział II	15 657 105	17 940 182	20 306 008	25 997 726	29 208 968	33 855 727	38 768 332	43 973 531	46 178 555	42 784 235
Ogółem	37 340 526	44 978 473	53 425 170	66 879 723	77 637 965	90 999 720	110 678 131	126 415 590	129 861 050	126 436 934

*) wielkości w PLN podawane są w wartościach realnych z 2009 r. po przeliczeniu o wskaźniki inflacji publikowane przez GUS; inflacja 2009 = 3,5%; liczba ludności Polski w 2009 roku – 38.153.389 (rocznik GUS)

3.3.3. Struktura rynku 2000-2009

Zmiany struktury ubezpieczeń w Polsce w latach 2000-2009

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
struktura składki przypisanej brutto wg grup w dziale I (w %)										
grupa 1	52,3	49,7	47,3	48,0	48,3	45,0	38,4	38,6	72,8	63,5
grupa 2	1,0	1,1	1,4	1,3	1,1	1,0	0,7	0,5	0,3	0,4
grupa 3	30,5	32,3	31,8	30,7	31,5	36,6	46,0	46,9	16,1	21,3
grupa 4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
grupa 5	16,0	16,7	17,7	18,3	17,9	16,4	14,4	13,6	10,5	14,4
reasekuracja czynna	0,0	0,0	1,6	1,5	1,0	0,8	0,3	0,2	0,1	0,2
struktura składki przypisanej brutto wg rodzajów działalności w dziale II (w %)										
pozostałe osobowe (gr.1+2)	5,3	5,4	5,6	5,7	5,5	5,7	6,0	6,0	7,5	7,1
majątkowe (gr. 8+9)	16,7	17,7	18,5	19,3	18,4	17,8	17,7	17,7	16,3	17,8
auto casco (gr.3)	30,6	30,6	28,8	30,1	29,7	27,8	25,7	25,7	25,5	23,1
OC komunikacyjne (gr.10)	37,3	36,0	36,1	34,0	33,2	34,9	34,7	34,7	34,4	33,5
transportowe (gr. 4 do 7, 11, 12)	1,7	1,8	1,9	1,9	1,7	1,9	1,8	1,8	1,5	1,4
OC ogólne (gr.13)	2,9	3,2	3,4	3,8	4,2	4,5	5,0	5,0	4,8	5,3
finansowe (gr. 14 do 17)	2,7	3,0	3,4	2,5	4,4	4,5	5,5	5,5	6,6	8,1
pozostałe (gr. 18+19)	0,7	0,6	0,7	0,9	0,6	0,6	1,1	0,8	0,9	1,4
reasekuracja czynna	2,1	1,7	1,6	1,9	2,3	2,3	2,5	2,8	2,5	2,3

3.4. Skonsolidowane sprawozdania finansowe

3.4.1. Ubezpieczenia na życie

3.4.1.1. Bilans Aktywa

Bilans – Aktywa zakładów ubezpieczeń na życie w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2009	31.12.2009
A. Wartości niematerialne i prawne	114 877	108 738
1. Wartość firmy	33 788	31 062
2. Inne wartości niematerialne i prawne i zaliczki na poczet wartości niematerialnych i prawnych	81 090	77 676
B. Lokaty	54 621 564	51 993 200
I. Nieruchomości	388 581	398 945
1. Grunty własne oraz prawo wieczystego użytkowania gruntu	94 258	113 648
2. Budynki, budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu	268 863	274 255
3. Inwestycje budowlane i zaliczki na poczet tych inwestycji	25 460	11 042
II. Lokaty w jednostkach podporządkowanych	1 419 023	1 525 534
1. Udziały lub akcje w jednostkach podporządkowanych	1 410 251	1 495 652
2. Pożyczki udzielone jednostkom podporządkowanym oraz dłużne papiery wartościowe emitowane przez te jednostki	0	25 202
3. Pozostałe lokaty	8 772	4 679
III. Inne lokaty finansowe	52 813 960	50 068 721
1. Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	2 494 713	2 798 428
2. Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	30 929 655	32 988 201
3. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	0	0
4. Pożyczki zabezpieczone hipotecznie	27	2 327
5. Pozostałe pożyczki	577 304	404 602
6. Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	18 698 516	13 329 329
7. Pozostałe lokaty	113 745	545 835
IV. Należności depozytowe od cedentów	0	0
C. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	26 345 876	31 659 516
D. Należności	952 891	1 048 223
I. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	592 799	475 790
1. Należności od ubezpieczających	536 433	429 708
1.1. od jednostek podporządkowanych	164	238
1.2. od pozostałych jednostek	536 269	429 470
2. Należności od pośredników ubezpieczeniowych	34 991	34 483
2.1. od jednostek podporządkowanych	5 101	0
2.2. od pozostałych jednostek	29 890	34 483
3. Inne należności	21 375	11 599
3.1. od jednostek podporządkowanych	0	0
3.2. od pozostałych jednostek	21 375	11 599
II. Należności z tytułu reasekuracji	68 510	78 495
1. od jednostek podporządkowanych	284	140
2. od pozostałych jednostek	68 226	78 355
III. Inne należności	291 582	493 938
1. Należności od budżetu	73 695	205 991
2. Pozostałe należności	217 887	287 947
2.1. od jednostek podporządkowanych	7 518	4 304
2.2. od pozostałych jednostek	210 368	283 643
E. Inne składniki aktywów	500 007	489 237
I. Rzeczowe składniki aktywów	115 073	100 426
II. Środki pieniężne	380 102	386 279
III. Pozostałe składniki aktywów	4 832	2 532
F. Rozliczenia międzyokresowe	2 526 754	2 449 726
I. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	360 493	196 207
II. Aktywowane koszty akwizycji	1 835 198	1 925 277
III. Zarachowane odsetki i czynsze	197 220	156 509
IV. Inne rozliczenia międzyokresowe	133 844	171 733
AKTYWA RAZEM	85 061 970	87 748 641

ZESTAWIENIA TABELARYCZNE – RYNEK UBEZPIECZEŃ W LICZBACH

3.4.1.2. Bilans Pasywa

Bilans – Pasywa zakładów ubezpieczeń na życie w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2009	31.12.2009
A. Kapitał własny	11 434 889	13 473 991
I. Kapitał podstawowy	2 466 435	2 598 773
II. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	18 331	18 331
III. Akcje własne (wielkość ujemna)	0	0
IV. Kapitał (fundusz) zapasowy	6 762 216	7 232 680
V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	248 105	317 358
VI. Pozostałe kapitały rezerwowe	603 900	491 007
VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych	1 373 650	-1 157 388
VIII. Zysk (strata) netto	-1 087	4 009 891
B. Zobowiązania podporządkowane	20 330	20 243
C. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	71 003 882	71 216 826
I. Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	1 184 836	1 121 160
II. Rezerwa ubezpieczeń na życie	41 538 847	36 334 583
III. Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	1 172 019	1 363 893
IV. Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	36 296	48 038
V. Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	0	0
VI. Rezerwy na zwrot składek dla członków	0	0
VII. Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	764 425	721 269
VIII. Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	26 307 460	31 627 884
D. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wielkość ujemna)	1 467 691	1 490 741
I. Udział reasekuratorów w rezerwie składek i w rezerwie na pokrycie ryzyka niewygasłego	9 157	9 290
II. Udział reasekuratorów w rezerwie ubezpieczeń na życie	932 766	931 742
III. Udział reasekuratorów w rezerwie na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	26 387	32 407
IV. Udział reasekuratorów w rezerwie na premie i rabaty dla ubezpieczonych	544	320
V. Udział reasekuratorów w pozostałych rezerwach określonych w statucie	0	0
VI. Udział reasekuratorów w rezerwie ubez. na życie, gdy ryzyko lokaty (inwest.) ponosi ubezpieczający	498 837	516 983
E. Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna)	0	0
I. Oszacowane regresy i odzyski brutto	0	0
II. Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach i odzyskach	0	0
F. Pozostałe rezerwy	619 260	869 031
I. Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników	69 181	68 004
II. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	430 468	650 891
III. Inne rezerwy	119 612	150 135
G. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	1 424 655	1 454 763
H. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	1 475 269	1 558 089
I. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	679 195	571 036
1. Zobowiązania wobec ubezpieczających	423 237	348 512
1.1 wobec jednostek podporządkowanych	0	0
1.2. wobec pozostałych jednostek	423 237	348 512
2. Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych	213 228	178 024
2.1. wobec jednostek podporządkowanych	19 144	20 597
2.2. wobec pozostałych jednostek	194 084	157 427
3. Inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń	42 730	44 500
3.1. wobec jednostek podporządkowanych	15	29
3.2. wobec pozostałych jednostek	42 715	44 471
II. Zobowiązania z tytułu reasekuracji	121 038	119 412
1. wobec jednostek podporządkowanych	165	69
2. wobec pozostałych jednostek	120 873	119 343
III. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek	33 282	0
1. zobowiązania zamienne na akcje zakładu ubezpieczeń	0	0
2. pozostałe	33 282	0
IV. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	12 318	999
V. Inne zobowiązania	543 028	748 201
1. Zobowiązania wobec budżetu	273 407	39 703
2. Pozostałe zobowiązania	269 620	708 497
2.1. wobec jednostek podporządkowanych	12 989	10 131
2.2. wobec pozostałych jednostek	256 631	698 366
VI. Fundusze specjalne	86 408	118 441
I. Rozliczenia międzyokresowe	551 376	646 439
1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów	395 056	366 355
2. Ujemna wartość firmy	0	0
3. Przychody przyszłych okresów	156 320	280 084
PASYWA RAZEM	85 061 970	87 748 641

3.4.1.3. Techniczny rachunek ubezpieczeń

Techniczny rachunek ubezpieczeń na życie w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2008 - - 31.12.2008	01.01.2009 - - 31.12.2009
I. Składki	37 323 335	29 291 271
1. Składki przypisane brutto	38 984 617	30 278 171
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	1 250 523	1 050 703
3. Zmiany stanu rezerw składek i na ryzyko niewygasłe brutto	411 164	-63 669
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	405	134
II. Przychody z lokat	4 287 066	6 270 637
1. Przychody z lokat w nieruchomości	339	70
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	263 664	265 934
2.1. z udziałów lub akcji	256 785	264 912
2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	6 879	1 022
2.3. z pozostałych lokat	0	0
3. Przychody z innych lokat finansowych	3 240 234	3 189 155
3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	234 928	75 747
3.2. z dłużnych papierów wart. oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	2 333 256	2 241 633
3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	632 547	839 176
3.4. z pozostałych lokat	39 503	32 600
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	19 432	9 075
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	763 397	2 806 403
III. Nie zrealizowane zyski z lokat	828 077	2 838 294
IV. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	361 291	252 120
V. Odszkodowania i świadczenia	19 399 802	26 931 707
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	19 181 698	26 745 845
1.1. odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	19 334 356	27 716 051
1.2. udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	152 659	970 206
2. Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	218 104	185 862
2.1. rezerw brutto	225 693	191 881
2.2. udział reasekuratorów	7 589	6 019
VI. Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieceniowych na udziale własnym	3 819 644	50 395
1. Zmiana stanu rezerwy w ubezpieczeniach na życie na udziale własnym	13 940 473	-5 116 904
1.1. rezerwy brutto	14 479 756	-5 112 054
1.2. udział reasekuratorów	539 282	4 850
2. Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieceniowych na udziale własnym dla ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	-9 983 842	5 210 455
2.1. rezerwy brutto	-9 730 456	5 228 600
2.2. udział reasekuratorów	253 386	18 145
3. Zmiana stanu pozostałych rezerw techn.-ubezp. przewidzianych w statucie na udziale własnym	-136 988	-43 156
3.1. rezerwy brutto	-136 988	-43 156
3.2. udział reasekuratorów	0	0
VII. Premie i rabaty łącznie ze zmianą stanu rezerw na udziale własnym	34 361	40 228
VIII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	4 946 681	5 422 708
1. Koszty akwizycji	3 590 934	3 846 329
2. Koszty administracyjne	1 552 209	1 603 841
3. Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	196 462	27 462
IX. Koszty działalności lokacyjnej	8 121 159	703 744
1. Koszty utrzymania nieruchomości	1 713	994
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	69 600	61 735
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	96 371	57 592
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	7 953 474	583 423
X. Nie zrealizowane straty na lokatach	3 182 808	327 318
XI. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	178 350	277 894
XII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów przeniesione do ogólnego rachunku zysków i strat	-346 789	649 551
XIII. Wynik techniczny ubezpieczeń na życie	3 463 755	4 248 774

3.4.1.4. Ogólny rachunek zysków i strat

Ogólny rachunek zysków i strat zakładów życiowych w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2008 - - 31.12.2008	01.01.2009 - - 31.12.2009
I. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub wynik techniczny ubezpieczeń na życie	3 463 756	4 248 774
II. Przychody z lokat	0	0
1. Przychody z lokat w nieruchomości	0	0
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	0	0
2.1. z udziałów i akcji	0	0
2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	0	0
2.3. z pozostałych lokat	0	0
3. Przychody z innych lokat finansowych	0	0
3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	0	0
3.2. z dłużnych papierów wart. oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	0	0
3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	0	0
3.4. z pozostałych lokat	0	0
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	0	0
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	0	0
III. Nie zrealizowane zyski z lokat	0	0
IV. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z techn. rachunku ubezpieczeń na życie	-346 789	649 550
V. Koszty działalności lokacyjnej	0	0
1. Koszty utrzymania nieruchomości	0	0
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	0	0
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	0	0
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	0	0
VI. Nie zrealizowane straty na lokatach	0	0
VII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do techn. rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	0	0
VIII. Pozostałe przychody operacyjne	143 396	164 290
IX. Pozostałe koszty operacyjne	165 208	162 861
X. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	3 095 156	4 899 753
XI. Zyski nadzwyczajne	8	0
XII. Straty nadzwyczajne	15	0
XIII. Zysk (strata) brutto	3 095 149	4 899 753
XIV. Podatek dochodowy	578 795	889 245
XV. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	-1 372	617
XVI. Zysk (strata) netto	2 517 726	4 009 891

3.4.1.5. Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych

Rachunek przepływów pieniężnych zakładów życiowych w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2008 - - 31.12.2008	01.01.2009 - - 31.12.2009
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	12 576 366	12 504 080
I. Wpływy	39 720 179	38 954 884
1. Wpływy z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	39 333 844	38 575 073
1.1. Wpływy z tytułu składek brutto	39 232 091	38 451 393
1.2. Wpływy z tytułu regresów, odzysków i zwrotów odszkodowań	1 275	1 275
1.3. Pozostałe wpływy z działalności bezpośredniej	100 478	122 405
2. Wpływy z reasekuracji biernej	155 824	155 057
2.1. Wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach	94 818	98 922
2.2. Wpływy z tytułu prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów	54 143	50 705
2.3. Pozostałe wpływy z reasekuracji biernej	6 863	5 429
3. Wpływy z pozostałej działalności operacyjnej	230 511	224 754
3.1. Wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego	0	0
3.2. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	11 628	11 563
3.3. Pozostałe wpływy	218 883	213 191
II. Wydatki	27 143 813	26 450 804
1. Wydatki z tytułu działalności bezpośredniej i reasekuracji czynnej	25 229 901	24 605 541
1.1. Zwroty składek brutto	647 763	603 061
1.2. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	19 001 068	18 571 335
1.3. Wydatki z tytułu akwizycji	3 790 760	3 697 695
1.4. Wydatki o charakterze administracyjnym	1 544 304	1 492 020
1.5. Wydatki z tytułu likwidacji szkód i windykacji regresów	185 500	184 320
1.6. Wypłacone prowizje i udziały w zyskach z tytułu reasekuracji czynnej	14 230	14 230
1.7. Pozostałe wydatki z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	46 276	42 880
2. Wydatki z tytułu reasekuracji biernej	636 481	622 335
2.1. Składki zapłacone z tytułu reasekuracji biernej	150 651	136 759
2.2. Pozostałe wydatki z tytułu reasekuracji biernej	485 830	485 577
3. Wydatki z pozostałej działalności operacyjnej	1 277 431	1 222 928
3.1. Wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego	0	0
3.2. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	88 907	104 914
3.3. Pozostałe wydatki operacyjne	1 188 524	1 118 013
B. Przepływy z działalności lokacyjnej	-10 163 801	-10 077 088
I. Wpływy	641 061 923	624 071 956
1. Zbycie nieruchomości	589	589
2. Zbycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	85 833	85 833
3. Zbycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	75 317 664	75 504 061
4. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz spłata pożyczek udzielonych tym jednostkom	146 595	4 615 504

ZESTAWIENIA TABELARYCZNE – RYNEK UBEZPIECZEŃ W LICZBACH

5. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	60 099 300	59 868 397
6. Likwidacja lokat terminowych w instytucjach kredytowych	353 546 918	340 426 906
7. Realizacja pozostałych lokat	144 398 595	136 147 916
8. Wpływy z nieruchomości	339	339
9. Odsetki otrzymane	2 288 733	2 216 813
10. Dywidendy otrzymane	455 807	449 403
11. Pozostałe wpływy z lokat	4 721 551	4 756 195
II. Wydatki	651 225 724	634 149 044
1. Nabycie nieruchomości	820	820
2. Nabycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	22 490	4 051
3. Nabycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów w funduszach inwestycyjnych	77 561 936	76 707 809
4. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz udzielenie pożyczek tym jednostkom	0	0
5. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	57 598 021	57 475 127
6. Nabycie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	368 030 016	359 295 762
7. Nabycie pozostałych lokat	147 367 650	139 151 903
8. Wydatki na utrzymanie nieruchomości	1 367	3 847
9. Pozostałe wydatki na lokaty	643 424	1 509 726
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	-2 353 116	-2 396 396
I. Wpływy	537 886	497 362
1. Wpływy netto z emisji akcji oraz dopłat do kapitału	472 918	432 924
2. Kredyty, pożyczki oraz emisja dłużnych papierów wartościowych	63 000	63 000
3. Pozostałe wpływy finansowe	1 968	1 438
II. Wydatki	2 891 001	2 893 758
1. Dywidendy	2 855 862	2 855 862
2. Inne niż wypłata dywidend wydatki z tytułu podziału zysku	0	0
3. Nabycie akcji własnych	0	0
4. Spłata kredytów, pożyczek oraz wykup własnych dłużnych papierów wartościowych	30 000	33 284
5. Odsetki od kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	4 355	4 355
6. Pozostałe wydatki finansowe	784	257
D. Przepływy pieniężne netto razem	59 449	30 596
E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych	64 197	42 775
1. w tym zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	3 147	6 668
F. Środki pieniężne na początek okresu	346 186	345 966
G. Środki pieniężne na koniec okresu	408 802	383 232
1. w tym o ograniczonej możliwości dysponowania	57 864	57 791

3.4.2. Ubezpieczenia pozostałe majątkowe i osobowe

3.4.2.1. Bilans Aktywa

Bilans – Aktywa zakładów ubezpieczeń majątkowych w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2009	31.12.2009
A. Wartości niematerialne i prawne	300 084	333 602
1. Wartość firmy	132 352	125 096
2. Inne wartości niematerialne i prawne i zaliczki na poczet wartości niematerialnych i prawnych	167 732	208 506
B. Lokaty	44 914 722	42 784 246
I. Nieruchomości	908 682	941 790
1. Grunty własne oraz prawo wieczystego użytkowania gruntu	89 737	98 629
2. Budynki, budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu	795 582	785 200
3. Inwestycje budowlane i zaliczki na poczet tych inwestycji	23 362	57 960
II. Lokaty w jednostkach podporządkowanych	7 588 213	9 023 494
1. Udziały lub akcje w jednostkach podporządkowanych	7 513 444	8 983 500
2. Pożyczki udzielone jednostkom podporządkowanym oraz dłużne papiery wartościowe emitowane przez te jednostki	74 769	32 069
3. Pozostałe lokaty	0	7 924
III. Inne lokaty finansowe	36 399 114	32 799 972
1. Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	2 687 793	3 133 041
2. Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	29 990 852	27 176 217
3. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	0	0
4. Pożyczki zabezpieczone hipotecznie	33 744	24 374
5. Pozostałe pożyczki	599 862	364 409
6. Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	3 057 966	2 065 974
7. Pozostałe lokaty	28 896	35 957
IV. Należności depozytowe od cedentów	18 714	18 990
C. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	0	0
D. Należności	3 682 693	4 131 961
I. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	2 858 546	3 218 583
1. Należności od ubezpieczających	2 656 070	2 937 590
1.1. od jednostek podporządkowanych	121	1 257
1.2. od pozostałych jednostek	2 655 949	2 936 333
2. Należności od pośredników ubezpieczeniowych	149 473	249 082
2.1. od jednostek podporządkowanych	0	0
2.2. od pozostałych jednostek	149 473	249 082
3. Inne należności	53 002	31 911
3.1. od jednostek podporządkowanych	1 628	91
3.2. od pozostałych jednostek	51 374	31 820
II. Należności z tytułu reasekuracji	502 427	566 684
1. od jednostek podporządkowanych	13 573	15 621
2. od pozostałych jednostek	488 853	551 063
III. Inne należności	321 720	346 695
1. Należności od budżetu	109 957	104 070
2. Pozostałe należności	211 763	242 624
2.1. od jednostek podporządkowanych	7 591	10 020
2.2. od pozostałych jednostek	204 172	232 604
E. Inne składniki aktywów	839 813	479 514
I. Rzeczowe składniki aktywów	260 805	259 836
II. Środki pieniężne	576 524	216 823
III. Pozostałe składniki aktywów	2 484	2 854
F. Rozliczenia międzyokresowe	2 758 951	3 031 895
I. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	113 542	124 416
II. Aktywowane koszty akwizycji	1 996 230	2 516 134
III. Zarachowane odsetki i czynsze	33 407	35 822
IV. Inne rozliczenia międzyokresowe	615 771	355 522
AKTYWA RAZEM	52 496 263	50 761 217

ZESTAWIENIA TABELARYCZNE – RYNEK UBEZPIECZEŃ W LICZBACH

3.4.2.2. Bilans Pasywa

Bilans – Pasywa zakładów ubezpieczeń majątkowych w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2009	31.12.2009
A. Kapitał własny	24 089 158	15 454 565
I. Kapitał podstawowy	2 542 301	2 679 995
II. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	413	327
III. Akcje własne (wielkość ujemna)	0	0
IV. Kapitał (fundusz) zapasowy	12 786 234	4 296 486
V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	6 090 213	7 567 648
VI. Pozostałe kapitały rezerwowe	476 027	142 523
VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych	2 151 787	-1 157 582
VIII. Zysk (strata) netto	43 010	1 925 822
B. Zobowiązania podporządkowane	0	4 000
C. Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe	26 767 020	28 667 910
I. Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	10 674 420	11 478 370
II. Rezerwa ubezpieczeń na życie	0	0
III. Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	15 133 466	16 177 550
IV. Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	48 521	54 384
V. Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	897 482	950 439
VI. Rezerwy na zwrot składek dla członków	13 132	7 167
VII. Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	0	0
VIII. Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	0	0
D. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (wielkość ujemna)	3 017 382	3 148 041
I. Udział reasekuratorów w rezerwie składek i w rezerwie na pokrycie ryzyka niewygasłego	804 957	972 982
II. Udział reasekuratorów w rezerwie ubezpieczeń na życie	0	0
III. Udział reasekuratorów w rezerwie na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	2 202 003	2 166 260
IV. Udział reasekuratorów w rezerwie na premie i rabaty dla ubezpieczonych	10 422	8 798
V. Udział reasekuratorów w pozostałych rezerwach określonych w statucie	0	0
VI. Udział reasekuratorów w rezerwie ubez. na życie, gdy ryzyko lokaty (inwest.) ponosi ubezpieczający	0	0
E. Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna)	177 119	232 851
I. Oszacowane regresy i odzyski brutto	205 813	284 003
II. Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach i odzyskach	28 694	51 152
F. Pozostałe rezerwy	742 140	921 925
I. Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników	289 323	310 086
II. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	274 182	424 317
III. Inne rezerwy	178 635	187 523
G. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	264 940	274 860
H. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	2 678 895	7 679 452
I. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	715 534	821 469
1. Zobowiązania wobec ubezpieczających	176 997	184 694
1.1 wobec jednostek podporządkowanych	258	256
1.2. wobec pozostałych jednostek	176 739	184 438
2. Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych	398 528	489 740
2.1. wobec jednostek podporządkowanych	288	80
2.2. wobec pozostałych jednostek	398 239	489 659
3. Inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń	140 010	147 036
3.1. wobec jednostek podporządkowanych	4 445	6 233
3.2. wobec pozostałych jednostek	135 565	140 803
II. Zobowiązania z tytułu reasekuracji	717 336	828 026
1. wobec jednostek podporządkowanych	107	6 487
2. wobec pozostałych jednostek	717 229	821 539
III. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek	0	0
1. zobowiązania zamienne na akcje zakładu ubezpieczeń	0	0
2. pozostałe	0	0
IV. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	42 620	5 046 932
V. Inne zobowiązania	766 281	771 906
1. Zobowiązania wobec budżetu	145 246	52 251
2. Pozostałe zobowiązania	621 035	719 654
2.1. wobec jednostek podporządkowanych	15 897	17 793
2.2. wobec pozostałych jednostek	605 138	701 861
VI. Fundusze specjalne	437 123	211 119
I. Rozliczenia międzyokresowe	1 148 611	1 139 397
1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów	684 288	678 665
2. Ujemna wartość firmy	0	0
3. Przychody przyszłych okresów	464 323	460 732
PASYWA RAZEM	52 496 263	50 761 216

3.4.2.3. Techniczny rachunek ubezpieczeń

Techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2008 - - 31.12.2008	01.01.2009 - - 31.12.2009
I. Składki	17 019 265	18 178 932
1. Składki przypisane brutto	20 125 069	20 890 523
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	1 692 755	2 075 667
3. Zmiana stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	1 442 248	803 950
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	29 199	168 026
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	303 150	350 976
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	149 468	256 342
IV. Odszkodowania i świadczenia	10 450 412	12 248 944
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	9 277 697	11 224 847
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	10 132 639	12 364 979
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	854 942	1 140 132
2. Zmiana stanu rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	1 172 715	1 024 097
2.1. Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	1 245 361	965 894
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	72 646	-58 203
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-62 308	-1 197
1. Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-62 308	-1 197
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno - ubezpieczeniowych	0	0
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw na premie i rabaty	56 833	55 269
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	5 141 875	5 781 238
1. Koszty akwizycji	3 666 544	4 181 182
2. Koszty administracyjne	1 916 980	2 051 611
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	441 649	451 555
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	1 065 049	871 165
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	51 948	52 954
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	768 073	-222 123

3.4.2.4. Ogólny rachunek zysków i strat

Ogólny rachunek zysków i strat zakładów majątkowych w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2008 - - 31.12.2008	01.01.2009 - - 31.12.2009
I. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub wynik techniczny ubezpieczeń na życie	768 073	-222 123
II. Przychody z lokat	4 332 482	4 097 524
1. Przychody z lokat w nieruchomości	18 441	18 917
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	2 200 606	1 456 607
2.1. z udziałów i akcji	2 195 566	1 453 553
2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	5 040	3 054
2.3. z pozostałych lokat	0	0
3. Przychody z innych lokat finansowych	1 876 816	1 888 130
3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	71 048	26 927
3.2. z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wart. o stałej kwocie dochodu	1 541 607	1 722 205
3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	184 724	45 550
3.4. z pozostałych lokat	79 437	93 449
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	29 357	177 869
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	207 261	556 002
III. Nie zrealizowane zyski z lokat	265 463	347 774
IV. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z techn. rachunku ubezpieczeń na życie	0	0
V. Koszty działalności lokacyjnej	715 546	523 609
1. Koszty utrzymania nieruchomości	9 862	9 990
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	64 740	78 190
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	237 415	122 093
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	403 529	313 335
VI. Nie zrealizowane straty na lokatach	676 268	296 362
VII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do techn. rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	303 150	350 976
VIII. Pozostałe przychody operacyjne	204 504	228 676
IX. Pozostałe koszty operacyjne	203 077	242 775
X. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	3 672 481	3 038 129
XI. Zyski nadzwyczajne	16	17
XII. Straty nadzwyczajne	0	0
XIII. Zysk (strata) brutto	3 672 497	3 038 146
XIV. Podatek dochodowy	342 090	361 597
XV. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	73	327
XVI. Zysk (strata) netto	3 330 334	2 676 222

3.4.2.5. Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych

Rachunek przepływów pieniężnych zakładów majątkowych w tys. zł

Wyszczególnienie	01.01.2008 - - 31.12.2008	01.01.2009 - - 31.12.2009
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	1 676 890	151 223
I. Wpływy	23 024 290	24 227 654
1. Wpływy z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	20 476 740	21 264 811
1.1. Wpływy z tytułu składek brutto	20 009 877	20 774 941
1.2. Wpływy z tytułu regresów, odzysków i zwrotów odszkodowań	394 175	345 111
1.3. Pozostałe wpływy z działalności bezpośredniej	72 688	144 759
2. Wpływy z reasekuracji biernej	1 946 580	1 864 488
2.1. Wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach	1 016 966	1 088 320
2.2. Wpływy z tytułu prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów	403 953	379 102
2.3. Pozostałe wpływy z reasekuracji biernej	525 661	397 066
3. Wpływy z pozostałej działalności operacyjnej	600 970	1 098 355
3.1. Wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego	216 764	221 495
3.2. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	5 921	5 411
3.3. Pozostałe wpływy	378 285	871 450
II. Wydatki	21 347 400	24 076 432
1. Wydatki z tytułu działalności bezpośredniej i reasekuracji czynnej	17 584 848	19 676 735
1.1. Zwroty składek brutto	311 365	385 136
1.2. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	9 346 765	11 215 169
1.3. Wydatki z tytułu akwizycji	3 619 585	3 981 718
1.4. Wydatki o charakterze administracyjnym	2 629 160	2 629 736
1.5. Wydatki z tytułu likwidacji szkód i windykacji regresów	723 129	887 397
1.6. Wypłacone prowizje i udziały w zyskach z tytułu reasekuracji czynnej	82 174	90 183
1.7. Pozostałe wydatki z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	872 669	487 397
2. Wydatki z tytułu reasekuracji biernej	2 378 711	2 247 272
2.1. Składki zapłacone z tytułu reasekuracji biernej	1 669 932	1 835 923
2.2. Pozostałe wydatki z tytułu reasekuracji biernej	708 779	411 349
3. Wydatki z pozostałej działalności operacyjnej	1 383 841	2 152 424
3.1. Wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego	411 896	521 805
3.2. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	205 297	242 885
3.3. Pozostałe wydatki operacyjne	766 647	1 387 734
B. Przepływy z działalności lokacyjnej	-1 804 601	7 392 348
I. Wpływy	377 663 321	362 462 016
1. Zbycie nieruchomości	89 134	688
2. Zbycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	12 628	45 110

ZESTAWIENIA TABELARYCZNE – RYNEK UBEZPIECZEŃ W LICZBACH

3. Zbycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	1 090 418	1 621 848
4. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz spłata pożyczek udzielonych tym jednostkom	45 788	44 443
5. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	52 564 179	29 193 794
6. Likwidacja lokat terminowych w instytucjach kredytowych	229 052 937	195 534 713
7. Realizacja pozostałych lokat	89 299 939	122 984 530
8. Wpływy z nieruchomości	17 749	14 853
9. Odsetki otrzymane	499 843	508 061
10. Dywidendy otrzymane	2 228 246	1 479 197
11. Pozostałe wpływy z lokat	2 762 458	11 034 779
II. Wydatki	379 467 922	355 069 669
1. Nabycie nieruchomości	248 076	42 658
2. Nabycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	692 747	186 253
3. Nabycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów w funduszach inwestycyjnych	1 367 942	1 628 669
4. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz udzielenie pożyczek tym jednostkom	61 850	2 720
5. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	56 394 357	25 878 579
6. Nabycie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	229 569 807	194 434 068
7. Nabycie pozostałych lokat	88 290 285	121 968 483
8. Wydatki na utrzymanie nieruchomości	12 157	11 774
9. Pozostałe wydatki na lokaty	2 830 701	10 916 463
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	312 561	-7 902 624
I. Wpływy	684 441	6 609 212
1. Wpływy netto z emisji akcji oraz dopłat do kapitału	682 447	193 596
2. Kredyty, pożyczki oraz emisja dłużnych papierów wartościowych	1 516	4 712 759
3. Pozostałe wpływy finansowe	478	1 702 857
II. Wydatki	371 879	14 511 837
1. Dywidendy	358 891	12 944 724
2. Inne niż wypłata dywidend wydatki z tytułu podziału zysku	5 709	14 892
3. Nabycie akcji własnych	0	0
4. Spłata kredytów, pożyczek oraz wykup własnych dłużnych papierów wartościowych	1 502	493
5. Odsetki od kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	4 562	0
6. Pozostałe wydatki finansowe	1 215	1 551 728
D. Przepływy pieniężne netto razem	184 850	-359 054
E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych	176 253	-355 113
1. w tym zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	622	153
F. Środki pieniężne na początek okresu	391 553	576 524
G. Środki pieniężne na koniec okresu	576 403	217 481
1. w tym o ograniczonej możliwości dysponowania	323 763	85 027

4. PODZIAŁ RYZYKA WEDŁUG DZIAŁÓW, GRUP I RODZAJÓW UBEZPIECZEŃ (wg Ustawy o działalności Ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r.)

DZIAŁ I

Ubezpieczenia na życie

1. Ubezpieczenia na życie.
2. Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci.
3. Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym.
4. Ubezpieczenia rentowe.
5. Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeśli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4.

DZIAŁ II

Pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe

1. Ubezpieczenia wypadku, w tym wypadku przy pracy i choroby zawodowej:
 - a) świadczenia jednorazowe,
 - b) świadczenia powtarzające się,
 - c) połączone świadczenia, o których mowa w pkt 1 i 2.
 - d) przewóz osób.
2. Ubezpieczenia choroby:
 - a) świadczenia jednorazowe,
 - b) świadczenia powtarzające się,
 - c) świadczenia kombinowane.
3. Ubezpieczenia casco pojazdów lądowych, z wyjątkiem pojazdów szynowych, obejmujące szkody w:
 - a) pojazdach samochodowych,
 - b) pojazdach lądowych bez własnego napędu.
4. Ubezpieczenia casco pojazdów szynowych, obejmujące szkody w pojazdach szynowych.
5. Ubezpieczenia casco statków powietrznych, obejmujące szkody w pojazdach powietrznych.
6. Ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej casco statków żeglugi morskiej i statków żeglugi śródlądowej obejmujące szkody w:
 - a) statkach żeglugi morskiej,
 - b) statkach żeglugi śródlądowej.
7. Ubezpieczenia przedmiotów w transporcie, obejmujące szkody na transportowanych przedmiotach, niezależnie od każdorazowo stosowanych środków transportu.
8. Ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami, obejmujące szkody rzeczowe nie ujęte w grupach 3-7, spowodowane przez:
 - a) ogień,
 - b) eksplozję,
 - c) burzę,
 - d) inne żywioły,
 - e) energię jądrową,
 - f) obsunięcia ziemi lub tąpnięcia.
9. Ubezpieczenia pozostałych szkód rzeczowych (jeżeli nie zostały ujęte w grupie 3, 4, 5, 6, lub 7), wywołanych przez grad lub mróz oraz inne przyczyny (jak np. kradzież), jeżeli przyczyny te nie są ujęte w grupie 8.
10. Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wszelkiego rodzaju, wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów lądowych z napędem własnym, łącznie z ubezpieczeniem odpowiedzialności przewoźnika.
11. Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wszelkiego rodzaju, wynikającej z posiadania i użytkowania statków powietrznych, łącznie z ubezpieczeniem odpowiedzialności przewoźnika.
12. Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową, wynikającej z posiadania i użytkowania statków żeglugi śródlądowej i statków morskich, łącznie z ubezpieczeniem odpowiedzialności przewoźnika.
13. Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej ogólnej) nie ujętej w grupach 10-12.
14. Ubezpieczenia kredytu, w tym:
 - a) ogólnej niewypłacalności,
 - b) kredytu eksportowego, spłaty rat, kredytu hipotecznego, kredytu rolniczego.
15. Gwarancja ubezpieczeniowa:
 - a) bezpośrednia,
 - b) pośrednia.
16. Ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych, w tym:
 - a) ryzyka utraty zatrudnienia,
 - b) niewystarczającego dochodu,
 - c) złych warunków atmosferycznych,
 - d) utraty zysków,
 - e) stałych wydatków ogólnych,
 - f) nieprzewidzianych wydatków handlowych,
 - g) utraty wartości rynkowej,
 - h) utraty stałego źródła dochodu,
 - i) pośrednich strat handlowych poza wyżej wymienionymi,
 - j) innych strat finansowych.
17. Ubezpieczenia ochrony prawnej.
18. Ubezpieczenia świadczenia pomocy na korzyść osób, które popadły w trudności w czasie podróży lub podczas nieobecności w miejscu zamieszkania.

5. WYKAZ ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ I ODDZIAŁÓW W POLSCE ZAGRANICZNYCH UBEZPIECZYCIELI, KTÓRZY SĄ CZŁONKAMI POLSKIEJ IZBY UBEZPIECZEŃ (stan na dzień 1.05.2010 r.)

Zakłady Działu I – Ubezpieczenia na życie

- 1. AEGON**
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
ul. Wołoska 5, 02-675 Warszawa
tel. 0 22 451-19-81; Infolinia 0 801 300 900
fax 0 22 451-19-99, 0 22 451 19 29
prezes: Michał Biedzki; zakres: grupy 1, 3- 5
data wydania zezwolenia: 24.12.1999 r.
www.aegon.pl
- 2. ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.**
Towarzystwo Ubezpieczeń
ul. Rodziny Hiszpańskich 1, 02-685 Warszawa
tel. 0 22 567-67-00; Infolinia 0 801 10 20 30
fax. 0 22 567-40-40
prezes: Paweł Dangel; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 28.02.1997 r.
www.allianz.pl
- 3. AMPLICO LIFE**
Pierwsze Amerykańsko-Polskie Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie i Reasekuracji S.A.
ul. Przemysłowa 26, 00-450 Warszawa
tel. 0 22 523-50-00; fax. 0 22 523-54-44
zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 30.10.1990 r.
www.amplicolife.pl; lifeinfo@amplico.pl
- 4. AVIVA**
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
ul. Prosta 70, 00-838 Warszawa
tel. 0 22 557-40-50; Infolinia 0 801 888 444,
0 22 557-44-44 dla telefonów komórkowych
fax. 0 22 557-40-75
prezes: Maciej Jankowski; zakres: grupy 1, 3, 4, 5
data wydania zezwolenia: 06.09.1991 r.
www.aviva.pl; bok@aviva.pl
- 5. AXA ŻYCIE**
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Chłodna 51, 00-867 Warszawa,
tel. 0 22 555-00-00; fax. 0 22 555-05-00
prezes: Maciej Szwarz; zakres: grupy 1, 3, 4, 5
data wydania zezwolenia: 23.06.1993 r.
www.axa-polska.pl; ubezpieczenia@axa-polska.pl
- 6. BENEFIA Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.**
Vienna Insurance Group
ul. Rydygiera 21, 01-793 Warszawa,
tel. 0 22 525-11-11; Infolinia 0 801 106 106
fax. 0 22 525-11-00
prezes: Tomasz Telejko; zakres: grupa 1-5
data wydania zezwolenia: 22.02.1996 r.
www.benefia.pl; bok.infolinia@benefia.pl
- 7. BZ WBK-AVIVA**
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
Plac Andersa 5, 61-894 Poznań
tel. 0 61 659-66-09
prezes: Jacek Koronkiewicz; zakres: grupy 1, 3, 5
data wydania zezwolenia: 06.06.2008 r.
www.bzwbkaviva.pl
- 8. CALI EUROPE S.A. Oddział w Polsce**
Ul. Domaniewska 42, 02-672 Warszawa
tel. 0 22 326-23-00; fax 0 22 326-23-01
dyrektor: Thierry Verdier
data notyfikacji: 21.04.2008 r.
zakres: grupy 1-3, 6-7
- 9. CARDIF POLSKA S.A.**
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie
ul. Nowogrodzka 11, 00-513 Warszawa
tel. 801 801 111 dla telefonów stacjonarnych
+48 22 319 00 00 dla telefonów komórkowych
oraz zza granicy
fax 0 22 529-01-11
prezes: Jan E. Rościszewski; zakres: grupy 1, 3, 5
data wydania zezwolenia: 22.01.1998 r.
www.cardif.pl; cardif@cardif.pl
- 10. COMPENSA S.A.**
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie
Al. Jerozolimskie 162, 02-342 Warszawa
tel. 0 22 501-61-00 dla telefonów stacjonarnych
i komórkowych; 0 801 120 000 dla telefonów
stacjonarnych w całej Polsce; fax 0 22 501-60-01
prezes: Franz Fuchs; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 30.09.1997 r.
www.compensa.pl; centrala@compensazycie.com.pl

11. CONCORDIA CAPITAL S.A.
Wielkopolskie Towarzystwo Ubezpieczeń
Życiowych i Rentowych
ul. Świętego Michała 43, 61-119 Poznań
tel. 0 61 858-48-00; fax 0 61 858-48-01
prezes: Piotr Narloch; zakres: grupy 1, 3, 5
data wydania zezwolenia: 09.08.2000 r.
www.grupaconcordia.pl
office@grupaconcordia.pl
12. ERGO HESTIA S.A.
Sopockie Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie
ul. Hestii 1, 81-731 Sopot
tel. 0 58 555-60-00; fax 0 58 555-60-01
prezes: Piotr Śliwicki; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 28.01.1997 r.
www.hestia.pl; poczta@hestia.pl
13. EUROPA S.A.
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie
ul. Powstańców Śląskich 2-4, 53-333 Wrocław
tel. 0 71 334-18-00; fax. 0 71 334-18-08
prezes: Jacek Podoba; zakres: grupa 1- 5
data wydania zezwolenia: 17.01.2002 r.
www.tueuropa.pl; sekretariat@tueuropa.pl
14. GENERALI ŻYCIE
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Postępu 15B, 02-676 Warszawa
tel. 0 22 543-05-00; fax. 0 22 543-08-99
prezes: Andrzej Jarczyk; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 06.01.1998 r.
www.generali.pl
centrumklienta@generali.pl
15. HDI-Gerling Życie
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Hrubieszowska 2, 01-209 Warszawa
tel. 0 22 537-20-00; fax. 0 22 537-20-01
prezes: Witold Bej-Bełkowski; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 21.01.1997 r.
www.gerling.com pl; info@gerling.com.pl
16. ING NATIONALE-NEDERLANDEN POLSKA S.A.
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie
ul. Ludna 2, 00-406 Warszawa
tel. 0 22 522-00-00; fax. 0 22 522-11-11
prezes: Tomasz Bławat; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 02.08.1994 r.
www.ing.pl; info@ing.pl
17. INTER - ŻYCIE Polska S.A.
Towarzystwo Ubezpieczeń
Al. Jerozolimskie 172, 02-486 Warszawa
tel. 0 22 333-75-00; fax 0 22 333-75-01
prezes: Aniela Schreyner; zakres: grupy 1, 2, 4, 5
data wydania zezwolenia: 29.04.1997 r.
www.interpolska.pl
interpolska@interpolska.pl
18. LINK4 Life
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Postępu 15, 02-676 Warszawa
tel. 0 22 444-44-00; fax. 0 22 444-44-01
prezes: Adam Horosz; zakres: grupy 1, 5
data wydania zezwolenia: 27.09.2007 r.
www.link4.pl; biuro@link4.pl
19. MACIF ŻYCIE
Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych
Al. Jana Pawła II 25, 00-854 Warszawa
tel. 0 22 653-43-50; fax 0 22 653-43-51
prezes: Philippe Saffray; zakres: grupy 1, 5
data wydania zezwolenia: 30.12.2003
www.macif.com.pl; macif@macif.com.pl
20. METLIFE
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
ul. Puławska 17, 02-515 Warszawa
tel. 0 22 349-69-00; fax. 0 22 349-69-01
prezes: Adam Michon; zakres: grupy 1, 5
data wydania zezwolenia: 29.09.2000 r.
www.metlife.pl; kontakt@pl.metlife.com
21. NORDEA
Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
Al. Jana Pawła II 27, 00-867 Warszawa
tel. 0 22 541-01-00, 0 22 541-00-00
fax 0 22 541-01-01, 0 22 541-00-01
prezes: Mariusz Sobiech; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 04.03.1994 r.
www.nordeapolska.pl; zycie@nordeapolska.pl
22. POLISA - ŻYCIE S.A.
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie
ul. A. Mickiewicza 63, 01-625 Warszawa
tel. 0 22 560-59-55; fax 0 22 869-85-80
prezes: Leszek Szwedo; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 26.06.1995 r.
www.polisa-zycie.pl
sekretariat@polisa-zycie.pl

23. POWSZECHNY ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ ŻYCIE S.A.
al. Jana Pawła II 24, 00-133 Warszawa
tel. 0 22 582-37-00; fax 0 22 582-37-01
prezes: Dariusz Krzewina; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 20.12.1991 r.
www.pzuzycie.com.pl
24. PRAMERICA Życie
Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji S.A.
Al. Jana Pawła II 23, 00-854 Warszawa
tel. 0 22 329-30-00; fax 0 22 329-30-10
prezes: Beata Andruszkiewicz; zakres: grupy 1, 3, 4, 5
data wydania zezwolenia: 29.10.1998 r.
www.pramerica.pl;
kontakt@pramerica.pl
25. PREVOIR-VIE Groupe Prevoir S.A.
Oddział w Polsce
ul. Kolejowa 5/7, 01-217 Warszawa
tel. 0 22 534-86-58; fax 0 22 534-86-50
dyrektor: Colin Turner; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 18.07.2000 r.
www.prevoir.pl; prevoir@prevoir.pl
26. REJENT LIFE
Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych
ul. Mostowa 19 C/6, 61-854 Poznań
tel. 0 61 852-95-42 (3); fax. 0 61 852-95-48
prezes: Maria Kuchlewska; zakres: grupy 1, 4, 5
data wydania zezwolenia: 27.04.1995 r.
www.rejentlife.com.pl; tuw@rejentlifre.com.pl
27. RGA International Reinsurance Company
Limited Sp. z o.o.
Oddział w Polsce
al. Jana Pawła II 19, 00-854 Warszawa
tel. 0 22 370-12-20; fax 0 22 370-12-21
dyrektor generalny: Sylwester Rakowski
zakres: działalność pośrednia w zakresie grup 1-5
data notyfikacji:
www.rgare.com
28. SIGNAL IDUNA Życie
Polska Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Jasna 14/16A, 00-041 Warszawa
tel. 0 22 505-61-00; fax 0 22 505-61-01
prezes: Adam H. Pustelnik; zakres: grupy 1, 2, 5
data wydania zezwolenia: 03.08.2001 r.
www.signal-iduna.pl;
info@signal-iduna.pl
29. SKANDIA ŻYCIE
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Cybernetyki 7, 02-677 Warszawa
tel. 0 22 332-10-31; 0 801 888 000
fax 0 22 332-17-55
prezes: Paweł Ziemba; zakres: grupy 3, 5
data wydania zezwolenia: 16.04.1999 r.
www.skandia.pl; skandiazycie@skandia.pl
30. SKOK S.A.
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie
ul. Władysława IV 22, 81-743 Sopot
tel. 0 58 550-97-28; fax. 0 58 550-97-29
prezes: Grzegorz Buczkowski; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 24.12.1999 r.
www.skok.pl; zycie@tuskokzycie.com.pl
31. UNIQA
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
ul. Gdańska 132, 90-520 Łódź
tel. 0 42 634-47-00; fax 0 42 634-49-83
prezes: Jarosław Parkot; zakres: grupy 1, 2, 3, 5
data wydania zezwolenia: 23.03.1994 r.
www.uniqa.pl; zycie@uniqa.pl
32. UNIVERSUM
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.
ul. Słomińskiego 19 lok. 515, 00-195 Warszawa
tel. 0 22 536-19-00; fax. 0 22 536-19-01
prezes: Agnieszka Senkowska; zakres: grupy 1, 5
data wydania zezwolenia: 30.03.1999 r.
www.universum-zycie.pl
universum@universum-zycie.pl
33. WARTA S.A.
Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie
ul. Chmielna 85/87, 00-805 Warszawa
tel. 0 22 534-11-11, 0 22 534-11-00
fax. 0 22 534-13-00
prezes: Krzysztof Kudelski; zakres: grupy 1-5
data wydania zezwolenia: 16.05.1995 r.
www.warta.pl

Zakłady Działu II – Pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe

1. ACE European Group Limited Oddział w Polsce
ul. Chmielna 85/87, 00-805 Warszawa
tel. 0 22 581-07-50; fax. 0 22 581-11-33
dyrektor: Przemysław Owczarek; zakres: grupy 1-18
data notyfikacji: 10.01.2005 r.
www.aceeurope.pl; poland.office@ace-ina.com
2. ALLIANZ Polska S.A.
Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji
ul. Rodziny Hiszpańskich 1, 02-685 Warszawa
tel. 0 22 567-40-00; 0 801-10-20-30
fax. 0 22 567-40-40
prezes: Paweł Dangel; zakres: grupy 1-3, 5-18
data wydania zezwolenia: 14.11.1996 r.
www.allianz.pl
3. ATRADIUS Credit Insurance NV
Spółka Akcyjna Oddział w Polsce
ul. Hrubieszowska 2, 01-209 Warszawa
tel. 0 22 395-43-25; fax 0 22 395-43-94
prezes: Paweł Szczepankowski; zakres: grupa 14
data notyfikacji: 04.10.2004 r.
www.atradius.pl; ewa.kern@atradius.com
4. AVANSSUR S.A. Oddział w Polsce
ul. Chłodna 51, 00-867 Warszawa
tel. 0 22 599-90-00; fax. 0 22 599-90-01
dyrektor: Ryszard Bociong
zakres: grupy 1-3, 8-10, 17, 18
data notyfikacji: 22.05.2006 r.
www.axadirect.pl
5. AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A.
ul. Prosta 70, 00-838 Warszawa
tel. 0 22 557-49-12; fax 0 22 557-49-22
prezes: Maciej Jankowski
zakres: grupy 1-4, 6-10, 12, 13, 15-18
data wydania zezwolenia: 06.09.1991 r.
www.aviva.pl; bok@aviva.pl
6. AXA Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji S.A.
ul. Chłodna 51, 00-867 Warszawa
tel. 0 22 555-00-00; 0 801-200-200
fax. 0 22 555-05-00
prezes: Maciej Szwarz
zakres: grupy 1-4, 7-10, 13-17
data wydania zezwolenia: 02.07.1994 r.
www.axa.pl; ubezpieczenia@axa-polska.pl
7. BENEFIA Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
Vienna Insurance Group
ul. Rydygiera 21 A, 01-793 Warszawa
tel. 0 22 544-14-70 (71); fax. 0 22 544-14-74
prezes: Paweł Bisek; zakres: grupy 1-3, 7-10, 13, 16-18
data wydania zezwolenia: 24.12.1999 r.
www.benefia.pl; centrala@benefia.pl
8. BEZPIECZNY DOM
Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych
ul. Żurawia 32/34, 00-515 Warszawa
tel. 0 22 628-60-28; fax. 0 22 628-60-26
prezes: Dariusz Poniewierka; zakres: grupy 16
data wydania zezwolenia: 24.11.2004 r.
www.tuwbd.pl; biuro@tuwbd.pl
9. BRE UBEZPIECZENIA
Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji S.A.
ul. Ks. I. Skorupki 5, 00-963 Warszawa
tel. 0 22 444-70-01; fax. 022 444-70-02
prezes: Paweł Zylm; zakres: grupy 1, 3, 7-10, 13-18
data wydania zezwolenia: 19.12.2006 r.
www.breubezpieczenia.pl
biuro@breubezpieczenia.pl
10. BZ WBK - AVIVA
Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A.
Plac Andersa 5, 61-894 Poznań
tel. 0 61 659-66-09
prezes: Jacek Koronkiewicz
zakres: grupy 1-2, 9, 13, 16, 18
data wydania zezwolenia: 09.10.2008 r.
www.bzwbkaviva.pl
11. CARDIF Assurances Risques Divers S.A.
Oddział w Polsce
ul. Nowogrodzka 11, 00-513 Warszawa
tel. 0 22 529-01-23; fax 0 22 529-01-11
dyrektor: Jan E. Rościszewski
zakres: grupy 1, 2, 8, 9, 11, 13-16, 18
data wydania zezwolenia: 29.05.2001 r.
www.cardif.pl; cardif@cardif.pl
12. CHARTIS Europe S.A.
Oddział w Polsce (dawniej AIG Europe S.A.)
ul. Marszałkowska 111, 00-102 Warszawa
tel. 0 22 528-51-00 (22); fax. 0 22 528-52-52 (53)
dyrektor: Agnieszka Żołędziowska-Kulig

- zakres: grupy 1- 3, 5, 7-14, 16-18
data wydania zezwolenia: 30.10.1990 r.
www.chartisinsurance.com
chartis.poland@chartisinsurance.com
13. COFACE POLSKA S.A. Oddział w Polsce
Al. Jerozolimskie 136, 02-305 Warszawa
tel. 0 22 465-00-00; fax. 0 22 465-00-55
dyrektor: Katarzyna Kompowska; zakres: grupa 14
data wydania zezwolenia: 26.06.2003 r.
www.coface.pl; office@coface.pl
14. COMPENSA Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
Al. Jerozolimskie 162, 02-342 Warszawa
tel. 0 22 501-60-00; fax 0 22 501-60-01
prezes: Franz Fuchs
zakres: grupy 1-3, 6-10, 12-18
data wydania zezwolenia: 12.02.1990 r.
www.compensa.pl
15. CONCORDIA POLSKA
Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych
ul. Św. Michała 43, 61-119 Poznań
tel. 0 61 858-48-00; fax 0 61 858-48-01
prezes: Piotr Narloch; zakres: grupy 1-3, 7-10, 13-18
data wydania zezwolenia: 20.12.1996 r.
www.grupaconcordia.pl; office@grupaconcordia.com
16. CUPRUM Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych
ul. M.C. Skłodowskiej 82, 59-301 Lubin
tel. 0 76 727-74-00 (01); fax. 0 76 727-74-10
prezes: Renata Głuszczyk; zakres: grupy 1, 2, 7- 9, 13
data wydania zezwolenia: 07.05.1994 r.
www.tuw-cuprum.pl; sekretariat@tuw-cuprum.pl
17. D.A.S.
Towarzystwo Ubezpieczeń Ochrony Prawnej S.A.
ul. Wspólna 25, 00-519 Warszawa
tel. 0 22 453-00-00; fax 0 22 453-00-09
prezes: Mariusz Olszewski; zakres: grupa 17
data wydania zezwolenia: 18.09.2000 r.
www.das.pl; das@das.pl
18. ERGO HESTIA
Sopockie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Hestii 1, 81-731 Sopot
tel. 0 58 555-60-00; fax 0 58 555-60-01
prezes: Piotr Śliwicki; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 29.12.1990 r.
www.hestia.pl; poczta@hestia.pl
19. Towarzystwo Ubezpieczeń EULER HERMES S.A.
ul. Domaniewska 50 B, 02-672 Warszawa
tel. 0 22 385-46-55; fax. 0 22 385-46-62
prezes: Krzysztof Chechłacz; zakres: grupy 9, 13-16
data wydania zezwolenia: 10.02.2003 r.
www.eulerhermes.pl; info@eulerhermes.pl
20. Towarzystwo Ubezpieczeń EUROPA S.A.
ul. Powstańców Śląskich 2-4, 53-333 Wrocław
tel. 0 71 334-17-00; fax. 0 71 334-17-07
prezes: Jacek Podoba; zakres: grupy 1-3, 7-10, 13-18
data wydania zezwolenia: 07.11.1994 r.
www.tueuropa.pl; sekretariat@tueuropa.pl
21. Europäische Reiseversicherung Aktiengesellschaft
Oddział w Polsce
ul. Chmielna 101/102, 80-748 Gdańsk
tel. 0 58-324-88-50; fax 0 58-324-88-51
dyrektor: Beata Kalitowska
zakres: grupy 1, 2, 8, 9, 11, 13-16, 18
data notyfikacji: 20.09.2004 r.
www.europejskie.pl; poczta@europejskie.pl
22. GENERALI
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Postępu 15B, 02-676 Warszawa
tel. 0 22 543-05-00; fax. 0 22 543-08-99
prezes: Andrzej Jarczyk; zakres: grupy 1-5, 7-18
data wydania zezwolenia: 05.07.1999 r.
www.generali.pl; centrumklienta@generali.pl
23. HDI ASEKURACJA
Towarzystwo Ubezpieczeniowe S.A.
ul. Płocka 11/13, 01-231 Warszawa
tel. 0 22 534-40-01; fax. 0 22 534-40-01
prezes: Zbigniew J. Staszak
zakres: grupy 1-3, 6-10, 12, 13, 15-18
data wydania zezwolenia: 30.09.1994 r.
www.hdi-asekuracja.pl;
info@hdi-asekuracja.pl
24. HDI-GERLING Polska
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Hrubieszowska 2, 01-209 Warszawa
tel. 0 22 395-40-29 (32, 35)
fax. 0 22 395-41-29 (32, 35)
prezes: Zbigniew J. Staszak
zakres: grupy 1-3, 7-10, 13-17
data wydania zezwolenia: 13.11.1989 r.
www.gerling.pl

25. INTER PARTNER ASSISTANCE S.A. Oddział w Polsce
ul. Chłodna 51, 00-867 Warszawa
tel.: 0 22 575-94-00; fax: 0 22 575-94-41
prezes: Marta Kaleńska-Jaśkiewicz
zakres: grupy 1, 2, 9, 10, 13, 16-18
data wydania zezwolenia: 08.10.2009
www.ipassistance.pl; ipaoddzial@ipa.com.pl
26. INTER Polska S.A. Towarzystwo Ubezpieczeń
Al. Jerozolimskie 172, 02-486 Warszawa
tel. 0 22 333-75-00; fax. 0 22 333-75-01
prezes: Aniela Schreyner
zakres: grupy 1-3, 7-10, 13, 15-18
data wydania zezwolenia: 17.12.1991 r.
www.interpolska.pl
interpolska@interpolska.pl
27. INTERRISK S.A. Towarzystwo Ubezpieczeń
ul. Noakowskiego 22, 00-668 Warszawa
tel. 0 22 537-68-03; fax. 0 22 537-68-04 (05)
prezes: Jan Bogutyn; zakres: grupy 1-4, 5-10, 12-18
data wydania zezwolenia: 05.11.1993 r.
www.interrisk.pl; sekretariat@interrisk.pl
28. KORPORACJA UBEZPIECZEŃ KREDYTÓW
EKSPORTOWYCH S.A.
ul. Sienna 39, 00-121 Warszawa
tel. 0 22 356-83-00; 0 22 313-01-10
fax 0 22 313-01-19 (20)
prezes: Zygmunt Kostkiewicz; zakres: grupy 14-16
data wydania zezwolenia: 05.04.1991 r.
www.kuke.com.pl; market@kuke.com.pl
29. LIBERTY DIRECT Liberty Seguros Compania de Seguros y Reaseguros S.A. Oddział w Polsce
ul. Sienna 39, 02-121 Warszawa
tel. 0 22 589-90-00; fax 0 22 589-90-90
dyrektor: Michał Kwieciński
zakres: grupy 1, 3, 7, 10, 16-17
data notyfikacji: 20.09.2004 r.
www.libertydirect.pl
liberty@libertydirect.pl
30. LINK4 Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Postępu 15, 02-676 Warszawa
tel. 0 22 444-44-00; fax 0 22 444-44-01
prezes: Arkadiusz Adam Horosz
zakres: grupy 1-3, 8-10, 13, 16-18
data wydania zezwolenia: 28.11.2002 r.
www.link4.pl; biuro@link4.pl
31. MEDICOVER
Försäkrings AB
Spółka Akcyjna Oddział w Polsce
Al. Jerozolimskie 181, 02-222 Warszawa
tel. 0 22 592-70-00; fax 0 22 592-70-99
dyrektor: Stephen Kennedy;
zakres: grupy 1, 2
data notyfikacji: 31.01.2007 r.
www.medicover.pl/ubezpieczenia
ubezpieczenia@medicover.pl
32. Mondial Assistance International AG S.A.
Główny Oddział w Polsce
ul. Domaniewska 50 B, 02-672 Warszawa
tel. 0 22 522-28-00; fax. 0 22 522-28-01
dyrektor: Tomasz Frączek
zakres: grupy 1, 2, 7-9, 13, 15-18
data wydania zezwolenia: 30.12.2003 r.
www.mondial-assistance.pl
sekretariat@mondial-assistance.pl
33. MTU Moje
Towarzystwo Ubezpieczeniowe S.A.
ul. Hestii 1, 81-731 Sopot
tel. 0 58 555-62-22; 0 801-107-108
fax 0 58 555-63-02
prezes: Tadeusz Spanily
zakres: grupy 1, 3, 8-10, 13, 16, 18
data wydania zezwolenia: 21.04.1995 r.
www.mtu.pl; mtu@mtusa.pl
34. PARTNER S.A.
Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji
ul. Kłobucka 25, 02-699 Warszawa
tel. 0 22 534-56-00; fax. 0 22 534-56-15
prezes: Tomasz Majchrzak
zakres: grupy: 1, 3, 8-10, 13, 15
data wydania zezwolenia: 26.04.1996 r.
www.tuirpartner.pl
centrala@tuirpartner.pl
35. POCZTOWE
Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych
ul. Ratuszowa 7/9, 03-450 Warszawa
tel. 0 22 511-20-50; fax. 0 22 670-43-34
prezes: Monika Fill
zakres: grupy 1-3, 5, 7-11, 13, 15, 16, 18
data wydania zezwolenia: 23.12.2002 r.
www.tuwpocztowe.pl
poczta@tuwpocztowe.pl

36. POLSKIE TOWARZYSTWO REASEKURACJI S.A.
ul. Bytomska 4, 01-612 Warszawa
tel. 0 22 832-02-57; fax 0 22 833-02-18
prezes: Marek Czernski
zakres: działalność pośrednia w zakresie grup 1-18
data wydania zezwolenia: 20.06.1996 r.
www.polishre.pl; info@polishre.pl
37. POLSKIE
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Ogrodowa 58, 00-876 Warszawa
tel. 0 22 582-63-00 (do 04); fax. 0 22 582-63-05 (06)
prezes: Olgierd Jatelnicki
zakres: grupy 1-3, 6-10, 12-18
data wydania zezwolenia: 31.01.1990 r.
www.ptu.pl; telecentrum@ptu.pl
38. POLSKI ZWIĄZEK MOTOROWY
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
Vienna Insurance Group
Al. Jerozolimskie 162A, 02-342 Warszawa
tel. 0 22 501-68-50; fax 0 22 501-68-51
prezes: Klaus Eberhart
zakres: grupy 1-3, 7-10, 13, 16-18
data wydania zezwolenia: 29.12.1999 r.
www.pzmtu.pl; centrala@pzmtu.pl
39. POWSZECHNY ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ S.A.
Al. Jana Pawła II 24, 00-133 Warszawa
tel. 0 22 582-20-00; 0 801-102-102
prezes: Andrzej Klesyk; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 03.01.1947 r.
www.pzu.pl; poczta@pzu.pl
40. SIGNAL IDUNA Polska
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Jasna 14/16A, 00-041 Warszawa
tel. 0 22 505-61-00; fax 0 22 505-61-01
prezes: Adam H. Pustelnik
zakres: grupy 1-3, 6-10, 13, 15, 16, 18
data wydania zezwolenia: 03.08.2001 r.
www.signal-iduna.pl; info@signal-iduna.pl
41. SOCIETY OF LLOYD'S
Oddział w Polsce
ul. E.Plater 53, 00-113 Warszawa
tel. 022 370 16 18
dyrektor generalny: Witold Janusz
zakres: grupy 1-9, 11-18
data wydania zezwolenia: 2009-05-20
42. Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych
Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo Kredytowych
ul. Władysława IV 22, 81-743 Sopot
tel. 0 58 550-97-30; fax 0 58 550-97-31
prezes: Grzegorz Buczkowski
zakres: grupy 1, 2, 8, 9, 13, 14, 16
data wydania zezwolenia: 27.02.1995 r.
www.tuwskok.com.pl; tuw@tuwskok.com.pl
43. TUW
Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych
ul. Raabego 13, 02-793 Warszawa
tel. 0 22 649-73-87; fax 0 22 649-73-89
prezes: Ewa Stachura-Kruszewska
zakres: grupy 1-3, 7-10, 13, 16-18
data wydania zezwolenia: 10.10.1991 r.
www.tuw.pl; tuw@tuw.pl
44. TUZ
Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych
ul. Kłobucka 25, 00-699 Warszawa
tel. 0 22 534-56-00; fax. 0 22 534-56-15
prezes: Tomasz Majchrzak
zakres: grupy 1-3, 7-10, 13-16
data wydania zezwolenia: 25.07.2003 r.
www.tuz.pl; centrala@tuz.pl
45. UNIQA
Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
ul. Gdańska 132, 90-520 Łódź
tel. 0 42 634-47-00; fax 0 42 637-74-30
prezes: Jarosław Parkot; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 12.02.1990 r.
www.uniqa.pl; centrala@uniqa.pl
46. WARTA S.A.
Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji
ul. Chmielna 85/87, 00-805 Warszawa
tel. 0 22 581-01-00; fax 0 22 581-13-75
prezes: Krzysztof Kudelski; zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 01.09.1920 r.
www.warta.pl
47. XL Insurance Company Oddział w Polsce
ul. Nowy Świat 64, 00-357 Warszawa
tel. 0 22 551-59-15; fax. 0 22 827-55-00
dyrektor: Rafał Tokarz
zakres: grupy 6-9, 12, 13, 16
data wydania zezwolenia: 21.04.2004 r.
www.xlinsurance.com

6. WYKAZ ZLIKWIDOWANYCH, LIKWIDOWANYCH I BĘDĄCYCH W STANIE UPADOŚCI ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ

1. Towarzystwo Ubezpieczeń w Rolnictwie i Gospodarce Żywnościowej AGROPOLISA S.A. – cofnięcie zezwolenia na wniosek zakładu (22.12.2004 r. portfel przejęty przez TUiR WARTA S.A., spółka przestała być zakładem ubezpieczeń i zmieniła nazwę)
ul. Chmielna 85/87, 00-805 Warszawa
tel. 0 22 581-08-60; fax 0 22 581-13-74 (75)
prezes: Lucyna Krakowiak;
zakres: grupy 1-18
data wydania zezwolenia: 24.01.1997 r.
data cofnięcia zezwolenia: 28.04.2004 r.
2. AIG Polska Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
data wydania zezwolenia: 30.10.1990 r.
data cofnięcia zezwolenia: 06.05.2009 r.
3. ASPECTA Życie TU S.A.
– wykreślenie z KRS w dniu 18.08.2008 r.
data wydania zezwolenia: 24.12.2004 r.
zakres: grupy 1-5
4. Towarzystwo Ubezpieczeniowe FENIX S.A.
– wykreślony z KRS w dniu 23.06.2005 r.
zakres: grupy 1, 3-4, 7-10, 13, 17
data wydania zezwolenia: 23.04.1991 r.
data cofnięcia zezwolenia: 30.01.1997 r.
data ogłoszenia upadłości: 24.03.1997 r.
5. Korporacja Ubezpieczeniowa FILAR ŻYCIE S.A.
– od dnia 10.12.2004 r. połączona ze spółką Uniqa TUnŻ S.A. pod nazwą Uniqa TUnŻ S.A.
6. TU FILAR S.A. – z dniem 31 marca 2008 r. wszelkie prawa i obowiązki TU FILAR S.A. zostały przejęte przez UNIQA TU S.A.
7. FinLife TU na Życie S.A.
– w dniu 16.12.2008 r. wpis do KRS o połączeniu spółek Finlife TUnŻ S.A. i Compensa TUnŻ S.A. VIG. pod nazwą Compensa TUnŻ S.A. VIG data wydania zezwolenia: 18.10.1996 r.
zakres: grupy 1-5
8. Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych FLORIAN – w dniu 29.06.2005 r. portfel przejęty przez HDI Samopomoc TU S.A., wykreślony z KRS w dniu 13.09.2007 r.
9. TU GARDA LIFE S.A. – wykreślona z KRS w dniu 04.04.2005 r.; zakres grup: 1-5
data wydania zezwolenia: 25.09.1997 r.
nie miało miejsca cofnięcie zezwolenia na wykonywanie działalności ubezpieczeniowej
10. PTU GRYF S.A. – w upadłości; syndyk masy upadłości: Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A.
Al. Jana Pawła II 24, 00-133 Warszawa
tel. 0 22 582-21-00; fax 0 22 582-28-61
pełnomocnik syndyka: Olgierd Frankowski
ul. Sobieszewska 3, 85-713 Bydgoszcz
tel. 052 361-69-48
data cofnięcia zezwolenia: 20.11.1995 r.
data ogłoszenia upadłości: 05.03.1996 r.
11. Towarzystwo Ubezpieczeniowe GWARANT S.A.
– w likwidacji
likwidator: Stefan Kałużny
data wydania zezwolenia: 15.12.1993 r.
data cofnięcia zezwolenia: 30.09.1999 r.
data ogłoszenia upadłości: 20.03.2000 r.
Toczące się postępowanie upadłościowe zostało umorzony postanowieniem Sądu Okręgowego w Gdańsku 16.02.2001 r. ze względu na brak środków na dalsze jego prowadzenie.
12. ZU HESTJA S.A. – w upadłości; syndyk masy upadłości: Waldemar Bojarski; ul. R. Maya 1, 61-372 Poznań
tel. 0 61 874-16-90; fax 0 61 876-69-53
zakres: grupy 1-13, 15-18
data wydania zezwolenia: 16.07.1990 r.
data cofnięcia zezwolenia: 29.01.1997 r.
data ogłoszenia upadłości: 4.09.1996 r.
Postępowanie upadłościowe prowadzone jest pod nadzorem Sądu Okręgowego w Poznaniu, IX Wydział Gospodarczy.
13. IF TU S.A – wykreślony z KRS w dniu 09.06.2006 r.
data wydania zezwolenia: 27.08.1999 r.
zakres: grupy 7,8,9,10,13,14,16.
14. HDI SAMOPOMOC Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.
W dniu 30.11.2006 r. w KRS zarejestrowane zostało połączenie HDI Asekuracja TU S.A. jako spółki przejmującej z HDI SAMOPOMOC TU S.A. jako spółki przejmowanej.

WYKAZ ZLIKWIDOWANYCH, LIKWIDOWANYCH I W STANIE UPADŁOŚCI

15. NL TU na Życie S.A. (poprzednia nazwa: SAMPO TU na Życie S.A.) – wykreślony z KRS w dniu 16.11.2006 r. w związku z połączeniem spółek: NL TU na Życie S.A. i Nordea Polska na Życie S.A. miejsce zarchiwizowania dokumentów spółki: Międzyzakładowa Lecznica Spółdzielni Inwalidów "Novum", ul. 1 Maja 43a, 96-300 Żyrardów tel. 0 46 855-30-45
16. TUiR POLISA S.A. – wykreślona z KRS w dniu 28.09.2005 r. data wydania zezwolenia: 09.11.1988 r. data cofnięcia zezwolenia: 30.09.1999 r.
17. ZU na Życie WESTA-LIFE S.A. – w upadłości syndyk masy upadłości: Hygin Rymdejko ul. Piotrkowska 17, 90-406 Łódź data cofnięcia zezwolenia: 29.01.1993 r. data ogłoszenia upadłości: 06.02.1993 r. data zakończenia postępowania upadłościowego: 10.11.1998 r.
18. ZU WESTA S.A. – wykreślony z KRS w dniu 05.10.2004 r.
19. WÜSTENROT Życie Towarzystwo Ubezpieczeniowe S.A. – w likwidacji od dnia 20.02.2004 r. likwidator: mec. Witold M. Góralski ul. Wilcza 71/6, 00-679 Warszawa tel./fax 0 22 498-07-75 likwidator: mec. Witold Góralski; zakres: grupy 1, 3, 5 data wydania zezwolenia: 31.07.2000 r. nie miało miejsca cofnięcie zezwolenia na wykonywanie działalności ubezpieczeniowej

7. WYKAZ INSTYTUCJI, ORGANIZACJI I STOWARZYSZEŃ UBEZPIECZENIOWYCH

1. Komisja Nadzoru Finansowego
Plac Powstańców Warszawy 1, 00-950 Warszawa
tel. (48 22) 262-50-00; fax (48 22) 262-51-11 (95)
przewodniczący: Stanisław Kluza
www.knf.gov.pl; knf@knf.gov.pl
tel. 0 22 826-41-13, 505-98-08 (33); fax 0 22 505-98-73
prezes: Adam Sankowski
www.pipuif.pl; pipuif@pipuif.pl
2. Polska Izba Ubezpieczeń
ul. Wspólna 47/49, 00-684 Warszawa
tel. 0 22 420-51-05 (06); fax 0 22 420-51-07
prezes: Jan Grzegorz Prądyński
www.piu.org.pl; office@piu.org.pl
3. Rzecznik Ubezpieczonych
Al. Jerozolimskie 44, 00-024 Warszawa
tel. 0 22 333-73-26 (27); fax 0 22 333-73-29
Halina Olendzka
www.rzu.gov.pl; biuro@rzu.gov.pl
4. Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny
ul. Płocka 9/11, 01-231 Warszawa
tel. 0 22 539-61-00; fax 0 22 539-62-61
prezes: Elżbieta Wanat-Połeć
www.ufg.pl; ufg@ufg.pl
5. Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych
ul. Świętokrzyska 14, 00-050 Warszawa
tel. 0 22 551-51-00 (01); fax 0 22 551-51-99
prezes: Mariusz Wichtowski
www.pbuk.pl; pbuk@pbuk.pl
6. Polska Izba Brokerów Ubezpieczeniowych
i Reasekuracyjnych
ul. Chałubińskiego 8, 02-613 Warszawa
tel. 0 22 828-43-49, 620-43-34; fax 0 22 826-71-18
prezes: Leszek Niedałowski
www.polbrokers.pl; polbrokers@polbrokers.pl
7. Polska Izba Pośredników Ubezpieczeniowych
i Finansowych
ul. Widok 12, 00-023 Warszawa
8. Izba Gospodarcza Ubezpieczeń i Obsługi Ryzyka
ul. Sabatły 3, 02-174 Warszawa
tel. 0 22 431-91-00; fax 0 22 431-91-99
prezes: Stanisław Nowak
www.igu.org.pl; kontakt@igu.org.pl
9. Polskie Stowarzyszenie Aktuariuszy
Al. Jana Pawła II 24, 00-133 Warszawa
tel. 0 22 582-36-50; fax 0 22 582-36-51
prezes: Piotr Szlenk
www.actuary.org.pl
10. Stowarzyszenie Zarządzania Ryzykiem POLRISK
ul. Solec 81B lok. A51; 00-382 Warszawa
Tel: 22 243-17-27; Fax: 22 244-25 23
Prezes: Tomasz Miazek
info@polrisk.pl
11. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pośredników
Ubezpieczeniowych i Finansowych
ul. Płocka 15 b, lok. 7, 01-231 Warszawa
tel. 0 22 862-39-49; fax 0 22 862-39-99
prezes: Maciej Łazęcki
www.ospuif.pl; ospuif@ospuif.pl
12. Fundacja Edukacji Ubezpieczeniowej
Al. Jerozolimskie 44, 00-024 Warszawa
tel. 0 22 333-73-28; fax 0 22 333-73-29
prezes: Aleksander Daszewski
www.rzu.gov.pl; feu@rzu.gov.pl
13. AIDA Sekcja Polska Międzynarodowego
Stowarzyszenia Prawa Ubezpieczeniowego
ul. Puławska 14, 02-515 Warszawa
tel. 0 22 541-81-00; fax 0 22 541-81-01